

Justitierådet *Améen* yttrade:

Då jag icke heller för min del kan tillstyrka förslaget om afskaffandet af rubrikerna till Kungl. Maj:ts domar och utslag i rättegångsmål, beror detta i första hand därpå, att jag anser användandet af doms- och utslagsrubriker i allmänhet vara en anordning af synnerligen stort gagn. Den i våra myndigheters praxis förekommande rubrikskrifningen, härstammande från en tid med praktisk läggning och utan öfverdrifven respekt för former, är enligt min mening så långt ifrån att vara en yttring af onödig lust för skrifveri, att den tvärtom måste anses hafva framvuxit ur en af lång erfarenhet stärkt insikt därom, att metoden i själfva verket är på längden den mest arbetsbesparande, om icke så mycket för den skrifvande myndigheten själf, så åtminstone för dem, enskilda eller myndigheter, som af beslutet behöfva taga kännedom vid en närmare eller aflägsnare tidpunkt. Rubrikens främsta betydelse ligger däri, att den ger en orienterande framställning af målets omfattning och innebörd, som är af ovärderlig nytta för den, som behöfver sätta sig in i målet, äfvensom för framtiden, när det gäller att undersöka, hvilken rättsbildande betydelse beslutet öfver hufvud haft, t. ex. vid pröfning af frågor, hvilkas afgörande beror på hvad i en föregående rättegång förekommit, vid invändningar om res judicata o. s. v. Men dessutom medför rubriken den fördelen, att den i afsevärd mån ersätter den framställning af faktiska förhållanden, som i allmänhet inleder en dom, meddelad af en första instansens domstol. Borttages rubriken, måste i de flesta fall beslutet skrivas betydligt vidlyftigare och blifva vida mindre lättöfverskådligt än nu är förhållandet. Mellan rubriken och beslutet existerar sålunda ett inre sammanhang, som gör, att den förra icke utan olägenhet kan fränskiljas.

Att rubrikerna i utomordentligt hög grad befordra möjligheten att snabbt och säkert sätta sig in i de mål de afse, har högsta domstolen dagligen tillfälle att vitsorda med afseende å hofrättsrubrikerna i de mål, som till Kungl. Maj:t fullföljas. Saknades sådana rubriker, skulle arbetet såväl för föredragandena som för domstolens ledamöter blifva mycket mer betungande, så att säkerligen icke på långt när det antal mål kunde medhinnas, som nu vinner handläggning.

Äger hvad nu sagts ifråga om rubrikskrifningens nytta sin riktighet, synes det mig egendomligt, om just högsta instansens afgöranden icke skulle expedieras åtföljda af den för deras uppfattning lämpligaste rubriken utan få åtnöjas med ett surrogat, hofrättsrubriken, som tilläfventyrs innehåller mycket, hvarom talan ej hos Kungl. Maj:t fullföljts, som möjligen angår äfven andra parter än dem, hvilka hos Kungl. Maj:t

äro parter i målet, och hvars affattning kanske enligt högsta domstolens mening lämnar åtskilligt öfrigt att önska. Särskildt förvillande blefve hofrättsrubrikernas användande i de talrikt förekommande fall, då den benämner parterna med beteckningar, hämtade från deras ställning i rättegången, såsom »käranden» och »svaranden», men partställningen hos Kungl. Maj:t är omkastad.

På dessa och de af högsta domstolens flesta ledamöter anförda skäl instämmer jag i den af dem uttalade mening.

Justitierådet *Sundberg* anförde:

Hvad konstituerade revisionssekreteraren Bååth m. fl. föreslagit i fråga om rubrikerna till högsta domstolens domar och utslag samt de till parterna utgående expeditioner anser jag böra vinna bifall. Den ifrågasatta förändringen torde väl icke vara af synnerligen stor ekonomisk betydelse, då vinsten däraf måhända icke skulle uppgå till mera än ett par tusen kronor årligen. Men fränsedt denna ekonomiska vinst, hvilken ju icke heller är att förakta, innebär förändringen — naturligtvis under den af förslagsställarne angifna förutsättningen, att hofrätterna fortfarande såsom hittills utfärda sina domar och utslag med noggranna, väl utarbetade rubriker — åtskilliga andra fördelar, som det synes mig vara allt skäl att tillvarataga. Det föreslagna expeditionssättet återger på ett mera korrekt sätt högsta domstolens ställning, då därigenom anges, att någon rubrik i målet icke blifvit författad inom högsta domstolen, och det bortskaffar dels en mängd onyttigt arbete med renskrifning och kollationering samt däraf uppstående möjligheter till misstag — förväxling af parternas namn vid omkastad partställning och utelämnande af namnet å vederbörande häradsrätt må anföras såsom exempel på sålunda föranledda misstag, som uppmärksammats vid målens föredragning inom högsta domstolen — dels hvarje skyldighet för revisionssekreterare och högsta domstolens ledamöter att befatta sig med och ansvara för den formella affattningen af rubriken och dels den nödvändighet, som nu förefinnes i alla de fall, där hofrättens beslut ej i dess helhet öfverklagats, för parter, ombud och exekutorer att, för att kunna känna ett måls utgång, anställa ingående och ofta besvärliga jämförande undersökningar af hofrättens och högsta domstolens domar eller utslag, hvarjämte man med det föreslagna expeditionssättet gifvetvis bör kunna räkna med en större eller mindre tidsvinst vid expedieringen af domar och utslag. Olägenheter, förknippade med den ifrågasatta reformen, synas mig vara mycket små, om ens några.

Beträffande åter expedieringen af utslag i brottmål till åklagare

för kännedom och till Kungl. Maj:ts befallningshafvande för verkställighet samt rörande ifrågasatt ändring af högsta domstolens protokoll instämmer jag uti hvad högsta domstolens flesta ledamöter yttrat.

I skrifvelse den 17 sistlidne oktober hade statsrådet och chefen för justitiedepartementet anhållit om yttranden från högsta domstolens ledamöter i åtskilliga frågor, som löneregleringskommittén i sitt ofvan omförmälda betänkande angående reglering af löneförhållanden m. m. vid nedre justitierevisionen behandlat under rubriken »Förslag till ändrade anordningar i öfrigt beträffande nedre justitierevisionen»; och afgåfvos i anledning häraf följande yttranden:

1:o.

Justitieråden *Lilienberg, Lindbäck, Billing, Bohman, Grefberg, Silverstolpe, Skarstedt, Berglöf, Gustaf Carlsson, Svedelius, Christiansson och Dyberg* förenade sig om följande, af justitierådet Svedelius afgifna yttrande:

*Olikheten
rollarna
emellan i af-
seende å ej
förordnagna
mål.*

Kommitténs första hemställan i den afdelning af betänkandet, hvarom nu är fråga, innehåller, att, med chefs för justitiedepartementet befriande från det närmare chefskapet öfver nedre justitierevisionen, det skulle anförtras åt ett justitieråd att utöfva tillsyn och uppsikt öfver nedre revisionen och dess arbeten.

De använda ordalagen, jämförda med vissa andra uttalanden i samma afdelning af betänkandet, synas gifva vid handen, att kommittén med detta förslag åsyftat ett verkligt chefskap för nedre justitierevisionen och att det justitieråd, åt hvilken ifrågavarande uppdrag skulle anförtras, följaktligen skulle erhålla samma ställning i förhållande till nedre revisionen, som enligt den för ämbetsverket gällande instruktion för närvarande tillkommer chefen för justitiedepartementet. Men ett dylikt chefskap skulle blifva af den innebörd och omfattning, att det säkerligen icke skulle låta förena sig med ett justitieråds egentliga befattning. Till stöd för förslaget att befria chefen för justitiedepartementet från ifrågavarande chefskap har kommittén anført, att chefen för justitiedepartementet i följd af de hans ämbete mera direkt tillhörande göromål icke är i tillfälle att ägna någon stadigvarande och detaljerad tillsyn åt nedre revisionen och dess inre angelägenheter, samt att det för honom med hans från nedre revisionen afskilda ställning måste blifva ett tidsödande och för hans betydelsefulla ämbete synnerligen hinderligt arbete, om han

skulle med jämn uppmärksamhet följa och sätta sig in i detaljerna af nedre revisionens arbetsförhållanden. Med hänsyn till vikten och omfattningen af den arbetsbörda, som påhvilat högsta domstolens ledamöter, och då dessas tid är strängt upptagen af de med utöfningen af deras domareverksamhet förenade göromål, torde emellertid hvad kommittén sålunda anfört med lika fog kunna åberopas mot kommitténs förslag, i hvad detsamma afser öfverflyttandet af nämnda chefskap å ett justitieråd, som ej heller genom sin egentliga verksamhet har tillfälle att utan särskilda åtgärder följa revisionssekreterarnes arbete på det tidigare stadium, där kontroll och ledning skulle vara af egentlig betydelse.

På grund af hvad jag sålunda anfört och då det uppenbarligen är af synnerlig vikt, att icke med justitierådsämbete förenas ett uppdrag, som för innehafvaren otvifvelaktigt skulle komma att inverka hinderligt för hans egentliga verksamhet, anser jag mig böra på det bestämdaste afstyra kommitténs ifrågavarande förslag.

Den hufvudsakliga anledningen till kommitténs hemställan i denna del har varit den anmärkta betydande olikhet mellan de särskilda rotlarna i afseende å antalet icke föredragna mål, som tidtals förekommit, och det däraf föranledda förhållandet, att i åtskilliga fall yngre mål, utan att äga förtursrätt, kommit att föredragas tidigare än äldre.

Bland de uppgifna orsakerna till nämnda missförhållande har i främsta rummet åberopats den ojämna fördelningen af vissa veckomål. Men olägenheterna i detta hänseende torde väl kunna i väsentlig mån undanröjas genom ändring af instruktionens bestämmelser i denna del, exempelvis genom införande af en föreskrift att under de tider, högsta domstolen tjänstgör å mer än ett rum, dylika veckomål skola fördelas mellan föredragandena å första och andra rummet.

Vidare har åberopats det förhållande, att mål från en rotel öfverförts till en annan, utan att mål af motsvarande antal, omfattning och ålder lämnats i utbyte. Därest emellertid i instruktionen införas en uttrycklig föreskrift angående sådant utbyte vid öfverflyttning af mål från en rotel till en annan, skulle väl detta utgöra ett verksamt medel till förebyggande af dylika oegentligheter för framtiden.

Såsom ytterligare orsak till rotlarnas ojämna ställning har anförts, bland annat, det olika antalet mål med förtursrätt, som vid lottningsfaller de olika rotlarna, men denna olägenhet synes med lätthet kunna afhjälpas genom en bestämmelse i instruktionen, att dylika mål skola lottas särskildt för sig.

Skulle, äfven under förutsättning att nu ifrågasatta ändringar i och tillägg till instruktionen vidtagas, olikheten mellan rotlarna i af-

seende å målens antal ändock vid någon tidpunkt blifva alltför stor, synes erforderlig rättelse härutinnan kunna ske genom omlottning af de större rotlarnas öfverskott. För sådant fall erforderliga föreskrifter torde därför böra i instruktionen meddelas. Att för öfrigt mål af särskildt vidlyftig beskaffenhet fortfarande såsom hittills böra öfverlämnas åt extra föredragande, synes mig uppenbart, då genom ett afvikande från den härutinnan hittills tillämpade praxis den öfriga föredragningens jämna gång otvifvelaktigt skulle äfventyras.

Äfven med förbättrade instruktionsbestämmelser är ju emellertid tänkbart, att misstag och förbiseenden vid tillämpningen af desamma kunna förekomma, särskildt då fråga är om ett ämbetsverk med i regel så liflig omsättning af ledamöter som nedre justitierevisionen. Jag delar därför kommitténs uppfattning i fråga om behovet af en i detalj gående kontroll öfver den noggranna efterlefnaden af instruktionens bestämmelser i hithörande delar.

Att den, som skall utöfva en dylik kontroll, bör vara någon utanför nedre revisionen stående, synes mig uppenbart. Det skulle då kunna ifrågasättas, huruvida icke denna kontrollerande myndighet lämpligen kunde anförtros åt ett justitieråd, hvilken i sådant fall jämväl borde vid uppkomna konflikter rörande rätta tillämpningen af instruktionens bestämmelser uti ifrågavarande delar genom råd och anvisningar bidra till konfliktens lösning.

Ett uppdrag af denna omfattning skulle visserligen icke blifva i samma mån hinderligt för uppdragsinnehafvarens egentliga verksamhet som det af kommittén ifrågasatta chefskapet. Men de af mig ofvan anförda skäl äga uppenbarligen äfven här tillämpning, då nämnda kontrollerande verksamhet i alla händelser komme att utgöra den kanske mest maktpåliggande och säkert mest tidsödande delen af ifrågavarande chefskap.

Jag anser mig därför icke kunna tillstyrka bifall till kommitténs förslag i denna del, ens om detsamma, på ofvan angifvet sätt, närmare begränsas, utan anser jag den erforderliga kontrollen öfver målens fördelning mellan rotlarna och ordningen för deras anmälande till föredragning lämpligen kunna utöfvas i justitiedepartementet. Ett särskildt skäl härför synes mig ligga däri, att frågor om förordnande af revisionssekreterare ankomma på justitiedepartementets föredragning.

Afgörandet af tilläfventyrs uppkomna meningsskiljaktigheter rörande öfverförande af mål från en rotel till en annan torde emellertid icke behöfva hänskjutas till justitiedepartementet, utan synes lämpligen kunna ske i nedre revisionens plenum.

Hvad slutligen angår frågan om ordförandeskapet vid nedre revisionens sammanträden, synes mig, hvarken ur synpunkten af målens fördelning eller eljest, någon ändring af de härutinnan nu gällnade bestämmelser vara af något verkligt behof påkallad, under förutsättning likväl att den såsom ordförande tjänstgörande revisionssekreteraren fortfarande såsom hittills för de med ordförandeskapets utöfning förenade göromål får åtnjuta den lindring i föredragningsskyldighet, som kan af omständigheterna påkallas.

Af bemälda ledamöter tillade justitierådet *Silverstolpe*, med hvilken justitierådet *Bohman* förenade sig:

Ett ytterligare skäl, hvarför jag icke kan tillstyrka kommitténs förslag att åt ett justitieråd anförtro utöfvandet af tillsyn och uppsikt öfver nedre revisionen och dess arbeten, är det enligt min tanke otillfredsställande sätt, på hvilket nedre revisionens kansli enligt den af statsrådet och chefen för justitiedepartementet öfverlämnade promemoria skulle komma att omorganiseras.

Af nedre revisionen har vid upprepade tillfällen med styrka framhållits, hurusom det för arbetets behöriga utförande är nödvändigt, att revisionssekreteraren kan å roteln påräkna biträde af en ordinarie, med arbetet väl förtrogen tjänsteman. Enligt den inom justitiedepartementet uppgjorda, i nämnda promemoria angifna plan skulle allenast en enda sådan tjänsteman finnas för samtliga revisionssekreterare att tillgå, nämligen en protokollssekreterare, som skulle hafva till uppgift att biträda vid mottagning af veckomål. Beträffande öfriga göromål skulle revisionssekreterarne uteslutande vara hänvisade till den hjälp, som kunde lämnas af amanuenser och skrifbiträden, anställda med tjänstgöringsskyldighet hvar och en samtidigt på två rotlar.

En sådan anordning måste, för det första, utan tvifvel medföra, att åtskilliga arbeten, som under nuvarande förhållanden kunnat af vederbörande protokollssekreterare på egen hand utföras, i stället komma att i mer eller mindre mån påhvila revisionssekreterarne. I detta hänseende vill jag särskildt erinra om det ganska tidsödande utarbetandet af de statistiska uppgifter, som årligen skola för hvarje rotel afgifvas till justitiedepartementet, äfvensom uppsättandet af föreskrifna uppgifter till straffregistret. Hit är också att hänföra tillsynen och vården af de till rotlarna inkomna och där förvarade akterna.

Vidare torde det biträde med införskaffande af upplysningar från andra ämbetsverk, som protokollssekreterarne nu kunnat lämna, icke i samma utsträckning kunna beredas revisionssekreterarne af amanuenser eller af skrifbiträden.

Slutligen skulle genom den angifna omorganisationen en ung tillförordnad revisionssekreterare komma att beröfvas den möjlighet, som hittills stått honom till buds, att angående målens formella behandling och öfrig inom verket gällande praxis erhålla upplysningar af en i sådant hänseende erfaren tjänsteman. Denna förmån kan särskildt under sommaren, då de äldre revisionssekreterarne åtnjuta ledighet, vara af verkligt stor betydelse.

Med hänsyn härtill och då i hvarje fall revisionssekreterarnes arbetsbörda lär bli ej oväsentligt tyngre genom den betydliga minskning i kvalificerad arbetsbiträde, som den omförmälda anordningen innebär, är det enligt mitt förmenande fara värdt, att efter en sådan omorganisation förhållandena inom nedre revisionen skola gifva anledning till ökade anmärkningar och sålunda blifva besvärligare att öfvervaka.

Justitierådet *Quensel* yttrade:

Kommittén anför, att det måste ligga i sakens natur, att chefen för justitiedepartementet, med hänsyn till de hans ämbete mera direkt tillhörande göromål, icke är i tillfälle att ägna någon stadigvarande och detaljerad tillsyn åt nedre revisionen och dess inre angelägenheter, samt att det för honom måste blifva ett tidsödande och för hans betydelsefulla ämbete synnerligen hinderligt arbete, om han skulle med jämn uppmärksamhet följa och sätta sig in i detaljerna af nedre revisionens arbetsförhållanden.

Hvad sålunda anförts om chefen för justitiedepartementet synes mig i än högre grad äga tillämpning å ett justitieråd, som icke för biträde vid utöfvande af tillsynen skulle kunna anlita någon person, motsvarande den expeditionschef, som står till chefens för justitiedepartementet förfogande.

På grund häraf kan jag icke tillstyrka bifall till kommitténs hemställan.

Justitierådet *Améen* anförde:

Af den framställning kommittén lämnat torde framgå, att de uppkomna ojämnheterna i rotlarna i regel icke kunna läggas de särskilda föredragandena till last, utan bero på omständigheter, öfver hvilka dessa sakna inflytande. Redan detta förhållande synes mig ägnadt att väcka tvifvel, om botemedlet är att söka företrädesvis i upprättandet af ett effektivare chefskap. Det förefaller mig snarare, som om det egentligen behöfliga vore, dels att lämpliga regler för den ursprungliga målför-

delningen emellan rotlarna fastslås, så att denna fördelning blir verkligt och icke blott aritmetiskt rättvis, dels att föreskrifter lämnas om periodiska utjämningar mellan rotlarna med angifvande af noggranna metoder ifråga om sättet för utjämningens verkställande. Finnas sådana regler bestämda, kommer jämnvikten mellan rotlarna att återställas så att säga automatiskt och ett särskildt chefskap blir onödigt, så mycket mer som nedre revisionen i sitt plenum har ett forum för afgörande af mellan rotlarnas innehafvare uppkomna meningsskiljaktigheter. Finnas åter sådana regler icke, lär en chef i förevarande afseende finna sig ganska maktlös, därest man ej vill åt honom uppdraga långt gående befogenhet att fördela och öfverflytta målen mellan rotlarna. Men en chef med så vidsträckt uppdrag nödgades utan tvifvel, om han med rättvisa ville fullgöra sitt åliggande, åt detsamma ägna ett arbete af den omfattning, att han svårligen kunde därjämte medhinnna de göromål, som tillkomma en ledamot af högsta domstolen.

Justitierådet *K. G. Carlson* utlät sig:

Kommitténs hemställan synes vara föranledd af den af Riksdagens justitieombudsman anmärkta betydande olikheten mellan de särskilda rotlarna i nedre revisionen i afseende å antalet ej föredragna mål.

Detta missförhållande torde kunna afhjälpas genom ändrade föreskrifter om målens fördelning mellan rotlarna. Hittills hafva målen — med undantag af de egentliga veckomålen — delats lika mellan rotlarna. En sådan fördelning har varit påkallad af billighet och rättvisa revisionssekreterarne emellan på den tid, då högsta domstolen arbetade utan balans och en revisionssekreterare kunde få sluta sin föredragning, sedan han tömt sin rotel. Numera är det för revisionssekreteraren likgiltigt, om målen å roteln äro flere eller färre, de räcka alltid till för hela föredragningsturen. Under sådana förhållanden torde det vara lämpligt att öfvergifva denna grund för målens fördelning och i stället föreskrifva, att vid de månatliga lottningarna målen skola fördelas så, att oföredragna mål till lika antal finnas på alla rotlar, veckomålen oräknade. Såsom hittills bör dock iakttagas, att då en rotel erhåller en grupp af *lika* mål, dessa icke beräknas till deras fulla antal utan med lämplig reduktion.

Därjämte synes böra föreskrifvas, att mål med förtursrätt skola fördelas för sig och upptagas å särskilda afdelningar i rotlarna. Härigenom hindras i viss mån, att föredragningen af de öfriga målen uppehålls i olika grad på de olika rotlarna, och vinnes tillika ökad kontroll däröfver, att målen å hvarje rotel föredragas i den ordning, som vederbör.

Om en sådan fördelning af målen införes och tillika instruktionens bestämmelser angående ordningen för målens anmälade till föredragning öfverses, torde det blifva möjligt för departementschefen att med hjälp af expeditionschefen utöfva det inseende öfver arbetets behöriga gång i nedre revisionen, som är behöfligt. Granskning af rotlarna behöfde icke ofta förekomma, om registratorn i nedre revisionen efter lottningarna aflämnade tablåer enligt lämpligt formulär öfver rotlarnas ställning.

I hvarje fall torde det icke vara lämpligt, att åt en ledamot af högsta domstolen anförtros att utöfva tillsyn och uppsikt öfver nedre revisionen och dess arbeten. Han skulle blifva en chef utan maktmedel och utan juridiskt ansvar. Det moraliska ansvaret komme att drabba högsta domstolen. Föröfrigt torde högsta domstolens ledamöter redan nu vara tillräckligt betungade med arbete. Det må ock erinras, att den ifrågasatta anordningen icke torde kunna genomföras utan ändring af grundlagen.

Justitierådet *von Seth*, med hvilken justitieråden friherre *Marks von Würtemberg*, *Petrén*, *Sundberg*, *Thomasson*, *Borgström*, *Bergman* och *Sjögren* förenade sig, yttrade:

Försåvidt kommitténs ifrågavarande hemställan skulle få anses afse, att det borde uppdragas åt ett justitieråd att utöfva »chefskap» öfver nedre justitierevisionen, instämmer jag med justitierådet *Svedelius*.

Likaledes är jag ense med justitierådet *Svedelius* därutinnan, att den tidtals förekommande olikheten mellan de särskilda rotlarna i nedre revisionen i afseende å antalet icke föredragna mål till allra största delen skulle komma att försvinna, därest erforderliga ändringar i instruktionen för ämbetsverket komme till stånd.

Äfven uti hvad nämnda justitieråd anført därom, att mål af särskildt vidlyftig beskaffenhet fortfarande som hittills syntes böra öfverlämnas åt extra föredragande, anser jag mig böra instämma.

Emellertid, äfven om sålunda bättre förhållanden ifråga om ordningen för målens föredragning i högsta domstolen skulle kunna åstadkommas, torde det med hänsyn till det stora antal sins emellan jämnställda revisionssekreterare, som numera finnes, icke kunna undvikas, att olika meningar uppstå om rätta tillvägagångssättet i ett eller annat fall och detta ej minst ifråga om målens fördelning mellan rotlarna. Af synnerlig vikt är, att vid lösningen af dylika spörsmål erforderlig hänsyn tages till det allmännas intresse af arbetets i högsta domstolen och nedre revisionen snabba och jämna gång.

Ser man saken från denna synpunkt, synes det gifvetvis vara af stor betydelse, att någon person med på samma gång intim kännedom om arbetsförhållandena vid högsta domstolen och inom nedre revisionen samt tillräcklig auktoritet finnes, som i dylika fall kan inskrida. Att ett justitieråd härtill skulle vara lämpligaste personen, ligger i öppen dag.

Såvidt kommitténs hemställan får antagas afse allenast, att ett justitieråd skulle utöfva ett slags inspektorat öfver nedre revisionen, anser jag mig alltså och på de af kommittén i öfrigt anförda skäl böra tillstyrka densamma. Själfva ordförandeskapet inom revisionen anser jag utan olägenhet kunna utöfvas af äldste tjänstgörande revisionssekreteraren, utan att annat än tillfälligtvis särskild lindring i tjänstgöringsskyldigheten därför skulle behöfva beredas honom.

Om jag således kan i hufvudsak tillstyrka kommitténs ifrågavarande hemställan, så fattad som jag nyss angifvit, anser jag mig emellertid med hänsyn till justitierådets strängt upptagna tid icke kunna underlåta att framhålla vikten af, att den uppgift, som sålunda skulle påläggas en ledamot af högsta domstolen, begränsas till hvad som erfordras för vinnande af det därmed afsedda ändamålet.

Med afseende härå bör enligt mitt förmenande den befattning, hvarom här är fråga, uttryckligen inskränkas till att omfatta allenast tillsyn öfver ordningen för målens anmälade till föredragning för högsta domstolen och sättet för deras fördelning mellan revisionssekreterarne samt till lämnande af de råd och anvisningar i afseende å föredragningen, som må finnas erforderliga.

Uppsikten öfver justitierevisionsexpeditionen och ledningen af dess arbeten bör således fortfarande som hittills tillkomma nedre revisionen.

Ordnas saken på sätt jag härförut föreslagit, torde det arbete, som skulle komma att åligga den till inspektor för nedre revisionen förordnade ledamoten af högsta domstolen, icke blifva större, än att samma arbete bör kunna af detta justitieråd medhinnas.

I fråga om sättet för utseendet af nämnda inspektor anser jag det vara lämpligast, att det öfverlämnas åt högsta domstolen att bland de inom högsta domstolen tjänstgörande justitieråden välja den, som skall utöfva ifrågavarande inspektorat.

Justitierådet *Gullstrand* anförde:

Såsom kommittén erinrat, förefinnes mellan de särskilda rotlarna inom nedre justitierevisionen väsentlig olikhet i fråga om antalet mål, som ännu ej föredragits. Denna olikhet, som har sin naturliga förklaring i sättet för målens fördelning emellan rotlarna, torde böra tid

efter annan utjämnas genom öfverflyttning af mål från en rotel till annan. Jämväl andra omständigheter föranleda understundom behof af dylik öfverflyttning af mål. Då emellertid sådana åtgärder oftast utöfva inverkan i olika riktningar och äro af beskaffenhet att ej kunna fullt regleras i instruktion, torde det vara gagneligt, att ämbetsverkets ledamöter i förekommande fall äga, för allsidigt tillgodoseende af berättigade intressen, erhålla ledning af någon utanför ledamöternas krets varande person med stadigvarande uppdrag i berörda hänseende. Skulle, såsom enligt min mening ingalunda vore olämpligt, ifrågavarande uppdrag lämnas åt ett justitieråd, vunnnes måhända jämväl fördelen af ökad samverkan emellan högsta domstolen och nedre justitierevisionen till åvägabringande af reformer inom sistnämnda ämbetsverk. Med afseende härå och på grund af den ställning samma ämbetsverk intager i förhållande till högsta domstolen, torde förordnande lämpligen kunna meddelas ett justitieråd att utöfva tillsyn öfver sättet för målens fördelning emellan revisionssekreterarne. Kommitténs hemställan i förevarande ämne, i hvad den afser vidsträcktare uppdrag åt ledamot i högsta domstolen, måste jag däremot med hänsyn till den stora arbetsbörda, som åligger justitieråden, på det bestämdaste afstyrka.

2:o.

Högsta domstolens flesta ledamöter förenade sig om följande yttrande:

Kommittén har uttalat, att det syntes böra tagas under öfvervägande, huruvida ej stadgandet i § 11 mom. 1 af gällande instruktion i fråga om skyldighet för nedre revisionen att afgifva betänkanden i revisionssaker samt vissa andra mål kunde upphäffas. Med hänsyn till hvad kommittén anfört såsom skäl för detta uttalande synes emellertid detsamma vara så att förstå, att kommittén ansett i stället böra stadgas skyldighet för revisionssekreterare att i de mål af ifrågavarande slag, hvilka han föredrager, ensam afgifva förslag till beslut.

För att kunna rätt bedöma innebörden af kommitténs förslag i denna del är det af vikt att göra klart för sig betydelsen af betänkandena.

Först och främst drifves genom tvånget att uttala sig i sakfrågan föredraganden att genomarbета målet med ett större mått af grundlighet och omsorg. Härigenom vinner uppenbarligen föredragningen högst väsentligt i reda och klarhet. Vidare befrias genom betänkandet i många fall högsta domstolens ledamöter från nödvändigheten att själfva affatta beslut i målen, ett förhållande, som ju ej kan annat än påskynda arbetets gång inom domstolen. Kommitténs uppfattning, att betänkan-

*Nedre
revisionens
betänkanden.*

dets hufvuduppgift skulle vara att tjäna till ledning för högsta domstolens ledamöter, då de bilda sitt omdöme i målet, beror däremot på obekantskap med förhållandena.

Att det nuvarande samarbetet med två andra revisionssekreterare har sin stora betydelse, är uppenbart. Därigenom får föredraganden ofta anledning att se saken från synpunkter, hvilka han måhända eljest skulle förbigått, och genom nämnda samarbete höjes otvifvelaktigt betänkandenas värde. Härtill kommer, att revisionssekreterarne genom samarbetet vid afgifvande af betänkanden få en bättre öfverblick öfver rättsskipningens i högsta domstolen allmänna gång, än om deras intresse skulle begränsas till hufvudsakligen målen å den egna roteln.

Af det redan sagda torde framgå, att en förändrad anordning, sådan kommittén förordat, skulle beröfva betänkandena en stor del af den betydelse de nu äga. Utom det att betänkandenas kvalitet därigenom säkerligen skulle komma att i viss mån sänkas, skulle ju genom den föreslagna anordningen revisionssekreterarne beröfvas den möjlighet till vinnande af nya synpunkter, som samarbetet otvifvelaktigt bereder. Följden häraf åter blir lätt den, att om inom högsta domstolen dylika synpunkter vid ett måls behandling göras gällande, föredraganden icke genast är beredd att lämna de upplysningar, som erfordras för bedömandet af dessa nya synpunkters giltighet. Den olägenhet för fortgången af högsta domstolens arbete, som sålunda skulle kunna uppstå, bör icke underskattas.

Någon synnerligt stor lättnad genom anordningen, att endast en revisionssekreterare afgåfve betänkande, skulle ej heller, såsom kommittén antagit, komma att beredas revisionssekreterarne i deras arbete.

Å ena sidan komme säkerligen genom bortfallandet af det stöd, samarbetet med kamraterna lämnar, hvarje revisionssekreterare för sig att nödgas använda längre tid på beredandet af de hans rotel tilldelade målen än för närvarande.

Å andra sidan lærer den tid, som med nuvarande anordning behöfver tillsättas för deltagandet i betänkandens afgifvande, ej vara så afsevärd, som kommittén tyckes antaga. I regel torde nämligen föredraganden kunna begränsa sin framställning till hvad för bedömande af den föreliggande rättsfrågan är af vikt att känna, utan att därför föredragningen behöfver betecknas såsom summarisk i den mening, att den icke skulle gifva en bild af sakförhållandet, tillräckligt noggrann att läggas till grund för ett sådant bedömande.

Nedre revisionen har ju också i det utlåtande, ämbetsverket afgifvit öfver löneregleringskommitténs förslag, afstyrkt den af kommittén

ifrågasatta förändringen, hvilken förordats allenast af tre bland de i ärendets behandling deltagande tjugutvå revisionssekreterarne.

Af nu anförda skäl synes alltså hvad kommittén i förevarande del anfört icke böra föranleda vidare åtgärd, såvidt angår målen i allmänhet.

Bland de mål, uti hvilka enligt gällande föreskrifter betänkanden skola afgifvas, äro emellertid äfven skiftesmålen. I afseende å dessa mål råda särskilda förhållanden, väsentligen sammanhängande med målens speciella natur. De frågor, som i skiftesmål föreligga till afgörande, utgöra nämligen endast mera sällan rena rättsfrågor, utan äro ofta spörsmål af en öfvervägande praktisk innebörd, vid hvilkas bedömande stort utrymme måste lännas åt lämplighetshänsyn. I betraktande häraf och då tillika ofta i samma mål förekomma flere sins emellan fristående frågor, förutsattes merendels för att kunna bilda sig ett omdöme i dylika mål, att man äger tillfälle fullständigt sätta sig in i sakförhållandena genom att taga en närmare del af det ofta vidlyftiga materialet af kartor och skifteshandlingar. Härtill kommer att, då de personer, som erhålla förordnanden såsom revisionssekreterare, i regel under den föregående tiden hufvudsakligen tjänstgjort i hofrätterna, de icke besitta någon vidare erfarenhet i handläggning af skiftesmål, hvilka ju icke fullföljas i hofrätt. Deras bidrag till de betänkanden i skiftesmål, uti hvilka de deltaga, kunna därför, såsom kommittén också anfört, icke vara präglade af något större mått af själfständighet. En följd häraf har blifvit, att uti betänkandena i skiftesmål redan nu i stort sedt annan mening än föredragandens icke kommer till uttryck.

Af dessa skäl torde beträffande skiftesmålen kunna medgifvas ett undantag från regeln att betänkanden skola afgifvas af tre revisionssekreterare.

Det kunde därvid synas ligga nära till hands att söka ordna saken så, att betänkanden uti ifrågavarande mål skulle afgifvas af de båda skiftesföredragandena gemensamt. Att en dylik anordning, om den kunde genomföras, för visso skulle innebära en verklig vinst, lär ej kunna förnekas; särskildt borde den kännedom om alla under en viss tidsperiod i högsta domstolen afgjorda skiftesmål, som skiftesföredragandena sålunda skulle komma att förvärfva, blifva till väsentligt gagn i deras arbete, liksom betänkandena i och för sig skulle vinna i värde. Skiftesföredragandenas arbetstid är likväl redan förut hårdt anlitad och ett åliggande att afgifva betänkanden i, förutom egna mål, ytterligare ett lika stort antal skiftesmål skulle för dem innebära en högst väsentlig ökning i arbetsbördan. Det är ock förhållandet, att skiftes-

föredragandena för närvarande endast i sällsynta undantagsfall biträda hvarandra vid betänkandens afgifvande. Med hänsyn härtill synes en förändring af angifna art vara utförbar annorledes än i förening med nedsättning i föredragningskyldigheten för dessa revisionssekreterare. Härvid bör jämväl beaktas, att särskildt med hänsyn därtill att åt föredragandena å skiftesrotlarna torde böra fortfarande beredas semesterledighet å skilda tider, i allt fall berörda anordning ej kan fullständigt genomföras, och att sålunda de fördelar, som eljest däraf vore att vänta, åtminstone delvis skulle gå förlorade.

På grund häraf synes beträffande skiftesmålen förevarande fråga icke lämpligen kunna lösas annorlunda, än att betänkanden i dessa mål afgifvas af föredraganden ensam.

Kommittén har funnit anmärkningsvärdt, att enligt gällande ordning betänkanden icke afgifvas i en stor del besvärsmål, äfven om i dessa den omstridda saken har mycket större värde än i en del revisionsaker. Det må ock medgifvas, att hvad här förut anförts angående betänkandenas betydelse i viss mån äger tillämplighet äfven i fråga om besvärsmålen i allmänhet. Det skulle därför kunna ifrågasättas, om det ej vore önskvärdt, att betänkanden afgäfves äfven i samtliga besvärsmål. Emellertid torde det för en hvar, som närmare känner förhållandena, vara klart, att de besvärsmål, uti hvilka betänkanden för närvarande icke afgifvas, i stort sedt äro af betydligt enklare beskaffenhet än flertalet af de mål, i hvilka betänkanden skola finnas. Berörda förhållande medför i sin ordning, att såväl föredragningen som beredandet till föredragning af förstnämnda mål är vida mindre kräfvande än föredragningen och beredandet af revisionssakerna och de besvärsmål, uti hvilka betänkanden afgifvas. Det är vidare fallet, att i regeln de ändringar, som af högsta domstolen vidtagas i först omförmälda mål, hvarken äro så många eller så ingripande, att genom föreskrift om betänkandens afgifvande i samma mål någon afsevärd lättnad skulle beredas domstolens ledamöter i deras arbete med affattandet af beslut. Att i ett eller annat fall förhållandena kunna vara annorlunda, får ju icke inverka, då det gäller att meddela föreskrifter af den generella art, hvarom nu är fråga. De synpunkter, som föranledt krafvet på betänkandens afgifvande i revisionssaker och vissa besvärsmål, torde därför icke äga samma betydelse i fråga om besvärsmålen i allmänhet.

Vid dessa förhållanden synes äfven i sist angifna hänseende den nuvarande ordningen böra bibehållas.

Justitierådet *von Seth*, med hvilken justitierådet *Bohman* instämde, anförde:

Jag är i nu föreliggande fråga i allt väsentligt ense med högsta domstolens flesta ledamöter. Emellertid anser jag mig böra erinra, att, därest trots de från deras sida frambållna skäl, för att den nuvarande ordningen i hufvudsak borde bibehållas, någon lättnad i förevarande hänseende skulle anses böra beredas i revisionssekreterarnes arbete, det synes mig synnerligen angeläget, att åtgärderna därför ej sträckas längre än till en sådan ändring i instruktionen för nedre revisionen, att för framtiden endast två revisionssekreterare behöfde deltaga i nedre revisionens beslut. Redan därigenom skulle ju nyssnämnda ändamål i stor utsträckning vinnas, utan att likväl de olägenheter, förenämnda ledamöter frambållit såsom nödvändiga följder af ett genomförande af kommitténs förslag, skulle komma att göra sig gällande i sin fulla utsträckning.

Justitierådet *Bergman* anförde:

Anslutande mig till hvad anförts angående betänkandenas betydelse och vikten af samarbete vid afgifvande af betänkande afstycker äfven jag kommitténs i förevarande punkt framställda förslag. Däremot kan jag icke finna, att de beträffande nämnda samarbete frambållna synpunkter nödvändigt påfordra, att betänkandena skola afgifvas af — förutom föredraganden — *två* andra revisionssekreterare, utan synes det mig vara till fyllest, att föredraganden vid detta arbete biträdas af allenast *en* af sina kolleger. Om också genom en dylik minskning icke vinnas hela den lättnad i revisionssekreterarnes arbete, som kommittén afsett att ernå genom sitt förslag, torde en förändring i den af mig angifna riktning dock medföra så pass stor verkan i berörda afseende, att jag anser mig böra förorda en sådan förändring.

I fråga om betänkandena i skiftesmål har frambållits den fördel, som skulle vinnas, därest dessa afgåfves af de båda skiftesföredragandena gemensamt. Denna fördel anser jag vara så stor, att en reform i nämnda riktning bör genomföras, därest icke väsentliga hinder därför föreligga. Men så tror jag för min del ej är förhållandet. Väl skulle möjligen därigenom orsakas någon ökning i dessa revisionssekreterares arbete med skiftesmålen, men, om för framtiden ombyte af innehafvare utaf skiftesrotlarna icke kommer att äga rum oftare än som är alldeles nödvändigt, torde denna ökning icke blifva af någon väsentlig betydelse, och i hvarje fall kan densamma uppvägas däraf, att dessa två revisionssekreterare erhålla motsvarande minskning i dem nu åliggande föredragnings-skyldighet. Skiftesmålen antal är icke större, än att en sådan minskning kan medgifvas, utan att därigenom dessa måls afgörande fördröjes.

Genom en förändrad indelning af de dagar, då de båda skiftesföredragandena skola i högsta domstolen fullgöra sin föredragningskyldighet, och genom en lämplig anordning af deras semesterledighet torde jämväl de svårigheter, som i dessa afseenden för närvarande till äfventyrs möta för den ifrågavarande reformens genomförande, säkerligen kunna undanröjas.

Justitierådet *Améen*, med hvilken justitierådet *Lindbäck* instämde, yttrade:

Jag instämmer med högsta domstolens flesta ledamöter utom i hvad angår frågan om ändring i sättet för afgifvande af betänkanden i skiftesmål. Beträffande dessa mål bör till en början anmärkas, att de från ägodelningsrätterna fullföljas direkt till Kungl. Maj:t. De ha således icke varit föremål för den grundliga och högsta domstolens arbete så väsentligen underlättande pröfning, som i hofrätterna kommit de flesta andra hos Kungl. Maj:t fullföljda mål till del. Att under sådana förhållanden knappa in på den förberedande behandling, som enligt nu gällande föreskrifter skall ägnas skiftesmålen i nedre revisionen, finner jag icke tillrädligt. Om det är sant, att skiftesmålen ofta äro af mer invecklad natur än andra mål, synes mig detta vara endast en ytterligare anledning att icke minska fördringarna på betänkandet. Och om det likaledes icke kan bestridas, att nedre revisionens ledamöter under sin föregående hofrättstjänstgöring vanligen icke förvärfvat någon erfarenhet i skiftesmål, synes det mig vara så mycket angelägnare, att i nedre revisionen i största möjliga mån beredes dem tillfälle att sätta sig in i dylika mål, med hvilka åtininstone de af dem, som sedermera vinna inträde i högsta domstolen, därstädes icke kunna undgå att taga befattning. Jag kan sålunda icke biträda förslaget att betänkanden i skiftesmål skulle få afgifvas af färre antal ledamöter än betänkanden i öfriga mål.

Justitierådet *Sundberg* utlät sig:

Jag instämmer uti hvad högsta domstolens flesta ledamöter yttrat utom beträffande skiftesmålen.

Samma skäl, som af dem anförts till stöd därför att i revisionsaker betänkanden böra, såsom för närvarande äger rum, afgifvas af två revisionssekreterare jämte föredraganden, gälla äfven skiftesmålen. Och det synes mig fördenskull vara angeläget, att man angående betänkanden i dessa mål allenast vidtager sådan ändring, som är ägnad att afhjälpa det nu rådande missförhållandet, att betänkandena, ehuru undertecknade af tre revisionssekreterare, i regel återgifva allenast föredragandens mening.

Nu angifna syftemål anser jag bäst vinnas genom en föreskrift därom, att uti afgifvande af betänkande i skiftesmål skall, där så ske kan, jämväl innehafvaren af den andra skiftesroteln deltaga. Fördelarna af en sådan anordning ligga i öppen dag; och de olägenheter, som därmed äro förknippade, torde lätt nog kunna afhjälpas genom förändring i skiftesföredragandenas föredragningsordning.

Att i fråga om dessa betänkanden skapa det undantagsförhållande från eljest gällande regel, att de skola afgifvas af allenast två revisionssekreterare, synes ej hafva tillräckliga skäl för sig. Om båda skiftesföredragandena deltaga i betänkandes afgifvande och såsom följd däraf en verklig öfverläggning angående målet och dess innebörd kommer till stånd, lärer nog ej en tredje i betänkandet deltagande revisionssekreterare — särskildt om de båda andra äro af olika mening — kunna underlåta att bilda sig ett eget omdöme i målet. Och det torde ej kunna betvivlas, att icke mången gång för innehafvarne af skiftesrotlarna samarbetet med en tredje revisionssekreterare, som kan utväljas bland dem, hvilka må antagas hafva den största erfarenheten i hithörande frågor, blifver till stort gagn, liksom det å andra sidan synes ganska lämpligt, att genom dylikt samarbete nya krafter upparbetas att i sin tur öfvertaga skiftesrotlarna.

Justitierådet *Quensel*, med hvilken justitierådet friherre *Marks von Württemberg* instämde, yttrade:

Utan att helt vilja underkänna den betydelse, betänkandet kan såsom förslag till beslut äga för högsta domstolen, anser jag betänkandets väsentliga fördel ligga däri, att föredraganden af sin skyldighet att afgifva yttrande i saken tvingas att noggrannare än eljest tilläfventyrs blefve fallet göra sig reda för de omständigheter, på hvilka sakens afgörande beror, hvilket i sin ordning måste välgörande återverka på föredragningen. Väl skulle berörda fördel hufvudsakligen vinnas, om betänkandet afgäfves af föredraganden ensam. Men då det icke kan förnekas, att i särskilda fall målets beredande kan ytterligare vinna genom flere revisionssekreterares deltagande i betänkandet och från nedre revisionens sida någon öfvervägande önskan om befrielse från deltagande i andras betänkanden icke yppats, finner jag någon ändring i nu gällande föreskrifter icke böra för närvarande äga rum i vidare mån, än att jag på de af högsta domstolens flesta ledamöter anförda skäl anser betänkande i skiftesmål böra afgifvas af föredraganden ensam.

3:o.

*Promemorie-
skrifning.*

Högsta domstolens samtliga ledamöter med undantag af justitierådet K. G. Carlson förenade sig om följande yttrande:

Af kommittén har hemställan gjorts om förenklingar i de af föredragandena använda promemoriorna särskildt genom hänvisningar till sådana delar af akten, som måste mer eller mindre fullständigt refereras. Denna kommitténs framställning synes hvila på en missuppfattning i fråga om promemoriornas egentliga ändamål och deras betydelse för arbetet inom högsta domstolen. Då ett bibehållande af fullständiga föredragningspromemior är en fråga af synnerlig vikt, synes det nödigt att närmare angifva grunderna härför och i sammanhang därmed lämna vissa upplysningar angående högsta domstolens arbetssätt.

Högsta domstolen har ett i förhållande till andra länders högsta domstolar ofantligt arbetsmaterial att behandla. Nedanstående efter uppgifter från statistiska centralbyrån och utrikesdepartementet sammanställda tabeller torde för de nordiska ländernas del tillfyllest visa detta, äfven om tillbörlig hänsyn tages därtill, att i Sverige högsta domstolen arbetar i allmänhet på två, tidvis på tre afdelningar, medan i Norge arbetet inom Højesteret i viss mån är fördeladt på två afdelningar och Danmarks Højesteret arbetar på allenast en afdelning.

Afdömda mål i Sveriges högsta domstol:

	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.	1909.
Civila	562	727	834	752	815	1,025
Kriminella...	423	459	557	534	496	551
Summa	985	1,186	1,391	1,286	1,311	1,576.

Härtill kommer följande antal ansökningsärenden:

	431	461	497	493	533	257
Civila	431	461	497	493	533	257
Kriminella ...	178	187	143	163	174	168
Summa	609	648	640	656	707	425.

Härvid bör anmärkas, att under loppet af år 1909 högsta domstolens dittillsvarande befattning med laggranskning upphört och att efter samma tid civila ansökningsärenden i allmänhet icke vidare handläggas i högsta domstolen.

Afdömda mål i Norges Højesteret:

	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.
Civila	233	249	218	235	243
Kriminella	49	62	50	41	39
Summa	282	311	268	276	282.

Afdömda mål i Danmarks Højesteret:

	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.
Civila	118	135	108	126	155
Kriminella	192	152	205	188	149
Summa	310	287	313	314	304.

En summarisk beräkning af den arbetsbörda, som kommer på en hvar af ledamöterna i Sveriges högsta domstol, gifver vid handen, att hvarje ledamot numera deltar i afgörandet af omkring 500 mål årligen, oafsedt ansökningsärenden, under det att, då i de båda grannländerna i regel ej alla ledamöterna i Højesteret deltaga i afgörandet af samtliga mål, det med visshet kan påstås, att i dessa länder en ledamot af nämnda domstol icke har att afgöra ens hälften så stort antal mål.

Den stora omfattning, högsta domstolens arbetsmaterial i Sverige sålunda tagit, beror uppenbarligen därpå, att rätten att fullfölja mål till högsta instansen hos oss är friare än i andra länder, och ifrågavarande förhållande kommer säkerligen att fortfara, till dess genom förändrad lagstiftning fullföljdsrätten blir på ett tillfredsställande sätt begränsad.

Det synes otvifvelaktigt, att nämnda förhållande med däraf följande nödvändighet att i största möjliga grad uppdrifva den kvantitativa arbetsprodukten i mycket tryckt sin prägel på de arbetsmetoder, som i högsta domstolen under tidernas lopp kommit till utveckling.

En första följd af det tryck, under hvilket högsta domstolen sålunda arbetar, är, att mycket stora kraf måste ställas på föredragningen i fråga om systematisering, fullständighet och koncentrering.

Högsta domstolens ledamöter måste fordra att genom föredragningen erhålla en så klar och fullständig kunskap om handlingarnas innehåll, att i största möjliga utsträckning afgörandet kan grundas omedelbart på densamma. Det blir ändå alltid afsevärdt många mål öfver, som fordra särskilda studier af handlingarna från ledamöternas sida. Anspråket på en sådan föredragning, att vid dess slut själfva sakförhållandet ligger klart för domstolens ledamöter, gör sig ännu mera

gällande, därest man såsom ett önskemål fasthåller, att den högsta instansens arbete bör i största möjliga mån koncentreras på den rent juridiska sidan af saken och vinnande af enhet i rättstillämpningen. För att en sträfvan i denna riktning skall i någon mån kunna förverkligas, erfordras tydligen, att den del af domstolsledamöternas arbetstid, som kan ägnas åt hemarbete, icke i allt för stor utsträckning upptages af arbete med att vinna insikt i själfva de sakförhållanden, som i de särskilda målen föreligga till pröfning.

Huru viktig för arbetets skyndsamma fortgång föredragningens koncentrerings är, torde ej behöfva mer än påpekas.

Med de stora fordringar, som sålunda måste ställas på en föredragning i högsta domstolen, kräfves naturligtvis ett betydande förarbete för målens beredande till föredragning. Detta arbete utgör ock till såväl omfång som innebörd den allra väsentligaste delen af revisionssekreterarnes verksamhet. För att vid föredragningen af ett rättegångsmål kunna på en gång systematiskt och kortfattadt redogöra för den föreliggande utredningen nödgas föredraganden i stor utsträckning uppdelas densamma. Sålunda måste i regel föredragningen för att blifva begriplig anordnas så, att hvar yttrande bildar en afdelning för sig. Inom hvarje sådan afdelning måste vidare i regel parternas anföranden uppställas efter en systematisk plan samt redogörelsen för bevisningen så ordnas, att i fråga om hvarje sakförhållande, som behöfver göras till föremål för bevisning, en logiskt sluten beviskedja uppstår eller, om en sådan ej kan afvinnas handlingarna, förefintliga luckor genast falla i ögonen. Då nu handlingarna ingalunda återgifva målet på detta sätt systematiserad, följer af det redan anförda, att såväl parternas anföranden som vittnesmål måste — i den mån sådant kan ske utan ändring af deras innebörd — i och för föredragningen styckas sönder, hvarjämte anförandena mången gång lämpligen böra till formen förkortas eller samarbetas med andra. Detta förhållande får så mycket större betydelse i fråga om föredragningen i högsta domstolen, som ju i rättegångsmålen bevisningen spelar en helt annan roll än till exempel i de administrativa besvärsmålen.

Den nu antydda beskaffenheten af denna föredragning och den oeftergiffliga fordran på dess i hvarje del fullständiga öfverensstämmelse med handlingarna i målet förutsätter med nödvändighet, att till grund för föredragningen ligger en väl utarbetad promemoria. Att lita på sitt minne skulle föredraganden icke våga, allra helst som målen vanligen måste beredas en tid innan de komma att föredragas. Men om det således är uppenbart, att promemoriorna i och för sig äro nödvändiga

med hänsyn till förenämnda anspråk på en systematisk och koncentrerad föredragning, så får det ej heller förbises, att dessa anspråk skulle i betänklig grad åsidosättas, i fall promemorian ej vore fullständig, utan föredraganden måste ur handlingarna uppsöka vissa delar af ämnet. Att föredragningens jämna gång och därmed lättheten för högsta domstolens ledamöter att uppfatta och i minnet bibehålla saken därigenom skulle blifva lidande, kan icke betviflas. Det är äfven klart, att en föredragande, som utarbetat en fullständig promemoria, i regel behärskar målet på ett helt annat sätt än han skulle göra, därest han inläst det för föredragning direkt från handlingarna, och att han följaktligen äfven har lättare att för de åhörande domstolsledamöterna klargöra sakens innebörd.

Den ifrågasatta förändringen skulle således icke kunna genomföras utan efterskänkande i väsentlig mån af anspråken på föredragningen. Däraf skulle åter gifvetvis följa ett betydligt försenande af domstolens arbete till olägenhet framför allt för den rättsökande allmänheten.

Fordringen på promemoriornas fullständighet har emellertid äfven en annan grund, som jämnväl den sammanhänger med storleken af den arbetsbörda, hvilken påhvilat högsta domstolen. Som redan förut antydts, komma, äfven om ett stort antal mål kan afgöras på blotta föredragningen, åtskilliga mål att återstå, beträffande hvilka detta icke är möjligt utan som fordra studier af handlingarna. Detta är särskildt fallet med mål, i hvilka sakförhållandet är mera inveckladt. För närvarande söker man beträffande dylika mål, för att ej mer än nödigt fördröja afgörandet genom deras tagande på cirkulation, i största möjliga utsträckning medhinna läsningen till justeringsdagen, som i regel infaller på måndagen i veckan efter den, då målet föredragits. Då emellertid i akten handlingarna i allmänhet ej föreligga i mer än ett exemplar, är det klart, att det ofta skall möta svårighet för ledamöterna att medhinna läsningen inom nu angifna tid. Dessa svårigheter skulle i betydande mån ökas, därest ej promemoriorna vore så fullständiga, att de innehölle allt hvad man måste veta för afgörandet. Såsom promemoriorna nu äro affattade, öppnas möjlighet för domstolens ledamöter att så ordna läsningen, att några taga del af akten och andra af promemorian, hvars mera koncentrerade form tillika gör läsningen mindre tidsödande. Beträffande de mål, som föredragits under slutet af veckan, har sistberörda omständighet särskild betydelse, helst en del af ledamöterna äfven under nuvarande förhållanden måste åtnöja sig med att i dessa mål få nödigt arbetsmaterial tillgängligt först under söndagen.

Klart är, att en förändring i den af kommittén angifna riktningen skulle komma att medföra, att promemoriorna ej vidare kunde tjäna det viktiga syftemål, hvarför nu senast redogjorts. En följd häraf skulle otvifvelaktigt blifva, att ett vida större antal mål, än nu är förhållandet, behöfde tagas på cirkulation, och att således afgörandet af dessa mål komme att väsentligt fördröjas samt domstolsarbetets jämna gång blifva lidande.

I det föregående har redogjorts för de hufvudsakliga syften, till hvilkas vinnande krafvet på promemoriornas fullständighet måste vidhållas, men oafsedt dessa synpunkter torde för frågans riktiga bedömande äfven andra sådana vara att beakta.

Såhunda får man ej underskatta kontrollsynpunktens betydelse — i en annan mening dock än den, kommittén synes åsyfta med uttrycket »s. k. kontrolläsning af målen». Då högsta domstolen måste afgöra en afsevärd del af de mål, som förekomma till pröfning, uteslutande i förhållande på föredragningens riktighet, är det nämligen, särskildt med hänsyn därtill att offentlig förhandling inför högsta domstolen icke äger rum, angeläget att i promemorian äga tillgång till kontroll öfver det sätt, hvarpå målet föredragits.

Med afseende å den i stadgan angående måls handläggning i vissa fall af högsta domstolens afdelningar samfällt meddelade bestämmelsen, att en afdelning af högsta domstolen skall tillse, huruvida den å afdelningen rådande mening afviker från rättsgrundsats eller lagtolkning, som förut varit af högsta domstolen antagen kunna de fullständiga promemoriorna svårigen af högsta domstolen undvaras. För bedömande af nämnda spörsmål erfordras nämligen i de flesta fall kännedom om innehållet af handlingarna i det tidigare afgjorda målet. Därest nu vederbörande part efter ett måls afgörande, såsom ofta sker, uttagit samtliga af honom ingifna protokoll och utslag däri, skulle högsta domstolen, om fullständig föredragningspromemoria ej finnes tillgänglig i akten, sakna för frågans afgörande nödigt material.

Fränsedt nu angifna fall förekommer det ofta, att högsta domstolen för ett måls afgörande behöfver äga kännedom om hvad som förekommit i ett annat af högsta domstolen tidigare afgjort mål. Betydelsen af promemoriornas fullständighet äfven i dessa fall framgår af det nyss anförda.

Det är också af vikt för alla rikets domstolar, för advokatståndet och för allmänheten, att redogörelser för de af högsta domstolen afgjorda mål, som kunna vara vägledande för framtiden, i tryck offentliggöras. I saknad af fullständiga promemior skulle dylikt offentliggörande be-

tydligt försvåras, framför allt i det stora antal mål, där parterna återtagit sina handlingar.

I jämförelse med de olägenheter af mångahanda slag, som således skulle uppstå, därest fordran på fullständiga promemior eftergäfvades, blefve den lättad i revisionssekreterarnes arbete, den ifrågasatta förändringen skulle medföra, skäligen oväsentlig, helst det redan nu icke möter hinder för dem att, i den mån förhållandena medgifva att längre sammanhängande stycken ur handlingarna återgifvas i följd, till dylika styckens afskrifvande anlita skrifbiträde.

Det må ock i detta sammanhang påpekas, att inom nedre revisionen ingen röst höjts för förändring beträffande promemoriornas beskaffenhet. Häraf synes, att föredragandena själfva till fullo inse outhärligheten af fullständiga promemior och säkerligen icke, äfven om frihet att välja en annan form stode dem öppen, skulle vilja frångå den nuvarande. I sådant hänseende torde vara tillräckligt att erinra om den känsla af otrygghet och det ökade arbete för repetition af redan beredda mål, som skulle blifva en följd, därest föredraganden ej hade sin fullständiga promemoria att tillgå.

Då gent emot hvad ofvan anförts om behovet af fullständiga föredragningspromemior skulle kunna anmärkas, att i hofrätterna i regel användas promemior af en mera skematisk form, torde slutligen här böra framhållas, att sådant är möjligt allenast under förutsättningar, som ej äro tillfinnandes vid högsta domstolens arbete. I hofrätterna föredragas så godt som alla civila mål af ledamöterna själfva i tur och ordning. Detta möjliggör för den föredragande att med det ringa antal mål, han samtidigt behöfver hafva beredda, i väsentlig mån anlita sitt minne till stöd vid föredragningen. Vidare läsas i alla mål handlingarna i hemmet, i regel af samtliga och i hvarje fall af ett flertal bland de ledamöter, som deltaga i afgörandet, ett förhållande, som gifvetvis i sin mån bidrager till, att den tid, som ägnas åt arbete å tjänsterummet, måst begränsas till förmån för hemarbetet. Det torde också hafva visat sig, att föredragningen af ett och samma mål i hofrätten i regel kräfver längre tid än i högsta domstolen, hvilket förhållande säkerligen står i nära samband med promemoriornas olika beskaffenhet.

Af de skäl, här ofvan anförts, måste genomförandet af den af kommittén i förevarande hänseende ifrågasatta förändringen på det allvarligaste afstyrkas såsom ödesdigert inverkan på högsta domstolens hela arbete.

Justitierådet *K. G. Carlson* instämde i detta yttrande utom i fråga om promemorian's betydelse efter målets afgörande, i hvilket afseende justitierådet ansåg uttalande icke vara erforderligt.

4:o.

*Infordrande
af utlåtanden.*

Justitierådet *Dyberg* yttrade:

Kommittén har hemställt, att revisionssekreterare må bemyndigas att från vederbörliga myndigheter infordra utlåtanden i mål, som äro beroende på föredragning af honom.

För den händelse denna hemställan skulle anses icke kunna bifallas, har kommittén alternativt föreslagit, att ett dylikt bemyndigande må lämnas nedre justitierevisionen, d. v. s. föredraganden jämte två andra revisionssekreterare, eller om ej heller detta skulle låta sig genomföras, att föreskrift må meddelas i syfte att, om vederbörande revisionssekreterare anser utlåtande i en revisionssak böra infordras, saken må på ett tidigare stadium än nu sker kunna i berörda afseende underställas högsta domstolens pröfning.

Mot bifall till kommitténs förstnämnda hemställan har jag icke något att erinra, så vidt därigenom föredragande skulle bibehållas vid honom redan nu enligt instruktionen tillkommande rätt att infordra utlåtanden i ansökningsärenden.

Ett annat fall, då det nu tillkommer föredraganden i nedre justitierevisionen att inhämta myndighets utlåtande, är grundadt på det af kommittén omförmälta nådiga brefvet den 8 mars 1814 angående hvad iakttagas bör vid tvister om kronans parker och allmänningar. Enligt detta bref skall, då mål af nyssnämnda beskaffenhet inkommer till Kungl. Maj:ts pröfning, föredraganden i nedre revisionen däröfver infordra kammarkollegiets underdåniga utlåtande. Då emellertid kammarkollegiet icke vidare har vård och inseende öfver kronans parker och allmänningar, synas tillräckliga skäl för bibehållande af ifrågavarande ovillkorliga föreskrift icke vidare förefinnas, utan torde i fråga om inhämtande af kammarkollegiets utlåtande i nu omförmälda mål lämpligen böra förfaras på samma sätt som vid inhämtande af myndigheters utlåtanden i de på högsta domstolens pröfning beroende mål i allmänhet.

Hvad då angår frågan om lämpligaste förfaringssättet vid inhämtande af dylika utlåtanden, så äro enligt min uppfattning de af kommittén skildrade olägenheter, hvilka följa af den i förevarande afseende nu gällande ordningen, af den art, att deras afhjälpande måste framstå såsom önskvärdt. Särskildt må härvid påpekas, att de mål, hvilka, på sätt kommittén framhållit, med det nuvarande tillvägagångssättet måste

föredragas två gånger, ofta äro af vidlyftig beskaffenhet. Vid försök att råda bot för de anmärkta olägenheterna är det emellertid gifvetvis nödigt, att saken ordnas på sådant sätt, att icke tilläfventyrs andra och kanske lika stora olägenheter träda i stället för de nuvarande. Ur denna synpunkt anser jag ej tillrådligt att — utom i ofvan omnämnda undantagsfall äfvensom i skiftesmål, hvartill jag nedan skall återkomma — åt föredragande revisionssekreteraren ensam öfverlämna att besluta om utlåtandens infordrande. Han skulle utan tvifvel komma i en ganska svår ställning både vid afgörande af frågan, huruvida utlåtande borde infordras eller ej, och äfven stundom vid bestämmande, från hvilken myndighet utlåtandet borde begäras. Båda dessa frågor synas vara af den grannliga natur, att deras afgörande svårligen bör anförtrös åt en enda person.

Däremot torde utan större betänkligheter detta uppdrag kunna i regel lämnas åt nedre revisionen, d. v. s. föredraganden jämte två andra revisionssekreterare, därest lämpliga föreskrifter tillika meddelas i syfte att betrygga en rätt utöfning af den ifrågakomna befogenheten och förebygga missbruk däraf. För sådant ändamål synes kunna stadgas, att myndighets utlåtande icke får infordras, utan att särskild anledning därtill föreligger, äfvensom att, där utlåtande finnes böra inhämtas, sådant skall ske så tidigt som möjligt.

I det föregående hafva i annat sammanhang framhållits de säregna förhållanden, som råda i afseende å skiftesmålen behandlings inom nedre revisionen och som föranledt högsta domstolens flesta ledamöter tillstyrka, att i dessa mål betänkanden må afgifvas af föredraganden ensam. Af enahanda skäl, som återkommit till stöd för nämnda undantag i fråga om betänkandena, anser jag, att i skiftesmål föredraganden ensam må äga att under samma betingelser, som nyss för nedre revisionens vidkommande föreslagits, infordra utlåtanden från vederbörande myndigheter. Det må härvid erinras, att, såsom kommittén påpekat, föredragande i skiftesmål enligt häfdvunnen praxis redan nu i vissa fall infordrar utlåtande från landtmäteristyrelsen.

I den tillämnade befogenheten för nedre revisionen att infordra utlåtanden från myndigheter bör enligt min mening göras den inskränkning, att mål angående häktade personer härvid helt undantagas. Giltiga skäl för detta undantag synas mig föreligga dels i den beträffande dessa mål mer än eljest framträdande angelägenheten att förebygga hvarje möjlighet af målets försenade afgörande till följd af en måhända ej alldeles nödvändig remiss, dels i den omständigheten att frågan, huruvida remiss i dylikt mål bör företagas, utan dröjsmål kan underställas

högsta domstolens afgörande, då ju målet i hvarje fall skall ofördröjligen föredragas inför domstolen.

Med nu angifna undantag och inskränkningar får jag alltså till bifall förorda kommitténs förslag om bemyndigande för nedre revisionen att från vederbörande myndigheter infordra utlåtanden i mål, som äro beroende på högsta domstolens pröfning.

Justitieråden *Petrén* och *Sjögren* instämde i hufvudsak med justitierådet *Dyberg*.

Justitieråden *Lilienberg*, *Lindbäck*, *Grefberg*, *Quensel*, *Skarstedt*, *Berglöf*, *Améen*, *Svedelius* och *Christiansson* förenade sig om följande, af justitierådet *Christiansson* afgifna yttrande:

Jag instämmer med justitierådet *Dyberg* i hvad denne yttrat rörande bibehållande af nuvarande ordning för infordrande af utlåtanden i ansökningsärenden samt angående rätt för föredragande i skiftesmål att infordra utlåtanden i dylika mål, dock endast för så vidt fråga är om infordrande af utlåtande från landtmäteristyrelsen.

Jag är vidare ense med justitierådet *Dyberg* därutinnan, att jag icke finner tillräckliga skäl föreligga för bibehållande af den i nådiga brefvet den 8 mars 1814 gifna ovillkorliga föreskrift om inhämtande af kammarkollegiets utlåtande uti de i nämnda nådiga bref omförmälda mål, utan anser enahanda förfarande böra tillämpas för infordrande af utlåtande i dylika mål, som iakttages vid inhämtande af utlåtanden i de på högsta domstolens pröfning beroende mål i allmänhet.

För att öfvergå till frågan, huruvida de af kommittén påpekade olägenheter i afseende å den nu i allmänhet gällande ordning för infordrande af utlåtanden äro af den väsentliga beskaffenhet, att de böra föranleda den af kommittén föreslagna utvidgning af revisionssekreterarnes befogenhet uti ifrågavarande hänseende, torde till en början böra erinras, att, efter hvad erfarenheten visat, högsta domstolen endast i ringa utsträckning infordrar utlåtanden från ämbetsverken.

Vid anställd undersökning har befunnits, att högsta domstolen under åren 1907, 1908 och 1909 — fränsedt de fall, då domstolen infordrat landtmäteristyrelsens yttrande i skiftesmål — infordrat utlåtanden af den beskaffenhet, hvarom nu är fråga, uti det antal fall och från de ämbetsmyndigheter, som följande tablå närmare utvisar:

	1907	1908	1909	Summa
Kammarkollegium	2	2	3	7
” efter landtmäteristyre- sens hörande	—	1	1	2
Landtmäteristyrelsen	1	2	1	4
Medicinalstyrelsen	1	1	4	6
Vetenskapsakademien och patent- och regi- streringsverket	—	5	—	5
Patent- och registreringsverket	—	2	1	3
Kontroll- och justeringsstyrelsen	—	—	5	5
Tekniska högskolan	—	—	1	1
Kungl. Maj:ts befallningshafvande	1	1	—	2
Häradsrätt och dess ordförande	—	1	—	1
Öfverexekutor	1	—	—	1
Universitetskanslern och akademiska konsistorium	—	1	—	1
Ordförande i ägodelningsrätt	—	—	1	1
Skiftesman	1	—	1	2
Summa	7	16	18	41

Med afseende å denna tablå torde emellertid böra beaktas, att bland däri upptagna mål ingå grupper af sinsemellan likartade mål, hvilka samtidigt föredragits i domstolen. Så är, bland annat, fallet med de fem mål, som under år 1908 remitterats till vetenskapsakademien jämte patent- och registreringsverket, äfvensom de likaledes fem mål, hvilka under år 1909 remitterats till kontroll- och justeringsstyrelsen. Vederbörlig hänsyn härtill bör naturligtvis tagas vid bedömande af slutsiffrorna i tablå.

Af hvad sålunda förekommit torde med tydlighet framgå, att den fråga, kommittén i denna punkt upptagit till behandling, icke är af någon större praktisk betydelse.

Beträffande den anmärkta dubbelföredragningen torde dessutom böra erinras, att det ingalunda alltid är fallet, att målet fullständigt föredrages redan första gången det förekommer till behandling i högsta domstolen, utan att det understundom inträffar, att remiss beslutes efter en jämförelsevis kortfattad redogörelse för målets innehåll.

Kommitténs i sammanhang härmed uttalade uppfattning, att äfven om samme revisionssekreterare skulle komma att båda gångerna före-

draga målet, värdet af det arbete, han förut nedlagt å detsamma, skulle vid det senare tillfället vara i afsevärd mån reduceradt, anser jag icke vara med verkliga förhållandet öfverensstämmande. Har revisionssekreteraren, såsom i regel torde vara fallet, redan till första föredragningen utarbetat en fullständig promemoria, är det naturligtvis ett väsentligen lindrigare arbete att med användande af denna promemoria repetera målet, än att från början inläsa detsamma till föredragning.

Men äfven om sålunda olägenheterna af den nuvarande anordningen icke i verkligheten äro så stora, som kommittén synes antaga, är ju dock obestriddigt, att af den dubbla föredragningen förorsakas något intrång i domstolens arbetstid, likasom, å andra sidan, genom remitterande i nuvarande ordning tiden för målets slutliga afgörande mer eller mindre framflyttas.

Vore det nu så, att kommitténs förslag icke komme att medföra några olägenheter i andra afseenden, finge väl därför frågans jämförelsevis ringa praktiska betydelse icke utgöra något hinder för tillstyrkande af bifall till samma förslag. Men öfverlåter man åt revisionssekreterarne att infordra utlåtanden äfven i de fall, hvarom nu är fråga, är anledning att befara, att antalet dylika remisser komme att i icke oväsentlig mån ökas. Det ligger ju i sakens natur, att en revisionssekreterare i tvifvelaktiga fall hellre remitterar målet än utsätter sig för anmärkning vid föredragningen, att remiss bort ske. Anser emellertid sedermera högsta domstolen, att remiss icke bort ske eller att densamma bort ske till annan ämbetsmyndighet, än revisionssekreteraren antagit, har ju den myndighet, hvars utlåtande af revisionssekreteraren infordrats, onödigtvis tagits i anspråk samt målets afgörande till men för parterna fördröjts längre än eljest varit behöfligt.

I det senare afseendet skulle visserligen kunna invändas, att revisionssekreteraren bör i så god tid besluta om remiss, att myndighetens utlåtande kan beräknas vara inkommet, då målet är i tur att föredragas. Men frågan, huruvida remiss bör ske och till hvilken myndighet, är ofta af så grannliga art, att densamma icke kan afgöras utan ett ingående studium af handlingarna i målet, och till ett dylikt studium af nyinkomna mål, särskildt af vidlyftigare beskaffenhet, torde revisionssekreteraren, som i främsta rummet måste hafva sin uppmärksamhet riktad å de mål, som äro i tur att föredragas, sällan hafva tid.

Hur grannliga pröfningen af hithörande frågor i själfva verket är, framgår, bland annat, af de icke sällsynta fall, då, vid uppkommen fråga om infordrande af utlåtande från någon ämbetsmyndighet, olika meningar härom i högsta domstolen yppats.

Då den fördel, som beträffande vissa mål tilläfsventyrs skulle kunna vinnas genom den föreslagna anordningen, enligt min åsikt skulle mer än uppvägas af de olägenheter, som samma anordning, på sätt ofvan påvisats, torde komma att medföra ifråga om andra mål, anser jag mig böra afstyrka kommitténs förslag jämväl i denna punkt, och synes det mig härvid icke vara af någon betydelse, huruvida rätten att infordra utlåtande skulle tillkomma föredraganden eller nedre revisionen.

Finnes emellertid kommitténs framställning i denna del böra vinna bifall, anser jag, i likhet med justitierådet Dyberg, undantag i alla händelser böra ske för mål angående häktade personer.

Hvad slutligen angår kommitténs förslag, att, i händelse den nuvarande anordningen i afseende å infordrande af utlåtanden bibehålles oförändrad, en föreskrift måtte meddelas i syfte att föredraganden, om han anser utlåtande böra inhämtas, måtte kunna på ett tidigare stadium än nu sker, underställa denna fråga högsta domstolens pröfning, så finner jag mig icke heller kunna tillstyrka detta förslag. Med lika stort skäl skulle nämligen dylik förtursrätt kunna ifrågasättas äfven i andra fall, såsom t. ex. då i målet yrkats vittnesförhör eller återförvisning o. s. v. Men en dylik utsträckning af förtursrätten skulle otvifvelaktigt alltför mycket omkasta den stadgade ordningen mellan målen.

Justitierådet *Billing* yttrade:

Jag är i denna punkt hufvudsakligen ense med justitierådet Christiansson. Lika med honom finner jag, på grund af den erfarenhet jag under min tjänstetid vunnit, den tidsförlust, som föranledes däraf att remisser till ämbetsverk i allmänhet beslutas först af högsta domstolen själf, vara af jämförelsevis obetydlig omfattning, och denna min erfarenhet vinner ju ock bekräftelse af de sifferuppgifter, som i detta afseende af justitierådet Christiansson meddelats. Äfven är jag för min del öfvertygad att den utväg till förebyggande af berörda tidsförlust, som af kommitterade föreslagits, skulle medföra mycket betänkliga konsekvenser. Det synes mig, såsom ock redan framhållits, kunna med en till visshet gränsande sannolikhet antagas, att föredragande revisionssekreterarne, därest rätten och plikten att förordna om ämbetsmyndighets hörande lades på dem, skulle finna sig föranlåtna att vidtaga en dylik åtgärd i ett mycket större antal mål än hittills varit fallet, då det ju alltid för dem, i den ställning de intaga gentemot högsta domstolen, måste kännas tryggare att hafva föranledt en fullständigare, om än ibland kanske ej alldeles nödig utredning än att utsätta sig för risken att vid målets föredragning anses hafva i detta hänseende gjort för litet.

Att på förhand med någon större grad af säkerhet bedöma, huruvida högsta domstolen vid målets föredragning kan komma att anse remiss till ämbetsmyndighet hafva bort ske, torde dessutom mången gång innebära en hart när olöslig uppgift; redan de ej sällsynta fall, då olika meningar i dylik fråga inom högsta domstolen yppas, torde härom bära ojäfaktigt vittnesbörd. Så synes — för att anföra allenast några men mycket betydelsefulla exempel — i de allt talrikare fall, då någon misstanke förekommit om en för brott tilltalad persons fulla tillräknelighet, svårigheten att förutse domstolens uppfattning i denna fråga blifva så stor, att det ej må förtänkas de föredragande, om de i regel anse rådligast vara att inhämta medicinalstyrelsens utlåtande. Ett likartadt förhållande äger rum med patenttvister, i afseende å hvilka därtill kommer, att det ofta är vanskligt att bedöma, från hvilken ämbetsmyndighet utlåtande lämpligen bör infordras.

Af hvad nu anförts anser jag framgå, att ett bifall till kommitterades förslag om rätt och skyldighet för revisionssekreterare att, innan mål till afgörande inför högsta domstolen anmälas, infordra utlåtanden skäligen kan antagas skola medföra dels att ämbetsmyndigheter öfver höfvan och ofta i onödan betungas, och dels att ofta, likaledes onödigtvis, målens slutliga afgörande kommer att fördröjas.

Då således de olägenheter, som af den ifrågasatta anordningen skulle förorsakas, blefve så kännbara, att de ej kunna anses stå i rimligt förhållande till den tidsbesparing, som skulle för högsta domstolen vinnas, samt beträffande det alternativt väckta förslaget, att remisserna till ämbetsmyndigheterna skulle företagas af nedre revisionen, en sådan anordning icke kan antagas skola i nämnvärd mån aflägsna nu uttalade betänkligheter och dessutom skulle leda till revisionssekreterarnes ytterligare betungande, finner jag mig böra på det bestämdaste afstyrka, att kommitterades förslag i denna punkt må till någon åtgärd föranleda.

Justitierådet *Gullstrand*, med hvilken justitieråden *K. G. Carlson* och *Bergman* instämde, anförde:

Kommitténs hemställan, att revisionssekreterare må bemyndigas att i vidsträcktare mån än nu kan ske från vederbörliga myndigheter infordra utlåtande i mål, eller alternativt, att ett dylikt bemyndigande må lämnas nedre justitierevisionen, kan jag icke biträda. Då årliga antalet af de mål, i hvilka jämligt högsta domstolens beslut dylika utlåtanden infordras, är ganska ringa samt det ifrågasatta bemyndigandet tvifvelsutan komme att medföra, det vederbörande myndigheter betungades med skyldighet att afgifva utlåtanden i afsevärdt större antal mål än nu sker,

därigenom dessa måls afgörande fördröjdes, skulle enligt mitt förmenande olägenheterna af den föreslagna anordningen uppväga fördelen af densamma. Däremot torde, såsom kommittén jämväl föreslagit, bestämmelse kunna meddelas i syfte att revisionssak på ett tidigare stadium än nu sker må kunna, om utlåtande anses böra infordras, i detta afseende underställas högsta domstolens pröfning.

Justitieråden *Bohman, Silverstolpe, friherre Marks von Württemberg, Thomasson, Borgström, Gustaf Carlson* och *von Seth* förenade sig om följande, af justitierådet *von Seth* afgifna yttrande:

Jag är i hufvudsak ense med justitierådet *Dyberg*. Det synes mig nämligen innebära tillämpning af en riktig princip, att högsta domstolens tid ej upptages med vidtagande af åtgärder, som afse målens beredning till det slutliga afgörandet.

En motsvarande arbetsfördelning har under de sista åren vidtagits i åtminstone de flesta förvaltande ämbetsverk och har, såvidt jag vet, där den genomförts, varit till obestriddig båtнад.

Att den föreslagna åtgärden skulle komma att medföra, att vederbörande ämbetsverk komme att onödigt betungas med remisser, anser jag ej behöfva befaras. Dels förordnas ju icke till revisionssekreterare andra personer än sådana, som besitta en afsevärd erfarenhet i domarevärf, dels komme ju besluten om remiss att fattas under ämbetsmannans ansvar och att vid respektive måls föredragning granskas af högsta domstolen.

I ett afseende skiljer sig emellertid min uppfattning från den af justitierådet *Dyberg* uttalade.

Under förutsättning att för rätten att besluta remisser stadgas det villkor, att särskild anledning för en dylik åtgärd skall föreligga, synes mig nämligen något undantag icke vara erforderligt för mål angående häktade personer.

Justitierådet *Sundberg* utlät sig:

Då den åtgärd, hvarom nu är fråga, närmast är att hänföra till målens beredande till föredragning, och det, med hänsyn till hvad justitierådet *von Seth* anmärkt rörande revisionssekreterarnes kompetens och ansvar, icke skäligen är att befara, att utsträckt remissrätt för revisionssekreterare beträffande mål, som äro beroende på hans föredragning, skulle komma att onödigtvis begagnas, tillstyrker jag kommitténs hemställan härutinnan.

5:o.

»Viktigare
saker» och
»ringare mål»
m. m.

Högsta domstolens samtliga ledamöter förenade sig om följande yttrande:

Hvad kommittébetänkandet innehåller i fråga om § 22 regeringsformen och därmed sammanhängande ämnen är icke till sin innebörd fullt klart, men så mycket är i hvarje fall tydligt, att en väsentlig utsträckning af det nu förekommande arbetet på femmansafdelning åsyftas.

En dylik förändring synes ej vara att förorda. Den lär ej, såsom kommittén förmenat, utgöra något lämpligt medel för motverkande af långsamheten i högsta domstolens rättsskipning utan torde snarare böra betecknas såsom ett betänkligt palliativ mot det allvarliga samhälls- onda, som sagda af kommittén framhållna långsamhet innebär.

Väl lär det med hänsyn till den senaste tidens erfarenheter rörande antalet inkomna och afgjorda mål kunna antagas, att en betydligare utsträckning af femmanstjänstgöringen skulle för någon tid leda till minskning af den nuvarande balansen i högsta domstolen. Men att en ändring sådan som den ifrågasatta skulle förmå varaktigt råda bot å det öfverklagade missförhållandet, torde på goda grunder kunna betviflas. Det kan nämligen befaras att, så framt ej ändring sker i gällande bestämmelser om fullföljd af talan i högsta instans, de inkommande målen — hvilka alltjämt synas tilltaga i antal och hvad vissa slag angår jämväl i vidlyftighet — komma att växa därhän, att i framtiden vinsten af femmanstjänstgöringens utsträckande mer än uppväges af den ökade tillströmningen af mål.

Utom att den ifrågasatta förändringen sålunda ej torde kunna leda till målet, synes densamma vara förknippad med väsentliga olägenheter. För beredande af nödig auktoritet åt den högsta instansens domar är det af betydelse, att i allmänhet antalet af de i ett mål dömande ej sättes så lågt som till fem. Ur rättsenhetens synpunkt är det af vikt, att ledamöterna icke i än större omfattning än hittills splittras på olika afdelningar. Och angeläget är äfven, att ej, såsom af bifall till kommitténs framställning skulle föränledas, antalet föredragande i högsta domstolen behöfver ytterligare ökas, då sådant lätt skulle nödvändiggöra en uppenbarligen betänklig nedsättning af anspråken på föredragandenas kvalifikationer. Dessutom kan befaras, att, i händelse den ifrågasatta anordningen skulle genomföras och befinnas ej leda till åsyftadt mål, nästa steg skulle blifva det då nära till hands liggande, att än en gång öka antalet ledamotsplatser i högsta domstolen. Men en utveckling i

dylik riktning skulle, utom att vissa af de nyss angifna olägenheterna blefve än mera framträdande, vara betänklig jämväl i det hänseende, att det skulle vara förenadt med stor svårighet att tillfredsställande besätta ett större antal justitierådsämbeten än det nu fastställda.

För afhjälpande af långsamheten i högsta domstolens rättsskipning torde inom den nuvarande rättegångsordningens ram gifvas endast ett fullt verksamt och tillrädligt medel: att, såsom vid föregående tillfällen blifvit af högsta domstolen påyrkadt, väsentligen begränsa tillströmningen af mål till domstolen. Ju förr insikten om nödvändigheten af en sådan begränsning vaknar, desto bättre för samhället.

Justitieråden *Lilienberg, von Seth, Svedelius, Christiansson* och *Dyberg* tillade särskildt:

Kommittén har ifrågasatt, huruvida ej § 22 regeringsformen borde ändras därhän, att i högsta domstolen andra än »ringare mål» kunde pröfvas och afgöras af fem ledamöter.

Alternativt har kommittén, som erhållit del af en af ledamöter i högsta domstolen utarbetad promemoria angående föredragningen å tredje rummet i högsta domstolen, då femmansafdelning där tjänstgör, uttalat den åsikten, att det vore önskvärdt, att spørsmålet om betydelsen och innebörden af begreppen »ringare mål» och »viktigare saker» blefve i behörig ordning föremål för närmare skärskådande.

I fråga om hvad kommittén sålunda anført, torde till en början böra erinras, att i praxis åt begreppet »ringare mål» gifvits en betydligt vidsträcktare omfattning än kommittén synes antaga. Förutnämnda promemoria afser nämligen ingalunda, såsom kommittén ansett, att uppdraga någon gräns mellan »ringare mål» och »viktigare saker», utan är ändamålet med densamma ett helt annat.

Högsta domstolen har upprepade gånger under senare tider haft tillfälle framhålla angelägenheten däraf, att antalet dömande å högsta domstolens afdelningar i regel är större än motsvarande antal å afdelningarna i hofrätterna. I anslutning härtill har högsta domstolen jämväl betonat, att den nuvarande, af den växande balansen af mål betingade anordningen, att en del mål föredragas å femmansafdelning, endast finge betraktas som en tillfällighetsåtgärd, som borde upphöra, så snart omständigheterna medgäfvade det. De synpunkter, högsta domstolen sålunda framhållit, synas också hafva vunnit statsmakternas gillande. Vid dessa förhållanden och då antalet »ringare mål» är betydligt större, än som erfordras för fyllandet af arbetstiden å femmansafdelningen, har det syns angeläget att så ordna arbetet inom högsta domstolen, att endast de

minst viktiga målen komme att föredragas å nyssnämnda afdelning. För vinnandet af detta ändamål har promemorian tillkommit. Det har emellertid ej mött motstånd, om undantagsvis till föredragning å femmansafdelningen anmälts äfven andra »ringare mål», än som i promemorian upptagits.

Hvar enligt § 22 regeringsformen gränsen går mellan »ringare mål» och »viktigare saker», afgöres efter helt andra grunder än dem, efter hvilka promemorian är utarbetad.

Enligt den praxis, som utvecklats sig i högsta domstolen, räknas till viktigare mål, i hvilka sju ledamöter skola döma, egentligen endast tryckfrihetsmål, lagförklaringsärenden samt mål angående ådömande af dödsstraff eller lifstids straffarbete.

Med hänsyn till den tolkning, § 22 regeringsformen sålunda i praxis fått, och då förenämnda af högsta domstolen tidigare framhållna synpunkter angående betydelsen af att antalet ledamöter, som deltaga i målens afgörande inom högsta domstolen, i regel öfverstiger de i hofrätterna dömandes antal, fortfarande äga lika giltighet, saknas hvarje skäl att tillstyrka den af kommittén i första hand ifrågasatta grundlagsändringen.

Äfven kommitténs alternativa framställning uti förevarande del af förslaget synes bero på, att kommittén ansett förenämnda promemoria innebära ett försök att uppdraga gränsen mellan »ringare mål» och »viktigare saker». Att detta antagande innebär en missuppfattning, är förut framhållet.

Emellertid torde vid tal om samma framställning böra erinras om äfven ett annat förhållande. Med den utsträckning, högsta domstolens arbete på tre afdelningar numera fått, kan det antagas, att mål af de i promemorian angifna kategorier icke vidare skola vid hvarje tidpunkt finnas att tillgå för utfyllande af femmansafdelningens hela arbetstid, utan att äfven andra mål måste för sådant ändamål tillgripas. Gränsen mellan de mål, som må föredragas å femmansafdelningen, och dem, som skola företagas å de andra afdelningarna, måste därför hållas i viss mån flytande.

Därest kommitténs förevarande framställning finge anses innebära, att det borde i författningsväg meddelas föreskrifter till syftet motsvarande de i förenämnda promemoria lämnade anvisningar, skulle alltså ett bifall till densamma möjligen kunna leda till svårigheter.

Det synes därför lämpligast, att det fortfarande som hittills må ankomma på högsta domstolen att efter omständigheterna lämna nedre revisionen erforderliga anvisningar i ämnet.

Skulle åter samma framställning afse, att det borde i författningsväg föreskrifvas hvilka mål, som skulle anses såsom ringare och viktigare enligt § 22 regeringsformen, må först och främst erinras, att dylika föreskrifter, såsom innebärande förklaring af grundlag, enligt § 83 regeringsformen måste beslutas i samma ordning som den, hvilken är stadgad för ändringar i grundlag. Mot en dylik lagstiftning talar emellertid framför allt, att det torde möta stora svårigheter att på ett äfven med hänsyn till de förändrade förhållanden, framtiden kan komma att medföra, tillfredsställande sätt vare sig genom definitioner eller uppräkningsuppdraga en gräns mellan de mål, beträffande hvilka det skulle oeftergiffigen stadgas, att sju ledamöter skulle deltaga i deras afgörande, och dem, som finge afgöras af ett mindre antal, samt att det ju skulle vara förenadt med åtskilliga svårigheter att, sedan gränsen en gång blifvit uppdragen, verkställa jämkningar i densamma.

På grund af hvad sålunda anförts, torde ej heller kommitténs nu ifrågavarande framställning böra föranleda vidare åtgärd.

Justitierådet *Quensel* yttrade:

Kommittén har ansett det kunna ifrågasättas, huruvida ej § 22 regeringsformen borde ändras därhän, att i högsta domstolen andra än »ringare mål» kunde prövas och afgöras af fem ledamöter.

Enligt den tolkning af § 22 regeringsformen, som i praxis gjort sig gällande, räknas, såvidt jag vet, till viktigare saker, eller sådana som ej må prövas af mindre än sju ledamöter, allenast lagförklaringar samt mål, som innebära tillämpning af grundlagarna (med undantag af de ordningsmål, hvilka enligt tryckfrihetsförordningen i första hand afgöras af chefen för justitiedepartementet) eller ock angå dödsstraff eller lifstids straffarbete. En grundlagsändring af innebörd, att dessa mål skulle kunna prövas af mindre än sju ledamöter, läser ej böra ifrågakomma. Sådant torde väl ej heller vara åsyftadt af kommittén, utan synes dess hemställan hvila på en föreställning, att gränsen mellan de i § 22 omförmälda viktigare saker och ringare mål vore densamma som mellan de mål, hvilka enligt promemorian vore ägnade att föredragas å femmansrum, och dem, som borde afdömas af flere än fem ledamöter, medan i själfva verket med promemorian afses att bland de mål, som i 22 paragrafens mening äro att anse såsom ringa och hvilka således kunna utan hinder af sagda lagrums bestämmelse afgöras af sex ledamöter, af fem eller af fyra, där alla fyra äro om slutet ense, utpeka dem, som företrädesvis böra ifrågakomma till föredragning å femmansrum.

I fråga om hvad som utgör kärnpunkten i kommitténs förslag

nämligen utvidgning af högsta domstolens arbete på femmansafdelningar, har jag redan tillkännagifvit mitt instämmande i hvad högsta domstolens öfriga ledamöter yttrat.

6:o.

*Förkortning
af föredrag-
ningsperi-
oderna.*

Högsta domstolens ledamöter förenade sig om följande yttrande:

Kommitténs uppfattning, att kortare föredragningsperioder än de nu i allmänhet förekommande skulle medföra en lindring i revisionssekreterarnes arbete, delas icke af högsta domstolens ledamöter; och torde i öfrigt endast behöfva erinras, att samtliga tjänstgörande revisionssekreterare, såsom framgår af nedre revisionens afgifna underdåniga utlåtande, ansett någon förändring i nuvarande förhållanden härutinnan ej lämpligen böra äga rum.

7:o.

*Tillfälliga
hinder för
föredragning.*

Hvad af kommittén yttrats beträffande högsta domstolens lokal och sådana tillfälliga hinder för domstolens verksamhet, som med lokalen ägde samband, funno *högsta domstolens ledamöter* icke föranleda annat uttalande, än att från domstolens sida naturligtvis icke något kunde vara att invända, ifall lämplig lokal bereddes, där domstolen utan afbrott af dylika hinder kunde fortsätta sin verksamhet, och att, om därvid tillika så anordnades, att högsta domstolen och nedre revisionen erhöles sina lokaler inom en och samma byggnad, en ej oväsentlig fördel därmed skulle vara vunnen till arbetets underlättande.

8:o.

*Sättet för dag-
tecknande af
utslag.*

Mot den af kommittén ifrågasatta förändringen beträffande dagtecknande af utslag hade *högsta domstolens ledamöter* icke något att erinra

9:o.

*Ämbetsverkets
benämning.*

Den af kommittén väckta frågan om nedre justitierevisionens framtida benämning syntes *högsta domstolens flesta ledamöter* vara af den underordnade betydelse, att densamma ej påkallade något vidare yttrande från deras sida.

Justitieråden *Lilienberg, Grejberg* och *Améen* förenade sig om följande yttrande:

Angående den af kommittén ifrågasatta förändring af nedre justitierevisionens benämning i syfte att förkorta denna kan anmärkas, att den

föreslagna benämningen justitierevisionen är oegentlig, då den domsrevision, hvarå benämningen hänsyftar, ju verkställes af högsta domstolen och icke af nedre revisionen, som endast mottager målen och, såsom det heter i § 24 regeringsformen, bereder dem till föredragning och afgörande i högsta domstolen. Den lag, hvarigenom högsta domstolen år 1789 inrättades, bär ock titeln Kungl. Maj:ts förordnande för dess högsta domstol eller justitierevision.

Då genom den föreslagna förändringen benämningen jämväl skulle förlora det berättigande, densamma i sin nuvarande form må äga från historisk synpunkt, samt för öfrigt en förändring i förevarande afseende synes föga påkallad af något verkligt behof, kan med fog ifrågasättas, om skäl förefinnas för vidtagande af de ändringar i grundlagen och andra lagar, som skulle erfordras för namnförändringens genomförande.

Justitierådet *K. G. Carlson* ansåg tillräckliga skäl icke förefinnas att vidtaga de ändringar i grundlag och andra lagar, som erfordrades för genomförande af den ifrågasatta namnförenklingen.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

Bilaga B.

Till Konungen.

Jämlikt nådig föreskrift har Lagberedningen att afgifva redogörelse för sin verksamhet under året.

Då Eders Kungl. Maj:t genom beslut den 3 december 1909 förordnade, att Beredningen skulle företaga omarbetning af giftermålsbalken med tillhörande författningar samt de delar af ärfdabalken, som kunde böra i sammanhang därmed behandlas, föreskrefs tillika i afseende på arbetets bedrifvande, att därest aftal om samarbete på familjerättens område med Danmark och Norge komme till stånd, Beredningen eller vissa dess ledamöter skulle för Sveriges del efter Eders Kungl. Maj:ts vidare förordnande deltaga i de gemensamma förhandlingar, som kunde komma att anordnas.

Beredningen hade alltså att vid uppgörande af plan för sitt arbete taga hänsyn till möjligheten af att dylika gemensamma förhandlingar vore nära förestående. Beträffande de ämnen, som härvid kunde väntas blifva föremål för behandling, hade Beredningen att uppmärksamma det utlåtande i fråga om gemensam skandinavisk lagstiftning på familjerättens område, hvilket den 13 november 1909 afgafs af delegerade för de tre nordiska länderna. I detta utlåtande framhållas såsom ägnade för gemensamt lagstiftningsarbete frågan om äktenskaps-hindren och frågan i hvilka fall ett förefintligt äktenskapshinder bör föranleda återgång af äktenskap, som det oaktadt kommit till stånd, frågorna om äkta makars förmögenhetsförhållanden och om myndighetsreglerna äfvensom, ehuru i andra rummet, frågorna om skillnad till säng och säte och om äktenskapsskillnad.

Vid de allmänna öfverläggningar angående lagarbetets utförande, hvilka till en början upptogo Beredningens tid, visade det sig nödigt att beträffande vissa frågor rörande äktenskaps ingående och upplösning erhålla yttrande från sakkunnigt medicinskt håll. Sedan Beredningen utarbetat en promemoria i detta ämne, i hvilken under sär-

skilda punkter framställas de spörsmål, hvaröfver yttrande önskas, har, på Beredningens därom den 23 februari gjorda anhållan, medicinalstyrelsen erhållit nådig befallning att med hänsyn till den förestående revisionen af giftermålsbalken afgifva det yttrande, som i promemorian afses. Sådant yttrande har ännu ej kommit Beredningen tillhanda. Det är emellertid för Beredningen känt, att medicinalstyrelsen infortrat utlåtande i ärendet från medicinska fakulteten vid universitetet i Uppsala. Frågan har jämväl varit föremål för diskussioner inom Svenska läkaresällskapet, vid hvilka Beredningens medlemmar närvarit.

Till närmare behandling upptogos främst frågorna om trolofning och ofullkomnade äktenskap, om hinder mot äktenskap och därmed sammanhängande bestämmelser om äktenskaps återgång, om lysning och vigsel. Då Beredningen härvid fann önskvärdt att erhålla upplysning om tillämpning i vissa hänseenden af sådana stadganden inom äktenskapsrätten, som falla inom området för prästernas verksamhet, utsände Beredningen under juni månad till samtliga kontraktsprostar och domprostar i riket äfvensom kyrkoherdarna i hufvudstaden tryckta blanketter med anhållan om svar å därå upptagna frågor. Från flertalet af dem, till hvilka Beredningen sålunda hänvänt sig, hafva svar nu ingått.

Med särskild hänsyn till de i utsikt ställda förhandlingarna med representanter för Danmark och Norge gjordes före sommarferierna jämväl frågan om myndighetsreglerna till föremål för Beredningens arbete.

Under sommaren blef mellan regeringarna i Sverige, Danmark och Norge aftaladt, att delegerade för de tre länderna skulle under oktober månad sammanträda i Stockholm för behandling af frågan om gemensam lagstiftning angående äktenskapshindren och återgång af äktenskap, som oaktadt sådant hinder kommit till stånd, med rätt för de delegerade att till behandling upptaga äfven andra i närmare samband därmed stående, i förberörda utlåtande af den 13 november 1909 angifna frågor äfvensom att, i den mån sådant funnes lämpligt, förberedelsevis öfverlägga om öfriga i samma utlåtanden upptagna frågor. Enligt nådigt bref den 12 augusti förordnade Eders Kungl. Maj:t till delegerade att å Sveriges sida deltaga uti nämnda arbete undertecknade Westring och Wedberg, dock att, därest under arbetets fortgång frågan om myndighetsreglerna komme under behandling, undertecknad Ekeberg skulle i Wedbergs ställe deltaga i arbetet i denna del. Samtidigt förordnades undertecknad Rabenius att vara de delegerades sekreterare.

Förhandlingar med danska och norska delegerade ägde därefter
Bih. till Riksd. Prot. 1911. 1 Saml. 1 Afd.

rum under tiden 10—22 oktober. Förutom frågan angående äktenskapshindren och återgång af äktenskap blef härunder äfven frågan om myndighetsreglerna föremål för behandling. Till grundval för öfverläggningarna tjänade i båda dessa ämnen promemorior, hvilka blifvit uppgjorda inom Beredningen.

Preliminära förslag till lagbestämmelser angående trolofning, hinder mot äktenskap, lysning, vigsel samt återgång af äktenskap finnas nu uppsatta.

Vid sidan af nu omnämnda arbeten har påbörjats utredning angående vissa andra ämnen, hvilka falla inom gränserna för det Beredningen gifna uppdrag, nämligen reglerna om äktenskapsskillnad, om oäkta barns och deras mödrars rättsliga ställning samt åtskilliga spörsmål inom den internationella privaträtten.

Till Beredningens handläggning hafva genom Eders Kungl. Maj:ts beslut öfverlämnats:

1) Kyrkomötets skrifvelse den 8 oktober 1898 om upphäfvande eller ändring af mom. 7 i nådiga brefvet den 17 oktober 1778 jämte därmed i sammanhang stående lagbestämmelser tillika med af justiekanslern öfver nämnda skrifvelse afgifvet utlåtande;

2) Riksdagens skrifvelse den 10 maj 1899 angående ändrad lagstiftning om skillnad i trolofning och äktenskap tillika med öfver skrifvelsen infordrade utlåtanden af domkapitlena i riket äfvensom af Stockholms stads konsistorium och hofkonsistorium;

3) Riksdagens skrifvelse den 18 mars 1903 angående ändring i 9 kap. 1 § giftermålsbalken m. m.;

4) Kyrkomötets skrifvelse den 6 oktober 1903 angående granskning af gällande bestämmelser om skillnad i trolofning och äktenskap;

5) Kyrkomötets skrifvelse den 6 oktober 1903 om upphäfvande eller ändring af mom. 7 i nådiga brefvet den 17 oktober 1878;

6) Riksdagens skrifvelse den 7 april 1904 angående undanskiftande i mindre bemedlade dödsbon af medel till minderårigt barns underhåll och uppfostran;

7) Riksdagens skrifvelse den 12 maj 1906 om ändring eller upphäfvande af mom. 7 i nådiga brefvet den 17 oktober 1778 m. m.;

8) Riksdagens skrifvelse den 19 april 1907 i fråga om utom äktenskapet födda barns och deras mödrars rättsliga ställning;

9) en af Riksdagens justitieombudsman den 8 oktober 1907 till Eders Kungl. Maj:t aflåten skrifvelse angående revision af gällande lags bestämmelser om äktenskapsskillnad;

10) Riksdagens skrifvelse den 3 mars 1908 angående behörighet

för gift kvinna att under vissa villkor vara förmyndare för sin man, som förklarats omyndig;

11) Riksdagens skrifvelse den 3 mars 1908 angående lagstiftning om adoption;

12) Kyrkomötets skrifvelse den 20 oktober 1908 om upphäfvande af gällande bestämmelser om tillåtelse för barnaföderska att undandraga sig att uppgifva sitt namn;

13) en af Riksdagens justitieombudsman den 3 november 1909 till Eders Kungl. Maj:t aflåten skrifvelse angående ändring i vissa afseenden af gällande stadganden om äktenskapsskillnad;

14) Kyrkomötets skrifvelse den 23 november 1909 angående ändring i lagen om äktenskaps ingående den 6 november 1908;

15) en af Riksdagens justitieombudsman den 7 januari 1910 till Eders Kungl. Maj:t aflåten skrifvelse angående ändring i visst afseende af lagen om bodelning vid äktenskapsskillnad m. m. den 1 juli 1898;

16) en af Riksdagens justitieombudsman den 7 januari 1910 till Eders Kungl. Maj:t aflåten skrifvelse om upphäfvande af punkt 22 i förklaringen den 23 mars 1807; och

17) en af härvarande tyske minister den 29 november 1909 till hans excellens utrikesministern öfverlämnad promemoria angående rätt för tyska undersåtar af evangelisk trosbekännelse att i Sverige ingå äktenskap med kyrklig vigsel.

Underdånigst

HJALMAR WESTRING.

BIRGER WEDBERG. BIRGER EKEBERG. LARS RABENIUS.

Stockholm den 31 december 1910.

Tredje hufvudtiteln.

*Utdrag ur protokollet öfver utrikesdepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 13 januari 1911.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER,
 von SYDOW,
 von KRUSENSTIERNA.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena föredrog regleringen af utgifterna under tredje hufvudtiteln för år 1912 samt yttrade därvid beträffande

Ordinarie anslag.

I det af Eders Kungl. Maj:t till 1906 års Riksdag framlagda förslag till ny stat för utrikesdepartementet, beskickningar och konsulat m. m. fanns uppfördt ett förslagsanslag ersättningar till olönade konsuler och vicekonsuler. [1.]
Ersättningar till olönade konsuler och vicekonsuler.

- [1.] vicekonsuler å 45,000 kronor, hvilket anslag fortfarande utgår med oförändradt belopp.

Min företrädare i ämbetet anförde vid underdånig föredragning den 30 april 1906 beträffande detta anslag, att det vore svårt att afgöra, huruvida de belopp, som af diplomat- och konsulatkommittén beräknats i kontorskostnadsersättning för de olika orterna, kunde vara tillräckliga eller ej, samt att beloppen måhända för åtskilliga platser voro ganska lågt beräknade, i hvilket hänseende anmärkning redan framställts. I betraktande af att ifrågavarande anslag skulle uppföras såsom förslagsanslag, ansåg sig dock min företrädare kunna följa kommitténs förslag med vissa smärre ändringar, betingade af förändringar i själfva den konsulära organisationen.

Det har visat sig, att de farhågor angående anslaget otillräcklighet, som sålunda uttalades, inom kort skulle blifva verklighet. Trots en synnerligen långt gående sparsamhet har anslaget måst öfverskridas med 9,100 kronor, och flera framställningar om kontorskostnadsersättningar föreligga nu, hvilka icke synas kunna afvisas. Det är också klart, att, äfven om förmögna personer kunna finnas villiga att för den sociala ställning och det anseende en konsulsbefattning medför utan särskild ersättning åtaga sig befattningen, vederbörande dock i regel önska åtminstone någon ersättning för sina direkta utgifter. Härtill kommer, att i många länder konsulsbefattningarna icke åtnjuta ett så högt anseende, att vederbörande för att erhålla en dylik kunna finna sig påfordrade till direkta ekonomiska uppoffringar. För ett land, hvilket liksom Sverige nu kan lämna så föga vederlag för dessa, kan då lätt uppstå svårighet att erhålla lämpliga kandidater för lediga konsulsbefattningar, då ofta måhända de mest kompetenta finna med sin fördel bäst förenligt att ej eftersträfvat en befattning, som endast medför utgifter. Före unionsupplösningen utgjorde anslaget till kontorskostnadsersättningar åt de olönade svenska och norska konsulerna ej mindre än 159,000 kronor; och det arbete, som fordras af de svenska konsulerna, torde vara minst lika kräfvande nu som före unionsupplösningen, i det att visserligen genom fränskiljande af de norska ärendena en viss lättnad uppstått, men å andra sidan vederbörande konsuler själfva under de senare åren säkerligen i vida högre grad tagits i anspråk af allmänheten än förr. Våra närmaste grannländer Danmark och Norge anvisa äfven högre belopp åt sina olönade konsuler än Sverige, i det att i den danska budgeten upptagits 100,000 kronor och i den norska 71,500 kronor för detta ändamål, och å andra sidan torde det arbete, som åligger de svenska konsulerna, vara i det minsta lika betydande som deras danska och norska kollegers.

Bland de framställningar om kontorskostnadsersättning, som nu vänta på sitt afgörande, intages en viktig roll af dem, som inkommit från konsulat i Amerikas Förenta Stater. Vid 1906 års omreglering minskades de anslag, som lämnats åt de olönade konsulaten i sagda land, samtidigt som äfven deras inkomster i öfrigt betydligt reducerades, i det att den ersättning, som jämlikt expeditionsafgiftsförordningen tillkom dem för deras befattning med kvarlåtenskap efter aflidna svenskar, nedsattes i ej obetydlig mån. Deras befattning med uttagande af kvarlåtenskap har däremot i afsevärd grad ökats under de senare åren. Under det att den kontanta kvarlåtenskapen efter i Förenta Staterna aflidna svenskar, som år 1906 öfversändes till utrikesdepartementet genom konsulernas försorg, utgjorde 274,904 kronor, hade densamma sålunda 1907 stigit till 315,416 kronor, 1908 till 341,433 kronor och 1909 till 346,320 kronor samt utgjorde under tiden 1 januari—31 oktober 1910 ej mindre än 468,711 kronor. Vid angifvandet af dessa summor hafva ej kommit i betraktande de ofta förekommande fall, där det utfallna kvarlåtenskapsbeloppet till utrikesdepartementet öfversändts förmedelst å vederbörande arfvinge ställd anvisning och sålunda ej uppförts i departementets räkenskaper. Denna ökning i göromålen har emellertid å andra sidan medfört ökade utgifter för vederbörande konsuler, i det att de blifvit nödsakade anställa särskilda personer för öfvervakandet af vederbörande svenska arfvingars intressen. Det skulle ju då kunna tänka sig, att en ökad ersättning bereddes våra konsuler därigenom, att expeditionsafgiftsförordningens bestämmelser om den ersättning, de äga att uppbära för sin befattning med kvarlåtenskap, förändrades på så sätt, att den dem tillerkända procent ökades. Det synes mig emellertid mindre tilltalande att vidtaga en dylik åtgärd. Det är hufvudsakligen de mindre bemedlade bland befolkningen, hvilka de från Amerika kommande arfven tillfalla, och har det städse varit utrikesdepartementets sträfvan, att dessa arf skola komma vederbörande tillhanda med så små afdrag som möjligt. Allt arbete med upprättande af de ofta ganska invecklade arfshandlingarna utföres nu kostnadsfritt af utrikesdepartementet, och det synes ej väl öfverensstämma med hela denna sträfvan att öka den ersättning, som vederbörande konsuler hafva rätt att taga i dylika ärenden. Om nu således en ökning af expeditionsavgifterna ej lämpligen synes böra införas, torde, då upprättandet af lönade konsulat skulle medföra betydligt högre kostnader, de framställningar om kontorskostnadsersättningar, hvilka inkommit från konsulerna i San Francisco och Minneapolis och hvilka på det lifligaste förordats af Eders Kungl. Maj:ts nu afgångne minister i Washington envoyén Lagercrantz, böra bifallas. Äfven med bifall härtill komme Sveriges utgifter för dess konsu-

- [1.] latväsande i Förenta Staterna att understiga såväl Danmarks som Norges utgifter för samma ändamål. Å andra sidan torde Sveriges intressen i Förenta Staterna på grund af det stora antalet därstädes bosatta svenskar vara betydligare än Danmarks eller Norges och det arbete, som påhvilat våra konsuler, af samma anledning sannolikt mer kräfvande än det, som åligger deras danska eller norska ämbetsbröder.

Vid organisationen af de nya svenska konsulaten i Norge lämnades ej kontorskostnadsersättning åt något konsulat, likasom ej heller något lönadst dylikt upprättades. Detta berodde närmast på, att man först önskade få en öfverblick öfver det arbete, som komme att fordras af de olika konsulaten. Det har emellertid nu visat sig, att särskildt konsulatet i Kristiania på grund af det nära grannskapet till Sverige och det stora antal svenska arbetare m. fl., som söka dess bistånd, erhållit en så stor arbetsbörda, att ett uppskof med att lämna åtminstone någon ersättning till konsuln för hans kontorskostnader ej torde kunna äga rum. Äfven från en del andra konsuler, såsom i England, Frankrike m. fl. länder, hafva inkommit af vederbörande generalkonsuler enträget förordade framställningar rörande kontorskostnadsersättningar, hvilka synas vara värda allt beaktande. Om de nu på afgörande väntande framställningar, till hvilka hänsyn synes böra tagas, bifallas, skulle utgifterna, som nu uppgå till 54,100 kronor, komma att stiga till omkring 69,500 kronor. I betraktande af svårigheterna att, när icke särskilda förhållanden göra sådant nödvändigt, borttaga eller minska ett en gång lämnadt kontorsbidrag torde någon afsevärd minskning i de en gång beviljade kontorskostnadsersättningarna ej kunna påräknas. Då det sålunda kan tagas för gifvet, att ifrågavarande förslagsanslag alltjämt kommer att öfverskridas, och då tillräcklig erfarenhet nu vunnits därom, att de år 1906 fastställda beloppen voro alldeles för låga, synas mig förhållandena nu påkalla, att en ökning i anslaget begäres.

Med afseende fästadt vid hvad ofvan anförts finner jag lämpligt, att den ökning, som äskas, fastställes till 25,000 kronor, hvarigenom hela anslaget skulle utgöra 70,000 kronor. Ehuru det icke är uteslutet, att ytterligare framställningar om förhöjning komma att ingå, hvilka svårigen kunna afslås, synes dock i betraktande af anslagets beskaffenhet af förslagsanslag ej böra äskas afsevärdt större belopp än det, hvarom framställningar, som torde böra vinna beaktande, inkommit.

På grund af hvad jag således anført, får jag i underdanighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen, att förslagsanslaget *ersättningar till olönade konsuler och vicekonsuler*, nu uppgående till 45,000 kronor, må höjas med 25,000 kronor till 70,000 kronor.

Beträffande *öfriga ordinarie anslag*, som i riksstaten för innevarande år finnas å tredje hufvudtiteln uppförda, har jag icke nu att föreslå någon annan ändring än att, för jämnande af hufvudtitelns slutsumma, förslagsanslaget till *skrifmaterialier, expenser, renskrifning, ved, ljus m. m.*, nu uppgående till 120,114 kronor, må höjas med 40 kronor till 120,154 kronor. [2.]
Skrifmaterialier, expenser, renskrifning, ved, ljus, m. m.

Extra anslag.

Å tredje hufvudtiteln finnes i riksstaten för 1911 uppfördt ett extra anslag å 4,500 kronor till fortsatt utgifvande af Sveriges traktater. [3.]
Sveriges traktater.

Utgifvaren af detta verk professor C. Hallendorff har i sin den 13 nästlidne december afgifna berättelse öfver arbetets fortgång anført följande:

»Som hufvuduppgift för traktatverkets sjätte del föreligger utgifvandet af den westfaliska fredens urkunder samt af de talrika diplomatiska aftal, hvilka stodo i direkt samband med det allmänna fredsverket i Osna-brück och Münster. Det är förbundet med rätt betydande svårigheter att ur det ytterst rikhaltiga materialet skilja, hvad som i editionen skäligen bör medtagas. Detta arbete har emellertid under året fortskridit så långt, att samlingen af de till westfaliska freden hörande urkunderna och akterna numera är i det närmaste färdig. Samtidigt hafva äfven andra till delen hörande traktater samlats, tryckningen af del 6 begynts och hittills de till år 1646 hörande aftalen uppsatts.»

Jag hemställer i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen

att till fortsatt utgifvande af *Sveriges traktater* för år 1912 bevilja ett extra anslag af 4,500 kronor.

I riksstaten för 1911 finnes vidare å tredje hufvudtiteln uppfördt ett extra anslag af 2,500 kronor till bestridande af Sveriges andel i kostnaderna under år 1910 för den i Haag, jämlikt konventionen för afgörande på fredlig väg af internationella tvister den 29 juli 1899, upp- [4.]
Internationella skiljedomstolens byrå i Haag.

Ett liknande belopp torde böra äskas för 1911 års kostnader för ifrågavarande byrå; och får jag därför i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att till bestridande af Sveriges andel i kostnaderna under innevarande år för *den internationella skiljedomstolens byrå i Haag* å extra stat för år 1912 anvisa ett belopp af 2,500 kronor.

[5.] Bland de extra anslagen å tredje hufvudtiteln har alltsedan år 1902 varit i riksstaten uppfördt ett bidrag af 750 kronor till den internationella fredsbyrån i Bern. Anslaget beviljades ursprungligen på grund af en inom Riksdagen väckt motion, men har sedermera hvarje år af Kungl. Maj:t upptagits i den nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof.

Jag hemställer i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att såsom bidrag till *den internationella fredsbyrån i Bern* å extra stat för 1912 anvisa ett belopp af 750 kronor.

[6.] Med anledning af en inom Riksdagen väckt motion anvisade 1909 års Riksdag å extra stat för 1910 ett belopp af 750 kr. såsom bidrag till kostnaderna 1909 för interparlamentariska förbundets byrå och generalsekretariat. Då detta anslag icke blef taget i anspråk, medgaf 1910 års Riksdag på fränställning af Eders Kungl. Maj:t, att berörda anslag i stället finge användas till bestridande af byråns och generalsekretariatets kostnader för år 1910, hvarjämte Riksdagen, likaledes på fränställning af Eders Kungl. Maj:t, beviljade ett extra anslag till liknande belopp, 750 kronor, för kostnaderna för förbundets byrå och generalsekretariat år 1911.

Då det synes mig lämpligt, att svenska staten fortfarande lämnar ekonomiskt understöd å det interparlamentariska förbundet, får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att å extra stat för år 1912 anvisa ett belopp af 750 kronor såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för *interparlamentariska förbundets byrå och generalsekretariat* för samma år.

[7.] Alltsedan år 1903 hafva till åtskilliga olönade konsulat tjänstemän såsom personliga godtgörelser för mistade konsulatafgifter utgått vissa belopp. För år 1911 beräknades dessa till 11,000 kronor, och då intet under året inträffat, som motiverar en nedsättning af ifrågavarande anslag, får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t ville föreslå Riksdagen

att såsom extra anslag för 1912 till *personliga godtgörelser för mistade konsulatafgifter* bevilja 11,000 kronor.

[8.] De senaste fyra årens Riksdagar hafva på fränställning af Kungl. Maj:t till personligt lönetillägg åt generalkonsulerna D. Danielsson i London och M. Ameen i Hamburg beviljat sammanlagdt 5,500 kronor; och då

detta belopp fortfarande torde böra utgå, får jag i underdånighet hemställa, [8.]
att Eders Kungl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen

att såsom extra anslag för år 1912 till *personliga lönetillägg* åt generalkonsulerna D. Danielsson och M. Ameen bevilja 5,500 kronor.

Då det å 1911 års riksstat uppförda extra anslag af 3,000 kronor [9.]
till förstärkande af arbetskrafterna inom utrikesdepartementet, hvilket *Förstärkan-*
anslag beviljades för aflönande af arbetsbiträde på pressafdelningen i de- *de af arbets-*
partementet, äfven för år 1912 är erforderligt, får jag i underdånighet *krafterna,*
hemställa, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen, *inom utri-*
kesdeparte-
mentet.

att å extra stat för år 1912 må till *förstärkande af arbetskrafterna*
inom utrikesdepartementet anvisas ett belopp af 3,000 kronor.

Å riksstaterna för 1909, 1910 och 1911 finnes uppfördt ett extra [10.]
anslag af 7,500 kronor till arfvode för en legationssekreterare vid beskick- *Arfvode för*
ningen i Tokio och Peking. Då definitivt beslut, hur erforderlig ökning *en legations-*
af arbetskrafterna vid förevarande beskickning lämpligast bör ordnas, ännu *sekreterare*
icke kunnat fattas, torde förevarande extra anslag komma att blifva af *vid beskick-*
behovet påkalladt äfven för år 1912. *ningen i*
Tokio och
Peking.

Jag får därför i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t
måtte föreslå Riksdagen

att å extra stat för år 1912 till *arfvode för en legationssekreterare*
vid beskickningen i Tokio och Peking bevilja 7,500 kronor att med en tolfte-
del månatligen till honom utbetalas.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning be- [11.]
viljade 1909 års Riksdag till gäldande af det af statskontoret förskjutna *Ersättning*
belopp för inköp af beskickningshus i Paris ett anslag af 200,000 kronor *för förskott*
samt anvisade däraf å extra stat för år 1910 ett belopp af 25,000 kronor. *till inköp af*
Afsedt var, att anslaget skulle fördelas på åtta år; och anvisades jämväl *beskick-*
för 1911 af berörda anslag å extra stat 25,000 kronor. *ningshus i*
Paris.

Jag hemställer nu i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t måtte
föreslå Riksdagen

att af det förut beviljade anslaget till gäldande af det af statskon-
toret *förskjutna belopp för inköp af beskickningshus i Paris* å extra stat
för år 1912 anvisa ett belopp af 25,000 kronor.

Hos Eders Kungl. Maj:t har statskontoret i underdånighet till er- [12.]
sättande anmält följande af statskontoret förskjutna medel:

Ersättning
för stats-
kontorets
förskott.

[12.]	1:o) jämlikt nådiga brefven den 28 september 1906 och den 11 december 1908 för expektansarfvoden till vissa diplomat- och konsulat tjänstemän under tiden den 1 november 1909 till samma dag 1910	kronor 37,600: —
	2:o) jämlikt nådiga brefvet den 1 juli 1910, bidrag till tackande af resekostnaderna för de af den svenska interparlamentariska fredsgruppen utsedda ombud vid den interparlamentariska unionens konferens i Bryssel år 1910	» 3,000: —
	3:o) kostnader för renskrift i utrikesdepartementet samt vid beskickningar och konsulat utöfver hvad enligt stat blifvit för ändamålet anvisadt, enligt nådiga brefvet den 11 mars 1910	» 14,982: 27
	samt	
	4:o) jämlikt nådiga brefven den 17 och den 31 december 1909 samt den 4 april, den 27 maj, den 5 augusti och den 23 september 1910, kostnader med anledning af skiljedomsförfarandet angående flyttlapparnas rätt till renbete m. m.	» 136,913: 46
	summa kronor	192,495: 73

Jag hemställer i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t måtte till tackande af de utaf mig nu omförmälda, af statskontoret förskottsvis bestridda utgifter af Riksdagen äska ett extra anslag för år 1912, hvilket till undvikande af öretal i rikstaten torde böra bestämmas till 192,496 kronor.

[13.]
Provisorisk
lönereglering
för
departe-
mentet.

Till provisorisk lönereglering för befattningshafvare i utrikesdepartementet har Riksdagen på extra stat för år 1911 anvisat ett belopp af 18,850 kronor, däraf högst 455 kronor finge användas till höjning af vikariatsersättning under semester.

I enlighet med hvad chefen för justitiedepartementet till statsrådsprotokollet öfver justitieärenden förut denna dag anført, torde medel afven för år 1912 böra för ifrågavarande ändamål begäras.

I afseende å beloppet föranledes en mindre jämkning med anledning af en inom utrikesdepartementet inträffad förändring. Enligt förslaget för 1911 beräknades det pensionsafgiften motsvarande belopp, som skulle afdragas det provisoriska lönetillägget för förste arkivarien, å den höjda begynnelselönen jämte två ålderstillägg och upptogs till 200 kronor. Då emellertid numera förste arkivariebefattningen blifvit med ny innehafvare

besatt, så kommer pensionsafdraget å första arkivarielönen ej att beräknas å ålderstilläggen och utgör därför endast 150 kronor, hvadan anslaget torde böra höjas med 50 kronor till 18,900 kronor.

För åtnjutande af det provisoriska aflöningstillägget torde böra stadgas de villkor, chefen för justitiedepartementet i sitt anförande föreslagit, och tillika för iakttagande vid utbetalningen af aflöningstilläggen meddelas de af honom ifrågasatta föreskrifter.

Jag får alltså i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen

att till *provisorisk lönereglering för befattningshafvare i utrikesdepartementet*, i enlighet med de af mig tillstyrkta grunder och på de af mig förordade villkor, å extra stat för år 1912 bevilja ett förslagsanslag af 18,900 kronor, däraf högst 455 kronor må användas till höjning af vikariatsersättning under semester.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning medgaf 1910 års Riksdag, att af hyresinkomsterna från kronans fastighet i Konstantinopel finge år 1911 för svenska kyrkan i Paris användas 1,169 kronor, att utgå som lönetillökning för pastorn.

Alltsedan år 1893 har af berörda hyresinkomster hvarje år användts ett visst belopp till lönetillökning för pastorn vid svenska församlingen i Paris. Denna lönetillökning har från och med år 1900 utgått med det ofvannämnda för 1911 medgifna beloppet af 1,169 kronor, motsvarande 1,625 francs.

Församlingen har nu genom dess kyrkoråd framhållit det fortfarande behovet af ifrågavarande anslag samt anhållit, att Eders Kungl. Maj:t måtte jämväl i den nädiga propositionen till 1911 års Riksdag upptaga detsamma; och har Eders Kungl. Maj:ts minister i Paris förordat nädigt bifall till den underdåniga ansökningen.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes äska Riksdagens samtycke därtill,

att af hyresinkomsterna från kronans fastighet i Konstantinopel må år 1912 för *svenska kyrkan i Paris* få användas 1,169 kronor, att utgå såsom lönetillökning för pastorn.

Statsrådets öfriga ledamöter biträdde hvad herr ministern för utrikes ärendena sålunda hemställt;

Och behagade Hans Majestät Konungen härtill i nåder lämna bifall samt befalla, att afskrift af detta

[14.]
Lönetill-
ökning för
pastorn vid
svenska för-
samlingen i
Paris.

Tredje hufvudtiteln.

protokoll skulle till finansdepartementet öfverlämnas för att tjäna till ledning vid författandet af Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof.

Ur protokollet:

J. M. Alströmer.

BIHANG
TILL
RIKSDAGENS PROTOKOLL
VID
LAGTIMA RIKSDAGEN I STOCKHOLM
ÅR 1911.

FÖRSTA SAMLINGEN.

FÖRSTA AFDELNINGEN.

FÖRSTA BANDET.

De till Kungl. Maj:ts Proposition Nr 1, angående statsverkets tillstånd och behof,
hörande bilagor, fjärde, femte och sjätte hufvudtitlarna.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

Riksstatens fjärde hufvudtitel.

Ordinarie anslag.

	Sid.
Arméförvaltningen	4
Expenskostnader	4
Ökning af posten	4
Utbrytning	6
Domäntjänsteman	6
Vaktnästarna	13
Annan personalökning	15
Vikariatsersättning m. m.	18
Särskilda belöningar åt revisionstjänstemännen	20
Sammanfattning	23
Skrifmaterialier, expenser och bränsle m. m. for arméförvaltningen	23
Generalstabens fast anställda personal	24
Nuvärande organisation	24
Landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition	25
Ökning utöfver 1901 års härordning	26
Vaktnästarna	30
Sammanfattning	31
Artilleristaben	32
Kommendantsstaten	35
Kommendantskapet i Stockholm	35
Kommendantskapet i Boden	37
Sammanfattning	39
Aflöning och rekrytering m. m.	39
Ökning eller minskning i antalet beställningar enligt 1905 års öfvergångsplaner	39
Ytterligare en majorsbeställning vid Göta lifgarde	43
Ingenjörtrupperna	44
Sammanfattning	54
Hyra, expenser m. m. vid truppforbanden	54
Intendenturkåren	55
Fördelningsintendenturen	56
Vaktnästarna	62
Sammanfattning	62

	Std.
Inkvarteringskostnader	63
I. OrdnanDET af underofficerarnas inkvartering	66
Sakkunnigas första yttrande	66
Vissa militärmyndigheters yttranden	68
Arméförvaltningens yttrande	70
Sakkunnigas förnyade yttrande	72
II. Kostnaderna för ordnanDET af underofficerarnas inkvartering	74
III. Tiden för åtnjutande af inkvartering in natura	77
IV. Underofficerarnas inkvartering å Karlsborg	78
V. OrdnanDET af subalternofficerarnas inkvartering	79
Alderstillägg	85
Sammanfattning	86
Landstormen	87
Möjlighet af nedsättning?	87
Beslut, som icke inverka på anslagsbehovet	87
Anslagsbehovet för år 1912	88
Ersättning åt vissa löntagare i följd af arméns omorganisation	89
Remontering	89
Befintlig behållning	89
Behof af hästar enligt 1901 års härordning	91
Nyuppsättning för ingenjörtrupperna	92
Sammanfattning	93
Lega af hästar för artilleriets, ingenjörtruppernas och trängens exercis	93
Sänkning af beräknade legningspriset?	93
Legningsdagarnas antal	94
Artilleriet	94
Ingenjörtrupperna	94
Trängen	96
Beräkning	97
Förslag att köpa hästar för ifrågavarande anslag	97
Sammanfattning	98
Krigshögskolor	99
Vaktmästaren	99
Praktiska öfningar	100
Expenser	101
Ytterligare anmärkning	101
Krigsskolan	104
Garnisonssjukhusen i Stockholm och å Karlsborg	104
De värnpliktigas afönning, inskrifning och redovisning m. m	107
Arméns vapen, ammunition och målskjutningsmateriel samt artilleriets öfningar och materiel	108
Arméns byggnader, mötesfält och kommendantskapsutgifter samt fortifikationens öfningar och materiel	109
Brist i anslaget	109

Fjärde hufvudtiteln.

III

	Sid.
Anslagsökning för år 1912	111
Titel I	111
Titel III	112
Titel IV	113
Sammanfattning	114
Arméns mathållning	115
Förändring i beräkningsgrunderna?	115
Köksaffallet	115
Sammanfattning	116
Furagering af arméns hästar	117
Arméns munderingsutrustning	117
Arméns diverse intendenturbehof	118
Arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten	118
Reservation å anslaget	118
Bestridandet af kostnaderna för uppvärmning och belysning af mäss- och samlingslokaler vid armén	119
Anslagsbehovet för år 1912	121
Arméns sjuk- och veterinärvård samt hofbeslag m. m.	122
Ersättning för rustning och rotering	123
Öfriga ordinarie anslag	123
De ordinarie anslagen i sin helhet	123

Extra anslag.

Artilleribehof.	
Nya eldhandvapen	124
Mobiliseringsammunition för eldhandvapen	125
Ny faltartillerimateriel	127

Artilleri- och fortifikationsbehof.	
Bodens fastning	127

Fortifikationsbehof.	
Kasernbyggnader	128
Lokaler för krigshögskolan m. m.	132
Befalsbyggnad för Norrbottens regemente	132
Ytterligare massbyggnader vid Vendes artilleriregementes etablissemang	138
Beredande af masslokaler för underofficerare och manskap vid Skånska dragonregementet	135
Byggnadsarbeten vid falttelegrafkårens etablissemang	136
Ingenjörmateriel	138
Ballong- och gnisttelegrafmateriel	140
Belysningsmateriel	142

	Sid.
Intendenturbehof.	
Ordnannde af landstormsförråd	143
Nya uniformer för armén	144
Inventarier i nya kasernetablissemang	145

Diverse anslag.

Det frivilliga skytteväsendets beframjande	146
Skytteförbundens öfverstyrelse	148
Skytteförbunden	149
Skytteföreningarna	150
Ordnandet af skjutbanor m. m.	157
Sammanfattning	157
Beframjande af det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig	158
Tillfällig löneförbättring åt fortifikationskassören och redogöraren samt fortifikationskassörerna och förrådsförvaltnarna vid fortifikationen	159
Extra lönetillägg för en del betjante	160
Provisorisk lönereglering för landförsvarsdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli	161
Dagaflöningstillägg åt indelt manskap	161
Extra lönetillägg åt vissa bataljonslakare samt genomförande af fältlakarkårens omorganisation	163
Personligt lönetillägg	168
Tackande af brist i ordinarie byggnadsanslaget	169
Ersättning för forskott	170

Bilagor.

N:o 1. Stat för Arméförvaltningen	175
» 2. » » Generalstabens fast anställda personal	178
» 3. » » Artilleristaben	180
» 4. » » Kommendantsstaten	181
» 5. Beräkning af statsanslaget för aflöning och rekrytering m. m. år 1912	183
» 6. Stat för Svea lifgarde år 1912	187
» 7. » » Göta lifgarde år 1912	189
» 8. » » Lifregementets grenadjärer år 1912	191
» 9. » » Första Lifgrenadjärregementet år 1912	194
» 10. » » Andra Lifgrenadjärregementet år 1912	197
» 11. » » Västgöta regemente år 1912	200
» 12. » » Karlskrona grenadjärregemente år 1912	203
» 13. » » Upplands infanteriregemente år 1912	205
» 14. » » Skaraborgs regemente år 1912	208
» 15. » » Södermanlands regemente år 1912	211
» 16. » » Kronobergs regemente år 1912	214
» 17. » » Jönköpings regemente år 1912	217

V

Bih. till Riksd. Prot. 1911. 1 Saml. 1 Afd. 1 Häft.

	Sid.
N:o 63. Stat för Krigshögskolan	319
» 64. Beräkning af antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga under år 1912	321
» 65. » » statsanslaget för de värnpliktigas aflöning, inskrifning och redovisning m. m. år 1912	322
» 66. » » » » arméns mathållning år 1912	323
» 67. » » underhålls- och tjänstgöringsdagar för kavalleriets nummerhästar år 1912	324
» 68. » » statsanslaget för furagering af arméns hästar år 1912	326
» 69. » » » » arméns mundering, utrustning år 1912	327
» 70. » » » » » diverse intendenturbehof år 1912	328
» 71. » » » » » kasernutredning samt ved, ljus och vatten år 1912	329
» 72. » » » » » sjuk- och veterinärvård samt hofbeslag m. m. år 1912	331
» 73. Landtförsvarets ordinarie kostnad år 1912	333
» 74. Riksstatens fjärde hufvudtitel, ordinarie och extra anslag	335

Fjärde hufvudtiteln.

*Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 13 januari 1911.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 greve HAMILTON,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER,
 VON SYDOW,
 VON KRUSENSTIERNA.

Departementschefen, statsrådet Malm, anhöll härefter i underdånighet att få underställa Kungl. Maj:ts pröfning frågan om reglerandet af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel för år 1912 och att i sammanhang därmed få föredraga följande till Kungl. Maj:t inkomna skrivelser, nämligen:

arméförvaltningens underdåniga skrifvelse den 8 november 1910, angående landtförsvarets medelsbehof för år 1912;

Bih. till Riksd. Prot. 1911. 1 Saml. 1 Afd. 1 Häft.

chefens för fortifikationen underdåniga skrifvelse den 24 oktober 1910, angående ökning af fortifikationens och ingenjörtruppernas personal för uppsättande af ballong-, gnist- och strålkastarafdelningar;

chefens för sjätte arméfördelningen underdåniga skrifvelse den 20 juli 1910, angående behovet af ingenjörtrupperns förläggning inom sjätte arméfördelningen, jämte däröfver afgifna yttranden af chefen för generalstaben och chefen för fortifikationen;

generalintendentens underdåniga skrifvelse den 13 oktober 1910, angående stat för intendenturkåren år 1912, med af vederbörande militära myndigheter däröfver afgifna yttranden;

sakkunnigas för verkställande af utredning och utarbetande af förslag rörande inkvarteringsförhållandena för subalternofficerare och underofficerare vid armén skrifvelse i ämnet den 23 oktober 1909, jämte arméförvaltningens fortifikations- och civila departements däröfver afgifna yttrande;

samma sakkunnigas skrifvelse den 27 april 1910;

inspektörens för kavalleriet skrifvelse till statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet den 2 september 1910, angående antalet ökningsremonter efter år 1911, jämte arméförvaltningens intendentsdepartements däröfver afgifna yttrande;

chefens för krigshögskolan skrifvelse till statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet den 20 september 1910, angående höjande af anslaget till krigshögskolans praktiska öfningar, jämte chefens för generalstaben och inspektörens för artilleriet däröfver afgifna yttranden;

arméförvaltningens artilleri- och intendentsdepartements underdåniga skrifvelse den 16 augusti 1910 med yttrande öfver vissa föreslagna ändringar i reglementet för krigsskolan;

arméförvaltningens underdåniga skrifvelse den 1 november 1910 med yttrande öfver vissa föreslagna ändringar i reglementet för krigsskolan;

arméförvaltningens fortifikations- och intendentsdepartements underdåniga skrifvelse den 19 april 1910, angående eldning och belysning m. m. af arméns mäss- och samlingslokaler;

chefens för fortifikationen underdåniga skrifvelse den 24 oktober 1910, angående ökning af vissa ordinarie anslag;

arméns kasernbyggnadsnämnds skrifvelse till statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet den 16 november 1910, angående anslagsbehovet till kasernbyggnader år 1912;

chefens för fortifikationen underdåniga skrifvelse den 24 oktober 1910, angående extra ordinarie anslag för anskaffning af ingenjörmateriel;

arméförvaltningens fortifikationsdepartements skrifvelse till statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet den 26 oktober 1910, angående mässlokaler för underofficerare och manskap vid Vendes artilleriregemente;

skytteförbundens öfverstyrelses underdåniga skrifvelse den 11 oktober 1910, angående anslag till det frivilliga skytteväsendets befrämjande för år 1912, äfvensom arméförvaltningens däröfver afgifna yttrande;

svenska frivilliga sjukvårdsväsendets centralråds underdåniga skrifvelse den 23 november 1910, angående anslag för befrämjande af det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig, äfvensom däröfver afgifna yttranden af arméförvaltningens intendentsdepartement och sjukvårdsstyrelse samt marinförvaltningen;

arméförvaltningens underdåniga skrifvelse den 30 augusti 1910, angående tillfällig löneförbättring åt fortifikationskassören och redogöraren samt fortifikationskassörerna och förrådsförvaltarna;

arméförvaltningens civila departements underdåniga skrifvelse den 19 augusti 1910, angående beredande af tillfällig löneförbättring för år 1912 åt musikdirektören vid Hälsinge regemente C. A. Clementz;

arméförvaltningens civila departements underdåniga skrifvelse den 12 juli 1910, angående ersättning för förskott;

statskontorets underdåniga skrifvelse den 2 december 1910, angående ersättning för förskjutna lifräntor m. fl. ersättningar för olycksfall, som drabbat arbetare vid arbetsföretag hörande under landtförsvarsdepartementet;

statskontorets underdåniga skrifvelse den 14 december 1910, angående beräkning af förslagsanslaget till ersättning för rustning och rotering;

statskontorets underdåniga skrifvelse den 14 december 1910, angående ersättning för förskjuten rese- och traktamentsersättning.

Departementschefen anförde:

»Innan jag börjar med de särskilda anslagen under denna hufvudtitel, anhåller jag få erinra om att Eders Kungl. Maj:t redan beslutat att till Riksdagen aflåta proposition om vissa ändringar i värnpliktslagen, så att, bland annat, tjänstgöringstiden för vissa värnpliktiga skulle nedsättas under den nuvarande och vissa värnpliktiga, som förut varit fast anställda, befrias från repetitionsöfningarna. Dessa ändringar kommer jag att redan i den statsverksproposition, som nu skall afgifvas, lägga till grund för beräkningen af alla de anslag, hvilkas storlek är

direkt beroende af de värnpliktigas tjänstgöring. Härigenom blifva dessa anslag naturligtvis lägre än eljest skulle varit förhållandet.

Jag öfvergår härefter till de särskilda anslagen.

[1.]

Arméförvaltningen.

Arméförvaltningen har hemställt, att hos densamma anställda kvinnliga renskrifnings- och siffergranskningsbiträden må uppföras i staten.

I denna fråga har dock löneregleringskommittén ännu icke afgifvit infordradt utlåtande och frågan kan därför icke för närvarande blifva föremål för Eders Kungl. Maj:ts pröfning.

Dessutom har emellertid ifrågasatts en hel del andra ändringar i den för arméförvaltningen gällande stat. För att vinna största möjliga öfverskådlighet öfver dessa ändringsförslag anhåller jag få uppställa följande underafdelningar:

Expenskostnader m. m.

Domäntjänsteman.

Vaktmästare.

Annan personalökning.

Vikariatersättning m. m.

Särskilda belöningar åt revisionstjänstemännen.

Sammanfattning.

Expenskostnader.

Gällande stat upptager 27,200 kronor till skrifmaterialier och expenser, ved m. m.

Arméförvaltningen har nu hemställt *dels* om ökning af posten, enär den skulle vara för ändamålet otillräcklig, *dels* ock att den helt och hållet utbrytes från ifrågavarande anslag.

Ökning af posten.

Arméförvalt-
ningen.

I förra afseendet har arméförvaltningen anført, att den visserligen lyckats under de senare åren hålla sig inom anslaget för expenser, men att detta berott uteslutande därpå, att i och för sig nödvändiga åtgärder såsom reparationer och nyauskaffning af inventarier m. m., i den mån sådant varit möjligt, hänskjutits till framtiden. Ett dylikt tillvägagångssätt kunde visserligen te sig som sparsamhet, men vore

egentligen motsatsen. I själfva verket vore ifrågavarande post otillräcklig.

[1.]

Först och främst hade vid anslagets bestämmande icke tagits i beräkning, att för skötande af värmeledningen inom arméförvaltningens vidsträckta ämbetshus måst anställas en *eldare* med aflöningsförmåner, uppgående till 840 kronor om året.

Af brist på medel hade vidare för städning, skurning och fönstertvättning inom ämbetsverkets lokaler, omkring 130 rum, hittills icke kunnat disponeras mera än ett belopp, motsvarande 25 kronor per rum och år, därvid likväl större hallar och dylikt beräknats såsom två rum. *Rengöringen* hade under dessa förhållanden gifvetvis icke kunnat blifva annat än högst nödortftig. En förbättring härutinnan vore därför redan ur hygienisk synpunkt ett verkligt behof. För att rengöringen skulle kunna så verkställas, att den någorlunda fyllde de anspråk, tjänstemän med sex timmars arbete å tjänsterummet kunde anses hafva rätt att uppställa, kunde ersättningen för rum och år icke gärna sättas lägre än till 35 kronor. Då rengöringen måste utföras före expeditionstidens början eller efter dess slut, torde det dessutom icke kunna undvikas, att någon liten godtgörelse måste lämnas för biträde vid tillsyn å densamma. Härför torde dock ett arfvode å 100 kronor årligen vara tillräckligt. Den ökade rengöringskostnaden torde följaktligen böra beräknas till 1,400 kronor.

De senare årens *prisstegringar* å åtskilliga varor, som bekostades från ifrågavarande expensanslag, hade helt naturligt i sin mån bidragit till svårigheten att hålla utgifterna inom gränsen för anslaget. Särskildt vore därvid att märka den betydliga stegring af priset å papper för ämbetsverkets behof, som nödvändiggjordes af föreskriften om normalpapper och hvartill hänsyn icke kunnat tagas vid anslagets beräkande. För ett så stort ämbetsverk som arméförvaltningen föranledde gifvetvis pappersåtgången en af de mest betydande utgiftsposterna på expensanslaget. Den ökning i posten, som förorsakades af prisstegringarna, uppginge till 1,600 kronor.

Emot hvad arméförvaltningen i detta afseende anført har jag intet annat att erinra, än att någon särskild godtgörelse för tillsyn af rengöringen icke torde behöfva utgå. Den ökning, som bör äga rum beträffande ifrågavarande post, uppgår således till $(840 + 1,300 + 1,600 =)$ 3,740 kronor, hvilket belopp för summans afrundande torde kunna ned sättas till 3,700 kronor. Härigenom kommer posten att uppgå till 30,900 kronor.

Departements-
chefen.

[1.]

*Utbrytning.*Arméförvalt-
ningen.

I fråga om postens utbrytning från arméförvaltningens stat har detta ämbetsverk anført, att då Eders Kungl. Maj:t och Riksdagen beslutat gifva expensanslagen till truppförbanden reservationsanslags natur, borde jämväl arméförvaltningens expensanslag tillerkännas sådan natur. Enklaste utvägen att nå detta mål vore att utbryta anslaget från arméförvaltningens stat och sammanföra detsamma med anslaget till hyra, expenser m. m. vid truppförbanden på sätt redan nu ägde rum under femte hufvudtiteln i fråga om marinförvaltningens expensanslag. Därmed kunde i själfva verket vinnas äfven den fördelen, att det under detta anslag anvisade beloppet för räkenskapsblanketter och oförutsedda utgifter m. m. kunde, där så pröfvades skäligt, användas för arméförvaltningens räkning åtminstone i de fall, då truppförbandens behof liksom i fråga om räkenskapsblanketter kunde och borde tillgodoses genom åtgärd, som eljest skulle påkalla utgifter för ämbetsverkets expensanslag.

Arméförvaltningen ville sålunda föreslå, att posten till expenser måtte utbrytas från staten för ämbetsverket, och att för ändamålet måtte under anslaget till hyra, expenser m. m. vid truppförbanden — som torde böra benämnas »Arméförvaltningens och truppförbandens expensanslag» — såsom titel II A upptagas »expenser och ved m. m. för arméförvaltningen».

Departements-
chefen.

I likhet med arméförvaltningen anser jag det befordra en godushållning, om expensanslagen erhålla reservationsanslags natur, och tillstyrker därför, att posten om expenser m. m. utbrytes från arméförvaltningens stat. Däremot kan jag icke dela arméförvaltningens uppfattning om lämpligheten af att sammanföra posten med truppförbandens expensanslag, just därför att, på sätt arméförvaltningen anført, detta sist nämnda auslag måhända därigenom skulle komma att användas för andra behof än nu är fallet. Det bästa synes mig vara att af posten göra ett särskildt anslag i analogi med anslaget »skrifmaterialier och expenser, ved m. m. för departementet». Det nya anslaget torde böra benämnas »skrifmaterialier, expenser och bränsle m. m. för arméförvaltningen» samt upptagas med det af mig förordade beloppet 30,900 kronor.

Domäntjänsteman.

De landtförsvaret tillhörande fastigheter representera betydande summor. Ensamt öfningsfälten och skjutfälten hafva uppskattats till sammanlagdt omkring 11½ miljoner kronor.

I regel står en landtförsvaret tillhörande fastighet under högsta förvaltning af det departement i arméförvaltningen, som leder den förvaltningsgren, hvartill fastigheten hör, landstormsbyggnaderna t. ex. under intendentsdepartementet. Fastigheternas underhåll bestrides af visst därtill anvisadt anslag, mötesfältens t. ex. af anslaget till arméns byggnader, *mötesfält* och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens öfningar och materiel (ordinarie byggnadsanslaget).

[1.]

Af berörda mötesfält kan stundom vinnas inkomst. För år 1908 afkastade fälten sålunda omkring 112,000 kronor, som ingingo till arrende-, jordskylds- och tomtöresmedlen, en fond som icke nå användas utan Eders Kungl. Maj:ts tillstånd.

Föreskrifterna angående förvaltningen af landtförsvarets fastigheter äro af så sent datum som 1907, men då de i viss mån ansågos ofullständiga samt det med hänsyn till fastigheternas stora värde behöfdes en enhetlig plan för deras förvaltning, tillkallades enligt nådigt bemyndigande sakkunniga personer för att inom landtförvarsdepartementet biträda med utredning rörande ifrågavarande fastigheter och utarbetande af förslag till föreskrifter i ämnet. Härvid borde särskildt iakttagas, att den största möjliga afkastning måtte vinnas, utan att det med egendomarna afsedda ändamålet att i främsta rummet utgöra öfningsfält för vederbörande truppförband därigenom åsidosattes.

Dessa sakkunniga, kallade domänförvaltningskommissionen, hafva nu afgifvit yttrande i ämnet. Då många frågor rörande byggnadernas underhåll liksom ock alla nybyggnadsfrågor redan nu hänskjutas till fortifikationsdepartementet, hvilket är det enda af arméförvaltningens departement, som äger för dylika frågor utredning erforderliga fackinsikter, och då i framtiden, såvida de sakkunnigas framställning härutinnan vunne bifall, frågor rörande förvaltningen, underhållet och värden af öfnings- och skjutfält samt öfriga landtförsvaret tillhörande jordområden skulle beredas till föredragning och i vissa fall äfven föredragas af en fortifikationsdepartementet underställd domäntjänsteman, hafva de sakkunniga funnit en öfverflyttning af de nu under andra departement af arméförvaltningen lydande fastigheterna till fortifikationsdepartementet komma att medföra en eftersträfvansvärd enhetlig handläggning af berörda ärenden. Någon ändring af vederbörliga stater hafva de sakkunniga ansett härför icke vara erforderlig.

Sakkunnigas
förslag om
förvaltningen.

Ett undantag hafva de sakkunniga emellertid gjort beträffande de flesta byggnader tillhörande tygstationerna, Karl Gustafs stads gevärsfaktori, Åkers krutbruk och ammunitionsfabriken, enär dessa vore af så

[1.] egenartad beskaffenhet, att deras underhåll och vård äfvensom vid dessa anstalter förekommande till- och nybyggnader lämpligen borde såsom hittills uppdragas åt artilleridepartementet, hvilket ju vore oförhindradt att, då så syntes erforderligt eller önskvärdt, underställa nämnda ärenden fortifikationsdepartementets granskning.

Oaktadt sålunda fortifikationsdepartementet skulle få på sig öfverflyttad förvaltningen af en del fastigheter, hafva de sakkunniga dock ansett underhållet af dessa böra alltjämt bestridas af samma anslag som förut. Alla utgifter för de redan förut under fortifikationsdepartementet lydande *öfningsfältens* underhåll och vård m. m. skulle där- emot hädanefter bestridas af arrende-, jordskylds- och tomtöresmedlen. Därför har ock synts de sakkunniga lämpligt, att icke såsom hittills civila departementet utan fortifikationsdepartementet, där ifrågavarande ärenden i öfrigt handläggas, äfven förvaltar nämnda medel.

Men dessutom bör enligt de sakkunnigas åsikt hvarje myndighet, åt hvilken förvaltningen af ett öfningsfält omedelbart är uppdragen, få af meromnämnda medel årligen disponera ett mindre belopp för vederbörligt öfningsområdes vidmakthållande och förbättring *i enlighet med godkänd hushållningsplan* äfvensom för vissa andra oundgängligen nödvändiga, ej alltid förutsedda utgifter, såsom för tillfälliga reparationer, väg- och broarbeten, syneförrättningar m. m.

Hvad *formen för förvaltningen* angår, hafva de sakkunniga för vin- nande af större reda och öfverskådlighet ansett, att bestämd skillnad bör göras mellan å ena sidan förvaltningen af öfningsfält, skjutfält och öfriga jordområden samt å andra sidan förvaltningen af kasernetablissemang och exercisplatser m. m. Den förra bör hafva till mål att utom vederbörande jordområdets underhåll och vård — domänvården — åstadkomma den inkomst, som af områdena må kunna afvinnas utan att åsidosätta de rent militära intressena. Inkomsterna böra alltjämt ingå till arrende-, jordskylds- och tomtöresmedlen.

De sakkunniga hafva uppgjort särskilda grunder för utarrenderingen af nyss nämnda jordområden och förvänta att, med tillämpning af dessa grunder, inkomsterna från fälten, äfven sedan dessa allmänt tagits i anspråk för sitt egentliga ändamål, skola icke allenast bli för tillräckliga för fältens förvaltning, underhåll och förbättring, utan äfven i sinom tid komma att lämna afsevärdt öfverskott att ingå till den förenämnda under namn af arrende-, jordskylds- och tomtöresmedlen bildade fonden. Af denna skulle då i mån af tillgång kunna bestridas kostnaderna för en eventuell utvidgning af öfnings- och skjutfälten.

Såsom ofvan antydts hafva de sakkunniga tänkt sig, att inom arméförvaltningen skulle anställas en särskild domäntjänsteman. Då nämligen till förvaltningen af landtförsvarets fastigheter gifvetvis hör utredandet af en mångfald rent praktiska frågor rörande landthushållning och fastigheternas tillgodogörande i nationalekonomiskt syfte, har det synts de sakkunniga som en oafvislig nödvändighet, att till sagda departements förfogande ställes ett för nämnda frågor behandling särskildt afsedt organ, som härför äger erforderliga förutsättningar. Såsom ytterligare grund för en sådan domäntjänstemans anställande hafva de sakkunniga anfört behovet af ökade arbetskrafter inom fortifikationsdepartementet.

[1.]
De sakkun-
niga om
domäntjänste-
mannen.

Denna domäntjänstemans uppgift skulle blifva att inom arméförvaltningen öfvertaga och handlägga alla förvaltnings- och underhållsfrågor rörande landtförsvaret tillhöriga eller till detsamma upplåtna öfningsfält, skjutfält och öfriga jordområden, särskildt med hänsyn till den nationalekonomiska vinst, som af nämnda fastigheter borde kunna inflyta utan att det med dem afsedda militära ändamålet åsidosattes. Domäntjänstemannen skulle granska inkommande hushållningsplaner och äfven yttra sig öfver förslag till inköp och försäljning af mark för landtförsvarets räkning. Han skulle förskaffa sig så stor personlig kännedom som möjligt om landtförsvarets fastigheter samt stå till chefens för fortifikationsdepartementet (artilleridepartementet) förfogande för att biträda honom i den direkta tillsynen öfver, huru dessa fastigheter för kronans räkning vårdades, hvarför han blefve skyldig företaga erforderliga resor. Kommissionen har likvisst ansett lämpligt att icke gifva domänintendenten rätt att själf bestämma öfver dylika resor, utan böra dessa företagas först på uppdrag af nämnda departementschef.

Enär således domäntjänstemannens åliggande skulle i mångt och mycket blifva likställdt med statens domänintendents, samt då det vore af en viss betydelse, att han erhöles en social ställning, som gäfvade hans uppträdande gent emot truppcheferna nödig auktoritet, hafva de sakkunniga funnit önskvärdt, att han jämställes med statens domänintendenter och benämnas »arméförvaltningens domänintendent». Finge han lägre samhällsställning skulle det enligt de sakkunnigas förmenande medföra svårighet att vid befattningens tillsättande erhålla tillräckligt kvalificerad person. För de sakkunnigas förslag talade äfven det praktiska skälet, att i gällande resereglemente domänintendenter funnes upptagna och sålunda särskilda stadganden för hans räkning i detta hänseende icke behöfde utfärdas. Rese- och traktamentsersättning till

- [1.] domänintendenten borde liksom för öfriga domänintendenter utgå efter resereglementets 3:je klass.

Enligt de sakkunnigas åsikt skulle domänintendenten likställas med arméförvaltningens extra ordinarie tjänstemän. Emellertid hafva de sakkunniga dels på grund af att öfriga domänintendenter tillsättas af Kungl. Maj:t på förordnande, dels därför att nödig auktoritet därigenom skulle gifvas arméförvaltningens domänintendent, ansett lämpligast, att jämväl denne förordnas af Kungl. Maj:t på viss tid. Underdånigt förslag i ärendet borde ingifvas af arméförvaltningens plenum.

De sakkunniga hafva funnit det önskligt, att den förordnade — om han befundes lämplig — så länge som möjligt stannade i sin befattning, hvilket medförde större likformighet i ärendenas behandling samt för den statistiska utredningen och den personliga kännedomen om fastigheterna vore af stort värde, men dels torde de förmåner, som kunde påräknas medfölja befattningen, icke ställa sig så lockande, att en ifrågasatt innehafvare däraf ville, innan han närmare kände förhållandena, binda sig för längre tid, dels uppkomme nog från statens sida svårighet att på förhand kunna fullt bedöma den föreslagnes lämplighet; och de sakkunniga ansåge därför, att förordnandet icke borde omfatta längre tid än högst 5 år, hvarefter intet hinder funnes att förnya detsamma. Att för domänintendenten föreslå viss profjtjänstgöring funne de sakkunniga icke lämpligt med hänsyn till de kvalifikationer, som för denne tjänsteman vore önskvärda, nämligen *erkänd* kunnighet och erfarenhet i landthushållning i förening med fallenhet för expeditionsgöromål.

Då befattningen till sin natur vore extra ordinarie, borde ersättningen för därmed förbundet arbete liksom för ombudsmannen utgå i form af årligt arvode, hvars storlek i betraktande af göromålens omfattning och betydelse samt med hänsyn till att tjänstgöringsorten blefve Stockholm icke kunde sättas lägre än 4,000 kronor.

Arméförvaltningens domänintendent borde vara lika berättigad till semester som arméförvaltningens ordinarie tjänstemän af första lönegraden eller under sammanlagdt en månad årligen. Då lämplig tid för denna semester bestämdes af departementschefen, syntes intet hinder behöfva uppstå i tjänstgöromålens behöriga gång och inga föreskrifter rörande vikarie erfordras.

Yttranden
öfver sakkun-
nigas förslag.

Öfver de sakkunnigas förslag har yttrande inforrats från arméns myndigheter. Mot principerna för förvaltningens ordnande hafva åtskilliga

anmärkningar framställts men icke i fråga om den föreslagna domänintendenten. [1.]

Såsom ofvann nämnts hafva de sakkunniga grundat sitt förslag om en domänintendent till en del därpå, att det behöfs ytterligare arbetskrafter inom fortifikationsdepartementet. Arméförvaltningen har än kraftigare framhållit detta genom att hemställa om ett nytt extra ordinarie anslag för tillfällig förstärkning af arbetskrafterna. Såsom motivering för denna hemställan har arméförvaltningen påpekat mängden och beskaffenheten af dels de ärenden, som röra förvaltningen af landtförsvarets fastigheter, dels ock de ärenden, som angå entreprenadväsendet och vid hvilka föredraganden hittills haft värdefull hjälp af en sekreterare, som emellertid skulle afgå under år 1911. Om den af de sakkunniga föreslagna domänintendentens beställning tillkomme och tillika, såsom väl kunde vara att förmoda, entreprenadärendena i mån af nu beslutade byggnaders utförande komme att minska, kunde fördelningen af ärenden möjligen så anordnas, att någon ökning af arbetskraften ej erfordrades utöfver hvad genom domänintendenten skulle departementet tillföras. För den skull syntes lämpligt, att för provisoriskt tillgodoseende af behovet af ökade arbetskrafter å extra stat beviljades ett belopp motsvarande aflöning för en tjänsteman i andra lönegraden, utgörande för år tillhopa 5,800 kronor eller, med afdrag af sådan tjänsteman åliggande afgifter för egen pensionering, 5,634 kronor 40 öre. Som emellertid med arbetsförstärkningen icke kunde anstå till 1911 års slut, utan medel för densamma borde vara tillgängliga åtminstone för sista halfåret 1911, torde sistnämnda belopp ökas med hälften eller 2,817 kronor 20 öre, som under år 1911 borde få för ändamålet förskjutas.

Det är ju möjligt, att de sakkunnigas förslag om öfverflyttning till fortifikationsdepartementet af större delen af domänförvaltningen icke kan helt godtagas, så vidt de andra departementen alltjämt skola omhänderhafva vissa för denna förvaltning afsedda anslag. Och de sakkunnigas förslag, att underhållet af mötesfälten skall bestridas från arrende-, jordskylds- och tomtöresmedlen, synes icke med nödvändighet medföra, att denna fonds förvaltning öfverflyttas till fortifikationsdepartementet, hvarjämte samma förslag under alla omständigheter, innan det fastställs, torde förutsätta en revidering af det anslag, ordinarie byggnadsanslaget, hvarigenom Riksdagen hittills anvisat medel för sådant

Arméförvaltningen angående tillfällig förstärkning af arbetskrafterna.

Departementzchefen.

- [1.] underhåll. Men huru än härmed framdeles må komma att ordnas, synes mig synnerligen lämpligt, att de landtförsvarets domänförvaltning rörande ärenden snarast möjligt anförtros åt en fackkunnig person, och detta så mycket mer som det synbarligen behöfs en förstärkning till de arbetskrafter inom arméförvaltningen, som nu syssla med dessa ärenden. Om en sådan person uppföres i staten för år 1912, göres, på sätt arméförvaltningen antydtt, icke behof af något extra anslag till arbetskrafternas förstärkning under år 1912. Och skulle en dylik förstärkning oundgängligen behöfvas under senare delen af år 1911, torde detta behof kunna tillgodoses genom användande af fjärde hufvudtiteln's allmänna besparingar.

Jag kan således icke tillstyrka arméförvaltningens hemställan om ett extra anslag, men mot hvad de sakkunniga föreslagit om en domäntjänstemans anställande har jag intet annat att erinra än att, då denne tjänstemans åligganden synas blifva i vissa afseenden olika dem, som påhvila de nuvarande domänintendenterna, hans benämning ock bör blifva annan än den ifrågasatta — en benämning, hvarom förslag emellertid icke nu torde behöfva af mig framställas. Då det ifrågasatta arfvodet synes betingadt af den dagliga tjänstgöringen i arméförvaltningen och däraf följande vistelse i hufvudstaden, anser jag således, att i staten bör uppföras ett årligt arvode af 4,000 kronor åt en domäntjänsteman.

I detta sammanhang anhåller jag få nämna, att enligt de sakkunnigas förslag skulle för två eller flera truppförband gemensamma öfningsfält förvaltas och vårdas omedelbart af vederbörande arméfördelningschef eller af den underlydande truppförbandschef, som han därtill utser. Härvid synas emellertid de sakkunniga icke hafva afsett det s. k. *Järfvafältet* i närheten af Stockholm. Ty beträffande detta fält är en sådan anordning icke möjlig. För detta fält, som omfattar mer än 3,400 hektar, har icke blott måst anställas en skogvaktare, som åtnjuter fri bostad och 1,000 kronor om året i årlig lön, utan därjämte hafva ytterligare medel måst ställas till arméfördelningschefens förfogande för tillsyn och vård af fältet. Dessa medel har arméfördelningschefen använt sålunda, att en officer i reserven erhållit 2,500 kronor om året för handhafvande af fältets angelägenheter. Så länge fältet är utarrenderadt på samma sätt som hittills (kontraktens antal uppgår till mer än 60), anser jag det nödvändigt, att den hittills tillämpade ordningen alltjämt äger bestånd, men då ett annat förhållande måhända torde inträda med truppförbandens ständiga förläggning till fältet, synes icke vara skäl att uppföra tillsyningsmannabefattningen på stat, utan

torde de för befattningen erforderliga medel kunna såsom hittills utgå från fältets afkastning.

[1.]

Vaktmästarna.

I gällande stat för arméförvaltningen finnas uppförda en förste vaktmästare och sex vaktmästare, och åtnjuta dessa följande aflöningsförmåner:

	Lön.	Ortstillägg.	Tjänstgöringspenningar.	Summa Kronor.
	K r o n o r.			
Förste vaktmästaren	900	150	450	1,500
Vaktmästarna	700	150	350	1,200

Dessutom är i staten medgifvet, att vaktmästares lön efter 5 år kan höjas med 100 kronor, hvaremot något ålderstillägg icke är tillerkänt förste vaktmästaren.

Enligt anmärkning 2 vid staten skall, därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, hvarjämte å lönen skall afdragas 100 kronor årligen.

Af ifrågavarande personal tjänstgör enligt den för närvarande gällande placering en vaktmästare å fortifikationsdepartementet, en å intendentsdepartementet och en å sjukvårdsstyrelsen. Förste vaktmästaren och de tre återstående vaktmästarna tjänstgöra å civila departementet.

Arméförvaltningen har nu föreslagit *dels* ändring i nyss berörda anmärkning 2, *dels* ökning af vaktmästarnas antal, *dels* ock lönereglering för dem.

Arméförvaltningen har anført, att då det efter inflyttningen i nuvarande ämbetshuset, i hvilket centraluppvärmning finnes anordnad i samtliga tjänstelokaler men icke i vaktmästarbostäderna, icke upphandlades någon ved, samt vaktmästare, som åtnjöte bostad, följaktligen icke i något fall tillhandahölles bränsle in natura, borde en utaf nämnda omständighet betingad ändring göras i ofvanberörda anmärkning 2 vid nu gällande stat. Som värdet af bränslet för hvarje bostadslägenhet för närvarande beräknades till 100 kronor, hemställde arméförvaltningen,

Arméförvaltningen om ändring i anmärkningen.

- [1.] att framställning måtte göras till Riksdagen om sådan affattning af anmärkningen, att, därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjöte fri bostad, skulle, så länge denna förmån kvarstode, ortstillägg ej till honom utgå.

Arméförvalt-
ningen om
ökning af vakt-
mästarnas
antal.

Ehuru civila departementet för närvarande disponerar 4 vaktmästare, har det dock, enligt hvad *arméförvaltningen* anført, visat sig, att vaktmästargöromålen inom nämnda departement med dess stora tjänstemannapersonal och öfriga biträden, hvilkas tjänsterum vore förlagda till icke mindre än tre olika våningar af ämbetshuset, icke kunde nöjaktigt utföras af mindre än 5 vaktmästare, helst dagligen talrika bud måste af departementet sändas såväl till riksbanken som till civila och militära myndigheter m. fl. Under någon kortare tid hade visserligen departementet utöfver de tillgängliga 4 ordinarie vaktmästarna haft tillgång på biträde af en extra vaktmästare. Som för dennes aflönande icke kunnat beredas högre ersättning än 50 kronor i månaden, hade departementet icke kunnat ålägga honom att tjänstgöra lika lång tid på dagen, som fastställts såsom minimitid för den ordinarie personalens tjänstgöring på ämbetsrummet. Därtill komme, att *arméförvaltningen* i följd af ersättningsbeloppets obetydlighet på senare tid icke lyckats att såsom extra vaktmästare anställa någon lämplig och pålitlig person. För att fylla civila departementets behof af vaktmästarpersonal återstode följaktligen icke annan möjlighet än att öka den ordinarie vaktmästarpersonalen genom uppförande från och med år 1912 af ytterligare en vaktmästare på *arméförvaltningens* stat.

Arméförvalt-
ningen om
löneregle-
ringen.

Arméförvaltningen har erinrat, att vid vissa löneregleringar, som vid 1910 års Riksdag genomförts, hafva i staterna för vissa ämbetsverk medgifvits, att ålderstillägg må tillgodokomma vaktmästarpersonal sålunda: förste vaktmästare ett å 100 kronor efter 5 år samt annan vaktmästare två, hvarterda å 100 kronor att utgå efter resp. 5 och 10 år. Då billighet och rättvisa uppenbarligen kräva, att *arméförvaltningens* vaktmästarpersonal i afseende å rätten till åtnjutande af löneförhöjning numera likställes med motsvarande personal inom ofvannämnda ämbetsverk i hufvudstaden, har *arméförvaltningen* hemställt, att Riksdagens medgifvande måtte utverkas därtill, att i staten för ämbetsverket må stadgas, *dels* beträffande förste vaktmästaren, att lönen efter 5 år kan höjas med 100 kronor, *dels ock* beträffande öfriga vaktmästare, att deras löner kunna höjas efter 5 år med 100 kronor och efter 10

är med ytterligare 100 kronor. Vaktmästarna borde dessutom till- [1.]
erkännas hvardera en half månads semester.

Jag anser väl i likhet med arméförvaltningen, att anmärkning 2 i Departements-
staten bör ändras, men då en liknande ändring framdeles torde behöfva chefen.
vidtagas jämväl i fråga om åtskilliga andra ämbetsverk, i synnerhet
sedan gamla riksdagshuset blifvit taget i anspråk, synes pröfningen af
arméförvaltningens förslag i denna del böra tillsvidare uppskjutas.
Vidare är jag icke öfvertygad om nödvändigheten af att i staten upp-
föra ytterligare en vaktmästare och måste därför afstyrka förslaget i
denna del. Hvad däremot angår den föreslagna löneregleringen för
vaktmästarna, är den ju så vidt ålderstilläggen angår endast en konse-
kvens af redan fattade beslut och torde därför vinna nådigt bifall.
Härigenom förorsakas icke någon höjning af arméförvaltningens stat utan
blott af anslaget till ålderstillägg. Då i detta anslag hittills beräknats
 $\frac{6 \times 100}{2} = 300$ kronor för 6 vaktmästare, skulle höjningen enligt vanliga

beräkningsgrunder utgöra $\frac{100 + 2 \times 100 \times 6}{2} - \frac{6 \times 100}{2} = 350$ kronor.

För tillgodonjutande af dessa ålderstillägg böra tydligen gälla ena-
handa villkor, som för tillträde till de förut medgifna ålderstilläggen.

Beträffande slutligen frågan om semester för vaktmästarna är denna,
såsom chefen för justitiedepartementet redan erinrat, ännu icke så ut-
redd, att den kan för Eders Kungl. Maj:t föredragas.

Annan personalökning.

Staten för arméförvaltningen upptager, bland annat, 1 krigskassör
samt 10 andra tjänstemän af andra och 16 af första lönegraden. I
posten till vikariatsersättning m. m. ingå dessutom arfvoden till 10
amanuenser, men det finnes blott 7 amanuenser, som innehafva dylika
arfvoden; de återstående arfvodena innehafvas af 3 kvinnliga biträden:
1 registratorsbiträde och 2 bokhålleribiträden, hvilka icke finnas upp-
förda i staten.

Huru den nu uppräknade personalen fördelats till tjänstgöring
framgår af följande tabell:

[1.]

Placering af arméförvaltningens nuvarande personal (1910).	Tjänstemän.				Kvinnliga biträden.	
	Krigskassör.	2 lönegraden.	1 lönegraden.	Annanser med fasta arfoden.	Bokhållerbiträden.	Registritorsbiträde.
Artilleridepartementet	—	1	1	—	—	—
Fortifikationsdepartementet	—	1	1	1	—	—
Intendentsdepartementet	—	1	3	1	—	1
Civila departementet	—	—	1	—	—	—
Kanslibyrån	—	1	2	—	—	—
Kameralbyrån	1	6	8	5	2	—
Sjukvårdsstyrelsen	—	—	—	—	—	—
Summa	1	10	16	7	2	1

För revisions-
arbetet disponibel
personal.

Af kameralbyråns 6 tjänstemän i andra lönegraden äro 2 revisionskommissarier och 1 bokslutskamrer.

Arméförvaltningen har upplyst, att af ofvan upptagna, kameralbyrån tillhörande 8 första gradens tjänstemän ursprungligen endast 6 varit afsedda för revisionsarbete, under det att de 2 öfriga afsetts för bokhålleriarbete, men att detta sistnämnda efter numera skedd omläggning skötes af två särskildt dugande kvinnliga biträden, som därtill hafva tid öfrig att verkställa diariiföring och utföra sådant granskningsarbete i sammanhang med räkenskapsföringen, hvilket icke förutsätter speciell författningskunskap. I följd häraf hafva alla 8 nyss nämnda tjänstemän kunnat användas till revisionsarbete. De 7 af dem äro föreståndare för hvar sin revisionsrotel; den åttonde sysslar med de s. k. underhandsmålen.

Arméförvaltningen har vidare upplyst, att ytterligare en tjänsteman i andra lönegraden torde blifva för revisionsarbetet disponibel under år 1911, då arméförvaltningen, i sammanhang med krigskassören C. L. Billings afgang, torde komma att i underdanighet hemställa om krigskassörsgöromålens öfverlämnande åt bokslutskamreraren med nödigt kvinnligt biträde. Denna sammanslagning af

[1.]

göromålen för två tjänstemän i andra lönegraden möjliggöres af de förenklingar i arbetsmetoderna, som genomförts i sammanhang med omläggningen af kassa- och räkenskapsväsendet. Åt den Billing efterträdande tjänstemannen i andra lönegraden skulle uppdragas granskning af de talrika s. k. underhandsmålen, som nu är anförtrödd åt en tjänsteman i första lönegraden. Enligt hvad arméförvaltningen anført har nämligen erfarenheten visat, att med hänsyn till nämnda ärendens vikt den nuvarande anordningen, som för öfrigt tillkommit af nödtvång, vore synnerligen olämplig. På ifrågavarande tjänstemans duglighet, vakenhet och omdömesförmåga måste arméförvaltningens talrika och ofta brådskande utbetalningsbeslut helt hvila, såvidt vederbörande byråchef skulle kunna ostördt ägna sig åt sitt maktpåliggande arbete.

Oaktadt arméförvaltningen sålunda inom kort kommer att för revisionsarbetet förfoga öfver flera arbetskrafter än nu, har den dock begärt ytterligare ökning i detta afseende. Härvid har anförts, bland annat, att utvecklingen på det militära området naturligtvis utöfvat och komme än vidare att öfva en motsvarande återverkan på arméns centrala förvaltningsmyndighet och dess arbetsbörda. Af naturliga skäl hade denna ökning i högst väsentlig mån fallit på kameralbyrån, där revision ägde rum af arméns samtliga räkenskaper. Till belysning af den inträffade stegringen i revisionsgöromålen ville ämbetsverket anförä, att enligt approximativ beräkning hade antalet af de till arméförvaltningens hufvudbok hörande verifikationsfolier, hvilka det ålegat revisionen att granska, för år 1908 utgjort 285,000 och för år 1909 stigit till 345,000. De förhållanden, som föranledt denna ökning — såsom truppförbandens utvidgning och öfningstidens förlängning m. m. — vore af konstant beskaffenhet, och under de år, som ännu återstode, intill dess härordningen till fullo genomförts, kunde dessa med så mycket större säkerhet antagas medföra en ytterligare icke obetydlig stegring af revisionsarbetet, som tillkomsten af tre årsklasser värnpliktiga högst väsentligt ökade revisionsarbetet. Arméförvaltningen hade därför ansett sig icke längre kunna uppskjuta att äska behöflig förstärkning af revisionspersonalen. Ett ytterligare uppskof kunde nämligen förutses skola föra ämbetsverket i samma belägenhet som under den förra organisationens senare år, då granskning af de inkomna räkenskaperna icke kunde inom föreskrifven tid till fullo medhinnas, i följd hvaraf vissa räkenskaper måste i ogranskad skick till kammarrätten aflämnas, ett förhållande, som på sin tid föranledde anmärkning från Riksdagens och dess revisorers sida.

Revisionsar-
betets tendens
att ökas.

[1.]

Mot bakgrunden af detta stegrade revisionsarbete har arméförvaltningen hemställt om uppförande i staten af ytterligare en andra gradens tjänsteman samt vissa kvinnliga biträden, nämligen dels ofvannämnda två bokhålleribiträden jämte registratorsbiträdet dels ock två siffergranskningsbiträden utöfver dem, som redan finnas.

Arméförvalt-
ningen om
den nya andra-
gradstjänsten.

Till stöd för framställningen ifråga om den nya tjänstemannen af andra graden har arméförvaltningen anført, att den saknar personal för *förgranskning* af inkommande räkenskaper och att detta är en synnerligen kännbar brist. Vid förgranskningen borde åtskilliga fel, som kräfva omedelbar rättelse, kunna uppdagas, och därmed skulle vinnas icke blott bättre säkerhet för kassavården, hvilket vore förgranskningens viktigaste funktion, utan tillika en afsevärd lättnad i det efterföljande revisionsarbetet. Förgranskning kräfde emellertid sådan erfarenhet och omdömesförmåga, att den måste uppdragas åt en tjänsteman i andra lönegraden. En förgranskning utförd af personal med lägre kvalifikation torde icke lämna statsverket valuta för kostnaderna.

Arméförvaltningen har tillika afsett att kunna ombesörja granskningen af de endast en gång årligen inkommande men synnerligen viktiga s. k. årsräkenskaperna åt de tjänstemän i andra lönegraden, som det skulle i regel åligga att utföra den s. k. underhands- och förgranskningen.

Departements-
chefen.

Det torde väl kunna antagas, att de bokhåller- och registratorsbiträden, som redan äro anställda hos arméförvaltningen, framdeles blifva upptagna på stat. Härigenom skulle de tre af dessa biträden nu innehafda amanuensarfvodena kunna användas till sitt rätta ändamål och revisionsarbetet vinna en förstärkning af ytterligare tre personer. Och vidare är det ju en möjlighet, att, när frågan om de kvinnliga biträdena regleras, arméförvaltningen erhåller ytterligare två siffergranskningsbiträden utöfver dem, som redan finnas.

Med dessa förstärkningar jämte dem, som möjliggöras genom den af arméförvaltningen tilltänkta omläggningen vid krigskassörens afgang, torde emellertid den för revisionsarbetet afsedda personal blifva tillräcklig för ändamålet, och jag kan därför icke nu tillstyrka uppförande i staten af ytterligare en andra gradens tjänsteman.

Vikariatsersättning m. m.

I staten för arméförvaltningen har alltsedan verkets omorganisation upptagits 41,000 kronor till vikariatsersättning, arfvoden åt extra ordinarie tjänstemän, tillfälligt biträde och renskrifningskostnad.

Arméförvaltningen har nu anmält, att vid statens upprättande beräknats 5,000 kronor till vikariatsersättning men att detta belopp är felberäknadt. Däri ingår nämligen följande vikariatsersättningar:

1 generalkrigskommissarie		kronor	375:—
4 krigsråd	$4 \times 312:50 =$	»	1,250:—
11 tjänstemän af 2 lönegraden	$11 \times 225 =$	»	2,475:—
16 » 1 »	$16 \times 125 =$	»	2,000:—
Summa kronor			6,100:—

Arméförvaltningen har vidare föreslagit, att hädanefter borde beräknas ytterligare följande vikariatsersättningar:

8 vaktmästare	$8 \times 50 =$	kronor	400:—
1 tjänsteman af 2 lönegraden		»	225:—

Vaktmästarna skulle nämligen såsom förut nämnts erhålla en half månads semester hvar, och ersättning till vikarie för vaktmästare har ämbetsverket ansett böra beräknas till 100 kronor för månad, enär erfarenheten visat, att lämpliga vikarier för dessa personer icke kunna anskaffas för lägre aflöning.

Dessutom har arméförvaltningen upptagit förslagsvis 250 kronor för tjänstgöring såsom vikarie för departements- eller byråchef under resa för förrättning, hvarom förmåles i arméförvaltningens instruktion § 27 mom. 2 och 3.

I detta sammanhang har arméförvaltningen anmält, att civila departementet under de senare åren haft synnerliga svårigheter att finna vikarier för uppehållande af revisorstjänsterna under revisorernas semesterledigheter, oaktadt departementet sökt att efter förmåga fördela dessa ledigheter å olika tider. Departementet hade nämligen mestadels måst såsom vikarier för revisorerna förordna helt unga, ännu blott i ämbetsverket proftjänstgörande extra tjänstemän, hvilka gifvetvis icke kunde äga de kunskaper och den erfarenhet, som för dessa tjänsters behöriga skötande oafvisligen vore af nöden. I betraktande af denna svårighet ansåge sig arméförvaltningen böra anhålla om nådigt bemyndigande att, därest så skulle befinnas för revisionsarbetet fördelaktigt, i sället för semester, därunder vikarier måste förordnas, tilldela revisorerna under lika lång tid ferier, under hvilka revisionsarbetet å lotten hvilade. Därest nämligen arméförvaltningen, i stället för att förordna extra tjänsteman å ordinarie revisors tjänst, bereddes tillfälle att till gratifikation för de extra tjänstemännen få disponera det till vikariats-

- [1.] ersättning under semester för revisorerna beräknade beloppet, komme gifvetvis anställning hos ämbetsverket att blifva mera eftersökt och därmed revisionsarbetet i dess helhet att göra en afsevärd vinst.

Departements-
chefen.

Då frågan om semester för vaktmästarne ännu icke är i det skick, att den kan föredragas för Eders Kungl. Maj:t, samt jag icke kunnat tillstyrka uppförande i staten af ytterligare en andra gradens tjänsteman, bör naturligtvis icke beräknas någon vikariatsersättning med afseende å denna personal.

Däremot har jag intet att erinra mot att 250 kronor beräknas för vikarierande i de uti § 27 mom. 2 och 3 af arméförvaltningens instruktion omförmälda fall. Hvad för närvarande är stadgadt om rätt för tjänsteman i lägre grad att, när han, för beredande af semester åt annan, förordnas att bestrida högre befattning i arméförvaltningen, därunder i stället för egna tjänstgöringspenningar åtnjuta ett mot de för den högre befattningen anslagna tjänstgöringspenningar svarande belopp, torde äfven böra gälla, när tjänsteman erhåller uppdrag att uppehålla högre befattning under innehafvarens tjänsteresor.

Med den af arméförvaltningen i de hittills varande beräkningsgrunderna föreslagna rättelse skulle således beloppet till vikariatsersättning, nu 5,000 kronor, ökas till $(6,100 + 250 =) 6,350$ kronor. Därmed skulle posten till vikariatsersättning, nu 41,000 kronor, ökas med $(6,350 - 5,000 =) 1,350$ kronor eller således till 42,350 kronor.

Hvad slutligen angår arméförvaltningens hemställan att i stället för att förordna vikarie å ordinarie revisorstjänst få till gratifikationerna disponera det till vikariatsersättning under semester för revisorerna beräknade beloppet, så anser jag denna hemställan icke kunna bifallas.

Särskilda belöningar åt revisionstjänstemännen.

Arméförvalt-
ningen.

Arméförvaltningen har vidare anfört i hufvudsak följande:

Inom de flesta med revisionsverksamhet sysslande ämbetsverk åtnjote revisionstjänstemännen provision med vissa procent å de belopp, som i följd af anmärkningar från deras sida komme statsverket till godo. Någon dylik förmån vore hittills icke medgifven arméförvaltningens revisionstjänstemän, ehuru deras granskning afsåge en betydlig del af statsverkets utgifter, nämligen hela fjärde hufvudtiteln, och därjämte en granskning, som med hänsyn till mångfalden af särskilda, tätt skiftande förhållanden samt därtill afpassade och följaktligen ofta ändrade förvaltningsföreskrifter kräfde en vakenhet och påpasslighet, som väl

och kanske mer än vid annan revision behöfde eggas genom lämpliga medel. Att emellertid förbinda denna revisionsverksamhet med belöningar i form af anmärkningsprovision funne ämbetsverket föga tilltalande, ty denna anordning kunde rent af tänkas motverka sitt ändamål. Det måste nämligen hos de äldre tjänstemännen förutsättas mycken karaktärsstyrka för att motstå frestelsen att begagna sin erfarenhet för att inom sin revisionslott inskränka arbetet till att eftersöka allenast sådana fel, som grundade sig på principiellt sedt samma misstag o. d., som redan blifvit föremål för andra revisionstjänstemäns anmärkningar, ty därmed kunde på ett lättvindigt sätt i form af anmärkningsprovision skördas frukterna af andra personers arbete. En anmärkning åter, som för tillfället och inom en revisionslott tillgodoförde statsverket en helt obetydlig besparing och sålunda inbragte vederbörande en anmärkningsprovision till föga eftersträfvansvärdt belopp, kunde i sina konsekvenser medföra betydande besparingar för statsverket. Och med det förmanssystem, arméförvaltningens organisation innebure (revisionens tudelning i två rotlar, hvardera med en revisionskommissarie såsom chef), vore det synnerligen lätt att, då en s. k. principanmärkning en gång blifvit framställd mot viss utgift, genom hela revisionsmaterialet följa utgifterna af samma art. Gifvetvis vore det därvid icke rättvist, att annan tjänsteman erhöle provision eller belöning för hvad sålunda till statsverket återbures än den, som gjort principanmärkningen och därmed föranledt den genomgående efterforskningen.

Arméförvaltningen ansåge sig således icke kunna föreslå, att anmärkningsprovision borde tillgodokomma dess revisionstjänstemän. Men däremot skulle arméförvaltningen finna det synnerligen fördelaktigt, att anmärkningsprovisionen i andra ämbetsverk motsvarande belopp ställdes till ämbetsverkets förfogande för att tilldelas just de tjänstemän, som verkligen föranledt besparingar för statsverket. Mot ett sådant system kunde icke riktas någon af de erinringar, som träffade anordningen med anmärkningsprovision, och någon svårighet att uträkna beloppet enligt de liggare, som nu fördes, torde icke heller förefinnas. Däremot måste ämbetsverket vara beredt på anmärkningen, att det torde blifva synnerligen svårt att efter rättvisa grunder fördela det intjänta beloppet. Gifvetvis komme också sådan svårighet att uppstå, men då fördelningen i hög grad underlättades däraf, att i detta ämbetsverk revisionsverksamheten följdes af förmän, som utan större möda kunde teckna sig till minnes framställda principanmärkningar samt därmed vunna resultat, och för öfrigt i stort sedt vore i tillfälle att bedöma de särskilda tjänstemännens vakenhet och påpasslighet, torde ämbetsverket

[1.]

- [1.] böra underkasta sig det grannliga arbetet med fördelningen af ifrågasvarande belöningar.

Rätteligen borde ju anmärkningsprovisionen utgå från de olika anslagstitlar, som riktas genom anmärkningsåtgärderna. Sådana titlar förekomme emellertid i stort antal, under det att den provision, som kunde komma i fråga, måste beräknas inskränka sig till några tusen kronor. En fördelning af ett dylikt belopp i småposter syntes arméförvaltningen föranleda mera besvär, än frågan vore värd ur statsverkets synpunkt. Arméförvaltningen tilläte sig därför föreslå, att ett kammarrättens anmärkningsprovision motsvarande belopp måtte, i den mån arméförvaltningens civila departement pröfvade omständigheterna därtill föranleda, af departementet disponeras till revisionsbelöningar åt dess revisionspersonal från anslagstiteln: »vikariatsersättning m. m.» och att för sådant ändamål måtte under titeln beräknas 2,000 kronor.

Skulle denna framställning icke kunna vinna bifall, ville arméförvaltningen hemställa, att nämnda anmärkningsprovision motsvarande belopp måtte utgå ifrån vederbörande anslag för att på föreslaget sätt af civila departementet till fördelning disponeras.

Departements-
chefen.

Enligt hvad arméförvaltningen anfört skulle det behövas särskilda medel för att dess tjänstemän måtte med önskvärd vakenhet och påpasslighet egna sig åt revisionsarbetet. Jag tillåter mig i anledning häraf till en början anmärka, att arméförvaltningen redan i viss mån har sådana medel i sin hand: arméförvaltningens räkenskaper granskas nämligen på nytt i kammarrätten, och skulle det vid denna slutliga granskning visa sig, att någon arméförvaltningens tjänsteman eftersatt sin plikt, torde arméförvaltningen vara i sin fulla rätt, om den toge hänsyn därtill, när det för sådan tjänsteman ifrågasattes befordran eller ålderstillägg. Kammarrätten, som är den sista instansen i fråga om räkenskapsgranskning, saknar däremot sådana medel att egga *sina* tjänstemäns arbete. Men äfven om man nu skulle vara böjd för att tillerkänna revisionstjänstemännen någon särskild belöning för vakenhet och påpasslighet, så har arméförvaltningen själf ådagalagt det olämpliga i att ordna dessa belöningar på det enda sätt, som hittills ägt rum vid vissa andra verk, nämligen i form af anmärkningsprovision, och i stället föreslagit, att arméförvaltningen skulle erhålla ett visst belopp till sitt förfogande för att genom civila departementet tilldela penningebelöningar åt dem, som kunde anses hafva gjort sig däraf förtjänte. Arméförvaltningen har emellertid själf framhållit vissa svårigheter, som äro förenade med detta system. Och redan af denna anled-

ning anser jag mig icke kunna tillstyrka dess införande i den svenska förvaltningen. [1.]

Sammanfattning.

I enlighet med hvad jag här ofvan anfört har jag låtit uppgöra förslag till ny stat för arméförvaltningen (se bil. 1). Den slutar å 253,950 kronor eller således 21,850 kronor mindre än den nuvarande.

Jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

dels att, med godkännande af berörda förslag till ny stat (se bil. 1), minska anslaget till arméförvaltningen

nu	kronor 275,800: —
med	» 21,850: —
till	kronor 253,950: —

dels ock godkänna följande tillägg till de i sammanhang med fastställandet af nu gällande stat godkända villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten upptagna aflöningsförmånerna för den civila personalen, nämligen

att för tillträde till de sålunda medgifna nya ålderstilläggens åtnjutande skola gälla enahanda villkor, som för tillträde till förut medgifven sådan förhöjning blifvit stadgade; samt

att hvad som för närvarande är stadgadt om rätten för tjänsteman af lägre grad, som, när det erfordras för beredande af semester, förordnas att bestrida högre befattning i arméförvaltningen, att därunder i stället för egna tjänstgöringspenningar åtnjuta ett mot de för den högre befattningen anslagna tjänstgöringspenningar svarande belopp, skall gälla äfven, när tjänsteman erhåller uppdrag att uppehålla högre befattning under innehafvarens tjänsteresor.

Skrifmaterialier, expenser och bränsle m. m. för arméförvaltningen. [3.]

I enlighet med hvad jag å sid. 6 här ofvan anfört, får jag i underdanighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att i riksstaten uppföra ett nytt ordinarie anslag å 30,900 kronor, benämndt: »skrifmaterialier, expenser och bränsle m. m. för arméförvaltningen, reservationsanslag».

[3.]

Generalstabens fast anställda personal.*Nuvarande organisation.*

Generalstaben är sammansatt af följande militärpersonal:

- 1 chef för generalstaben, generalsperson,
- 2 öfverstar,
- 3 öfverstelöjtnanter,
- 12 majorer,
- 20 kaptener af första klassen och
- 10 löjtnanter af första klassen.

Den civilmilitära personalen utgöres af:

- 1 professor,
- 1 krigsarkivarie.
- 1 bibliotekarie,
- 1 aktuarie och
- 1 redogörare, upptagen å intendenturkårens stat.

Dessutom finnas vid generalstaben en förste vaktmästare och tre vaktmästare.

Generalstabens officerare anställas under fredstid dels vid hufvudstationen, som är förlagd i Stockholm, dels utom denna i vissa befattningar.

Hufvudstationen är underställd chefen för generalstaben och verksamheten inom densamma är fördelad mellan:

- Centralafdelningen,
- Organisationsafdelningen,
- Utrikesafdelningen,
- Kommunikationsafdelningen,
- Krigshistoriska afdelningen och
- Topografiska afdelningen.

[Före år 1908 funnos förutom de tre sist angifna afdelningarna endast en, benämnd militärstatistiska afdelningen.]

De befattningar utom hufvudstationen, i hvilka officerare af generalstaben skola vara anställda äro:

- 1 officer såsom adjutant hos chefen för landtförsvarsdepartementet;
- 5 officerare, hvaraf 1 i egenskap af chef och 1 såsom souschef, uti landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition;

9 officerare såsom stabschefer, nämligen 1 vid hvarje arméfördelning, 1 hos inspektören för kavalleriet, 1 hos militärbefälhafvaren på Gottland och 1 hos kommandanten i Boden; samt

6 officerare såsom generalstabsofficerare vid arméfördelningsstaberna, 1 vid hvarje stab. [3.]

Landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition.

Landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition leder sitt ursprung från den år 1809 grundade »Generaladjutantens för armén expedition». År 1840, då organisationen af »Stats-Rådet» förändrades till »Statsdepartementet», upplöstes generaladjutantsexpeditionen och ersattes med landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition. Denna expedition fick egen stat med följande personal, nämligen:

- 1 expeditionschef,
- 5 generalstabsofficerare,
- 1 registrator och redogörare,
- 1 translator,
- 1 stentryckare,
- 1 vaktmästare.

All personal utom vaktmästaren och stentryckaren uteslöts emellertid ur staten år 1873 i sammanhang med att generalstaben omorganiserades. Då bestämdes nämligen, att af generalstabens officerare skulle 5, hvaraf 1 i egenskap af chef och 1 såsom souschef, tjänstgöra i landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition.

Oaktadt registratorstjänsten vid expeditionen indragits, befanns redan år 1880 kontinuiteten kräva, att en person mera stadigt ägnade sig åt dessa göromål. Saken ordnades då så, att en pensionerad officer ur armén blef beordrad till tjänstgöring vid generalstaben och jämte ofvan nämnda 5 officerare anställd i expeditionen. För sitt arbete med registratorsgöromålen fick han uppbära dagtraktamente från generalstabens stat.

Kommandoexpeditionen tillförsäkrades emellertid ytterligare arbetskrafter, därigenom att tjänstgöring i denna expedition bestämdes såsom villkor för att vinna inträde vid generalstaben. Detta har haft till följd, att i regel två aspiranter vid nämnda stab brukat samtidigt tjänstgöra i expeditionen, hvilket förhållande fortgått, äfven sedan man år 1904 upphäft villkoret om fullgjord sådan tjänstgöring för anställning såsom löjtnant vid generalstaben.

Antalet ärenden, som skola handläggas inom expeditionen, har emellertid likasom ärendena inom landtförsvarsdepartementet alltjämt

[3.] ökats. För att möta den växande arbetsbördan har därför expeditionens personal äfven måst ökas.

Efter det 1885 års värnpliktslag gifvit upphof till en hel del värnpliktsärenden, anställdes en officer ur armén att i kommandoexpeditionen tillsvidare biträda vid handläggning af ärenden rörande inskrifning och redovisning af de värnpliktiga. Detta förhållande har alltjämt fortfarit. Vederbörande har för sitt arbete åtnjutit månadsarfvode från värnpliktsanslaget.

En annan utväg, som anlitas för att anskaffa arbetskrafter i kommandoexpeditionen, har varit inbeordrandet på frivillighetens väg af ett visst antal officerare ur armén, hvilka dock här för icke åtnjutit vare sig rese- eller traktamentsersättning. Dessa officerare hafva fått sig anförtrodda arbeten af mera tillfällig natur, såsom förande af rullor och mindre utredningar, äfvensom, hufvudsakligen för egen utbildning, att bestrida dagofficerstjänsten.

Om man icke vill åter uppföra en särskild stat för kommandoexpeditionen, upptagande en personal, som till sammansättning och antal motsvarar de betydligt stegrade fordringar, hvilka härens utveckling uppställt på denna personal, synes det ligga närmast till hands att ändra bestämmelserna ifråga om det antal officerare, som generalstaben har att lämna till kommandoexpeditionen, så att detta motsvarar nämnda fordringar. Sådant kan emellertid icke ske utan att höja generalstabens egen stat, ty personaltillgången vid generalstaben är redan under nuvarande förhållanden otillräcklig. Med hänsyn till att departementalkommittén möjligen tager kommandoexpeditionens framtida ställning under ompröfning anser jag dock, att man under den närmaste framtiden bör försöka reda sig på samma sätt som hittills. Skulle det möta svårigheter att förmå lämpliga officerare ur armén att utan rese- eller traktamentsersättning tjänstgöra i kommandoexpeditionen, torde ju Eders Kungl. Maj:t hafva rätt att kommendera dem därtill mot åtnjutande af sådan ersättning.

Ökning utöfver 1901 års härordning.

*Chefens för
generalstaben
förslag d. 10/10
1906.*

Chefen för generalstaben yttrade uti sitt den 16 oktober 1906 afgifna förslag till landtförsvarets stärkande under perioden 1908—1913:

»Redan ur synpunkten af det behöriga upprätthållandet af fredstjänstgöringen vid generalstaben är en ökning af dennas personal af behovet påkallad.

Af de officerare, hvilka kunnat beräknas såsom ordinarie arbetskrafter vid generalstabens hufvudstation, är först och främst *en* ständigt upptagen såsom *militärassistent i Kungl. Järnvägsstyrelsens militärbyrå*. Det har nämligen, särskildt med hänsyn till den samverkan, som måste äga rum mellan sagda stab och järnvägsstyrelsen, visat sig nödvändigt att till ständig tjänstgöring vid nämnda byrå beordra en vid generalstabens kommunikationsafdelning eljest placerad och vid denna afdelning utbildad officer af kaptenens grad. Militärbyråns upprättande har dock icke medfört någon som helst lindring af den arbetsbörda, som hvilar på generalstabens kommunikationsafdelning, utan betecknar endast ett öfverflyttande *inom* Kungl. Järnvägsstyrelsen från civila till militära arbetskrafter af åligganden, hvilka de senare genom sin föregående utbildning kunna förväntas äga större förutsättningar att med sakkunskap handhafva. På grund af det nu anförda, och för att generalstabens verksamhet med hänsyn till planläggningen af de militära järnvägstransporterna icke skall lida afbräck, bör generalstabens personal ökas med 1 kapten af första klassen.

Vidare har erfarenheten från de senare åren skarpare än tillföre framhäft den stora betydelse, som ett väl ordnad *underrättelseväsende* spelar icke blott för krigsförberedelserna utan äfven under själfva krigföringen. Det tillkommer generalstaben att i fred inhämta samt på ett systematiskt sätt ordna och bearbeta alla sådana upplysningar om eventuella motståndare, som för egna åtgärder kunna hafva betydelse, äfven som att studera de landsträckor, som under ett krig kunna komma att beröras af operationerna. Sedan kriget utbrutit, måste underrättelseväsendets verksamhet alltjämt fortgå. Den personal, som för ifrågasvarande ändamål hittills kunnat tagas i anspråk, har emellertid visat sig otillräcklig, särskildt med hänsyn till de nya uppgifter, som genom unionsupplösningen tillkommit, hvarför generalstabens personal är i behof att för nu nämndt ändamål ökas med 1 kapten af första klassen.

I 1901 års härordningsförslag framhölls beträffande generalstabens organisation det behof af ökad antal officerare, som måste göra sig gällande i samma mån Gottlands stridskrafter utvecklades samt fästningarna Karlskrona, Vaxholm och Oscar-Fredriksborg samt Boden erhöllo sina garnisoner af skilda truppslag. Då försvarsanstalterna därstädes nått en viss grad af utveckling, borde nämligen hos militärbefälhafvaren på Gottland samt fästningskommendanterna anställas officerare af generalstaben såsom stabschefer. Ehuru generalstabens personal icke egentligen därtill lämnar tillgång, har stabschefsbefattningen vid militärbefälet å Gottland sedan några år tillbaka bestridts af en general-

- [3.] stabsofficer. Behofvet af generalstabsofficerare vid kommandantskapen i Karlskrona samt å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning har ännu ej med nödvändighet gjort sig gällande. Beträffande behofvet af en *generalstabsofficer vid kommandanturen i Boden* biträdades, enligt den till 1905 års Riksdag aflåtna kungl. propositionen, af dåvarande chefen för Kungl. Landtförsvarsdepartementet de af chefen för generalstaben då förebragta skälen till, att en officer af generalstabens afsågs för detta ändamål. Fästningens försvarsverk var nämligen då så långt framskridet, att en garnison af skilda truppslag förutsågs under den närmaste framtiden komma att dit förläggas. Emellertid framhölls i propositionen, att icke någon ny beställning vid generalstabens redan då skulle behöfva tillsättas, enär under första året en officer från trupperna skulle kunna för ändamålet afses. Äfven i 1906 års statsverksproposition påvisades behofvet af en stabschef (en officer ur generalstabens), ehuruval icke heller för året 1907 tillsättandet af någon ny beställning å generalstabens stat för detta ändamål ifrågasattes.

Sedan emellertid af 1906 års Riksdag beslut fattats att från och med år 1907 inrätta en särskild kommandantsbeställning i Boden, kan icke längre anstå med det definitiva tillsättandet af ifrågavarande stabschefsbefattning. Då emellertid generalstabens nuvarande personaltillgång icke medgifver att för framtiden afstå en officer för detta ändamål, bör personalen ökas med 1 kapten af första klassen.

Behofvet af den ökning utaf generalstabens personal, som ur synpunkten af fredstjänstgöringens ändamålsenliga bedrivande härofvan föreslagits, framträder särskildt skarpt vid en jämförelse mellan antalet befattningar, som vid härens ställande på krigsfot skola beklädas af generalstabsofficerare, och det afsevärdt lägre antalet i fred nu förefintliga officersbeställningar vid nämnda stab. Detta förhållande har visserligen i någon mån förbättrats, sedan genom beslut af 1901 års Riksdag antalet generalstabsofficerare ökats från 38 till 47, men en afsevärd brist kvarstår alltjämt, hvilken vid mobilisering måste täckas genom att taga i anspråk f. d. generalstabsofficerare, generalstabsaspiranter och f. d. aspiranter. Emellertid beröfvas genom ett sådant tillvägagående trupperna ett ej ringa antal särskildt väl kvalificerade officerare, hvilket blifver så mycket olägligare, då, såsom föreslagits, ett större antal truppförband än hittills är afsedt att uppsättas vid mobilisering. För att i någon mån utjämna berörda brist är sålunda en ökning, sådan som den ofvan föreslagna, af generalstabens officerskår i hög grad önskvärd.

I olikhet mot hvad förhållandet är inom flertalet utländska arméer finnas vid den svenska generalstaben officerare af lägre grad än kaptens. Olägenheterna häraf göra sig synnerligt kännbara i betraktande af den grannliga ställning, som äfven de yngsta generalstabsofficerarna intaga såsom biträden åt högre truppbefälhafvare. Det är af nu nämnd anledning i hög grad önskligt, att de 10 löjtnantsbeställningarna vid generalstaben blifva ersatta af ett motsvarande antal kaptensbeställningar.

Äfven ur en annan synpunkt skulle en sådan uppflyttning medföra fördelar. Efter antagandet af 1901 års härordning har nämligen befordran inom kompaniofficersgraderna i allmänhet blifvit ej obetydligt hastigare än förut. På grund häraf har det vid upprepade tillfällen inträffat, att löjtnanter vid generalstaben kommit i tur att föreslås till kaptensbefordran vid de regementen, där de öfver stat kvarstå, tidigare än de kunnat föreslås till motsvarande befordran vid generalstaben. Häraf har åter blifvit en följd, att de — för att ej nödgas lämna innehafvande beställningar vid generalstaben — måst föreslås till kaptener i samma stab, d. v. s. att de visserligen i likhet med sina yngre kamrater vid regementena erhållit kaptens grad, men däremot icke kunnat såsom dessa sistnämnda erhålla mot densamma svarande afföningsförmåner.

Genom borttagandet af löjtnantsgraden torde befordran till kapten vid generalstaben emellertid i regeln icke komma att inträffa tidigare än hittills på den grund, att möjlighet då förefinnes att bereda tillfälle till längre trupptjänstgöring före inträdet i generalstaben, ett önskemål som under nuvarande förhållanden sällan kan uppnås. Om emellertid i vissa fall en något hastigare befordran än hittills vid generalstaben i framtiden skulle kunna inträffa, så innebär detta dock ingen orimlighet. Gynnsammare befordringsutsikter äro nämligen den enda fördel, som kan bjudas den officer, hvilken frivilligt underkastar sig det långvariga, ansträngande arbete och de ekonomiska uppoffringar, som äro förbundna med förvärfvandet af kompetens för inträde vid generalstaben. Det nu anförda torde lämna stöd för förslaget att i stället för löjtnantsbeställningarna uppföra å generalstabens stat ett motsvarande antal kaptensbeställningar, kunnande dessa tills vidare inskränkas till kaptensbeställningar af andra klassen.

Under de senaste åren hafva mängden och omfattningen af de arbeten, som åligga generalstabens militärstatistiska afdelning, högst betydligt ökats, och med all sannolikhet kommer arbetsbördan å denna afdelning att i framtiden än ytterligare växa. Det har visat sig, att tillsynen och vården af den stora samlingen af tabeller, planer och öfversikter m. m. tillhörande mobiliseringsverket med nödvändighet

- [3.] kräfva en för ändamålet särskildt anställd person. Den för närvarande å generalstabens stat uppförde aktuarien tages så strängt i anspråk för kommunikationsafdelningens räkning, att han icke får tid öfver för arbete vid någon af stabens öfriga afdelningar. En för militärstatistiska afdelningen särskildt afsedd aktuarie är sålunda af behovet oundgängligen påkallad.

Äfven vid den topografiska afdelningen har behovet af en aktuarie gjort sig gällande, i det att värden af den vidlyftiga samlingen af kartor och manuskript, hvilken är i ständig tillväxt, med nödvändighet kräfver en särskildt fackutbildad person.

På grund af det nu anförda föreslås, att generalstabens civilstat ökas med två aktuarier.»

Generalskommissionens utlåtande den 21/12 1907.

Generalskommissionen fann, på de af chefen för generalstaben anförda grunder, förslaget om ökning af stabens personal böra förordas.

Försvarskommitténs uttalande.

Försvarskommittén har, på de af chefen för generalstaben anförda skäl, funnit nämnda chefs förslag dels om ökning af generalstabens officerspersonal med 3 kaptener af första klassen samt af dess civilstat med 2 aktuarier, dels om de nuvarande 10 löjtnantsbeställningarnas vid generalstaben ersättande med motsvarande antal kaptensbeställningar af andra klassen välgrundade och har biträdt desamma. Kostnaderna för förslagens genomförande skulle uppgå till 36,850 kronor.

En ledamot har dock ansett sig icke kunna biträda förslaget om att sålunda ersätta 10 löjtnantsbeställningar, enär han funnit de skäl, som härför åberopats, icke vara tillräckligt vägande.

Departementschefen.

Då med uppflyttning af de 10 löjtnantsbeställningarna torde kunna anstå, får jag af besparingsskäl för närvarande tillstyrka chefens för generalstaben förslag endast i så måtto, att för år 1912 torde böra tillkomma 3 kaptensbeställningar af första klassen och 2 aktuariebeställningar. I enlighet härmed har jag låtit upprätta förslag till ny stat för generalstaben, (se bil. 2), slutande å ett belopp af 343,485 kronor.

Vaktmästarna.

Enligt den af Eders Kungl. Maj:t den 18 juni 1909 fastställda, från och med 1910 års ingång gällande staten för generalstabens fast anställda personal finnes för förste vaktmästaren icke medgifven någon löneförhöjning efter viss tids anställning, och utgår till de tre vaktmästarna allenast ett ålderstillägg å 100 kronor efter 5 år. Vid vissa löneregleringar, som vid 1910 års Riksdag genomförts, hafva emellertid

[3.]

i vederbörliga stater medgifvits, att ålderstillägg må tillgodokomma vaktmästarpersonal sålunda: förste vaktmästare ett å 100 kronor efter 5 år samt annan vaktmästare två, hvartdera å 100 kronor, att utgå efter respektive 5 och 10 år.

Arméförvaltningen har därför hemställt om utverkande af medgifvande, att beträffande förste vaktmästarens lön denna efter 5 år måtte kunna höjas med 100 kronor och att beträffande öfriga vaktmästares löner dessa måtte kunna höjas efter 5 år med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor. Ett genomförande af ifrågavarande ändring i staten skulle icke kräfva anvisande af ytterligare medel under anslaget till generalstabens fast anställda personal, utan skulle endast anslaget till ålderstillägg påverkas däraf.

Arméförvaltningen har vidare påpekat, att i sammanhang med ändringen syntes böra utverkas Riksdagens medgifvande därtill, att nuvarande förste vaktmästare och vaktmästare måtte i afseende å de föreslagna nya ålderstilläggens åtnjutande tillgodoräknas den tid, som före den ändrade aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från vederbörande löntagares tillträddande af befattningen.

Mot arméförvaltningens förslag ifråga om ålderstillägg till vaktmästarna vid generalstaben, hvarigenom enligt vanliga beräkningsgrunder kommer att vållas en ökning i anslaget till ålderstillägg af

Departements-
chefen.

$$\frac{100 + (3 \times 200)}{2} - \frac{3 \times 100}{2} = 200 \text{ kronor,}$$
 har jag intet annat att erinra, än att för ålderstilläggens tillgodonjutande torde böra i tillämpliga delar gälla de i nådiga kungörelsen den 18 juni 1909 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af de från 1910 års början fastställda nya aflöningsförmånerna för innehafvare af civil beställning med lön på stat vid generalstaben.

Sammanfattning.

På grund af hvad jag sålunda anför, får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att, med godkännande af det uppgjorda förslaget till ny stat för generalstaben (se bil. 2), höja anslaget till generalstabens fast anställda personal

nu	kronor 321,315:—
med	» 22,170:—
till	kronor 343,485:—

samt att för tillträde till de sålunda medgifna nya ålderstilläggens

- [3.] åtnjutande skola gälla enahanda villkor, som för tillträde till förut medgifven sådan förhöjning blifvit stadgade.

[4.]

Artilleristaben.

Uti statsverkspropositionen till 1908 års Riksdag föreslog Eders Kungl. Maj:t, att det å staten för artilleristaben för en vaktmästare dittills upptagna arfvodet, 600 kronor, måtte höjas till 1,200 kronor eller enahanda belopp, som enligt arméförvaltningens från 1908 års början gällande lönestat utginge till vaktmästare i form af lön, tjänstgöringspenningar och ortstillägg.

Berörda framställning blef af Riksdagen bifallen, och utgår följaktligen enligt den från och med år 1909 gällande staten för artilleristaben till en vaktmästare ett arfvode af 1,200 kronor.

Arméförvaltningens
hemställan.

Då ifrågavarande vaktmästares tjänstgöringsförhållanden i allo öfverensstämma med vaktmästarnas vid arméförvaltningen, generalstaben m. fl. anstalter under landförsvarsdepartementet, och det måste anses med billighet och rättvisa förenligt, att honom beredes den tryggade anställning, som medföljer åtnjutandet af i stat bestämd lön med därmed förbunden pensionsrätt, har arméförvaltningen hemställt, att aflöningen åt vaktmästaren vid artilleristaben i vederbörlig stat måtte uppföras i form af lön, tjänstgöringspenningar och ortstillägg till enahanda belopp, som för vaktmästarna vid berörda under landförsvarsdepartementet hörande ämbetsverk och anstalter, och att han på grund af 1910 års Riksdags beslut angående vissa vaktmästares löneförhållanden måtte, i likhet med sistnämnda befattningshafvare, tillerkännas rätt till två ålderstillägg, hvart och ett å 100 kronor, att utgå efter 5 och 10 års anställning. I sammanhang härmed borde anmärkning 2 vid staten gifvas den nya lydelse, som betingades af att bland vaktmästarens löneförmåner uppfördes lön och ortstillägg.

Beträffande de villkor och bestämmelser, som borde fastställas för åtnjutande af de föreslagna löneförmånerna för vaktmästaren vid artilleristaben, har arméförvaltningen hänvisat till hvad i motsvarande hänseenden på grund af 1910 års riksdagsbeslut genom kungörelse den 10 juni 1910 stadgats beträffande vaktmästarna vid artilleri- och ingenjörhögskolan. Dessa stadganden torde enligt arméförvaltningens mening

kunna göras tillämpliga på nu ifrågavarande vaktmästarbefattning, med allenast den ändring, beträffande befattningens nuvarande innehafvares rätt att för åtnjutande af ålderstillägg tillgodoräkna sig tjänstetid före den nya lönestatens trädande i kraft, att sådant tillgodoräknande borde medgifvas honom för den tid, han uppehållit befattningen efter det vaktmästararfvodet genom nu gällande stat fastställts till 1,200 kronor.

[4.]

Af bifall till arméförvaltningens under denna punkt gjorda hemställan föranledes en höjning af anslaget till ålderstillägg, hvilken höjning enligt vanliga beräkningsgrunder utgör $200/2 = 100$ kronor. Däremot föranledes icke någon höjning af anslaget till artilleristaben eller af någon dess särskilda poster, utan är det endast fråga om att vaktmästaren vid artilleristaben beredes den tryggade anställning, som medföljer åtnjutandet af i stat bestämd lön. I enlighet härmed har jag låtit upprätta förslag till ny stat för ifrågavarande anslag (se bil. 3). Då de vidtagna förändringarna synas stå i full öfverensstämmelse med Riksdagens beslut i liknande frågor, får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

Departements-
chefens
yttrande.

dels att med godkännande af det uppgjorda förslaget till ändrad stat för artilleristaben (se bil. 3) i riksstaten för år 1912 upptaga förevarande anslag med oförändradt belopp eller 16,200 kronor;

dels godkänna följande villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten för vaktmästarna upptagna aflöningsförmåner, nämligen:

att vaktmästare vid artilleristaben skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som kan föranledas af möjligen inträdande förändring af stabens arbetssätt eller eljest i allmänhet varda stadgad, samt i sådant hänseende vara pliktig att, med bibehållande af den aflöning, han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de med befattningen förenade göromål;

att med vaktmästarbefattning icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med sådan befattning ej heller må förenas anställning hos verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, så framt ej uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande anställning eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen såsom vaktmästare vid artilleristaben, chefen för samma stab finner anställningen eller befattningen kunna få tillsvidare mottagas och bibehållas;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, vederbörande vaktmästare verkligen tjänstgjort, men för den tid, han varit

[4.] från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som af sjukdom hindras att sin befattning förrätta, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägget, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande eller enskilda angelägenheter eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att aflöning ej må utgå till vaktmästare för tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunnat styrka giltigt förfall;

att, där vaktmästare varder afstängd från tjänstgöring eller i häktagen, den del af hans aflöning, som icke pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida det ej befinnes skäligt låta honom uppbära något däraf;

att, därest förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af vaktmästarbefattning är i staten medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter 5 år, under villkor att innehafvaren under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt tjänsten, och för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare 5 år på samma villkor, under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänstaldern blifvit uppnådd; börande befattningens innehafvare därvid tillgodoräknas den tid, han före den nya aflöningsstatens trädande i kraft uppehållit befattningen mot åtnjutande af ett arvode af 1,200 kronor;

att likväl vaktmästare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af löneförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänstålder, som berättigar honom till pension, icke må samma förhöjning tillträda;

att vid afgång från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall sjelfva lönen äfvensom ortstillägget utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla, hvad i sådant afseende är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af beställning, som därefter tillträdas, vid tillträdet till befattningen stadgadt;

dels ock förklara, att en hvar, som med eller efter 1912 års ingång tillträder vaktmästarbefattningen vid artilleristaben, skall vara pliktig underkasta sig nu omförmälda villkor och bestämmelser. [4.]

Kommendantsstaten.

[5.]

I den af Riksdagen godkända staten för kommendantsstaten, som för år 1911 slutar å 32,127 kronor 50 öre, finnas tre underrubriker, nämligen för de tre kommendantskapen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden. Beträffande kommendantskapet å Karlsborg är ej ifrågasatt någon ändring i staten, men väl i fråga om de två öfriga.

Kommendantskapet i Stockholm.

Denna underrubrik, som i nu gällande stat slutar å 7,030 kronor, omfattar, bland annat, följande poster, nämligen

1 andre adjutant, arfvode	kronor 400: —
1 vaktmästare, med skyldighet att bestrida vaktmästar- göromålen såväl vid expeditionen som för arrestan- terna, arfvode	» 750: —
Till vaktjournaler, skrifmaterialier för expeditionen och vakterna, bokbindningskostnad, renhållning i expe- ditions- och vaktrummen, förstugor och korridorer, m. fl. extra utgifter	» 450: —

Enligt anmärkning vid staten skall vid afgång af adjutant, tillhörande kommendantskapet i Stockholm, arfvodet för den af honom innehafda befattning icke vidare utgå.

Enligt hvad tjänstförrättande *öfverkommendanten* anmält, har andre Adjutanten-adjutantsbefattningen nu blifvit ledig.

Arméförvaltningen har därför föreslagit, att det för andre adjutanten beräknade arfvodet måtte ur staten uteslutas.

Beträffande vaktmästaren så har denne under senare år varit be- Vaktmästaren.
rättigad att uppbära extra lönetillägg med för hvarje år stadgadt be-

- [5.] lopp; och utgick detta tillägg för år 1910 med 15 % å arfvodet eller med 112 kronor 50 öre. I fortsättningen (punkt 46) kommer jag att föreslå framställning till Riksdagen om anvisande af erforderliga medel för beredande under innevarande år af motsvarande förmån åt ifrågavarande vaktmästare.

Då det gifvetvis vore önskvärdt, att uppförandet under hufvudtiteln af särskildt anslag till extra lönetillägg snarast möjligt gjordes obehöfligt, samt detta önskemål, i hvad nu ifrågavarande tjänstinnehafvare anginge, vunnnes, därest vaktmästararfvodet i staten omreglerades, har *arméförvaltningen* hemställt om arfvodets höjande från och med år 1912 med ett belopp, som, med hänsyn till extra lönetilläggets storlek och beskaffenheten af de med ifrågavarande tjänst förenade göromål, skäpligen torde kunna bestämmas till 150 kronor. Vid bifall härtill skulle vaktmästarens arfvode i staten för år 1912 upptagas till 900 kronor.

Vaktjournalerna m. m.

Tjänstförrättande *öfverkommendanten* har föreslagit, att posten till vaktjournalerna m. m. måtte höjas till 800 kronor. Med anmälan att 1909 års anslag måst tillfullo användas, i det att 258 kronor 50 öre åtgått till städning och skurning samt 191 kronor 32 öre till skrifmaterialier, bokbindning m. m., har tjänstförrättande *öfverkommendanten* såsom skäl för sitt nyssnämnda förslag dels anført, att nuvarande anslaget vore otillräckligt för bestridande af de kostnader, som erfordrades för att renhållningen, särskildt i vaktrummen, skulle kunna göras i hygieniskt afseende tillfredsställande, dels ock framhållit önskvärdheten af att under anslagsposten i fråga medel blefve tillgängliga för följande, hittills icke tillgodosedda ändamål, nämligen: underhåll och tillökning af högvaktens på frivillighetens väg anskaffade bibliotek, anskaffande af skrifmaterialier m. m. till manskapets dagrum samt tryckning af instruktioner för högvakten. I enlighet härmed har tjänstförrättande *öfverkommendanten* afgifvit förslag till ny rubrik å ifrågavarande anslagspost, hvarjämte han ifrågasatt utverkande af medgifvande, att å densamma under ett år uppkommande besparingar finge för enahanda ändamål användas under ett följande år.

Lika med tjänstförrättande *öfverkommendanten* har *arméförvaltningen* ansett det vara nödvändigt, att kommendantskapets expensanslag något ökades för att lämna tillgång till bestridande af oundgängliga utgifter för renhållningen. Till stöd härför har *arméförvaltningen* särskildt framhållit, att anslagsposten icke höjts, sedan den för *öfverkommendants-expeditionen* den 17 november 1876 fastställda stat blef gällande, samt att expenskostnader af alla slag under den tid, som därefter förflutit, i

[5.]

väsentlig mån fördyrats. Vid anslagshöjningen borde hänsyn äfven tagas till önskvärdheten däraf, att åt vaktmanskabet kunde tillhandahållas skrifmaterialier i dagrummet. Hvad däremot anginge tjänstförrättande öfverkommendantens förslag om anvisande af medel till underhåll och tillökning af högvaktens bibliotek samt för tryckning af instruktioner för högvakten, funne arméförvaltningen sig icke kunna tillstyrka desamma, då, å ena sidan, förstnämnda ändamål icke borde tillgodoses af statsmedel och, å andra sidan, de genom tryckning af berörda instruktioner uppkommande kostnader, såsom varande af tillfällig natur, icke borde bestridas af särskilda medel å stat, utan vid behof anvisas af för Eders Kungl. Maj:t tillgängliga medel. I enlighet härmed ville arméförvaltningen, som icke kunde tillstyrka, att förevarande anslagspost, i olikhet med statens öfriga poster, gäfves naturen af reservationsanslag, hemställa, att anslagsposten, med bibehållande af dess nuvarande affattning, måtte höjas med ett belopp, som skäligen kunde bestämmas till 200 kronor.

Mot hvad arméförvaltningen i dessa delar föreslagit har jag intet att erinra. Genom ett bifall till detsamma skulle anslaget till kommandantskapet å ena sidan minskas med 400 kronor, men å andra sidan ökas med $150 + 200 = 350$ kronor. Den verkliga kostnadsminskningen på denna underrubrik blir således 50 kronor.

Departements-
chefen om
öfvan nämnda
tre förslag.

Kommendantskapet i Boden.

Genom särskilda nådiga bref den 8 maj 1908 och den 10 juni 1910 stadgades, att kostnaderna för öppenbållande nattetid af telefonstationen i Boden för tiden intill den 1 juli 1910, hvilka kostnader för samma tid beräknats till 1,578 kronor om året, skulle af arméförvaltningens civila departement förskjutas och sedermera hos Kungl. Maj:t anmälas till ersättande. Genom sistnämnda nådiga bref förordnades därjämte, att för den efter den 1 juli 1910 följande tiden tillsvare intill utgången af år 1911 det skulle åligga vederbörande abonnenter att för hvarje påringning nattetid erlägga en afgift af 25 öre samt att det belopp, hvarmed påringningsavgifterna understeg 87 kronor 50 öre i månaden, skulle af nämnda departement förskjutas för att framdeles anmälas till ersättande.

Efter därom af kommendanten gjord framställning har arméförvaltningen nu anført, att det vore i hög grad önskvärdt, om de till

Arméförvalt-
ningen.

- [5.] Boden förlagda truppförbandens och öfriga militära expeditioners expensanslag, hvilka till sina fulla belopp torde vara behöfliga för bestridande af de vanliga utgifter, för hvilka de vore afsedda, kunde i framtiden befrias från de särskilda påringningsavgifter, 25 öre för samtal, som enligt föreskrifterna i nämnda brefvet den 10 juni 1910 måste af dem erläggas för anropande nattetid af telefonen i Boden. I sammanhang med genomförande af en sådan anordning syntes det lämpligt, att det för ändamålet erforderliga beloppet sammanfördes med det belopp, som utöfver påringningsavgifterna kunde erfordras för att bereda telegrafverket den för telefonstationens öppenhållande beräknade ersättningen af 87 kronor 50 öre i månaden.

Arméförvaltningen, som icke funnit något att erinra mot en af kommandanten gjord beräkning, enligt hvilken den för båda angifna ändamål behöfliga summan upptagits till 600 kronor för år, har på grund häraf hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte till Riksdagen afåta framställning om anvisande af sistnämnda belopp från och med 1912 års ingång.

Då likviden för påringningsavgifterna, i den mån de gäldades af allmänna medel, för vinnande af erforderlig kontroll syntes böra verkställas genom kassaförvaltningen vid kommandantskapet samt nämnda myndighet äfven torde vara mest lämpad att erhålla uppdraget att med telegrafverket verkställa den afräkning, som vore nödvändig för bestämmandet af den särskilda godtgörelse, som erfordrades, om påringningsavgifterna icke uppginge till ett belopp af 87 kronor 50 öre i månaden, har arméförvaltningen ansett, att det ifrågasatta anslaget borde uppföras å staten för kommandantsstaten »c) kommandantskapet i Boden» och där intagas under titeln »kostnader för telefonstationens i Boden öppenhållande nattetid, påringningsavgifterna för de olika militära expeditionernas tjänstesamtal häri inräknade».

Departements-
chefen.

Visserligen har Eders Kungl. Maj:t genom nädligt bref den 18 juni 1910 fastställt krigstelefonnät för Bodens fästning, men anordningen af detsamma medgifver icke dess användning i ett flertal fall, då rikstelefon måste vara i fästningen tillgänglig. Sålunda kan nämnda nät icke användas, därest trupperna behöfva allarmeras på grund af eldsvåda inom samhället, uti kronans förråd, kaserner eller dylikt, om kommandanten behöfver meddela sig med fästningspolisen eller med civil myndighet eller därest i samhället boende läkare måste tillkallas för inträffadt sjukdoms- eller olycksfall. På grund häraf och då det torde vara nödvändigt, att rikstelefon för dylika fall hålles öppen jämväl

nattetid i en fästning med en garnison af den omfattning som Boden, [5.]
anser jag mig böra tillstyrka arméförvaltningens förslag i denna del.

Sammanfattning.

Genom bifall till arméförvaltningens förslag skulle å underrubrik »Kommendantskapet i Stockholm» uppstå en kostnadsminskning af 50 kronor och å underrubrik »Kommendantskapet i Boden» en kostnadsökning af 600 kronor. Ifrågavarande anslag måste således höjas med 550 kronor. I anslutning till hvad arméförvaltningen hemställt har upprättats förslag till ny stat för detta anslag (se bil. 4), slutande å 32,677 kronor 50 öre; och får jag i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att, med godkännande af ifrågavarande förslag till
ny stat för kommendantsstaten (se bil. 4), höja detta
anslag

nu	kronor 32,128: —
med	» 550: —
till	kronor 32,678: —

Aflöning och rekrytering m. m.

[6.]

*Ökning eller minskning i antalet beställningar enligt 1905 års
öfvergångsplaner.*

I likhet med hvad under de nästföregående åren ägt rum, anser jag, att de vid 1905 års lagtima Riksdag framlagda, inom generalstaben utarbetade planerna för den fortsatta öfvergången till 1901 års härordning, i det följande benämnda öfvergångsplanerna af år 1905, böra, i den mån undantag af särskilda anledningar icke påkallas, vinna tillämpning jämväl för år 1912. Dessa planer ligga därför i hufvudsak till grund för de förändringar i nu gällande stater för truppförbanden, som jag har för afsikt att under denna underrubrik föreslå.

Vid infanteriets samtliga truppförband är *officerspersonalen* redan uppförd till det antal, som bestämts i 1901 års härordning, med undantag däraf, att i staten för Gottlands infanteriregemente ännu kvarstå

Infanteriet.

- [6.] 2 öfvertaliga kaptensbeställningar af andra klassen, hvilka jämväl ansetts böra upptagas i förslagsstaten för år 1912.

Beträffande *underofficerspersonalen* vid infanteriet anmälades till 1910 års Riksdag, att den nya härordningen i 1911 års stater vore fullt genomförd förutom vid Södermanlands regemente, i hvars stat ännu måste upptagas 1 öfvertalig sergeantsbeställning af andra klassen. Till följd af inträffande afgang kan emellertid denna beställning uteslutas ur 1912 års stat.

Underbefälsbeställningarna af *manskapsklassen* vid infanteriet äro redan uppförda till det i härordningen bestämda antalet. Den förändring i fråga om korprals- och vicekorpralsbeställningarna, som i de nu uppgjorda förslagsstaterna vidtagits i förhållande till de för år 1911 gällande, beror allenast på den jämkning i förhållandet mellan antalet volontär- och indelta beställningar, som betingas af inkomna anmälningar om inträffande afgang bland det indelta underbefälet. Där dylik afgang kommer att äga rum, hafva i stället för de afgångna ett lika antal nummer uppförts såsom volontärkorprals- eller volontärvicekorpralsbeställningar.

Antalet »öfriga volontärer» är redan förut i vederbörande stater uppfördt till den genom beslutet om ny härordning bestämda numrären.

Den *civilmilitära personalen* är likaledes upptagen enligt den bestämda organisationen med undantag däraf, att en öfvertalig regementsläkare vid Karlskrona grenadjärregemente och en öfvertalig gevärshandverkare vid hvart och ett af Svea lifgarde, Karlskrona grenadjärregemente samt Jönköpings, Hälsinge, Västmanlands och Kalmar regementen i förslagsstaterna måst bibehållas. Gevärshandverkarnas antal har således i förhållande till föregående år minskats med 1.

Kavalleriet.

Beträffande kavalleriet är *officerspersonalen* vid samtliga truppförband redan i staterna för innevarande år upptagen till sitt slutliga antal.

Med anledning af Skånska husarregementets detachment i Uppsala, skulle det möjligen behöfvas ytterligare en majorsbeställning å stat, men då det ännu ej är definitivt bestämdt, huruvida ett detachment af regementet skall för framtiden vara förlagdt i Uppsala, torde saken kunna tillsvidare så ordnas, att därvarande detachementsbefälhafvare, som blott åtnjuter ryttmästares löneförmåner, från allmänna besparingarna i form af gratifikation erhåller fyllnad till majors löneförmåner.

Beträffande samma regementes afdelning i Landskrona har *armé-*

förvaltningens civila departement i underdånigt utlåtande den 23 september 1910 öfver en af regementschefen i ämnet gjord framställning anført, att det måste för pastoralvårdens och auditörsgöromålens behöriga uppehållande anses olämpligt att bibehålla nuvarande anordning, enligt hvilken regementets i Hälsingborg bosatta regementspastor och auditör för bestridande af nämnda göromål måste tillfälligtvis beordras till Landskrona. Departementet har därför tillstyrkt, att, såsom vid åtskilliga truppförband förut skett, särskilda medel måtte anvisas för att sätta regementschefen i tillfälle att med lämpliga och kompetenta personer träffa aftal om uppehållande tillsvidare af regementspastors- och auditörsgöromålen vid afdelningen. Såsom skäligen arfvoden för bestridande af dessa göromål har departementet föreslagit enahanda belopp, som för motsvarande göromål anvisats trängkårerna och Bodens ingenjörkår, eller 500 kronor för år till prästerligt biträde och 400 kronor för år för bestridande af auditörsgöromålen.

Dessa belopp torde Eders Kungl. Maj:t emellertid kunna anvisa från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar.

Underofficersbeställningarnas antal är endast vid Lifregementets husarer, Skånska husarregementet, Skånska dragonregementet samt Kronprinsens husarregemente upptaget i enlighet med den nya härordningen. Vid öfriga kavalleritruppförband hafva hittills allenast fanjunkarbeställningarna kunnat uppföras till sitt slutliga antal. På grund af inkomna uppgifter om sannolik afgång hafva i 1912 års stater sergeantsbeställningarna af första klassen befunnits kunna minskas med 1 vid hvardera af Lifgardet till häst och Norrlands dragonregemente.

Underbefälsbeställningarna af *manskapsklassen* vid kavalleriet äro i nu gällande stater uppförda till samma antal, som de efter härordningens genomförande skola utgöra, hvarvid dock kvarvarande indelt manskap i korprals- och vicekorpralsgraderna medräknats vid de regementen, där sådant manskap förekommer.

Antalet »öfriga volontärer» har redan i 1910 års stater upptagits till den i härordningen bestämda numerären.

Musikpersonalen vid kavalleriet är i de föreliggande förslagsstaterna uppförd till det antal i de olika graderna, som beräknats komma att förefinnas den 1 januari 1912, och är därefter upptagen i enlighet med den beslutade organisationen vid Lifregementets dragoner, Smålands och Kronprinsens husarregementen samt Norrlands dragonregemente.

Med anledning af den numera påbörjade anskaffningen af fälthau-
bitser hafva, beträffande *befäls- och underbefälsbeställningarna* vid de

Fältartilleriet
& fastlandet.

- [6.] sex fältartilleriregementena å fastlandet, för organisationens fortsatta genomförande i förslagsstaterna för år 1912 uppförts vid Svea artilleriregemente 1 kapten af första klassen och 1 sergeant af andra klassen, vid hvartera af Göta, Vendes och Upplands artilleriregementen 1 kapten af andra klassen, 1 underlöjtnant, 1 styckjunkare och 1 sergeant af andra klassen samt vid ett hvar af Norrlands och Smålands artilleriregementen 1 major, 1 kapten af första klassen, 1 underlöjtnant, 1 styckjunkare och 1 sergeant af andra klassen. Därvid har beräknats, att den personal, som ännu återstår att uppföra i staterna, skulle fördelas med ungefär en tredjedel på hvar af åren 1912, 1913 och 1914.

Hvad beträffar *manskapsklassen*, hafva för organisationens genomförande vid hvar af ofvannämnda sex regementen i förslagsstaterna uppförts 4 förstekonstaplar, 4 andrekonstaplar, 4 vicekonstaplar och 1 officersvolontär.

Musikpersonalen, som hittills endast vid Vendes artilleriregemente kunnat uppföras i enlighet med den af Riksdagen beslutade organisationen, har i de nu föreliggande förslagsstaterna för de öfriga fem fältartilleriregementena måst uppföras till samma antal som enligt 1911 års stater.

Fästnings-
artilleriet.

I fråga om ökningen af *officerskåren* vid Boden-Karlsborgs artilleriregemente har med hänsyn till befördringsförhållandena öfvergångsplanen endast delvis tillämpats vid uppgörande af förslag till stater för åren 1909 till och med 1911. Af samma anledning anser jag lämpligt att i förslagsstaten för år 1912 uppföra endast 1 ny officersbeställning, nämligen för 1 kapten af första klassen.

Beträffande *underofficerskåren* vid regementet har jag däremot ansett öfvergångsplanen böra såsom hittills följas, och hafva med anledning häraf i förslagsstaten upptagits nya beställningar för 1 styckjunkare samt 1 sergeant af första och 1 af andra klassen. Underofficerskåren är härefter organiserad i enlighet med 1901 års Riksdags beslut.

Ökningen af antalet beställningar inom *manskapsklassen* har likaledes upptagits i enlighet med öfvergångsplanen och utgör således 3 förste-, 3 andre- och 3 vicekonstaplar samt 2 »öfriga volontärer». Jämväl regementets manskapsstyrka är härefter i staten uppförd i enlighet med den beslutade organisationen.

Musikpersonalens organisation är redan förut afslutad.

Positions-
artilleriet.

Till 1910 års Riksdag anmäldes, att 1911 års stat för Positionsartilleriregementet uppgjorts i öfverensstämmelse med 1905 års öfver-

gångsplan med undantag däraf, att 1 i nämnda plan upptagen kaptensbeställning af första klassen och 1 officersvolontärsbeställning tillsvidare uteslutits. Dessa båda beställningar hafva nu uppförts i förslagsstaten för år 1912, som i öfrigt uppgjorts i öfverensstämmelse med öfvergångsplanen med undantag däraf, att 1 i densamma upptagen kaptensbeställning af andra klassen tillsvidare uteslutits. De nyuppförda beställningarna äro: 1 kaptens- och 1 löjtnantsbeställning af första klassen, 1 styckjunkarbeställning, 1 sergeantsbeställning af första och 1 af andra klassen, 3 förste-, 3 andre- och 3 vicekonstapelsbeställningar, 2 officersvolontärs- och 5 öfriga volontärsbeställningar. Alla beställningar för underbefäl och manskap äro härefter upptagna i enlighet med den beslutade organisationen.

Den *civilmilitära* personalen af officers grad är i staten uppförd till lika antal som i de närmast föregående årens stater.

Beträffande *musikpersonalen* återstår ännu att i staten uppföra 1 sergeantsbeställning af första klassen, hvilken ansetts böra upptagas i den nu föreliggande förslagsstaten.

I förslagsstaten för fast anställda officerare och underofficerare med vederlikar samt betjante vid fortifikationen för år 1912 hafva för organisationens fortsatta genomförande uppförts beställningar för 1 major, 1 kapten af första klassen, 3 löjtnanter af samma klass, 2 fanjunkare, 2 sergeanter af andra klassen och 1 musikfanjunkare. Däremot har ur berörda stat uteslutits en sekreterarbefattning, hvilken på grund af den år 1907 beslutade omorganisationen af arméförvaltningen skall indragas vid nuvarande innehafvarens afgang. Denna är nämligen enligt anmälan af arméförvaltningen skyldig att under år 1911 afgå från tjänsten mot åtnjutande af pension och fyllnadspension.

Fortifikationen.

Beträffande trängen äro staterna redan förut upprättade i enlighet med den beslutade organisationen med undantag däraf, att vid Svea trängkår ännu kvarstår 1 öfvertalig sergeant af första klassen och vid Skånska trängkåren 1 öfvertalig sergeant af andra klassen. Båda dessa beställningar hafva emellertid måst uppföras i förslagsstaterna för år 1912.

Trängen.

Ytterligare en majorsbeställning vid Göta lifgarde.

Vid Göta lifgarde finnas liksom vid nästan alla öfriga infanteriregementen 2 majorsbeställningar. En ny sådan beställning är emellertid nödvändig för regementet. Med sekundchefens befattning såsom

[6.]

- [6.] befälhafvare för Stockholms inskrifningsområde är nämligen förenadt ett mycket kräfvande arbete, som är mer omfattande än vid något annat inskrifningsområde och ej oväsentligt inkräktar på den tid, han har att egna åt sin hufvuduppgift, regementets utbildning. Härtill komma de med landstomsorganisationens genomförande förenade och allt mer ökade göromålen. Med inrättandet af en ny majorsbeställning vid regementet skulle emellertid kunna åstadkommas en icke obetydlig, synnerligen önskvärd nedsättning i denna sekundchefens arbetsbörda. Och torde den nya majorsbeställningen vara så mycket mer motiverad, som den nye majoren säkerligen skulle erhålla full sysselsättning hela året om.
- Jag anser mig böra tillägga, att om nu ifrågavarande majorsbeställning uppföres på Göta lifgardes stat, någon ytterligare sådan icke erfordras, äfven om de i annat sammanhang af mig omförmälda reservformationer organiseras.

Ingenjörtrupperna.

1901 års här-
ordning.

I det af chefen för generalstaben år 1900 afgifna förslag till ny härordning föreslogs en ganska betydlig ökning af ingenjörtrupperna, och fästes därjämte uppmärksamheten vid den stora betydelsen af ballongtrupper vid fälthären, hvilka, särskildt i ställningskriget, göra den högre truppledningen stora tjänster.

För att icke vid en ny härordning framställa allt för stora anspråk på nyorganisationer blef någon ballongafdelning emellertid icke ens föreslagen vid 1901 års Riksdag; och för öfrigt blef hvad Kungl. Maj:t i fråga om ingenjörtruppernas organisation af 1901 års Riksdag äskade i vissa delar af Riksdagen afslaget. Den föreslagna ökningen af parkkompaniernas antal vid Svea och Göta ingenjörbataljoner från 1 till 3 och den i sammanhang därmed stående ombildningen af bataljonerna till regementen om 3 ingenjörkompanier och 3 parkkompanier vann nämligen icke Riksdagens bifall, ej heller förslaget om upprättandet af ett särskildt parkkompani vid fälttelegrafkåren, hvarjämte förslaget om upprättandet af två fästningsingenjörkårer, däraf en i Vaxholm och en i Karlskrona hvardera om 2 kompanier, väsentligen reducerades. I sammanhang härmed minskades jämväl officers- och underofficerskårerna under den föreslagna sammansättningen. Det var dock en betydande förstärkning, som ingenjörtrupperna erhöilo genom 1901 års riksdagsbeslut. Hufvudsakligen tillgodokom den krigsbrokolonnerna, telegrafafdelningarna och fästningsingenjörtrupperna.

Till ingenjörvapnet, sådant det blifvit genom 1901 års beslut jämte några senare mindre väsentliga ändringar sammansatt, räknas dels fortifikationen, omfattande officerare och underofficerare samt erforderlig civil och civilmilitär personal under chefskap af en officer af generalitetet, dels ock ingenjörtrupperna, omfattande personalen af manskapsgrad, likaledes stående under fortifikationsgeneralens chefskap. I fortifikationen ingår nedanstående militärpersonal:

[6.]
Nuvarande
förhållanden.

- 2 öfverstar,
- 3 öfverstelöjtnanter,
- 8 majorer,
- 26 kaptener af första klassen,
- 14 kaptener af andra klassen,
- 33 löjtnanter af första klassen,
- 17 löjtnanter af andra klassen,
- 25 underlöjtnanter,
- 42 fanjunkare,
- 33 sergeanter af första klassen,
- 33 sergeanter af andra klassen.

Fortifikationens personal placeras till tjänstgöring dels vid fortifikationsstaben, dels vid ingenjörtrupperna. Den vid fortifikationsstaben placerade personalen tjänstgör dels vid fortifikationsstabens hufvudstation, omfattande chefs expedition och en truppafdelning, dels vid arméförvaltningens fortifikationsdepartement å dess militärbyrå, dels vid marinförvaltningens fortifikationsafdelning, dels vid fortifikationsstaberna å fästningarna, dels slutligen vid arméfördelningsstaberna samt å Gottland.

Ingenjörtrupperna äro:

Svea och Göta ingenjörkårer, hvardera bestående af stab, 3 fältingenjörkompanier, 1 fästningsingenjörkompani, 1 parkkompani samt 1 tyg- och minörafdelning;

Fälttelegrafkåren, sammansatt af stab, 2 fälttelegrafkompanier samt 1 tyg- och parkafdelning; samt

Bodens ingenjörkår, bestående af stab, 4 fästningsingenjörkompanier samt 1 tyg-, minör- och parkafdelning.

Några afdelningar afsedda för ballong-, belysnings- eller gnisttelegrajtjänst finnas icke. Af 1908 års Riksdag anvisades emellertid medel för en första anskaffning af ballongmateriel, hvarjämte 1909 års Riksdag uttalade sig för anordnande af försök med belysningsmateriel. Öfningar och försök med materiel af bägge slagen hafva varit anord-

- [6.] nade, med den förra materielen vid fälttelegrafkåren och med den senare vid Svea ingenjörkår. Afdelningar hafva varit uppsatta under de större fälttjänstöfningarna år 1909 (ballongafdelning) och år 1910 (såväl ballong- som belysningsafdelning). Vid fälttelegrafkåren hafva därjämte öfningar med provisorisk gnisttelegrafmateriel under de senare åren varit anordnade.

Chefernas för
generalstabens
och flottans
stab öfversikt
den 18/10 1906.

Cheferna för generalstaben och flottans stab yttrade i den af dem den 18 oktober 1906 afgifna gemensamma öfversikten, att af arméns specialvapen vore det endast fälttelegraftrupperna, för hvilka någon ökning utöfver den af 1901 års Riksdag beslutade sammansättningen ansetts böra nu ifrågasättas, och afsåges med denna ökning att, i likhet med hvad inom ett flertal europeiska arméer redan skett, göra början till en organisation af afdelningar, afsedda för bestridandet af ballong- och belysningstjänsten.

Chefens för
generalstabens
förslag den
18/10 1906.

Chefen för generalstaben utvecklade närmare denna fråga och anförde därvid bland annat:

»En afsevärd ökning och därmed sammanhängande omorganisation af ingenjörtrupperna är visserligen önskvärd för att desamma må sättas i stånd att för vårt lands försvar draga full nytta af den nutida teknikens snabba framsteg. En sådan ökning och omorganisation synes emellertid icke böra redan under den här omhandlade perioden ifrågasättas, enär en sådan organisation, efter förutgångna försök med ny materiel, torde böra grundas på en särskildt verkställd utredning. Enligt 1901 års Riksdags beslut skulle ock antalet officerare och underofficerare vid fortifikationen undergå en så betydande ökning, att en ytterligare stegring af detta antal redan under denna period skulle kunna försvåra en tillfredsställande rekrytering af nämnda kår.

Under senaste rysk-japanska krig hafva å ömse sidor och ej minst på den ryska *ballongerna* gjort truppledningen stora tjänster såväl uti det rörliga som uti ställnings- och fästningskriget. Man har äfven i de europeiska arméerna skyndat att tillgodogöra sig erfarenheterna från kriget på detta område. Ballongtrupper ingå äfven numera i de flesta arméer. Dylika trupper finnas sålunda i Belgien, Danmark, England, Frankrike, Förenta staterna, Italien, Japan, Rumänien, Ryssland, Schweiz, Spanien och Tyskland.

Erfarenheterna från rysk-japanska kriget hafva likaledes otvetydigt gifvit vid handen behovet i en nutida strid af medel för *belysning af slagfältet*. I samma mån eldvapnens verkan blifvit mera förödande,

har angriparen sett sig nödsakad anlita nattens mörker för framförandet af sina trupper med minsta möjliga förluster. Det blir då för försvararen af största vikt att genom belysning af anfallsfältet beröfva angriparen hans fördel. Enbart den bländande verkan, som belysningsmedlen utöfvat på anfallstrupperna, har, särskildt vid försvaret af Port Arthurs landfronter, ej sällan varit tillräcklig att bringa ett anfall i stockning, och under alla förhållanden hafva ljuskastarna visat sig vara ett utomordentligt kraftigt hjälpmedel vid försvar mot nattliga anfall. Belysningstrupper finnas redan nu fast organiserade i England, Spanien och Tyskland.

Framläggandet af ett fullständigt förslag till organisation inom vår armé af ballong- och belysningsväsendet synes emellertid böra anstå ännu någon tid.

Att härunder endast afvakta de resultat, hvartill i utlandet pågående försök och öfningar kunna leda, är dock icke tillräckligt, då organisationen af för ifrågavarande tjänstegrenar afsedda trupper måste i hvarje land afpassas efter där rådande säregna förhållanden. Af vikt är emellertid att ej längre framskjuta anordnandet hos oss af dylika försök och öfningar. Vid sådant förhållande måste ingenjörtrupperna redan nu undergå någon ökning, motsvarande behovet af personal för handhafvandet af nämnda tjänstegrenar under den förestående försöksperioden.

Hvad först beträffar behovet för nu nämndt ändamål af officerare och underofficerare torde, såsom förut omnämnts, en ytterligare ökning af det utaf 1901 års Riksdag beslutade antalet ej böra före öfvergångsperiodens slut 1913 ifrågasättas. Dessutom kunna, så länge öfningarna uti ballong- och belysningstjänst bedrifvas endast i den jämförelsevis ringa utsträckning, som ofvan föreslagits, officerarna och underofficerarna, om äfven med någon olägenhet, tagas ur fortifikationens nuvarande personal.

Däremot kräfver handhafvandet af ballong- och belysningstjänsten uppenbarligen en viss ökning af antalet volontärer vid fälttelegrafkåren. Beträffande manskapspersonalens storlek bör denna uppgå till

- 7 distinktionskorpraler (däraf 3 handtverks-),
- 6 korpraler,
- 6 vicekorpraler,
- 30 meniga och
- 1 hofslagare.

- [6.] Uppsättande af ofvannämnda personal bör fördelas på ett visst antal år, på det fullgod personal måtte erhållas. Äfvenså bör hänsyn tagas därtill, att, innan öfningarna kunna bedrivas i den afsedda omfattningen, vissa förberedande försök måste vidtagas för utrönande af den för våra förhållanden lämpligaste materielen m. m.»

Generalskommissionens utlåtande den 21/12 1907.

Generalskommissionen biträdde hvad af chefen för generalstaben blifvit föreslaget.

Inom försvarskommittén framställt förslag.

Inom försvarskommittén framställde chefen för fortifikationen dels ett förslag till organisation af ballong- och belysningsväsendena, som i någon mån afvek från chefens för generalstaben ofvannämnda förslag, dels ock en organisation af gnisttelegrafväsendet.

Förslagsställaren framhöll, att det i enlighet med chefens för generalstaben förslag vore ändamålsenligt, att ballongafdelningarna inginge uti fälttelegrafkåren, enär ballongtjänsten vore en underafdelning af härens underrättelseväsende och ballongafdelningarna vore afsedda att tilldelas de arméer, som kunde komma att bildas i fält. Belysningsafdelningarna däremot borde ingå uti ingenjörkåren, då de afsåges att i fält hafva sin plats inom arméfördelningarna.

Förutom ballong- och belysningstjänsten borde emellertid ytterligare en teknisk tjänstegren vara företrädd inom armén, nämligen *gnisttelegraf-tjänsten*.

Den trådlösa telegrafen (gnisttelegrafen) hade numera nått en sådan teknisk fulländning, att den vore fullt användbar i fält. Gnisttelegrafmaterielen läte sig nämligen utan svårighet medföra, den vore användbar uti all slags terräng och under alla väderleksförhållanden, den kräde för sitt betjänande endast en fåtalig personal och obetydlig vagnpark, hvarjämte säkerheten mot faran att per gnisttelegraf befordrade meddelanden skulle kunna af motståndaren uppsnappas vore betryggande. Inom armén borde införandet af gnisttelegraf icke längre uppskjutas, då man eljest riskerade att blifva försatt uti en måhända ödesdiger efterhand. En af de viktigaste betingelserna för framgång i våra dagars krigföring vore snabbhet uti operationerna, men detta förutsatte i sin ordning ett hastigt öfverbringande af meddelanden, vare sig det gällde befallningar till underordnade eller rapporter till öfverordnade. På grund af sin natur vore telegrafen — lednings- såväl som gnisttelegrafen — det viktigaste och snabbaste medlet för öfverbringandet af meddelanden, med andra ord det, till hvilket alla andra förbindelsemedel mer eller mindre omedelbart anslöte sig.

Gnisttelegrafen kunde visserligen icke ersätta, än mindre uttränga ledningstelegrafen, men den vore ägnad att i stor utsträckning komma till användning jämsides med den senare, framför allt vid tillfällen, då ledningstelegrafen icke lämpligen kunde tagas i anspråk. Sådana tillfällen vore:

då det gällde att hastigt upprätta elektrisk förbindelse mellan två orter, men tid eller materiel saknades för linjebyggnad;

då de orter, som skulle förbindas, vore åtskiljda af vatten eller oframkomlig terräng;

då förbindelse mellan två orter erfordrades endast för kortare tid eller för ett fåtal meddelanden;

då förbindelse behöfde upprätthållas mellan afdelningar, som vore vidt skilda eller ofta ändrade uppehållsort;

då förbindelse skulle upprätthållas med en af motståndaren innesluten ort eller med afdelning på sjön.

Särskildt uti de norra och västra delarna af vårt land vore förekomsten af permanenta elektriska förbindelser synnerligen sparsam och deras kompletterande enbart med den nuvarande fälttelegrafmaterielen vore i de flesta fall icke möjlig af brist såväl på tid som materiel. Medan fälttelegrafafdelningarna bäst lämpade sig för kompletteringsarbeten och nyanläggningar på mindre sträckor, hvilka under jämförelsevis lång tid komme att användas, finge gnisttelegrafen sin förnämsta användning, då det gällde anordnandet af förbindelser på långa afstånd och för tillfälliga behof.

De afdelningar, hvilka beräknades nu behöfva uppsättas för bestridande af ballong-, belysnings- och gnisttelegrajtjänsten, vore:

- 1 ballongafdelning,
- 2 belysningsafdelningar,
- 1 gnisttelegrafafdelning.

Den erforderliga ökningen af fast anställd manskapspersonal vore beräknad till nedanstående styrka:

Vid hvardera ingenjörskåren erfordrades för belysningstjänstens handhafvande

1 korpral	}	vid parkkompaniet;
5 meniga		
2 handtverksdistinktions-korpraler	}	vid tyg- och minörafdelningen.
4 handtverkskorpraler		
4 handtverksvicekorpraler		

[6.]

Vid fälttelegrafkåren erfordrades för handhafvandet af ballong- och gnisttelegraftjänsten en ökning af sammanlagdt

- 5 distinktions-korpraler, däraf 1 handtverks-,
- 9 korpraler, däraf 1 handtverks-,
- 7 vicekorpraler, däraf 1 handtverks-,
- 35 meniga,
- 1 sjukvårdsbeställningsman, menig,
- 1 hofslagare.

Det hade emellertid vidare icke visat sig möjligt att med den föreslagna något utvidgade organisationen undvika någon ökning af fortifikationens officers- och underofficerskårer, då nämligen den nuvarande personalen på stat icke vore i fred, än mindre under krig, tillräcklig för de officers- och underofficersbeställningar, som erfordrades för ballong-, belysnings- och gnisttelegraftjänstens vid armén behöriga handhafvande. Ifrågavarande tjänstegrenar vore nämligen nytillkomna, efter det att den nuvarande organisationen år 1901 blifvit beslutad, och det kunde därför icke förutsättas, att den nuvarande officers- och underofficerspersonalen på stat skulle förslå att fylla det med de nämnda tjänstegrenarnas tillkomst ökade personalbehofvet.

Ökningen af officers- och underofficerspersonalen skulle enligt beräkning, uppgå till:

- 2 kaptener af första klassen,
- 3 löjtnanter af första klassen,
- 1 löjtnant af andra klassen,
- 1 underlöjtnant,
- 3 fanjunkare,
- 2 sergeanter af första klassen,
- 2 sergeanter af andra klassen.

Försvars-
kommitténs
uttalande.

Försvarskommittén har beträffande denna fråga anført följande:
»Kommittén finner hvad af chefen för generalstaben år 1906 anförts i fråga om påbörjandet af en organisation, afseende ballong- och belysningstjänstens handhafvande, synnerligen beaktansvärdt. I en tid, då de tekniska hjälpmedlen äro stadda i så rask utveckling som för närvarande, gäller det äfven inom en mindre armé att ej blifva efter. Att inskränka sig till att afvakta resultaten af organisationens utveckling inom de större arméerna är icke tillrådligt, då inom hvarje land organisationen måste anpassas efter där rådande säregna förhållanden.

Då emellertid, efter det att chefens för generalstaben ofvannämnda uttalande blifvit gjordt, fastare hållpunkter kunnat vinnas i fråga om organisationen af ballong- och belysningsafdelningar och då behovet af en organisation jämväl af gnisttelegrafväsendet gjort sig gällande, torde en personalökning något större än den af chefen för generalstaben år 1906 föreslagna numera vara erforderlig — en mening hvilken jämväl delas af nämnde chef.

Kommittén uttalar, med anledning af hvad såväl af chefen för generalstaben som af chefen för fortifikationen i frågan anförts, önskvärdheten af, att fortifikationen och de nuvarande ingenjörtrupperna må, i den mån medel härför blifva tillgängliga, förses med den ytterligare tillgång å personal samt den materiel af olika slag, som införandet vid armén af nya tekniska hjälpmedel nödvändiggör, hvarvid början inom den närmaste tiden bör göras med den ökning, som i sådant afseende förordats af chefen för fortifikationen.

Kommittén har jämväl haft uppmärksamheten riktad på möjligheten och önskvärdheten att för krigsändamål begagna såväl styrbara luftballonger som flygmaskiner, men då några förslag till organiserandet af luftfartsafdelningar ännu icke föreligga, har kommittén saknat möjlighet att närmare ingå på denna fråga. Detta utesluter gifvetvis icke, att de styrbara ballongernas och flygmaskinernas utveckling inom och utom landet bör med största uppmärksamhet följas inom ingenjörväpnet, och torde möjligheten till anställande af försök, eventuellt äfven till förberedande öfningar med här berörda lufttransportmedel, i den mån tillgängliga medel kunna medgifva, ökas genom den förstärkning af personalen vid fortifikationen och ingenjörtrupperna, som af kommittén ofvan förordats.

De kostnader, som äro förbundna med uppsättandet af tekniska afdelningar i enlighet med chefens för fortifikationen förslag, uppgå, sedan organisationen blifvit fullt genomförd, till:

<i>Ordinarie kostnad</i>	183,500	kronor;
<i>Extra ordinarie kostnad för en gång:</i>		
Ballong-, belysnings- och gnisttelegrafmateriel	635,000	»
Byggnad vid fälttelegrafkåren för ballong- och gnisttelegrafafdelningarna	60,000	»
Summa 695,000 kronor.		

I anslutning till hvad ofvan blifvit anfördt, förordar kommittén den af chefen för fortifikationen föreslagna kaderökningen vid fortifikationen samt ingenjörkårerna och fälttelegrafkåren.»

[6.]

En ledamot af kommittén (chefen för generalstaben) har i afgifven reservation anført, att den sålunda föreslagna organisationen af ingenjörtrupperna måste anses provisorisk och sannolikt icke, med nutidens tekniska utveckling, skall vara tillräcklig under 10 år framåt.

Underdånig
framställning
af chefen för
fortifikationen.

Uti underdånig skrifvelse den 24 oktober 1910 har chefen för fortifikationen hemställt om uppsättande af en ballongafdelning och en gnisttelegrafafdelning vid fälttelegrafkåren samt af en strålkastarafdelning vid hvardera af Svea och Göta ingenjörkårer.

Af den egentliga ballong- och gnistpersonalen borde lämpligen bildas ett särskildt kompani vid fälttelegrafkåren, men bandtverks- och parkpersonalen borde tilldelas samma kårs tyg- och parkafdelning. Den egentliga strålkastarpersonalen borde tilldelas ingenjörkårernas tyg- och minörafdelningar, men strålkastarafdelningarnas parkpersonal föras till vederbörande parkkompani.

Den för ballong- och gnisttelegrafafdelningarna samt belysningsafdelningarna erforderliga personalökningen har chefen i nyss berörda skrifvelse angifvit fullständigt lika med hvad han föreslagit inom försvarskommittén. Öfvergångstiden har han föreslagit till 3 år.

Arméförvalt-
ningen.

Arméförvaltningen har i allo instämt med chefen för fortifikationen samt angifvit kostnaderna för den personal, som skulle erfordras redan första öfvergångsåret, sålunda:

1 kapten, första klassen	kronor	4,860: —
1 löjtnant, första klassen	»	2,595: —
1 löjtnant, andra klassen	»	2,115: —
1 fanjunkare	»	2,112: 50
1 sergeant, andra klassen	»	1,510: —

Summa kronor 13,192: 50

Å staten för den fast anställda manskapsstyrkan vid Svea ingenjörkår

2 distinktionskorpraler à 542: 50	kronor	1,085: —
4 korpraler à 446: —	»	1,784: —
4 vice korpraler à 349: 50	»	1,398: —
1 volontär à 253: —	»	253: —

Summa kronor 4,520: —

Å staten för den fast anställda manskapsstyrkan vid fälttelegrafkåren [6.]

3 distinktionskorpraler à 542: 50	kronor 1,627: 50
2 korpraler à 446: —	» 892: —
2 vice korpraler à 349: 50	» 699: —
14 volontärer à 253: —	» 3,542: —
Summa kronor 6,760: 50	

Uppförandet i vederbörliga stater af nyss omförmälda nya manskapsbeställningar skulle emellertid föranleda en ökning i de under aflöningsanslaget beräknade medel för rekryteringskostnader, och uppginge denna ökning till kronor 533: 33.

Jag har mer än en gång haft tillfälle att för Eders Kungl. Maj:ts uttala, huru betydelsefullt det måste anses vara i synnerhet för ett mindre land att draga fördel af de hjälpmedel, som den moderna tekniken erbjuder vid krigföring. Det torde då vara själfklart, att jag ansluter mig till tanken på upprättande af ballong-, gnistelegraf- och belysningstrupper. Departements-
chefen.

I fråga om formen för dessa truppers organisation delar jag chefens för fortifikationen af försvarskommittén förordade förslag. Det synes mig lämpadt för våra behof och förhållanden. Det är åtskilligt mera omfattande än chefens för generalstaben förslag, men det är att märka, att flera år förflutit, sedan detta sist nämnda afgafs. Tekniken på nu ifrågavarande områden har under dessa år gjort stora framsteg, och de försök, som bemålde chef ansåg böra föregå en definitiv organisation, hafva hunnit verkställas åtminstone beträffande ballong- och belysningsmaterielen. Äfven ett annat skäl, som delvis förorsakade begränsningen i generalstabschefens förslag, har eller hinner i allt fall innan år 1912 bortfalla, nämligen det, att officerare och underofficerare vid fortifikationen skulle enligt 1901 års härordning undergå en så betydande ökning, att en till tiden därmed sammanfallande ytterligare ökning måste gifva ett dåligt resultat i kvalitativt afseende. Ty ökningen enligt 1901 års härordning är i det närmaste slut under år 1912. Chefen för generalstaben, som varit medlem af försvarskommittén, har heller icke reserverat sig mot kommitténs beslut att förorda chefens för fortifikationen mera omfattande förslag.

Ett godkännande af detta förslag måste naturligtvis medföra kostnader af olika slag. Materiel och byggnader måste anskaffas (se punk-

[6.] terna 37 och 39), och detta medför ökning i de årliga öfnings- och underhållskostnaderna (se punkt 20). Men äfven personal och hästar måste ökas vid de truppförband, som äro afsedda att i sig upptaga de nybildade afdelningarna. Frågan om ökningen af stamhästar kommer jag att upptaga under punkt 13; och här i sammanhang med aflöningsanslaget anser jag mig icke böra yttra mig om annat än kaderökningen.

Äfven beträffande denna vill jag uttala min anslutning till chefens för fortifikationen förslag. Fullt genomförd kommer kaderökningen att medföra en höjning af aflöningsanslaget med 72,360 kronor 17 öre. För år 1912 skulle dock enligt arméförvaltningens förslag, mot hvilket jag ej har något att erinra, endast blifva fråga om en mindre kaderökning; kostnaderna för denna utgöra (13,192: 50 + 4,520 + 6,760: 50 + 533: 33 =) kronor 25,006: 33.

Sammanfattning.

I anslutning till hvad jag sålunda anfört, har jag låtit uppgöra förslag till nya stater för truppförband af infanteriet, kavalleriet, artilleriet och trängen samt för fast anställda officerare och underofficerare med vederlikar samt betjante vid fortifikationen och för den fast anställda manskapsstyrkan vid ingenjörkårerna och fälttelegrafkåren.

Jag har vidare låtit uppgöra en beräkning öfver samtliga utgifter från anslaget till aflöning och rekrytering m. m. (se bil. 5). Denna beräkning slutar å 18,183,017 kronor 47 öre. Då den sålunda öfverskrider nuvarande anslagsbeloppet, 17,986,176 kronor, med 196,841 kronor 47 öre, bör anslaget ökas med i rundt tal 196,841 kronor. Jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att, med godkännande af de uppgjorda förslagen till nya stater (se bil. 6—57), höja anslaget till aflöning och rekrytering m. m.

nu	kronor 17,986,176: —
med	» 196,841: —
till	kronor 18,183,017: —

[7.]

Hyra, expenser m. m. vid truppförbanden.

Detta anslag, som år 1910 bestämdes till 125,800 kronor, innefattar dels 108,000 kronor för expenser dels ock 17,800 kronor för

hyra, eldning och belysning samt städning vid militärbefälhafvarens på Gottland expedition och vid de icke kasernerade regementenas expeditioner äfvensom för oförutsedda utgifter. Medelsbehovet för hvar och en af sistnämnda expeditioner har brukat beräknas till 1,000 kronor.

[7.]

Då deras antal år 1909 utgjorde 17 och militärbefälhafvarens expedition kräfde 800 kronor för ifrågavarande ändamål, blef i den för 1909 års Riksdag framlagda beräkning upptaget ett sammanlagdt belopp af 17,800 kronor för hyra, eldning och belysning samt städning.

Vid 1910 års Riksdag hade ett af berörda 17 infanteriregementen blifvit kaserneradt, men då de kraf uti ifrågavarande afseende, som framställdes från de återstående regementena, alljämt växte, blef posten fortfarande upptagen till samma belopp; och det för det kasernerade regementet förut afsedda beloppet skulle i stället beräknas för oförutsedda utgifter.

Under år 1912 kommer ytterligare ett af berörda 17 regementen att kaserneras.

Arméförvaltningen har dock hemställt, att ifrågavarande post måtte det oaktadt bibehållas vid hittillsvarande beloppet, enär öfriga expeditioner alltjämt kräfde ökade kostnader, beroende *dels* på behof af ökad utrymme i följd af de förvaltningsbestämmelser, som på senare tiden tillkommit, *dels* på stegring af hyran för expeditionslokalerna, *dels* ock på stigande tendens jämväl med afseende å belysnings- och städningskostnader.

För egen del instämmer jag i hvad arméförvaltningen sålunda anför; och får jag därför, under hänvisning till bil. 58, hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1912 uppföra anslaget till hyra, expenser m. m. vid truppförbanden med oförändrat belopp eller 125,800 kronor.

[8.]

Intendenturkåren.

Enligt 1901 års och senare riksdagsbeslut skall intendenturkåren hafva följande sammansättning:

- 1 generalintendent,
- 1 öfverfältintendent,

[8.]

6 fältintendenter af första klassen,
 7 » » andra »,
 48 intendenter af första klassen,
 26 » » andra »,
 19 underintendenter,
 80 förvaltare,
 17 vaktmästare.

Denna personal placeras, i vissa fall af Kungl. Maj:t och i andra af generalintendenten, till bestridande af de olika intendentsbefattningarna, bland annat såsom fördelningsintendenter vid en hvar af arméfördelningsstaberna och såsom adjutanter hos fördelningsintendenterna.

Fördelningsintendenturen.

Kassaväsen-
 det vid armé-
 fördelnings-
 staberna.

Kassaväsendet är vid arméfördelningsstaberna uppdeladt på två skilda afdelningar, nämligen:

»arméfördelnings expedition för kassaärenden», samt
 »kassaförvaltningen vid arméfördelnings stab».

Den förra, som afser öfverinseende och kontroll af kassaväsendet vid arméfördelningen i dess helhet, dess truppförband, formationer och anstalter, förestås af fördelningsintendenten, den senare däremot af adjutanten (underintendenten).

I »kassaförvaltningen vid arméfördelnings stab» ombesörjer underintendenten under uppbördsmanansvar alla denna stabs kassaärenden. Han rekvirerar erforderliga penningmedel härför, verkställer förekommande utbetalningar, ombesörjer bokföring och afgifver till arméfördelnings månadlig redovisning. Hithörande göromål, som med åren ökats, äro numera af icke ringa omfattning. Allt eftersom man gifvit arméfördelningschefen en välbehöflig större förvaltningsbefogenhet, har också kassaförvaltningens arbetsbörda växt. Tendensen går också mot alltmera ökade göromål därstädes, kräfvande en persons fulla arbetskraft.

Det ansvarsfulla och kräfvande arbete, som underintendenten sålunda fått sig pålagdt i »kassaförvaltningen vid arméfördelnings stab», måste helt naturligt utgöra ett hinder för honom att i afsevärd utsträckning i egenskap af adjutant biträda fördelningsintendenten i dennes arbete.

I »arméfördelnings expedition för kassaärenden» har fördelningsintendenten följande åligganden nämligen:

[8.]

granskning af alla från arméfördelningens truppförband, formationer och anstalter inkomna månatliga medelsrekvisitioner jämte dessas insändande till arméförvaltningen med de anmärkningar eller förslag till ändringar, hvartill granskningen föranledt;

revision af samtliga från arméfördelningens olika truppförband månatligen inkommande räkenskaper och medelsredogörelser med hänsyn till deras uppställning och affattning m. m. enligt gifna bestämmelser, äfvensom anmälan till arméförvaltningen i samband med räkenskapernas insändande angående upptäckta felaktigheter, i den mån felen icke kunnat rättas genom skriftväxling med vederbörliga kassaförvaltningar;

meddelande af anvisningar till alla underlydande regementsintendenter och redogörare för åstadkommande af likformighet och reda i räkenskapernas uppställning m. m.; samt

inventeringar af samtliga kassor vid arméfördelningens truppförband, formationer och anstalter.

Hela denna omfattande och tidskräfvande verksamhet utgör dock endast en del af fördelningsintendentens arbeten. Vid sidan af de förordningar, som afse kassaväsendet, har fördelningsintendenten en mycket stor arbetsbörda på andra förvaltningsområden.

Fördelnings-
intendentens
arbete
i öfrigt.

Han skall inför arméfördelningschefen dels föredraga och handlägga alla förekommande ärenden rörande munderingsutrustning, fordonsmateriel, kasernutredning m. m. vid arméfördelningens truppförband, formationer och anstalter äfvensom vid landstormen, dels äfven handlägga frågor rörande mathållning och furagering vid arméfördelningen.

Fördelningsintendenten åligger sålunda att granska alla hushållsplaner för olika slag af intendenturmateriel vid truppförbanden, utreda frågan om leveransafतालens omfattning och upphandlingstider m. m., pröfva inkomna anbud å förplägnadsartiklar, granska truppförbandens utspisnings- och utfodringsstater samt med anledning häraf själf vidtaga eller hos arméfördelningschefen föreslå de åtgärder, som synas behöfliga för åstadkommande af en sparsam och planmässig hushållning. Han skall vidare biträda arméfördelningschefen vid uppsikten öfver hushållningen inom arméfördelningen genom inspektioner och inventeringar samt granskning af alla inkommande materielrapporter, förråds- och magasinsredogörelser äfvensom genom ett jämförande sakligt bedömande af härpå inverkan faktorer, för hvilket ändamål han äfven skall hålla sig noga underrättad om handels-, närings- och kommunikationsförhållandena inom arméfördelningsområdet. Han skall utreda frå-

- [8.] gor rörande utlånande af materiel truppförbanden emellan samt bestämmande af slitningersättning härför äfvensom ordna omsättningen af reservproviant och reservfurage vid arméfördelningen m. m. Vid fälttjänstförföringar tillkommer honom att omedelbart handlägga frågor rörande anskaffning af proviant och furage samt underhållet af arméfördelningens trupper m. fl. öfningskostnader.

Öfver arméfördelningens intendenturpersonal skall fördelningsintendenten utöfva tjänsteuppsikt, och denna personal skall af honom erhålla nödiga anvisningar i arbetet. Till generalintendenten skall han afgifva behöriga rapporter rörande nämnda personal. — Hvad beträffar de till förvaltningstjänst uttagna värnpliktiga, så skall fördelningsintendenten utöfva tillsyn öfver deras utbildning, verkställa inspektioner af intendenturskolorna (förplägnadskompanierna) samt anställa slutpröfning vid desamma äfvensom afgifva behöriga rapporter härutinnan till generalintendenten.

Slutligen anser jag mig böra endast antydningssvis påpeka, att beträffande arméfördelningens mobilisering, utrustnings- och krigsförplägnadsplanerna har fördelningsintendenten ett högst betydande och synnerligen ansvarsfullt arbete sig pålagdt.

Generalskommissionen.

I sitt yttrande den 21 december 1907 anförde också generalskommissionen, att vid arméfördelningsstaberna hade behofvet i fredstid — i öfverensstämmelse med hvad i fält skulle vara förhållandet — af erfarna intendenturtjänstemän såsom expeditionsintendenter gjort sig i hög grad gällande. Fördelningsintendenten hade för närvarande till biträde allenast en i handhafvandet af förvaltningsärenden föga rutinerad underintendent, hvilkens tjänstgöring i nämnda befattning hade sin egentliga betydelse för hans egen utbildning. Vid förfall för fördelningsintendenten kunde dennes tjänsteåligganden icke anföras åt underintendenten. En förstärkning af arméfördelningsstaberna med expeditionsintendenter vore därför i hög grad af behofvet påkallad. Af denna anledning föresloges uppförandet på intendenturkårens stat af 6 nya intendantsbeställningar, däraf 3 af första och 3 af andra klassen.

Försvarskommittén.

Försvarskommittén har anført, att de uppgifter, hvilka vid inträffande mobilisering och under krig åläge expeditionsintendenterna vid arméfördelningskvarterens intendenturer vore så omfattande och kräfde en sådan förtrogenhet med förvaltningstjänstens olika grenar, att ifrågasvarande krigsbefattningar icke kunde åläggas andra än äldre, rutinerade intendenturtjänstemän. Med hänsyn till önskvärdheten af största möj-

liga öfverensstämmelse mellan freds- och krigsorganisationen syntes det därför kommittén önskligt, att fördelningsintendenten hade till närmaste bitrade i fredstid en intendenturtjänsteman af den ålder och erfarenhet samt med sådana egenskaper i öfrigt, att han lämpade sig för att vid mobilisering öfvertaga befattningen såsom expeditionsintendent vid arméfördelningskvarterets intendentur. En sådan anordning skulle äfven medföra fördelen, att vid tillfälligt förfall för fördelningsintendenten den med förhållandena vid arméfördelnings intendentur förtrogne expeditionsintendenten kunde förordnas att bestrida den förres tjänst, hvarigenom undginges inbeordrandet af en med dessa förhållanden i allmänhet föga förtrogen regementsintendent.

Då det visat sig, att under närvarande förhållanden en sådan anordning svårigen låte sig genomföra, i det såsom biträden (adjutanter) hos fördelningsintendenterna i allmänhet måst placeras yngre intendenturtjänstemän, hade det syntts kommittén önskvärdt, att en ändring härutinnan komme till stånd. Att, såsom generalskommissionen föreslagit, öka intendenturkåren med motsvarande antal intendenter hade icke syntts kommittén erforderligt, då det icke varit brist på tillräckligt många arbetskrafter, utan afsaknaden af tillräckligt erfarna tjänstemän i fördelningsintendenturerna, som gifvit anledning till framställningen. Kommittén förordade därför, att 6 underintendentsbeställningar uppflyttades till intendentsbeställningar, däraf 3 af första och 3 af andra klassen.

De kostnader, som vore förbundna med en sådan uppflyttning, uppginge, sedan organisationen blifvit fullt genomförd, till 11,190 kronor.

I underdånig skrifvelse den 13 oktober 1910 har generalintendenten förmenat det vara uppenbart, att de tjänsteuppgifter, som sammanlagdt tillkomme fördelningsintendenten efter 1907 års omorganisation af arméns förvaltning, vore så stora och kräfvande, att ett rätt utöfvande af dem alla omöjligen kunde åstadkommas af en enda person med det ringa biträde, som kunde påräknas af den med arméfördelningsstabens kassaförvaltning upptagne underintendenten. Bland de ordinarie, löpande ärendena förekomme bland annat för hvarje månad i genomsnitt ett trettiotal kassaväsendet och materialhushållningen berörande handlingar, redogörelser af ofta ganska stor omfattning m. m., hvilka skulle underkastas saklig granskning vid arméfördelningsstabens. Om det verkligen skulle blifva något värde med detta granskningsarbete till båtnad för arméns ändamålsenliga förvaltning, framstode det såsom ett oafvisligt behof, att en äldre, rutinerad intendenturtjänsteman ställdes i egenskap af »expeditionsintendent» vid fördelningsintendentens sida med särskild

General-
intendentens
framställning.

[8.] uppgift att biträda med de sakliga och formella, stor erfarenhet kräfvande granskningsgöromålen. — Det lede intet tvifvel, att ett dylikt, alltför väl behöfligt stärkande af arbetskrafterna vid arméfördelningen skulle leda till en bättre ordnad och mera likformig hushållning vid arméfördelningens trupper och sålunda i sina konsekvenser medföra minskade utgifter för försvaret.

Men äfven om man bortsåge från behovet af expeditionsintendenter, så finnes dock ett annat skäl, hvarför intendentsbeställningarna vid intendenturkåren måste ökas. Då staten för intendenturkåren uppgjordes i samband med 1901 års härordning, hade nämligen i densamma upptagits endast så många beställningar, som motsvarade de olika intendenturbefattningarna vid arméns truppförband, staber m. m. under fredstid. Ingen hänsyn hade tagits till det ökade behovet af intendenturtjänstemän i krig. Ej heller hade man tagit med i beräkningen, att det alltid erfordrades någon personal för att vid ordinarie befattningsinnehafvares sjukdom, semester, särskilda kommenderingar eller uppdrag upprätthålla de ledigblifna intendentursysslorna.

Följden af det nu nämnda, alltför knappt beräknade antalet beställningar vid intendenturkåren vore, att i själfva verket en ständig personalbrist här måste göra sig gällande.

Till belysande häraf ville generalintendenten blott erinra om, att en intendent nu under flera år varit bortkommenderad såsom aspirant vid generalstaben samt i därpå följande trupptjänstgöring och sålunda helt och hållet undandragits intendenturtjänsten. En annan intendent hade under en följd af år varit och vore alltjämt af sjukdom förhindrad att sköta sin tjänst, och tvenne andra hade på grund af klen hälsa upprepade gånger under långa tider måst lämna tjänsten. Nu senast hade civilkommissionen, under framhållande af behovet att äga tillgång till den sakkunskap, intendenturutbildningen vid armén och den praktiska tjänstgöringen vid truppförband måste alstra, gjort framställning om, att en intendent måtte beviljas tjänstledighet tillsvidare för att anställas såsom notarie vid kommissionen.

Hvad som här framdragits innebure icke sådana undantagsförhållanden, att man kunde antaga, att de skulle helt och hållet upphöra. Fastmer torde det utgöra regel, att inom en så stor kår som intendenturkåren alltid några tjänstemän vore af sjukdom eller särskilda uppdrag förhindrade att sköta sin tjänst.

På grund af nu berörda förhållanden hade flera intendenturbefattningar under åratals måst upprätthållas af officerare, som saknat intendenturutbildning och borttryckts från sin ordinarie tjänstgöring. Att detta

[8.]

icke i längden kunde vara lyckligt hvarken för en planmässig, välordnad förvaltning eller för den militära tjänsten, läge i öppen dag.

Hvad anginge *tidpunkten* för uppförandet af de nya intendentsbeställningarna å intendenturkårens stat, så vore det helt visst ur tjänstens synpunkt synnerligen önskvärdt att få samtliga de för ändamålet erforderliga sex beställningarna snarast möjligt tillsatta. Emellertid måste man vid bedömandet af denna fråga äfven taga hänsyn till ordnandet af jämna befodrings- och rekryteringsförhållanden vid intendenturkåren. I betraktande häraf och med hänsyn till att man äfven torde böra undvika en större kostnadsökning på en gång, syntes lämpligast, att af de erforderliga sex nya intendentsbeställningarna endast en beställning tillkomme för hvarje år. Ökningen af intendenturkåren skulle med andra ord jämnt fördelas på en period af sex år framåt. I 1912 års stat borde alltså nu uppföras allenast en ny intendentsbeställning af första klassen, och detta vare sig förhållandena komme att utveckla sig så, att den nya beställningen omedelbart kunde afses för expeditionsintendentssyssla vid någon arméfördelningsstab eller att den tillsvidare måste disponeras till vikariat för tillfälligt ledigblifna intendenturbefattningar.

Öfver generalintendentens framställning har yttrande inhämtats från militärmyndigheterna. Yttranden öfver generalintendentens framställning

De flesta hafva tillstyrkt densamma under framhållande af, att det behöfs ett erfaret biträde åt fördelningsintendenterna.

Kommendanten i Boden har erinrat, att intendenternas göromål särskildt vid truppförbanden lättats genom 1907 års förvaltningsorganisation samt att göromålens ökning eller tjänsteuppgifternas stegring snarare måste bero af andra förhållanden än nämnda förvaltningsorganisation. Huruvida anställandet af en expeditionsintendent vid hvarje arméfördelning redan nu oundgängligen behöfdes, därom kunde kommandanten icke yttra sig. Men det vore väl att hoppas, att, sedan rekryteringen af intendenturkåren börjat utfalla bättre än tillförne, underintendenterna eller fördelningsintendenternas biträden skulle blifva allt mer skickade att fullgöra sina tjänsteuppgifter, bland hvilka handhafvandet af kassaärendena vid arméfördelningsstaberna icke syntes böra tillmätas en alltför stor roll. Skulle det emellertid blifva fråga om ökning af intendenturkåren, borde samtidigt tillses, i hvad mån den nuvarande organisationen tillgodosåge behovet af intendenturpersonal vid kommandantskapet i Boden och vid den blifvande förplagnadsanstalten därstädes.

[8.] Departements-
chefen. I likhet med försvarskommittén anser jag det behöfvas mera erfarna intendenturtjänstemän i arméfördelningarna och att detta ändamål vinnes genom att uppflytta 6 underintendentsbeställningar till intendentsbeställningar, 3 af första och 3 af andra klassen. Då denna uppflyttning naturligtvis måste ske successivt, synes lämpligast att för år 1912 uppflytta 1 underintendentsbeställning till intendentsbeställning af andra klassen. Härigenom förorsakas en ökad kostnad af (3,860 — 2,595 =) 1,265 kronor.

Vaktmästarna.

Såsom jag ofvan anfört skola vaktmästarbeställningarna enligt 1901 års härordning utgöra 17. Ännu finnes dock ett afsevärdt större antal, nämligen 30. Jämfördt med 1910 års stat är detta emellertid en minskning med 6.

Generalintendenten har nu anmält, att år 1912 en ytterligare minskning af 6 vaktmästarbeställningar kunde äga rum. Före ingången af nämnda år skulle nämligen 4 vaktmästare på stat hafva afgått, hvar till komme, att vid 2 regementen, där förrådsvaktmästartjänsten nu upprätthölles på förordnande, kunde indragning af sysslan äga rum till följd af regementenas kasernerung.

Departements-
chefen. I anslutning till hvad generalintendenten sålunda anfört, anser jag, att på intendenturkårens stat böra upptagas allenast 24 vaktmästarbeställningar. Härigenom minskas kostnaderna för intendenturkåren med $6 \times 955:60 = 5,733:60$ kronor.

Sammanfattning.

Med anledning af de ifrågasatta förändringarna har jag låtit uppgöra förslag till ny stat för intendenturkåren (se bil. 59), utvisande en minskning i slutsumman af (5,733:60 — 1,265 =) 4,468: kronor 60 öre; och får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att, med godkännande af berörda förslag till stat för intendenturkåren, minska detta anslag,
 nu kronor 681,583: —
 med, i jämnadt tal » 4,468: —
 till kronor 677,115: —

Inkvarteringskostnader.

[9.]

Genom nådigt bref den 28 september 1883 föreskref Kungl. Maj:t, att det om möjligt skulle anordnas *inkvartering in natura* för samtliga underofficerare. Däremot har icke af Kungl. Maj:t lämnats någon allmän föreskrift om ständig naturainkvartering af officerare. Emellertid har, i öfverensstämmelse med den år 1901 tillsatta kaserngranskningsnämndens förslag, i de efter nämnda år uppförda kasernetablissemangen inrymts ett antal enkelrum, afsedda till bostäder för subalternofficerare.

Rätt till in-
kvartering
enligt nu
gällande
bestämmelser.

Till officerare och underofficerare, hvilka icke kunna beredas inkvartering in natura, utgår kontant *inkvarteringsbidrag*. Dess storlek beträffande subalternofficerare och underofficerare framgår af följande tabell:

Beställning.	I Stockholm.			I Göteborg.			Å annan ort.		
	Inkvar- terings- bidrag.	Servis- bidrag.	Summa.	Inkvar- terings- bidrag.	Servis- bidrag.	Summa.	Inkvar- terings- bidrag.	Servis- bidrag.	Summa.
Subalternofficer och likställd	359 50	40 50	400 —	376 —	24 —	400 —	276 —	24 —	300 —
Fanjunkare	210 —	90 —	300 —	288 —	12 —	300 —	228 —	12 —	240 —
Sergeant	150 —	90 —	240 —	228 —	12 —	240 —	168 —	12 —	180 —

Till statsrådsprotokollet för den 12 januari 1907 anförde dåvarande departementschefen, att, innan alla förhållanden hunnit å de olika platserna ordnas, torde det blifva nödvändigt att låta ett visst antal underofficerare mot åtnjutande af inkvarteringsbidrag bo i egna eller privata bostäder. Dels torde nämligen det förhållande komma att inträffa, att tillräckligt antal bostäder icke från början finnes att tillgå i kronans hus, enär en eller annan sådan bostadslägenhet tillfälligtvis måste tagas i anspråk för annat ändamål, dels torde det visa sig, att en del af personalen, särskildt äldre fanjunkare och sergeanter, under hittills rådande förhållanden skaffat sig egna hem eller privat verksamhet, som icke utan allt för stor uppoffring af dem kunde lämnas.

Riksdagen förklarade emellertid i skrifvelse den 30 maj 1907, att Riksdagen visserligen icke hade något att erinra mot dåvarande departementschefens anförande i detta hänseende, men dock ville framhålla, att

- [9.] inkvarteringsbidrag icke borde, i den mån kaserner för respektive truppförband blefve uppförda och inredda, ifrågakomma till andra af nämnda personal än den, hvilka bodde utom kasernen på grund af att bostadslägenhet där icke funnes disponibel.

I anledning häraf utfärdade Kungl. Maj:t nådigt bref den 19 juni 1908, angående föreskrifter i fråga om användningen af de i kasernetablissemangen anordnade bostadslägenheterna, hvori stadgas bland annat, att till inkvarteringsersättning berättigad personal i olika grader skulle vara *skyldig* att af kronan, mot afstående af inkvarteringsbidrag, mottaga inkvartering in natura, där tillgång till sådan i eller invid kasernetablissemang är beredd.

Det vid inkvartering in natura underofficerare hitills tilldelade utrymme.

Genom ofvan nämnda nådiga bref den 28 september 1883 fastställde Kungl. Maj:t tabell öfver byggnader och utrymme vid kasernetablissemang att, såvidt omständigheterna i hvarje fall tillstodde, tjäna till grund vid utarbetande af förslag till kasernbyggnader för ständig inkvartering. Enligt denna tabell skulle expeditionshafvande underofficerare såsom fanjunkare, bataljonsadjutanter, ekonomiuppbördsmän och förrådsförvaltare i inkvartering erhålla, expeditionsrum inberäknadt, 2 rum och kök. Öfriga sergeanter skulle erhålla 1 rum och kök, om de vore gifta, hvaremot ogifta sergeanter skulle förläggas två i hvarje rum. Väbel skulle erhålla 3 rum och kök. För haliva antalet sergeanter skulle beräknas inkvartering som gifta, för halfva antalet såsom ogifta.

Dessa bestämmelser lände sedermera till efterrättelse vid uppgörande af förslag till åtskilliga kasernetablissemang, endast med den ändringen, att ogifta sergeanter i de flesta fall tilldelades hvar och en ett rum.

Under loppet af den första kasernbyggnadsperioden, som blef en följd af antagandet af 1901 års härordning, framställdes emellertid från många håll önskan om förbättrad inkvartering för de gifta underofficerarna, särskildt med hänsyn till rumsantalet.

Med anledning häraf bestämde också Kungl. Maj:t vid fastställande af ritningar till nytt kasernetablissemang för Västernorrlands regemente i Sollefteå den 8 juni 1906, att, förutom kök och tambur, 3 rum skulle tilldelas gift fanjunkare och 2 rum gift sergeant. I anslutning härtill ändrades byggnadsplanen för de då under uppförande varande nya etablissemangen för Dalregementet i Falun och Hälsinge regemente i Gäfle, hvilka båda regementen erhöilo, vid sidan af hvardera två enligt de äldre bestämmelserna uppförda kasernbyggnader, hvar sin tredje kasernbyggnad med den utvidgade inkvarteringen. Likaså blef det större utrymmet anordnadt

vid Jämtlands fältjägarregementets nya etablissemang i Östersund och i de senast uppförda två kasernflyglarna för Skånska dragonregementet i Ystad. Efter samma grunder uppgjordes sedermera de förslagsritningar till kasernetablissemang för ett infanteriregemente, som utarbetades af den utaf Kungl. Maj:t den 7 december 1906 sammankallade s. k. generalskommissionen och af arméns den 8 november 1907 inrättade kasernbyggnadsnämnd. Då jämväl 1908 års Riksdag vid beviljande af anslag till uppförande af nya kaserner granskat ofvannämnda förslag till normalritningar till kaserner för ett infanteriregemente och därvid uttalat sig för att fanjunkare skulle erhålla 3 rum och kök samt sergeanter af första klassen 2 rum och kök, har Kungl. Maj:t i nådigt bref den 17 juni 1908, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel, bestämt, att nu nämnda underofficerares lägenheter skulle i de kasernetablissemang, som ännu icke uppförts, anordnas i enlighet med Riksdagens nyssberörda uttalande.

I fråga om sergeanter af andra klassen har däremot fortfarande endast ett enkelrum beräknats för hvarje.

Det sätt, hvarpå inkvarteringen sålunda ordnats, befanns snart lida af påtagliga olägenheter. Sålunda anmärkte 1908 års Riksdags revisorer, att en del bostadsrum i kasernerna, hvilka anvisats subalternofficerare, ur flera synpunkter varit otillfredsställande och icke kunnat anses motsvara den kontanta inkvarteringsersättning, som borde utgå i händelse bostad in natura icke kunnat beredas.

Sakkunniga.

Och den ojämnhet, som inom olika kaserner och till och med inom samma kasern råder i fråga om fanjunkares och sergeanters af första klassen inkvartering, väckte lika mycket missnöje som den omständigheten, att gifta sergeanter af andra klassen skulle inskränka sig till blott ett enkelrum.

I enlighet med af Kungl. Maj:t den 2 april 1909 lämnadt bemyndigande tillkallades därför särskilda sakkunniga för att inom landtförvarsdepartementet biträda med verkställande af utredning och utarbetande af förslag rörande omnämnda inkvarteringsförhållanden för subalternofficerare och underofficerare vid armén. Tillkallade blefvo: ledamoten af Riksdagens Första kammare, kammarherren m. m. friherre J. G. Beck-Friis (ordförande), ledamoten af Riksdagens Andra kammare, hemmansägaren m. m. L. J. Jansson i Djursätra, förutvarande majoren vid Skånska dragonregementet, numera utnämnde landshöfdingen m. m. greve R. De la Gardie, ledamoten af Riksdagens Andra kammare, borgmästaren m. m. G. S. Neiglick, dåvarande kaptenen vid fortifikationen m. m. C. A.

- [9.] V. Nyström samt fanjunkarna vid Karlskrona grenadjärregemente A. G. Isacson och vid Västmanlands regemente m. m. E. G. Åhlén.

Dessa sakkunniga afgåfvo den 23 oktober 1909 förslag i ämnet, däri dock icke upptogos beräkningar af de för förslagets genomförande nödvändiga kostnaderna.

Yttranden
öfver sak-
kunnigas
förslag.

Öfver detta förslag anbefalldes arméförvaltningens fortifikations- och civila departement att efter vederbörandes hörande inkomma med underdånigt yttrande. Sedan härvid mot förslaget framstälts åtskilliga anmärkningar samt departementen beräknat kostnaderna för förslagets genomförande, förklarade departementen sig icke kunna i allo ansluta sig till de sakkunnigas förslag.

Nytt förslag af
sakkunniga.

Med anledning häraf ansågos de sakkunniga böra ånyo yttra sig i ämnet och i en den 27 april 1910 inkommen underdånig skrifvelse hafva de sakkunniga äfven afgifvit ett i vissa afseenden modifieradt förslag i ämnet.

När jag nu går att närmare redogöra för de sakkunnigas och myndigheternas yttrande, torde vara lämpligt att uppställa några underafdelningar, nämligen:

- I. Ordlandet af underofficerarnas inkvartering.
- II. Kostnaderna härför.
- III. Tiden för åtnjutande af inkvartering in natura.
- IV. Underofficerarnas inkvartering å Karlsborg.
- V. Ordlandet af subalternofficerarnas inkvartering.

I. Ordlandet af underofficerarnas inkvartering.

De sakkunnigas första yttrande.

Sakkunnigas
första ytt-
rande om
hvilka under-
officerare
i allmänhet
skulle erhålla
inkvarteringen
in natura och om
skyldighet att
mottagasådan.

De sakkunniga vilja icke förorda naturainkvartering åt samtliga underofficerares vederlikar. De sakkunniga hafva nämligen förmenat, att bostad in natura icke skulle behöfva beredas musikunderofficerare, hvilkas tjänstgöring i regel icke vore sådan, att den kräfde deras boende i kasernerna. Då därjämte dessa underofficerare i stor utsträckning utöfvade sitt yrke utom tjänsten, måste det i många fall för dem till och med innebära afsevärda fördelar att vara bosatta utom kasernerna uti närbelägna samhällen. Med hänsyn till tjänstgöringens art borde dock regementstrumslagare eller motsvarande musikunderofficer vara bosatt i kasern.

Verkmästarna och handtverkarna anse de sakkunniga jämväl kunna utan olägenhet för sin tjänst vara boende utom kasernerna.

Beträffande öfriga underofficerare anse de sakkunniga, i likhet med 1906 års generalskommission, det vara alldeles nödvändigt, att kompaniadjutanterna för den militära ordningens skull hafva sina bostäder inom de respektive kompanivåningarna; ett önskemål som utan tvifvel gör sig gällande äfven i fråga om skvadrons- och batteriadjutanterna. Dessa skulle därför i första hand beredas tillfredsställande inkvartering.

Till de underofficerare och vederlikar, hvilka icke erhöle inkvartering in natura, borde såsom hittills kontant ersättning utgå. Någon ändring i de för detta ändamål anslagna belopp hafva de sakkunniga icke ansett sig böra föreslå.

Uti bestämmelserna i ofvannämnda nådiga bref af år 1908 angående skyldighet att mottaga inkvartering ifrågasätta de sakkunniga ingen annan ändring än att, på skäl som nedan skola anföras, gift sergeant af andra klassen icke efter den 1 januari 1915 skulle vara skyldig mottaga inkvartering i endast ett enkelrum.

Hvad angår rummens antal i bostadslägenheter för gifta underofficerare, har det synts de sakkunniga otvifvelaktigt, att ofvan angifna, senast tillämpade bestämmelser, hvad *fanjunkare och sergeanter af första klassen* beträffade, i regel motsvarade ett verkligt behof. Då nämnda underofficerare mot afstående af hela det för dem beräknade inkvarteringsbidrag erhöle i de senast uppförda kasernetablissemangen lägenheter om respektive 3 rum och kök samt 2 rum och kök, måste det anses mindre rättvist, att underofficerare af dessa kategorier vid inkvartering uti de äldre kasernbyggnaderna mot afstående af samma inkvarteringsbidrag erhöle bostadslägenheter om hvardera ett rum mindre än hvad nyss sagts. Detta missförhållande framträdde skarpast å de platser, där inom ett och samma kasernetablissemang funnes anordnade underofficerslägenheter af såväl äldre, trängre, som nyare, rymligare slag och där sålunda t. ex. underofficerarna vid en bataljon i afseende å bostadslägenheter vore gynnsammare ställda än underofficerarna vid annan bataljon.

Att utrymmet för *sergeanter af andra klassen* jämväl i de nya kasernerna beräknats endast till ett enkelrum hafva de sakkunniga däremot icke kunnat i allo gilla. Erfarenheten hade nämligen gifvit vid handen, att jämväl sergeanter af andra klassen ganska allmänt inginge äktenskap; och att ett enkelrum måste anses absolut otillräckligt såsom bostad för gift sergeant af andra klassen låge i öppen dag. Jämväl den omständig-

[9.]

Sakkunniga
om allmänna
grunder be-
träffande ut-
rymmet åt
under-
officerarna.

- [9.] heten, att sergeant af denna klass erhöle samma kontanta inkvarteringsbidrag som sergeant af första klassen, syntes utgöra berättigande för att gift sergeant af andra klassen erhöle bostad med samma rumsantal som sergeant af första klassen.

På grund af hvad nu anförts har det synts de sakkunniga rättast, att för framtiden i bostadshänseende icke göres skillnad mellan sergeant af första klassen och sergeant af andra klassen, utan allenast mellan *gift* och *ogift* sergeant. Gift sergeant skulle då komma att erhålla bostadslägenhet om 2 rum och kök och ogift sergeant, oberoende af klass, endast ett enkelrum.

Sakkunnigas första förslag om vederlag åt de inkvarteringsberättigade underofficerare, som erhöle mindre utrymme än nyss angifvits.

Till de underofficerare, som vid inkvartering in natura erhöle mindre utrymme än nu anförts, skulle enligt de sakkunnigas första förslag utgå visst årligt vederlag, beräknadt efter det felande antalet rum. För fanjunkare och gift sergeant af första klassen skulle detta vederlag utgå från och med den 1 januari 1911: till de förra med 100 kronor i Stockholm och Göteborg och med 80 kronor å annan ort samt till de senare med 120 kronor i Stockholm och Göteborg och 90 kronor å annan ort.

Sakkunniga om de byggnadsarbeten, som erfordras för det föreslagna utrymmets vinnande.

Det nödiga utrymmet anse de sakkunniga kunna vinnas dels genom omändringsarbeten dels genom nybyggnadsarbeten. Omändringsarbetena skulle, enligt de sakkunnigas mening, på många håll låta sig göras genom sammanslagning af nuvarande lägenheter och en del mindre betydande förändringar, såsom upptagning och igensättning af dörrar, uppförande och flyttning af garderobsväggar, insättande af kakelugnar m. m. dylikt. Dessa omändringsarbeten torde, därest arbetet härmed finge taga sin början ej alltför långt in på år 1910, få antagas vara slutförda den 1 januari 1911. Hvad beträffar den efter ofvan omfördälda ändringsarbetens genomförande befintliga bristen på underofficerslägenheter, anse de sakkunniga, att densamma måste fyllas genom nybyggnad eller, där så lämpligen låter sig göra, genom inredning af byggnader, som till äfventyrs medfölja de nya öfningsfälten eller kunna dit förflyttas från de förutvarande mötesplatserna.

Vissa militärmyndigheters yttranden.

Chefens för sjätte arméfördelningen yttrande.

Chefen för sjätte arméfördelningen har i sitt yttrande gifvit uttryck åt den åsikten, att intet särskildt statsintresse vore förbundet med att fullständig inkvartering in natura af all underofficerspersonal genomfördes och att sålunda nybyggnader för att tillgodose nämnda inkvar-

tering endast i undantagsfall borde ifrågakomma. Följande personal borde bo inom kasernerna: 1 väbel, 12 kompaniadjutanter, 1 förrådsförvaltare, 1 köksföreståndare, 1 sjukvårdssergeant, 1 regementstrumslagare och 1 förste maskinist. Tjänsten fordrade, att regementets personal ständigt visste, hvar dessa personer vore att anträffa, hvarför läget af dessas bostäder städse borde vara densamma. Öfrig underofficerspersonals bostäder skulle lämpas efter lokala förhållanden och åt densamma skulle lämnas kontant inkvarteringsersättning, därest naturainkvartering ej bereddes. [9.]

Kommandanten i Bodeu har anført, att med tillerkännandet af inkvarteringsbidrag åt officerare och underofficerare statsmakterna icke sagt, att bidraget skulle utgöra full godtgörelse för anskaffandet af bostad in natura, utan staten ville allenast lämna ett bidrag till de kostnader, med hvilka anskaffandet af sådan bostad vore förenade. Där inkvartering in natura förekomme, borde denna utgöras af bostad, på hvilken skäligen anspråk kunde ställas, men med bostadsförmånen borde icke följa några slags kontanta inkvarteringsstillägg. Började man med sådana tillägg, hvilka på intet sätt förbättrade inkvarteringen in natura, finge dessa karaktären af aflöningsförbättringar eller ock komme de att begagnas såsom medel för att erhålla sådana. Då inkvarteringen in natura, ur statens synpunkt, endast kunde hafva till ändamål att tillgodose det verkliga behovet, borde sålunda något kontant vederlag för s. k. felande rum ej utgå.

Kommandan-
tens i Boden
yttrande.

T. f. chefen för fjärde arméfördelningen har framhållit, att vid några arméfördelningen underlydande truppförband ett betydande antal underofficerare — exempelvis vid Svea artilleriregemente 35 — icke åtnjöte inkvartering in natura utan erhöile inkvarteringsersättning, äfvensom påvisat, att frågan om inkvartering för underofficerare i enlighet med de sakkunnigas förslag kunde vid åtskilliga kasernetablissemang lösas allenast genom nybyggnad. Att innan dessa nybyggnader utförts genomföra af de sakkunniga föreslagna ändringsarbeten inom kasernerna syntes icke vara lämpligt, då härigenom en del underofficerare, som nu ägde inkvartering in natura, skulle nödgas hyra bostäder utom kasernerna och härigenom komma i en betydligt försämrad ställning. Det kunde emellertid vara tvifvel underkastadt, huruvida större nybyggnader kunde komma att utföras vid de äldre etablissemangen.

T. f. chefens
för fjärde
arméfördel-
ningen ytt-
rande.

[9.]

Arméförvaltningens yttrande.

Arméförvaltningens yttrande i fråga om hvilka underofficerare i allmänhet borde erhålla naturainkvartering och om skyldigheten att emottaga densamma.

Hvad angår tillerkännandet åt underofficerspersonalen af rätt till inkvartering in natura har det synts arméförvaltningen vara ett berättigadt statsintresse att i största möjliga mån bereda hela denna personal inkvartering in natura inom eller i omedelbar närhet af kasernetablissemangen, enär tjänstens fordringar därigenom väsentligt främjades och dessa jämförelsevis svagt aflönade statstjänare frigjordes från trycket af de inom många garnisonsorter svåra bostadsförhållandena, hvilka alstrade en ganska stor ojämnhet i lefnadsvillkoren för nu berörda personal. För att göra dessa ojämnheter så litet kännbara som möjligt borde det tillkomma regementscheferna att med hänsyn till förefintliga förhållanden, familjernas storlek m. m., fördela de befintliga bostäderna utan afseende å underofficerarnas grad eller ålder i tjänsten.

Som allmän princip torde därför böra bestämmas, att hvarje underofficer skulle vara skyldig mottaga den inkvartering in natura, som af regementschef efter pröfning af för handen varande omständigheter blefve honom tilldelad, dock med den inskränkning i tillämpningen af denna princip, att fanjunkare icke skulle vara skyldig mottaga inkvartering i mindre lägenhet än om 2 rum och kök samt att gift sergeant icke skulle vara skyldig mottaga inkvartering i endast ett enkelrum.

Arméförvaltningen angående utrymmet åt underofficerarna.

Arméförvaltningen har biträdt de af de sakkunniga framställda önskemålen rörande beskaffenheten af de särskilda bostadslägenheterna, men har ansett sig dock å andra sidan böra framhålla, att den ifrågasatta utvidgningen af inkvarteringen äfven i vissa fall kunde innebära olägenhet genom att nödga underofficer till en kanske för honom kännbar utgift för möblering af ännu ett rum, likasom äfven det ökade antalet rum kunde fresta till utgift för anställande af tjänare. Den af de sakkunniga förordade betydande ökningen af det antal sergeant, hvilka skulle blifva tilldelade för gifta underofficerare afsedda bostäder, måste ehuru icke af vikt i direkt militärt hänseende, anses välbetänkt och ägnad att gynna den bevisligen starka tendensen hos de unga underofficerarna att bilda familj.

Arméförvaltningen finner sig sålunda om ock med någon frihet i tillämpningen böra förorda godkännandet af de nyss angifna principerna för naturainkvarteringsförmånens utgående till underofficerare.

Arméförvaltningen angående vederlagen åt underofficerare.

Däremot har det synts arméförvaltningen vara hvarken lämpligt eller tilltalande att, såsom de sakkunniga föreslagit, underofficerare, som vid dem tilldelad inkvartering in natura icke kunnat bekomma det enligt plan bestämda antalet rum, skulle hafva rätt att i stället erhålla en mot

det felande rummets värde svarande penningersättning. Genom sådana bestämmelser skulle nämligen staten ikläda sig kostnader och bereda sig svårigheter för inkvarteringens ordnande, hvilka knappast syntes behöfliga eller lämpliga. Den af de sakkunniga föreslagna penningersättningen för ett felande rum — hvilken, om principen om sådan ersättning likväl skulle godtagas, dock lämpligen borde beräknas efter eldstäder och icke efter rum — kunde för öfrigt äfven medföra den olämpliga följden, att, om rätten till sådan ersättning blefve fastslagen, de till inkvartering in natura berättigade i ett stort antal fall, där icke tillgång till bostäder med runsantal enligt plan kunde beredas, skulle föredraga att nöja sig med bostad inom kasernen med ett rum mindre, än som enligt plan borde tillkomma dem, blott för att bekomma den mot det felande rummet svarande penningersättningen. Härigenom skulle — om frihet till val medgäfves — sålunda i många fall rätten till inkvartering med ett visst antal rum af underofficerare begagnas till att bereda sig ett mer eller mindre fortvarande lönetillägg, hvilket väl ej varit afsikten med de ifrågasatta åtgärderna för förbättrandet af underofficerarnas inkvartering.

Arméförvaltningen har dock tänkt sig sådana fall, där familjens storlek kunde göra det svårt att reda sig med mindre utrymme än det, som enligt de allmänna grunderna skulle tillkomma densamma. Arméförvaltningen har därför föreslagit, att, om omständigheterna nödgade gift underofficer med mer än två barn att åtnöja sig med mindre inkvarteringsutrymme inom kasernen än det, hvartill han enligt nämnda grunder skulle vara berättigad, det i hvarje sådant fall skulle bero på Kungl. Maj:ts särskilda pröfning, huruvida någon godtgörelse skulle lämnas sådan underofficer för de kostnader, som den bristande inkvarteringen möjligen kunde åsamka honom.

I afseende å de förändringsarbeten inom de nuvarande kasernetablissemangen, som i och för genomförandet af de af de sakkunniga föreslagna och af arméförvaltningen förordade nya grunderna för inkvarteringen in natura skulle snarast komma till utförande, har arméförvaltningen ansett, att åt densamma borde lämnas frihet att efter omständigheterna bestämma den ordning, i hvilken de borde komma till utförande. I afseende å den tidpunkt, inom hvilken de mest önskvärda förändringsarbetena borde vara slutförda, syntes det, enär den erforderliga utredningen kräft längre tid, än som förutsetts, och den beräknade tiden för nämnda arbetens genomförande äfven torde af de sakkunniga varit väl knappt tillmätt, som om tidpunkten, inom hvilken arbetena

Arméförvaltningens yttrande angående erforderliga ändrings- och nybyggnadsarbeten.

- [9.] borde vara slutförda, icke kunde sättas tidigare än till den 1 oktober 1911, detta dock under förutsättning, att de kunde taga sin början under sommaren 1910. Återstående förändringsarbeten borde sedermera utföras först i mån af uppstående behof, men dock vara slutförda samtidigt med förekommande nybyggnader.

Hvad beträffar de för fullt genomförande af naturainkvarteringen enligt här ofvan angifna grunder nödvändiga nybyggnaderna, så syntes för dessa äfven af ekonomiska skäl betydligt längre tid böra beräknas, förslagsvis omkring 4 år. Under förutsättning att medel därför redan år 1910 anvisades och arbetena kunde taga sin början med år 1912, skulle inkvarteringsförhållandena i enlighet med de nya grunderna sålunda kunna antagas blifva helt genomförda till den 1 oktober 1915.

De sakkunnigas förnyade yttrande.

Sakkunnigas
förnyade ytt-
rande om,
hvilka under-
officerare i all-
mänhet borde
tillerkännas
inkvartering
in natura och
om skyldig-
heten att mot-
taga sådan.

I sitt senast afgifna utlåtande hafva de sakkunniga ansett det vara ett berättigadt statsintresse att i största möjliga utsträckning bereda underofficerspersonalen inkvartering in natura inom eller i omedelbar närhet af kasernetablissemangen, enär tjänstens fordringar därigenom väsentligt främjades och dessa jämförelsevis svagt aflönade statstjänare frigjordes från trycket af de inom många garnisonsorter rådande svåra bostadsförhållanden, hvilka alstrade en ganska stor ojämnhet i lefnadsvillkoren för denna personal. De sakkunniga hafva numera å ena sidan förmenat, att äfven musikpersonalen å vissa orter och gevärshandtverkaren borde beredas inkvartering in natura, men å andra sidan hafva de sakkunniga i sitt senaste yttrande i fråga om vissa orter förordnat icke inkvartering in natura utan i stället, att inkvarteringsbidrag borde i större utsträckning användas, hvilket emellertid borde bero på Kungl. Maj:ts pröfning i hvarje fall.

I sitt förnyade yttrande anse de sakkunniga vidare, att i fråga om kasernetablissemang, där underofficersbostäderna vore anordnade enligt äldre planer, underofficer icke borde äga rätt att under alla omständigheter vägra emottaga bostad med mindre utrymme än hvad ofvan såsom önskvärdt framhållits, utan att i allmänhet fanjunkare borde vara skyldig åtnöjas med 2 rum och kök samt gift sergeant med 1 rum och kök. Funne likväl regements- eller kårchef, att underofficers familj vore så talrik, att detta bostadsutrymme måste anses allt för knappt, borde chefen, för den händelse icke annan lämpligare bostad kunde tilldelas den inkvarteringsberättigade, bestämma, huruvida denne i stället för natura-inkvarteringen skulle tilldelas helt inkvarteringsbidrag.

Då det vore af vikt, att den erforderliga naturainkvarteringen för underofficerare med det snaraste blefve genomförd, borde åt arméförvaltningens fortifikationsdepartement uppdragas att *fortast möjligt* för hvarje truppförband uppgöra *dels* särskildt förslag till omändringsarbeten inom nuvarande kasernbyggnader för underofficerslägenheternas utvidgande till den storlek, som bestämdes uti planerna för de nyaste kasernetablissemangen, *dels ock* förslag till ny- eller tillbyggnader inom kasernområdet eller till inredning af för ändamålet eventuellt där eller annorstädes tillgängliga byggnader i sådan utsträckning, att behofvet af underofficersbostäder med det större inkvarteringsutrymmet blefve fyllt.

[9.]
Sakkunnigas
förnyade ytt-
rande i fråga
om ändrings-
och nybygg-
nadsarbetena.

Af det yttrande, som afgifvits af t. f. chefen för fjärde arméfördelningen, framginge emellertid, att de ifrågasatta ändringarna uti inredningen i en del äldre kaserner icke syntes kunna företagas utan att åtskilliga nuvarande innehafvare af de för underofficerare afsedda bostadslägenheter nödgades utrymma sina lägenheter och förskaffa sig bostad utom kasernerna. För dem, som drabbades häraf, komme detta på orter med dyra bostadsförhållanden att innebära en afsevärd ekonomisk förlust. Vid sådant förhållande torde därför lämpligast vara, att i fråga om berörda kasernetablissemang dessa partiella ändringar icke komme till utförande förr än i samband med slutlig lösning af frågan om inkvartering genom nybyggnad eller dylikt.

Öfriga ändringar borde, enligt hvad de sakkunniga vidhålla, utföras snarast möjligt. Att bestämma någon viss allmän tidpunkt, inom hvilken samtliga de ändringsarbeten inom kasernerna, som borde vidtagas, skulle vara utförda, syntes icke vara för alla orter lämpligt. Det borde därför ankomma på Kungl. Maj:t att efter en af arméförvaltningen gjord utredning i hvarje särskildt fall träffa afgörande i detta afseende.

Denna utredning, som skulle åvägbringas af arméförvaltningens fortifikationsdepartement, torde, såsom redan förut antydts, komma att utvisa, att underofficerarnas bostadsfråga å flera garnisonsorter låte på ett tillfredsställande och för staten ekonomiskt fördelaktigare sätt ordna sig därigenom, att nybyggnader tillsvidare undvekes och i stället kontant inkvartering i större utsträckning åtminstone för någon längre tid framåt utbetalades. Då under dessa förhållanden underofficerare i vissa fall inom kasern komme att få begagna sig af lägenheter af mindre storlek än den, hvartill de enligt de nya bestämmelserna egentligen vore berättigade, syntes dessa underofficerare böra erhålla en viss ersättning för den ej bekomna utvidgningen af bostadsförmånen. En dylik ersättning finge icke anses utgöra ett tillägg till förmånen af inkvartering in natura.

Sakkunnigas
förnyade ytt-
rande angä-
ende veder-
lagen.

[9.] Staten hade för vissa löntagare bestämt, att inkvarteringsbidrag skulle utgå kontant med visst belopp enligt bestämd tariff. Inkvarteringsbidraget hade sålunda i viss mån blifvit likställdt med lön. I stället för inkvarteringsbidraget gäfves på en del håll inkvartering in natura efter viss bestämd plan. Erhölle underofficer inkvartering enligt denna plan, borde han sålunda afstå hela det honom tillkommande inkvarteringsbidraget, men erhöles inkvartering endast i mindre omfattning, syntes med rättvisa öfverensstämmande, att han icke nödgades afstå hela det kontanta inkvarteringsbidraget utan finge behålla en del af detsamma.

Till hvilken grad det kontanta inkvarteringsbidraget borde i förhållande till bekomna naturaförmåner afstås, kunde naturligtvis vara föremål för olika åsikter. Den proportion, som af de sakkunniga i det förut afgifna utlåtandet härutinnan framstälts, hade syntes de sakkunniga praktiskt väl afvägd. Emellertid kunde icke förnekas, att många skäl talade för en beräkning, grundad på antalet eldstäder i bostadslägenheterna, sådan som angifvits i arméförvaltningens yttrande; och ansåge sig de sakkunniga kunna grunda sitt förslag härutinnan på sistnämnda beräkning. Enligt denna skulle för felande rum fanjunkare äga behålla i Stockholm och Göteborg 75 kronor och å annan ort 60 kronor, samt sergeant i Stockholm och Göteborg 80 kronor och å annan ort 60 kronor.

Rätten att sålunda behålla viss del af inkvarteringsersättningen torde böra inträda från tidpunkt, som Kungl. Maj:t funne lämplig; och borde erforderlig framställning härutinnan göras hos Riksdagen. Emellertid ansåge sig de sakkunniga böra förorda, att denna tidpunkt ej måtte framskjutas längre än till senast den 1 januari 1915, då den föreslagna utredningen torde för alla kasernetablissemang vara fullt slutförd och äfven ändringsarbetena i de flesta fall kunde väntas vara genomförda.

II. Kostnaderna för ordnandet af underofficerarnas inkvartering.

Sakkunnigas
första förslag.

I sitt först afgifna utlåtande anföra de sakkunniga följande: »De nu föreslagna vederlagen till underofficerare och vederlikar torde, i den mån de icke kunna utgå af vederbörande förslagsanslag till inkvarteringskostnader, kunna tills vidare bestridas af fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar. De behöfliga omändringsarbetena inom kasernerna torde till stor del kunna bekostas af ordinarie anslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter m. m. samt, i den mån detta anslag icke räcker, af fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar.

Sedan noggranna beräkningar beträffande storleken af kostnaderna för den ständiga inkvarteringens fullständiga genomförande på af de sakkunniga förordadt sätt blifvit uppgjorda, lär det blifva nödigt att hos Riksdagen äska såväl erforderligt anslag till ny- och tillbyggnadsarbetenas utförande som ock eventuellt behöflig höjning af inkvarteringsanslaget.»

För att vinna öfverblick öfver de arbeten och kostnader, som skulle blifva nödvändiga, om de sakkunnigas första förslag skulle genomföras, har arméförvaltningen med ledning af de utaf densamma infordrade yttranden verkställt en del beräkningar, nämligen:

Arméförvaltningens
yttrande.

a) öfver antalet lägenheter af olika slag, som skulle erhållas, sedan förändringar i inredningarna inom kasernetablissemangen — i vissa fall äfven smärre tillbyggnader — verkställts för att, så långt ske kan, tillgodose inkvarteringsberättigade underofficerare med vederlikar med det i de sakkunnigas förslag angifna rumsantalet;

b) å kostnaden för sagda inrednings- och tillbyggnadsarbeten;

c) å totala beloppet af den inkvarteringsersättning, som högst kan beräknas utgå enligt nuvarande inkvarteringsbestämmelser;

d) å totala kontanta beloppet af den inkvarteringsersättning, som högst kan beräknas komma att utgå, sedan de ifrågasatta ändringsarbetena inom nuvarande kasernetablissemang blifvit slutförda, samt slutligen

e) å kostnaderna för de nybyggnader, som skulle erfordras för fullt genomförande af den af de sakkunniga föreslagna inkvarteringen in natura för truppförbands underofficerare med vederlikar på stat.

Vid upprättandet af beräkningarna har arméförvaltningen icke ansett behöfligt att taga i betraktande dels de ännu icke utförda 15 infanterikasernerna, alldenstund det kunde antagas, att, om de af de sakkunniga föreslagna principerna för inkvarteringens ordnande skulle blifva godkända, sagda etablissemang erhöle den för tillämpningen af nämnda principer nödiga utvidgningen. Icke heller har hänsyn tagits till de 5 skvadroner af Skånska husarregementet, för hvilka permanent förläggningssort ännu icke är bestämd och för hvilka utrymme sålunda icke beräknats i det nya husaretablissemang i Hälsingborg.

Som grund för beräkningen af antalet gifta sergeanter, för hvilka bostäder skulle beredas, har tagits en i de sakkunnigas utredning från nuvarande förhållanden hämtad uppgift, att $\frac{2}{3}$ af arméns samtliga sergeanter äro gifta.

Af arméförvaltningens beräkningar framgår, att de nuvarande inkvarteringsbidragen uppgå till sammanlagdt 51,132 kronor och att, om

[9.] de af de sakkunniga föreslagna inkvarteringsprinciperna blefve godkända och tillämpade, så skulle de däraf föranledda kostnaderna uppgå:

för de förändringsarbeten, som skulle utföras vid de nuvarande kasernerna, till 507,500 kronor;

för inkvarteringsersättningarna, som innan nybyggnader för ändamålet blifvit utförda skulle krävas, till 89,296 kronor eller således i jämförelse med nuvarande förhållanden en ökning af 38,164 kronor, hvaraf dock 3,690 kronor beräknats skola ersättas af Stockholms stad;

för ersättning för felande rum till ett belopp af 5,390 kronor, samt

för de för fullständigt genomförande af de nya inkvarteringsgrunderna behöfliga nybyggnaderna till en approximativt beräknad kostnad af 2,754,000 kronor.

Hvad angår det i de sakkunnigas första förslag omförmälda vederlag för felande rum, har arméförvaltningen förklarat, att om sådant vederlag beslutades, borde det utgå från förslagsanslaget till inkvarteringskostnader.

Äfven de af arméförvaltningen själf föreslagna ersättningsbelopp borde, efter gjord anmälan för Riksdagen, kunna bestridas af förslagsanslaget till inkvarteringskostnader.

Med hänsyn till frågan, om hvilken inverkan antagandet af de af de sakkunniga föreslagna grunderna för inkvarteringsordnande — äfven under förutsättning att de af arméförvaltningen föreslagna modifikationerna i desamma ej blefve godkända — skulle hafva å beräkningen af nyss berörda anslag, har arméförvaltningen velat framhålla såsom sin åsikt, att detta anslag borde, utan att någon höjning ifrågasattes, kunna bära de ökade utgifter, som kunde komma att belasta desamma, på grund af att en del underofficerare, som nu hade eller inom kort finge inkvartering in natura, förut tagit anslaget i anspråk. Äfven om en tillfällig ökning i utgifterna från inkvarteringsanslaget behöfde befaras, blefve denna i allt fall endast kortvarig, enär anslaget blefve alltmör lättadt i den mån som ökad antal truppförband blefve kaserneradt och naturainkvartering enligt de föreslagna grunderna komme ett större antal underofficerare till del, liksom äfven i den mån nybyggnader för underofficerarnas inkvartering komme att blifva i de äldre kasernerna utförda.

Däremot har arméförvaltningen icke kunnat biträda de sakkunnigas förslag, att förändringsarbetena skulle bestridas af ordinarie byggnadsanslaget, utan hemställer, att fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar måtte för ändamålet anlitas, hvarjämte arméförvaltningen i fråga om nybyggnadsarbetena förutsatt, att medel till dessa skulle anvisas af Riksdagen.

Uti sitt förnyade yttrande hafva de sakkunniga anført, att däri omförmälda ersättning för felande rum skulle komma att uppgå till ett jämförelsevis obetydligt belopp och komme att minskas, i den mån naturinkvarteringen genomfördes, samt torde kunna utgå af vederbörande förslagsanslag till inkvarteringskostnader; dock torde i detta hänseende Riksdagens medgifvande böra inhämtas.

[9.]
Sakkunnigas
förnyade
yttrande.

Vidare hafva de föreslagit, att de smärre ändringarna skulle bekostas af allmänna besparingarna och att Kungl. Maj:t hos Riksdagen skulle äska särskilda medel för de större förändringsarbetena liksom för nybyggnadsarbetena.

III. Tiden för åtnjutande af inkvartering in natura.

De sakkunniga hafva anført, att i nära samband med nu föreliggande ämne stode till en del frågan om tiden, då förmånen af inkvartering in natura finge tillträdas eller afstås.

Sakkunnigas
utlåtande.

Å vissa håll hade förekommit, att, sedan nybyggnad af kasernetablissemang ägt rum, underofficerare, hvilka åtnjutit kontant inkvarteringsbidrag och icke vid tiden för etablissemangets öfverlämnande haft skyldighet vara å tjänstgöringsorten bosatta, fått afstå inkvarteringsbidraget allt ifrån nämnda tidpunkt, enär inkvartering in natura funnits dem beredd uti etablissemang, hvarom allt de erhållit underrättelse först efter samma tidpunkt. För att förebygga dylika missförhållanden ville det synas lämpligt, att, sedan kasernetablissemang öfverlämnats till vederbörande truppförband, bostadslägenheterna inom etablissemanget icke tilldelades inkvarteringsberättigade förr än vid den tid, då de på grund af tjänstgöring vid truppförbandet blefve tvungna att inflytta till förlägningsorten.

Enligt nu gällande bestämmelser skulle i de fall, då underofficer eller vederlike, som åtnjutit inkvartering in natura, affidit eller erhållit afsked, inkvarteringsförmånen icke beräknas längre än till utgången af den månad, då afgången inträffat. Denna föreskrift hade synts alltför sträng och i behof af modifikation såväl i det fall, då underofficer afginge från tjänsten efter uppnådd pensionsålder, som ock särskildt, då underofficer, medan han ännu vore i tjänst, aflede och efterlämnade familj. Vid öfvervägande häraf hade dock med beaktande jämväl af det intresse, efterträdaren kunde äga af att snart komma i besittning af lägenheten, ansetts, att underofficer, som åtnjöte inkvartering in natura och på grund af uppnådd pensionsålder, således vid en tidpunkt, som

- [9.] han på förhand kunde beräkna, frånträdde sin befattning, borde vara berättigad att kvarsitta i den honom tilldelade lägenheten till utgången af det kalenderkvartal, hvarunder afgången ur tjänsten ägde rum, *samt att*, då underofficer afled, medan han ännu vore i tjänst, samt efterlämnade familj, denna borde vara berättigad bebo den af honom innehafda bostadslägenheten eller annorledes erhålla bostad i kronans hus till utgången af kalenderkvartalet näst efter det, hvarunder dödsfallet inträffat. Skulle svårigheter förefinnas att bibehålla familjen vid den bostad, som innehades under mannens lifstid, borde familjen vara skyldig emottaga annan inkvartering af minst ett rum och kök m. m. eller kontant inkvarteringsersättning till det belopp, mannen i lifstiden varit berättigad åtnjuta, därest han ej erhållit inkvartering in natura.

De sakkunniga hade härvid tagit hänsyn till, att dödsfall kunna inträffa ganska plötsligt och oförutsedt, att en begrafning förorsakar familjen åtskilliga extra utgifter och att någon tid erfordras för boets utredande, hvadan familjen väl kunde behöfva den hjälp, som inkvarteringsförmånens bibehållande medförde.

Arméförvaltningens
yttrande.

Arméförvaltningen har icke funnit anledning till annan erinran mot hvad de sakkunniga sålunda anført, än att tidpunkten för utrymmandet vid dödsfall af bostad i kronans hus borde bestämnas till den fardag, som inträffade näst efter det 3 månader från dödsfallet förflutit.

IV. Underofficerarnas inkvartering å Karlsborg.

Sakkunnigas
första utlåtande.

I sitt första yttrande hafva de sakkunniga i denna fråga anført, att här föreläge särskilda förhållanden, hvilka vid besök å platsen tagits i närmare betraktande. De därstädes inom det s. k. slutvärnets inrymda underofficersbostäderna hade gifvit anledning till klagomål af allehanda slag. Dessa lokaler, såsom ursprungligen afsedda till kassematter, kunde också enligt de sakkunnigas mening icke anses fullt motsvara krafvet på tidsenliga bostadslägenheter. Dock hade icke tillräckliga skäl befunnits föreligga att underkänna dem såsom sådana, med undantag likvisst för de uti slutvärnets midteltorn en trappa upp inrymda, hvilka syntes otjänliga såsom bostäder för familjer, enär de på grund af framförliggande täckvall icke hade tillräcklig tillgång på ljus; möjligen kunde de dock användas för annat ändamål.

Det vore otvifvelaktigt, att de tjocka murarna i slutvärnets vid ofullständig eldning alstrade en rå och kylig luft inom bostadslägenheterna. Då därtill ett flertal af dessa voro belägna mot norr och till följd häraf

[9.]

i afsaknad af sol samt då de mot söder vettande hade fönsteröppningar, som vore allt för små för att i tillräcklig grad insläppa solvärmen och icke kunde utan stora svårigheter gifvas ökad storlek, måste för erhållande af lämplig temperatur i dessa lägenheter eldning äga rum under betydligt längre tid af året och i större omfattning än i motsvarande lägenheter i allmänhet. Det har därför synts de sakkunniga billigt, att ersättning för härigenom förorsakade ökade utgifter för bränsle bereddes innehafvare af lägenheter i slutvärnet, och torde storleken af denna extra ersättning lämpligen böra sättas för fanjunkare till 45 kronor och för gift sergeant till 30 kronor om året.

Vidare hafva de sakkunniga uttalat såsom önskemål, att så långt sig göra läte de särskilda bostäderna för underofficerare inom slutvärnet måtte förläggas så, att lämpliga ingångar till desamma erhöles och därigenom det missförhållandet undvekes, att underofficerarnas familjer nödgades passera genom manskapskorridorerna — äfven om härigenom en eller annan lokal skulle komma att förloras såsom inkvarteringsutrymme. Anmärkt obehag af dålig luft utanför lägenheternas kök kunde afhjälpas genom att flytta de strax utanför lägenheterna befintliga fristående manskapsafträdena samt genom vidtagande af erforderliga hygieniska anordningar beträffande afloppsledningar och dylikt. Större tillgång på ljus syntes äfven böra beredas de på nedra botten belägna underofficerslägenheterna genom att i erforderlig grad afkamma framföriggande tackvall.

Arméförvaltningen har hemställt, att till innehafvare af underofficerslägenheter i slutvärnet å Karlsborg må, i enlighet med hvad de sakkunniga föreslagit, utgå en årlig extra ersättning för lägenheternas uppvärmning med:

Arméförvaltningens
yttrande.

för fanjunkare (styckjunkare) kronor 45: —
och för gift sergeant » 30: —;

hvilka ersättningar beräknats till en årlig summa af omkring 765 kronor och hvilka lämpligen borde bestridas af anslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten.

V. Ordandet af subalternofficerarnas inkvartering.

I sitt första förslag hafva de sakkunniga erinrat om, hurusom i de efter den nya härordningens antagande uppförda kasernetablissemang funnes en del enkelrum, afsedda till bostäder för subalternofficerare och

Sakkunnigas
första förslag
angående
subalternoffi-
cerares
inkvartering.

- [9.] att subalternofficer enligt gällande bestämmelser vore skyldig att mottaga inkvartering i dylika rum mot afstående af hela det honom eljest tillkommande inkvarteringsbidraget, i Stockholm 359 kronor 50 öre, i Göteborg 376 kronor och å andra orter 276 kronor.

De sakkunniga hafva i sitt förslag vidare anført, att ifrågavarande rum, som vanligen vore inredda i kanslibyggnadens eller motsvarande byggnads vindsvåning, emellertid ofta vore af ringa storlek och i saknad af de bekvämligheter, såsom garderober, tambur, vindskontor, bränslekällare och dylikt, hvarpå i våra dagar berättigade anspråk kunde ställas, då det gällde lokaler, afsedda till officersbostäder, hvadan det näppeligen kunde bestridas, att de förnåner, subalternofficeren in natura således bekomme, på intet vis motsvarade det inkvarteringsbidrag, som i stället innehölles. Han torde nämligen oftast kunna för ett väsentligen mindre belopp förskaffa sig möblerad bostad utanför kasernetablissemang. Å andra sidan tvingades han vid mottagandet af bostad inom kasern att vidkännas kostnaderna för densammas möblerande — med utsikt att, på grund af kommendering till annan ort, till äfventyrs bebo densamma endast en kortare tid. En dylik tvångsinkvartering kunde därför komma att för vederbörande blifva en onödigt tryckande pålaga.

Då det ej heller torde vara nödigt att, med undantag för etablissemang där på grund af ortsförhållande officersskåren i dess helhet måste beredas inkvartering i kronans byggnader, officerare, dagbefälet dock fränsedt, vore bosatta i kasernerna, har det synts de sakkunniga som om skyldigheten för subalternofficerare att emottaga ständig inkvartering i kasern kunde utan olägenhet upphöra.

Om subalternofficer likväl emottoge inkvartering i kasern, borde honom beredas en mot det kontanta inkvarteringsbidraget mera svarande och i öfrigt honom mera passande bostad, hvilken då lämpligen kunde utgöras af dublett. De i kasernetablissemangen befintliga, för subalternofficerare afsedda enkelrum borde därför så vidt möjligt sammanslås till dubletter, att bebos af subalternofficerare mot afstående af till dem utgående inkvarteringsbidrag.

Sakkunnigas
första förslag
om vederlag
åt subaltern-
officerare.

Därest subalternofficer innehade allenast ett enkelrum såsom bostad, hafva de sakkunniga ansett billigheten kräfvat, att han i sådant fall icke nödgades afstå hela det honom enligt stat annars tillkommande inkvarteringsbidraget. Då det af honom sålunda disponerade enkelrummet i regel icke torde komma att erbjuda större bekvämligheter än dem, som tillkomme ogifta sergeanter i deras rum, borde värdet af dylikt rum icke sättas högre än beloppet af det inkvarteringsbidrag, som utginge

till ogift sergeant på samma ort, hvilken ej åtnjöte inkvartering in natura. [9.]

Det kunde tänkas, att officer af högre grad än subalternofficer önskade och erhöles tillstånd att begagna sig af en till bostad för subalternofficer afsedd, men därför icke i anspråk tagen lägenhet. I så fall borde han för lägenheten afstå lika stort belopp af sin inkvarteringsersättning, som för subalternofficer i detta afseende ifrågasatts.

Arméförvaltningen har funnit de af de sakkunniga föreslagna bestämmelserna i det hela vara tillfredsställande och kunna förordas, dock med de inskränkningar, att ogift subalternofficer, för hvilken inkvartering i dublett med de af de sakkunniga angifna bekvämligheter finnes, men som ej begagnade sig af densamma, icke borde vara berättigad till kontant inkvarteringsersättning och att — liksom arméförvaltningen påpekat beträffande underofficerare — ingen ersättning för ett felande rum borde utgå till subalternofficer, som funne med sin fördel förenligt att frivilligt för sin inkvartering begagna sig af i kasernen disponibla enkelrum.

Arméförvalt-
ningens
yttrande.

Sammanlagda kostnaden för de förändringsarbeten, som erfordrades för förbättrandet af subalternofficerarnas inkvartering, har af arméförvaltningen beräknats till högst 10,000 kronor.

Uti sitt senaste yttrande hafva de sakkunniga anført, att, i fråga om kasernetablissemang, där särskilda byggnader finnes uppförda till bostäder för befälspersonalen, borde *ogift* subalternofficer förklaras skyldig emottaga inkvartering in natura. *Gift* subalternofficer borde däremot billigtvis icke kunna åläggas att därstädes såsom bostad emottaga mindre lägenhet än 3 rum, jungfrukammare och kök.

Sakkunnigas
senaste
yttrande.

Ehuru de sakkunniga icke funnit nödigt, att skyldigheten för subalternofficer att emottaga inkvartering in natura i regel bibehölles, hafva de sakkunniga likväl ansett sig böra framhålla önskvärdheten däraf, att vederbörande chefer sökte på frivillighetens väg få ifrågavarande lägenheter utnyttjade till ständig inkvartering af officerare, men att, där lägenhet ej användes för nämnda ändamål, densamma begagnades på annat för truppförbandets behof tjänligt sätt t. ex. för tillfällig inkvartering af de till olika öfningar kommenderade officerare eller civilmilitära personer af motsvarande grad.

[9.]
 Departements-
 chefs ut-
 talande.

Under forna tiders utvecklade hyresförhållanden fick staten naturligtvis på ett helt annat sätt än nu sörja för att statstjänarna kunde erhålla erforderlig bostad. Hvad hären beträffar, gällde detta ej allenast under tåg, utan äfven vid stadigvarande förläggning (tillfällig och ständig inkvartering). I sist nämnda fallet öfvertog dock ett och annat stadssamhälle mot viss ersättning den staten påhvilande skyldigheten.

Rätten till inkvartering blef därför för härens personal en vedertagen rättighet. I den mån denna personal hade möjlighet att genom egen försorg skaffa sig bostad, kunde den emellertid nöja sig med ett visst bidrag till den egna bosättningen. Så uppstodo de två aflöningsformerna: inkvartering in natura och inkvarteringsbidrag.

Det skulle med vår tids utvecklade hyresförhållanden kunna ifrågasättas att upphäfva dessa aflöningsformer samt att med höjning af den verkliga lönen öfverlåta åt statstjänaren att själf skaffa sig bostad. En sådan förändring kräfver emellertid en mera omfattande utredning än det hittills varit fråga om. Och för öfrigt skulle en sådan förändring kanske icke låta sig helt genomföras vid armén, därför att det i vissa fall kräfves personens boende i visst kronans hus. Jag vill dock erinra, att trots detta villkor kan nyss nämnda aflöningsformer undvaras t. ex. vid en del vaktmästarbeställningar.

Om man alltjämt måste räkna med de två aflöningsformerna inkvartering in natura och inkvarteringsbidrag, så gäller det att göra sig reda för själfva grundorsaken till de yttringar af missnöje, som de gifvit anledning till. Denna grundorsak ligger, så vidt jag kan se, i det schablonmässiga i bestämmelserna om ifrågavarande aflöningsformer och däri att desamma icke alltid äro likvärdiga. Inkvartering in natura skall alltid tagas, när staten sådan erbjuder. Lämnas inkvarteringsbidrag, erhåller t. ex. en sergeant af första klassen lika mycket som en af andra, men lämnas inkvartering in natura, kan den förre få 2 rum och kök, under det att den senare — kanske med större familj — får nöja sig med ett enkelrum. Huruvida den ena eller andra aflöningsformen användes, är åter beroende på omständigheter, som ligga alldeles utanför den enskildes rådighet och bero af staten allena.

När det gäller att råda bot på missförhållandena, kan man naturligtvis se saken antingen från tjänstetagarens eller statens synpunkt.

Sedt från den enskildes intresse kan man utan tvifvel instänna med arméförvaltningen, att de jämförelsevis svagt aflönade statstjänarna böra befrias från trycket af de inom många garnisonsorter svåra bostadsförhållandena. I enlighet härmed böra så många som möjligt beredas inkvartering in natura af bästa möjliga beskaffenhet och de, som få

åtnöjas med sämre bostad än sina jämställda, kanske erhålla något vederlag i penningar. Ett sådant sätt att lösa frågan medför emellertid så stora kostnader för staten, att jag redan af denna anledning icke kan förorda det, men äfven i öfrigt lämnar det rum för berättigade inkast, icke minst med hänsyn till dess konsekvenser på andra förvaltningsområden än det militära.

De sakkunniga hafva i sitt första förslag gjort ett försök att se saken äfven ur statens synpunkt, i det att de angifvit vissa kategorier underofficerare, som icke med hänsyn till tjänstens kraf behöfva bo inom kasernområdet (jag vill i förbigående anmärka, att det måhända emellertid skulle för *dessa* underofficerare te sig som en orättvisa att nödgas själfva skaffa sig bostad). Chefen för sjätte arméfördelningen har än tydligare angifvit, att blott några jämförelsevis få underofficerare måste med hänsyn till tjänsten bo inom kasernområdet och att det därför beträffande de öfriga kan förfaras efter omständigheterna. Man skulle kunna tillägga, att det finns vissa sedliga och hygieniska skäl, som tala mot, att flera familjer än nödigt bo inom kasernområdet.

Måhända skulle det vara möjligt att erhålla en acceptabel lösning genom att sammanjämka dessa olika ståndpunkter: de underofficerare, som med hänsyn till tjänsten *måste* bo inom kasernområdet, beredas den bättre inkvarteringen; öfriga erhålla inkvarteringsbidrag och lämnas full frihet att själfva välja bostad, men de lägenheter, som finnas inom kasernområdet, tillhanda hållas dem mot en efter *ortens* förhållanden lämpad, dock alltid låg hyra. Möjligheten af ett sådant system, som åtminstone i vissa afseenden skulle erbjuda all önskvärd smidighet, har emellertid ännu icke blifvit utredd och kan därför icke nu blifva föremål för bedömande.

För öfrigt torde böra erinras, att inkvarteringsfrågan icke är helt oberoende af det sätt, hvarpå frågan om anskaffande af underofficerare till förut omnämnda reservformationer löses.

Ehuru jag således icke för närvarande är i stånd att förorda något förslag till inkvarteringsfrågans lösning, har jag dock ansett mig böra för Eders Kungl. Maj:t framlägga den utredning, som i ärendet förekommit. Ty dels har Riksdagen i protokollet till föregående års statsverksproposition erhållit löfte om att få del af denna utredning och dels gifver densamma vid handen, att det finns vissa missförhållanden, som ofördröjligen måste afhjälpas. Med anledning af Riksdagens ofvan berörda skrifvelse den 30 maj 1907 har Eders Kungl. Maj:t nämligen ansett sig icke kunna utan Riksdagens hörande göra någon som helst afvikelse från bestämmelsen i nämnda brefvet den 19 juni 1908, att arméns

[9.] personal är skyldig mottaga inkvartering in natura, där sådan erbjudes.

Men hänsyn till den enskilde måste dock anses i vissa fall berättiga till en afvikelse från stadgandet i nämnda brevet den 19 juni 1908. Gift officer eller underofficer synes böra fritagas från skyldigheten att mottaga inkvartering allenast i ett enkelrum; och äfven vid dödsfall och afsked kräfver billigheten vissa modifikationerna af den allmänna regeln. Mot hvad de sakkunniga i sist nämnda afseende anført, har jag ingen annan erinran än att, på sätt arméförvaltningen anført, tidpunkten för utrymmandet vid dödsfall af bostad i kronans hus torde böra bestämmas till den fardag, som inträffar näst efter det 3 månader förflutit från dödsfallet. Beträffande nu nämnda avvikelser från nämnda brevet den 19 juni 1908 torde lämpligast böra utfärdas allmänna bestämmelser. Där- emot synes det böra tillhöra Eders Kungl. Maj:ts pröfning i hvarje särskildt fall att medgifva afvikelse från nyss nämnda bref, i händelse att underofficer har särskildt talrik familj eller eljest ovanligt ömmande omständigheter föreligga.

Skulle i ett eller annat fall en tillfredsställande inkvartering kunna vinnas genom sådant ändringsarbete t. ex. upptagande af en dörr, som kräfver blott obetydlig kostnad, torde Eders Kungl. Maj:ts kunna från fjärde hufvudtiteln allmänna besparingar anvisa utgifterna härför.

Hvad slutligen angår de sakkunnigas af arméförvaltningen tillstyrkta förslag om underofficerarnas inkvartering på Karlsborg, så kan jag ej annat än förorda dess snara genomförande. Utgifterna för de i detta förslag afsedda omändringsarbetena torde kunna bestridas från fjärde hufvudtiteln allmänna besparingar och de årliga ersättningsbeloppen, tillhopa 765 kronor, från kasernutredningsanslaget.

Genom de af mig härofvan tillstyrkta modifikationerna i fråga om tillämpningen af 1908 års bref komma naturligtvis utgifterna under inkvarteringsanslaget att ökas likasom genom de af mig under punkt 6 föreslagna nya beställningarna. Men med hänsyn till att vissa truppförband komma att år 1912 flytta in i nya kasernetablissemang och detta anslag därigenom befrias från en del för berörda truppförband utgående inkvarteringsutgifter, synes någon ökning af anslaget icke behöfva ifrågakomma.

Jag får därför i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:ts täcktes föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1912 uppföra anslaget till inkvarteringskostnader med oförändradt belopp eller 1,088,307 kronor.

Ålderstillägg.

[10.]

År 1908 uppförde Riksdagen detta anslag med 81,400 kronor i enlighet med af Riksdagen därför uppgjord beräkning.

Uti detta belopp äskade Eders Kungl. Maj:t vid 1909 års Riksdag icke någon förändring, hvarför anslaget jämväl då upptogs till 81,400 kronor.

Vid 1910 års Riksdag uppfördes emellertid ett ålderstillägg å 100 kronor åt förste vaktmästaren vid artilleri- och ingenjörhögskolan, två ålderstillägg å hvardera 100 kronor åt vaktmästaren vid samma högskola samt två ålderstillägg å hvardera 150 kronor för en hvar af sex nyinrättade fortmaskinistbeställningar vid Bodens fästning. Och höjde Riksdagen i samband härmed ifrågavarande anslag enligt vanliga beräkningsgrunder till 82,450 kronor.

Vid 1909 års Riksdag hade emellertid vidtagits vissa ändringar i staterna, utan att samtidigt angifvits de häraf följande konsekvenserna i fråga om anslaget till ålderstillägg. Dessa ändringar voro följande: Vid 1909 års Riksdag vidtagna, hittills icke beräknade ändringar.

I fråga om generalstaben nedsatte 1909 års Riksdag professors ålderstillägg från 1,000 till 600 kronor samt uppförde ett ålderstillägg å 100 kronor åt en hvar af tre vaktmästare. På grund häraf hade anslaget bort minskas med $\frac{1,000 - 600}{2} - \frac{3 \times 100}{2} = 50$ kronor.

Samma Riksdag nedsatte gevarshandtverkarnas antal från 38 till 35. I anledning häraf hade anslaget till ålderstillägg bort minskas med $\frac{3 \times 300}{2} = 450$ kronor.

Slutligen uppförde samma Riksdag ett ålderstillägg å 300 kronor för hvardera af 2 nyinrättade förvaltarbeställningar vid intendenturkåren. I anledning häraf hade anslaget till ålderstillägg bort ökas med $\frac{2 \times 300}{2} = 300$ kronor.

Efter 1910 års riksdagsbeslut hade detta anslag således rätteligen bort utgöra $(82,450 - 50 - 450 + 300 =) 82,250$ kronor.

På sätt jag förut å sid. 15 anfört, skulle nu för vaktmästarna vid arméförvaltningen beräknas en höjning i anslaget till ålderstillägg med 350 kronor.

Ändringar
som nu
föreslås.

[10.] I enlighet med hvad jag å sid. 31 anført, skulle vidare för vaktmästarna vid generalstaben beräknas en höjning i detta anslag af 200 kronor.

På sätt å sid. 33 anmärkts, skulle för en vaktmästare vid artilleristaben beräknas 100 kronor å detta anslag.

Slutligen kommer jag i fortsättningen (under punkt 15) att föreslå, att förste vaktmästaren vid krigshögskolan må erhålla ett ålderstillägg å 100 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst samt en vaktmästare därstädes 2 ålderstillägg hvarterda å 100 kronor, det ena efter 5 och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst. Enligt vanliga beräkningsgrunder vållas härigenom en höjning i anslaget till ålderstillägg af $\frac{100 + 2 \times 100}{2}$ = 150 kronor.

Däremot kommer, enligt hvad jag förut (sid. 40) anført, gevärshandverkarnas antal att minskas med 1, hvarigenom detta anslag nedsettes med $\frac{300}{2} = 150$ kronor.

Slutligen har jag å sid. 43 omnämmt, att en sekreterarbefattning kommer att från och med år 1912 uteslutas ur fortifikationens stat, och då för denna befattning för närvarande finnes beräknadt ålderstillägg med 500 kronor, kommer således ifrågavarande anslag att ytterligare minskas med detta belopp.

Sammanfattning.

Anslaget till ålderstillägg för år 1912 kommer följaktligen att uppgå till (82,250 + 350 + 200 + 100 + 150 — 150 — 500 =) 82,400 kronor.

För att för framtiden klargöra anslagets nuvarande beräkning har jag låtit uppgöra en särskild öfversikt (se bil. 60), och får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att minska anslaget till ålderstillägg	
nu.....	kronor 82,450: —
med.....	» 50: —
till	kronor 82,400: —

Landstormen.

[11.]

Möjlighet af nedsättning?

Å ifrågavarande anslag förefanns vid 1909 års utgång en behållning af 154,460 kronor. Denna har uppkommit hufvudsakligen däri-genom, att anvisade medel för förvaring och vård af gevär, ammunition och intendenturutrustning — hvari äfven ingå transport- och förrådskostnader — ännu icke behöft i större omfattning tagas i anspråk på grund af framflyttning af tidpunkten för vissa förråds uppförande. En mindre del af besparingarna hafva uppkommit med anledning däraf att befattningar såsom landstormsområdesbefälhafvare och landstormsförrådsförvaltare i allmänhet icke kunnat tillsättas vid ingången af det år, för hvilket aflöningsanslaget anvisats, utan först några månader senare.

Arméförvaltningen har emellertid anmält, att oaktadt berörda reservation någon nedsättning af anslaget icke är möjlig, enär utrustning under den närmaste tiden kommer att i betydande omfattning utsändas till förråden och enär, sedan de allra flesta befälsbefattningar inom landstormen numera tillsatts, de uppkomna besparingarna torde till fullo erfordras för de med dem afsedda utgifterna och några nämnvärda framtida besparingar ej synas vara att emotse.

Beslut, som icke inverka på anslagsbehofvet.

Genom nådiga bref den 5 februari 1909 och den 21 januari 1910 bestämde Kungl. Maj:t, att ett belopp af högst 200 kronor skulle ställas till förfogande af chefen för fjärde arméfördelningen för anskaffande af fyra exemplar af det af Stockholms stads mantalsnämnd för sagda år upprättade »Allmänna registret öfver Stockholms stad» samt att kostnaderna härför skulle gäldas från anslaget till landstormen. Vidare medgaf Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 13 augusti 1909, angående landstormsförrådsförvaltare inom Danderyds landstormsområde m. m., att till årsafgift för telefon vid landstormsförrådet å Kungl. Borgen finge å anslaget till landstormen användas ett belopp af högst 50 kronor.

Arméförvaltningen har nu framhållit, att, då behofvet af detta register samt af telefonen vid Borgen årligen gör sig gällande, den kostnad, eller 250 kronor, som härigenom uppkommer, synes böra för Riksdagen

- [11.] anmälas såsom fortfarande erforderlig, hvilket dock för närvarande ej torde behöfva föranleda ökning af anslaget. Arméförvaltningen har vidare anmält, att den beträffande nämnda register erhållit meddelande från samtliga arméfördelningschefer, att några förteckningar eller register rörande landstormsmän inom arméfördelningsområdena, motsvarande det »Allmänna registret öfver Stockholms stad», ej finnas, hvadan ytterligare utgifter för liknande register åtminstone för närvarande ej kunna komma ifråga.

Anslagsbehovet för år 1912.

För år 1911 hade arméförvaltningen begärt dels 34,010 kronor för vissa nytillkomna landstormsområden dels ock hela det belopp 166,215 kronor, som enligt 1904 års plan skulle utgöra landstormens årliga kostnad efter genomförd organisation af områdena af första klassen. I sist nämnda belopp ingingo 16,000 kronor till underhåll af landstormsförrådsbyggnader.

Till statsrådsprotokollet vid 1910 års statsverksproposition förklarade jag mig icke hafva någon erinran mot arméförvaltningens berörda hemställan utom i fråga om underhållskostnaderna. Visserligen finnes det af arméförvaltningen angifna beloppet, 16,000 kronor, upptaget i 1904 års beräkningar, och med hänsyn till de nytillkomna områdena vore det till och med möjligen framdeles nödigt att höja detsamma; men då ännu jämförelsevis kort tid förflutit efter förrådsbyggnadernas uppförande, ansåg jag underhållet af dem kunna för år 1911 begränsas till 14,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:t gillade, hvad jag sålunda anförde, och äskade i enlighet därmed 198,225 kronor såsom anslag till landstormen.

Detta beviljade 1910 års Riksdag.

Arméförvaltningen har nu framhållit, att det erfordras 16,000 kronor för förrådsbyggnadernas nöjaktiga underhåll under år 1912. Arméförvaltningen har därför begärt anslagets höjning med 2,000 kronor samt tillika anmärkt, att någon utvidgning af 1904 års plan för landstormens organisation med däri sedermera beslutade förändringar icke är önskvärd, förr än samma plan helt genomförts.

För egen del kan jag ej finna annat än att hela det i 1904 års plan afsedda beloppet 16,000 kronor till underhåll af förrådsbyggnader

numera är erforderligt; och jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen [11.]

att höja anslaget till landstormen	
nu	kronor 198,225: —
med	» 2,000: —
till	kronor 200,225: —

Ersättning åt vissa löntagare i följd af arméns omorganisation. [12.]

I riksstaten för år 1911 finnes detta anslag upptaget till 15,052 kronor.

Enligt den af arméförvaltningen nu uppgjorda beräkningen af detta anslag föranledes däri en minskning af 1,420 kronor på grund däraf, att två på gammal stat hittills kvarstående löntagare numera afgått, nämligen en regementsauditör vid Lifregementets grenadjärer och en mönsterskrifvare vid Dalregementet. Å andra sidan medföres en ökning i anslaget af 284 kronor 95 öre för en mönsterskrifvare vid Kronobergs regemente, för hvilken arméförvaltningen föregående år af misstag icke beräknat någon ersättning.

Arméförvaltningen har också föreslagit, att anslaget må i 1912 års riksstat upptagas till 13,916 kronor 95 öre.

Jag får med anledning häraf hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att minska detta anslag	
nu	kronor 15,052: —
med, i jämt krontal,	» 1,135: —
till	kronor 13,917: —

Remontering m. m. [13.]

Befintlig behållning.

Å anslaget förefanns vid 1909 års utgång en behållning å intendantsdepartementets andel af i rundt tal 750,000 kronor. Häraf har Riksdagen i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts nådiga proposition för år 1911 disponerat 250,000 kronor.

- [13.] *Arméförvaltningen* har upplyst, att härigenom torde vid ingången af år 1912 den disponibla behållningen med säkerhet vara minskad till omkring 500,000 kronor, enär hvarken år 1910 eller år 1911 någon ytterligare behållning torde uppstå, beroende därpå att utgifterna under anslaget befunnits böra ökas till förstärkande af hästarnas vinterration, hvarjämte en ny remontdepå, betingande särskilda kostnader, numera, såsom också i 1901 års härordning förutsattes, begynt ordnas å Frösön. Att på sätt skedde vid 1910 års Riksdag ifrågasätta, det den under anslaget varande behållningen finge till någon del användas för täckande af för år 1912 beräknade utgifter, har arméförvaltningen funnit icke vara tillrådligt, då i den närmaste framtiden kontrakten med enskildt upplåtna remontdepåer måste förnyas och de redan därom förda underhandlingarna gäfvé vid handen, såväl att de eventuella nya aftalen komme att betinga väsentligt ökade kostnader som ock att vissa af de nuvarande depåerna måste utbytas mot andra lämpligare, hvilka då finge nyordnas och härför betingade afsevärda kostnader för en gång.

Departementis-
chefens ytt-
rande.

I likhet med arméförvaltningen anser jag det icke vara rådligt att disponera den å anslaget befintliga behållning för 1912 års remonteringsbehof.

Däremot har det ifrågasatts, att till någon mindre del använda behållningen för annat ändamål, nämligen till *ersättning för störtade eller skadade nummerhästar*. Till och med år 1903 fanns för ifrågavarande ändamål i riksstaten ett särskildt anslag vid sidan om remonteringsanslaget. Enär någon nyanskaffning i stället för sådan störtad eller skadad häst icke längre kräddes af rusthållaren och berörda anslag, som benämndes »ersättning för störtade och skadade nummerhästar vid indelta kavalleriet» och på sistone utgjort 5,000 kronor, därför ansågs obehöfligt, föreslog Kungl. Maj:t på arméförvaltningens föranledande uti statsverkspropositionen till 1903 års Riksdag, att anslaget skulle ur riksstaten uteslutas; och detta förslag blef af nämnda Riksdag bifallet. Vid behandlingen af Kungl. Maj:ts berörda framställning hade emellertid inom Riksdagen uttalats det önskemål, att ersättning för störtade och skadade nummerhästar likväl måtte alltjämt utbetalas. Med hänsyn härtill har också dylik utbetalning allt hitintills skett. För åren 1905—1910 uppgå ersättningsbeloppen härför till 15,350 kronor, och ersättningar af ifrågavarande slag torde icke kunna påräknas upphöra, så länge rusthållshästar användas vid armén. Då det emellertid icke torde ifrågakomma att ånyo upptaga berörda, under sex år ur riksstaten uteslutna anslag, synes lämpligast, att er-

sättningar för störtade och skadade nummerhästar vid indelta kavalleriet gäldas af reservationerna å remonteringsanslaget. [13.]

Behof af hästar enligt 1901 års härordning.

Genom 1909 års riksdagsbeslut har den enligt 1901 års härordning planlagda ökningen af stambästantalet vid armén fortskridit så långt, att vid 1911 års utgång stambästantalet är fyllt enligt plan, med undantag *dels* för de båda stora skånska kavalleriregementena, där ännu 200 stycken hästar fattas vid hvartera regementet, eller tillsammans 400 stycken, *dels ock* för de tolf haubitsbatterierna vid fältartilleriet, som äro i saknad af de för dem, efter beräkning af 40 stycken per batteri, erforderliga 480 hästar.

Beträffande hästantalet vid Skånska husar- och dragonregementena har *inspektören för kavalleriet* i skrifvelse till statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet den 2 september 1910 framhållit nödvändigheten af, att nämnda regementen med det snaraste erhöles det i 1901 års härordning bestämda antalet hästar. Utbildningen hade nämligen icke kunnat vederbörligen tillgodoses med det hittillsvarande hästantalet, i det att af brist på hästar omkring en hel årsklass värnpliktiga vid dessa regementen tillsvidare nödgades fullgöra sina repetitionsöfningar endast *till fots*, hvarigenom deras krigsduglighet naturligen i hög grad eftersattes.

Då plats för ytterligare 100 hästar vid Skånska husarregementet vore beredd samt under antagande af att plats under år 1912 genom särskilda åtgärder kunde beredas för ytterligare omkring 100 hästar äfven vid Skånska dragonregementet, har *arméförvaltningen* på de af inspektören för kavalleriet anförda oafvisliga skäl funnit sig böra i beräkningen öfver remonteringsanslaget för år 1912 upptaga hästantalet vid hvartera af berörda regementen till 1,100, eller en ökning vid hvartera regementet af 100 hästar.

Vidare har *generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet* förklarat att i förhållande till den materiel, som intill år 1912 hunnit anskaffas för haubitsbatterierna, behövas för dessa batterier ytterligare 26 hästar vid hvarje fältartilleriregemente.

Arméförvaltningen har därför hemställt, att 26 hästar må under år 1912 anskaffas för hvarje sådant regemente.

[13.] Det skulle naturligtvis vara önskligt att icke behöfva frågå arméförvaltningens förslag angående fortsatt remontering af kavalleriet och artilleriet. Men för att anslaget icke må springa alltför mycket i höjden och då viktigare anslagskraf finnas, anser jag mig icke nu kunna tillstyrka den af arméförvaltningen föreslagna nyremonteringen för *kavalleriet*. Det skulle dessutom knappast vara möjligt för regementena att på en gång ombesörja dressyr af så många remonter, som ett bifall till arméförvaltningens förslag skulle medföra. Och för öfrigt skulle det erfordras att vid Skånska dragonregementet uppföra en ny stallbyggnad för omkring 100,000 kronor.

Hvad härefter *artilleriet* angår, synes mig som om hvart och ett af de sex haubitsbatterierna icke skulle under år 1912 behöfva mera än 20 hästar.

Nyuppsättning för ingenjörtrupperna.

I sitt förslag den 18 oktober 1906 framhöll *chefen för generalstaben*, att för det af honom föreslagna ballong- och belysningsväsendet borde stambästarnas antal vid ingenjörtrupperna ökas med 5.

Försvarskommittén har ansett stambästarna böra ökas: vid ingenjörkårerna med 4 och vid fälttelegrafkåren med 5 samt beräknat kostnaderna härför sålunda: ordinarie kostnad 14,300 kronor, extra ordinarie 10,100 kronor.

Chefen för fortifikationen har i underdånig skrifvelse den 24 oktober 1910 anfört, att för den af honom föreslagna nyuppsättning af ingenjörtrupper behöfs 4 hästar vid ingenjörkårerna och 5 vid fälttelegrafkåren, men att häraf icke under år 1912 behöfver anskaffas mer än 3 hästar (för fälttelegrafkåren).

I anslutning härtill har *arméförvaltningen* föreslagit, att 3 stambästar må under år 1912 nyuppsättas vid ingenjörtrupperna.

Departements-
chefen.

Såsom jag redan förut nämnt, måste den af *chefen för fortifikationen* föreslagna och af mig förordade nyuppsättning af ingenjörtrupper nödvändiggjöra äfven någon remontering för ändamålet. I fråga om denna remontering delar jag försvarskommitténs och chefs för fortifikationen uppfattning. Af de 9 hästarna böra 3 anskaffas redan under år 1912.

Sammanfattning.

I anslutning till hvad jag sålunda anförde, har jag låtit uppgöra beräkning af remonteringsanslaget (se bil. 61). Denna beräkning, som beträffande de under år 1912 erforderliga *ersättningsremonter* och i öfrigt är uppgjord enligt hittills tillämpade grunder, utvisar, att sammanlagda antalet ersättnings- och ökningsremonter, som skall under år 1912 inköpas, är ungefär lika med samma antal för år 1911. Beräkningen slutar å 952,911 kronor, eller något mindre än det belopp, som ansetts erforderligt för år 1911, ehuru Riksdagen häraf beviljat endast omkring 708,000 kronor, under det att 250,000 kronor skulle tagas från reservationer å anslaget. Jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att höja anslaget till remontering m. m.			
nu	kronor	708,695:—	
med	»	244,216:—	
till.....	kronor	952,911:—	

Lega af hästar för artilleriets, ingenjörtruppernas och trängens exercis.

[14.]

Storleken af detta anslag har pläгат bestämmas med hänsyn till dels ett visst legningspris dels ock det antal hästlegningsdagar, som behöfvas vid artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen. I de för 1910 års Riksdag framlagda beräkningar är legningspriset upptaget till i medeltal 4 kronor per häst och dag.

Sänkning af beräknade legningspriset?

Å ordinare legningsanslaget förefanns vid 1909 års utgång en behållning af i rundt tal 342,000 kronor, hvilken behållning på grund af anslagets natur af allmänt anslag öfverförts till fjärde hufvudtiteln's allmänna besparingar. Från och med år 1910 är emellertid anslaget af reservationsanslags natur, hvadan eventuell behållning reserveras till kommande års legningsbehof.

Arméförvaltningen har anmält, att den för närvarande icke vore i tillfälle att till siffran bestämma den reservation, som kunde uppstå för år 1910, men det vore antagligt, att någon behållning, om än icke tillnärmelsevis så stor som föregående år, blefve disponibel. Det vore dock,

- [14.] till följd af anslagets natur oafvisligt att söka åstadkomma reservationer under detsamma för att med dessa kunna utan extra anslagskraf möta de förhöjda prisbetingelser vid legningen, som föranleddes af ogynnsamma förhållanden, uppkommande epizootier, som nödvändiggjorde de legda hästarnas kvarhållande vid truppförband utöfver beräknad tid, m. fl. växlande omständigheter. Arméförvaltningen funne därför icke någon anledning att, i vidare mån än här nedan i fråga om trängen sägs, ifrågasätta ändrade beräkningsgrunder för detta anslag, så vidt legningspriset anginge.

Legningsdagarnas antal.

I fråga om legningsdagarna har däremot ifrågasatts ökning för samtliga vapenslag, som här äro i fråga.

Artilleriet.

För artilleriet har *arméförvaltningen* beräknat ett haubitsbatteri tillkomma vid hvart och ett af de sex fältartilleriregementena; och för dessa batterier hafva legda hästar upptagits i likhet med för öfriga batterier. Dessutom har arméförvaltningen ansett legning af 30 hästar under 30 dagar böra upptagas äfven för Boden-Karlsborgs artilleriregemente å Karlsborg, i öfverensstämmelse med hvad fallet hittills varit vid regementets detachement i Boden.

Departements-
chefen.

I fråga om behovet af hästar vid fästningsartilleriet å Karlsborg delar jag arméförvaltningens åsikt. Beträffande däremot behovet af legda hästar vid haubitsbatterierna tillåter jag mig erinra, att uttagning af värnpliktiga för dessa batterier icke kan taga sin början förr än år 1911. I följd häraf kommer visserligen fullt antal att vara i tjänst under 1912 års bevärningsrekrytskola, men endast *en* årsklass i stället för *två* att deltaga i samma års repetitionsöfningar vid haubitsbatterierna. Vid sådant förhållande anser jag det obehöfvt, att hästar legas för haubitsbatteriernas repetitionsöfningar år 1912; och med hänsyn till den ganska rikliga tillgången på hästar vid fältartilleriet i öfrigt torde sådant icke heller behövas för haubitsbatteriernas bevärningsrekrytskola.

Ingenjörtrupperna.

Hvad ingenjörtrupperna angår, upptogo de för 1910 års Riksdag framlagda beräkningarna dels 22,182 legningsdagar i allmänhet dels

ock 200 legningsdagar särskildt för öfningsmarscher. Det är endast i fråga om förstnämnda antal som arméförvaltningen nu ifrågasatt förändring; men detta *dels* med hänsyn till nyuppsättningen af ingenjörtrupper *och dels* med anledning af ifrågasatta Norrlandsöfningar för ingenjörtrupperna.

[14.]

Sedan nämligen chefen för sjätte arméfördelningen i underdånig skrifvelse den 20 juli 1910 uttalat önskvärdheten af, att ingenjörtrupper förlades i Norrland, men chefen för generalstaben framhållit, att det därmed afsedda ändamålet kunde vinnas genom att nämnda trupper hölle årliga öfningar i Norrland, anslöt sig chefen för fortifikationen i skrifvelse den 7 oktober 1910 till sist nämnda förslag samt hemställde, att i Norrland följande öfningar måtte äga rum, nämligen årligen en 14 dagars vinteröfning med en ingenjör- och en fälttelegraformation samt hvart annat år en 14 dagars sommaröfning med ett fältingenjörkompani, en krigsbrokolonn och en förminskad krigsbrokolonn.

Hvad nu angår antalet hästlegningsdagar, som skulle erfordras dels för den föreslagna nyuppsättningen af ingenjörtrupper dels ock för nyss nämnda Norrlandsöfningar, så framgår af hvad chefen för fortifikationen anført i underdånig skrifvelse den 24 oktober 1910, jämfördt med en mig tillhandakommen promemoria, att det beräknats dels för

Chefen för fortifikationen om legningen för ingenjörtrupperna.

en ballongafdelning.....	1,800	hästlegningsdagar.
en gnisttelegrafafdelning.....	1,600	»
två strålkastarafdelningar i Boden	2,000	»
två andra strålkastarafdelningar...	2,000	»
Summa 7,400 hästlegningsdagar à 4 kronor		

dels ock för nyss nämnda öfningar i Norrland 3,180 hästlegningsdagar, hvilka emellertid, med hänsyn till vinteröfningarna, beräknats till ett medelpris af 5 kronor om dagen, således tillhopa 15,900 kronor.

Arméförvaltningen har i sin beräkning upptagit ofvan nämnda 7,400 hästlegningsdagar för strålkastarafdelningarna och de ingenjörformationer, som skulle nyuppsättas, men, med fasthållande af att för Norrlandsöfningarna skulle behövas 15,900 kronor, beräknat härför 3,975 hästlegningsdagar efter 4 kronor per dag ($4 \times 3,975 = 15,900$). Arméförvaltningen har sålunda beräknat legningsdagarna för ingenjörtrupperna till $(22,182 + 7,400 + 3,975 =) 33,557$ i allmänhet och 200 för öfningsmarscher.

Arméförvaltningen angående legningsdagarna för ingenjörtrupperna.

[14.] Departements-
chefen. Hvad först angår legningsdagarna för de ingenjörformationer, som skulle nyuppsättas, så kommer jag i fortsättningen att begära anslag till endast en strålkastarafdelning, hvarjämte blott den ena af strålkastarafdelningarna i Boden torde behöfva hållas mobil. Härigenom minskas siffran 7,400 till 5,400. Beträffande härefter öfningarna i Norrland, så delar jag den uppfattningen att genom dem skulle på ett lyckligt sätt rådast bot på den nuvarande bristen i vår organisation, att icke ingenjörtrupper finnas förlagda i Norrland, en förläggning som icke kan åstadkommas utan en betydlig ökning af ingenjörtrupperna. För dessa öfningar torde behöfvas det af chefen för fortifikationen angifna antal legningsdagar 3,180; men att för det en del af dessa öfningar skulle försiggå vintertid höja det beräknade medelpriset, 4 kronor, synes mig icke vara skäl. Då dessa Norrlandsöfningar lämna tillfälle icke blott till studier af speciellt norrländska förhållanden utan äfven till allmän utbildning, torde det emellertid vara möjligt att något minska de till 22,182 upptagna legningsdagarna i allmänhet t. ex. med 1,000. Jag anser det således för ingenjörtrupperna böra upptagas (21,182 + 5,400 + 3,180 =) 29,762 legningsdagar i allmänhet och 200 legningsdagar för öfningsmarscher.

Trängen.

Arméförvalt-
ningens hem-
ställen.

Hvad trängen angår, har arméförvaltningen erinrat, att enligt 1910 års härordningsförslag antalet stamhästar för trängen beräknats böra utgöra 72 vid hvarje kår, men att 1901 års Riksdag emellertid nedsatt detta antal till 54;

att Riksdagen under åren efter härordningsbeslutet till och med år 1906 hvarje år anvisat medel för legning, såväl under rekryt- som repetitionsöfningarna, af så många hästar, som hvarje år fattades i ofvannämnda af Riksdagen fastställda antal, 54 stycken vid hvarje trängkår;

men att emellertid från och med år 1907 beräknats medel till fyllande af det behöfliga hästantalet genom legning allenast för repetitionsöfningarna.

Arméförvaltningen har vidare anfört, att följderna af sistnämnda förhållande blifvit, att, såsom också af samtliga trängkårschefer vid upprepade tillfällen framhållits, möjlighet icke under rekrytöfningarna förefunnits till manskapets ändamålsenliga körutbildning. Arméförvaltningen funne det påtagligt att, därest trängen skulle kunna fylla sin uppgift, tillfälle till ändamålsenlig körutbildning måste beredas manskapet under

rekrytöfningarna; och, sedan numera hvarje kår erhållit 54 stamhästar, [14.] ansåge arméförvaltningen därför 18 hästar per kår böra legas såväl under rekryt- som repetitionsöfningarna. Sammanlagda antalet hästdagar vid trängen uppginge i alla fall härigenom icke till det i 1901 års härordningsförslag beräknade eller till 72 hästar i 365 dagar, men torde dock åtminstone tillsvidare få anses vara tillfyllest.

Med hänsyn till den jämförelsevis långa tid, som legningsaftalet sålunda komme att afse, har arméförvaltningen ansett legningspriset för dessa hästar kunna nedsättas till 2 kronor.

För trängens ändamålsenliga utbildning anser jag det oundgäng-
ligen nödigt att återgå till det före år 1907 tillämpade systemet att
legga hästar åt trängen jämväl under bevärringsrekrytskolan. Dock synas
legda hästar icke behöfvas under hela bevärringsrekrytskolan utan lik-
som vid fältartilleriet endast under sista tredjedelen däraf eller 50 dagar.
För denna tid torde icke vara skäl att göra någon nedsättning af det
beräknade medelpriset, 4 kronor.

Departements-
chefen.

Beräkning.

I enlighet med hvad jag nu anført, har jag låtit uppgöra beräkning af legningsanslaget (se bil. 62). Denna beräkning, som i öfrigt följer hittills tillämpade grunder, slutar å en summa af 629,048 kronor, eller 15,776 kronor mera än det nuvarande anslaget 613,272 kronor.

Förslag att köpa hästar för ifrågavarande anslag.

Såsom ofvan antydts hafva kostnaderna för legning af hästar till arméns öfningar under de senaste åren visat en oroande tendens att stegras. Redan år 1907 befanns legningsanslaget otillräckligt, så att däri uppkom brist, hvilken sedermera måste ersättas med 60,296 kronor 79 öre; och vid 1908 års Riksdag blef den beräknade legningskostnaden för häst och dag höjd från 3 till 4 kronor.

För att söka hejda stegringen af legningskostnaderna hafva åtskilliga åtgärder vidtagits. Jag tillåter mig erinra om att legningsanslaget, som dittills varit af allmän natur, för 1910 uppfördes i riksstaten såsom reservationsanslag, och ungefär samtidigt ändrades bestämmelserna i nådiga brefven den 15 mars 1895 och den 25 oktober 1901 i fråga om sättet för hästlegningen, så att truppförbandscheferna hädanefter

[14.] äga att utan arméförvaltningens intendentsdepartements hörande ombesörja hästlegningen, dock att legningskontrakten minst en gång om året skola granskas af vederbörande arméfördelningschefer.

Det föreligger emellertid ett förslag att minska utgifterna för härens hästar, hvilket hittills lämnats oförsökt, i det att en del af de nu *mot lega* disponibla hästarna skulle ersättas med af staten *inköpta* hästar. Dessa skulle dock till skillnad från öfriga stamhästar disponeras af vederbörande truppförband allenast under regements- och andra större öfningar och under mellantiden, i regeln 10 $\frac{1}{2}$ månader, utackorderas till »fodervärdar», helst hästarnas f. d. ägare, hvilka mot lämplig brukningsrätt underhölle och vårdade dem utan kostnad för statsverket och efter 10 år erhöles hästarna åter utan vederlag.

Enligt af *chefen för första arméfördelningen*, som framkommit med ifrågavarande förslag, verkställda beräkningar skulle genom användande af detta system uppkomma en årlig minskning af omkring 279,000 kronor i statsverkets utgifter. Ur militär synpunkt vunne man den stora fördelen att såväl till exercis som vid mobilisering erhålla fullt lämpliga och exercisvana hästar, hvilka icke — såsom de legda hästarna — till en början behöfde vänjas vid exercis, något som alltid toge bort en dyrbar tid från de egentliga öfningarna. Vidare skulle vid mobilisering, efter det systemet vore genomfördt, för fälthärens första behof finnas erforderligt antal utackorderade draghästar, hvilka vore att genast tillgå. Af hvilken fördel och betydelse detta skulle vara för en snabb mobilisering äfvensom för minskning i mobiliseringskostnaderna, låge i öppen dag.

Departements-
chefens
uttalande.

Detta förslag är ännu icke fullt utredt i detaljerna, men då legningsanslaget icke torde kunna utan Riksdagens hörande användas till att ens försöksvis inköpa hästar för ifrågavarande ändamål, har jag ansett mig böra anmäla ärendet i detta sammanhang.

Sammanfattning.

Under hänvisning till ofvan omförmälda beräkning i bil. 62 får jag i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att *höja* anslaget till lega af hästar för artilleriets, ingenjörtruppernas och trängens exercis

nu	kronor 613,272: —
med	» 15,776: —
till	kronor 629,048: —

Krigshögskolor.

[15.]

Under anslaget till krigshögskolor finnas upptagna: krigshögskolan med 43,605 kronor samt artilleri- och ingenjörhögskolan med 48,450 kronor.

Endast beträffande staten för krigshögskolan är ändring ifrågasatt, och denna ändring gäller allenast följande tre i denna stat upptagna poster, nämligen:

1 vaktmästare, arfvode	kronor	900: —
praktiska öfningar.....	»	10,000: —
expenser, ved, ljus, städning m. m.....	»	3,000: —

Vaktmästaren.

Genom särskilda nådiga bref har under flera år för anställande jämte den i staten uppförda vaktmästaren af en extra vaktmästare vid högskolan anvisats arfvoden af 750 kronor för läsår från fjärde hufvudtiteln's allmänna besparingar.

Chefen för skolan har nu framhållit, att behovet för krigshögskolan att äga tillgång på en andre vaktmästare fortfarande förefunnes och komme att kvarstå jämväl efter högskolans flyttning till dess blifvande nya lokaler, och har med anledning häraf hemställt om åtgärders vidtagande för den extra vaktmästarens uppförande å staten. Alla skäl syntes också tala för att lönereglering för krigshögskolans vaktmästare blefve genomförd i öfverensstämmelse med 1910 års riksdagsbeslut rörande reglering af vaktmästarnas vid artilleri- och ingenjörhögskolan löner. I öfverensstämmelse härmed har skolchefen föreslagit, att i stället för nuvarande arfvodet till en vaktmästare löneförmånerna åt högskolans vaktmästarpersonal måtte i staten uppföras sålunda:

1 förste vaktmästare: lön.....	kronor	900: —
tjänstgöringspenningar	»	450: —
ortstillägg.....	»	150: —
		<u>kronor 1,500: —</u>

Ett ålderstillägg à 100 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst.

[15.]	1 andre vaktmästare: lön.....	kronor 700: —
	tjänstgöringspenningar	» 350: —
	ortstillägg	» 150: — kronor 1,200: —

2 ålderstillägg à 100 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.

Arméförvaltningen har icke funnit annat att erinra mot hvad skolchefen sålunda föreslagit än att, i likhet med hvad som stadgats i den från 1911 års ingång gällande staten för artilleri- och ingenjörhögskolan, en anmärkning vid staten borde intagas med föreskrift, att, därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjöte fri bostad samt bränsle, skulle, så länge denna förmån kvarstode, ortstillägg ej till honom utgå, hvarjämte å lönen skulle afdragas 100 kronor årligen.

Beträffande de *villkor och bestämmelser*, som borde fastställas för åtnjutande af löneförmånerna för vaktmästarpersonalen, har arméförvaltningen hänvisat till de stadganden, som på grund af 1910 års Riksdags beslut genom kungörelse den 10 juni 1910 meddelats rörande vaktmästarna vid artilleri- och ingenjörhögskolan. Dessa stadganden torde kunna göras tillämpliga äfven på nu förevarande vaktmästarbefattningar, dock att något stadgande, motsvarande det som i nämnda kungörelse meddelats om rätt för befattningshafvare att för åtnjutande af ålderstillägg få tillgodoräknas viss tid före den nya lönestatens trädande i kraft, icke syntes erforderligt.

Praktiska öfningar.

Beträffande denna anslagspost har Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 20 november 1909 förklarat sig icke kunna bifalla ett af skolchefen under samma år afgifvet förslag om framställning till Riksdagen om höjning af posten med 4,500 kronor från och med år 1911.

Skolchefen har emellertid i en ny framställning anhållit om utverkande af nådig proposition till 1911 års Riksdag om höjande af högskolans anslag till praktiska öfningar från nuvarande beloppet 10,000 kronor till 14,500 kronor. Till stöd härför har skolchefen nu särskildt anfört, att det syntes uppenbart, att de i högskolans arbetsprogram sedan 1906 ingående så betydelsefulla och synnerligen nödvändiga vinterfältöfningarna näppeligen kunde för framtiden utföras utan alltför

kännbar afkortning och bundenhet till platsen för de praktiska sommaröfningarna. [15.]

Arméförvaltningen har häröfver anført, bland annat, att den vid förslaget fogade beräkningen af kostnaderna för de praktiska öfningarna icke gifvit anledning till anmärkning från dess sida, hvadan nu ifrågasvarande ändring af staten förordades. Därest nämnda öfningar befunnes lämpligen böra anordnas i den omfattning och efter den plan, som angifvits i skolchefens framställning år 1909, borde därför anslagsposten höjas från nuvarande beloppet 10,000 kronor till 14,500 kronor.

Chefen för generalstaben har tillstyrkt skolchefens framställning under framhållande af vikten af, att högskolans fältöfningar kunna utföras på ett i allo lämpligt sätt.

Expenser.

Under en följd af år har till bestridande af kostnader för anskaffande af erforderliga skrifmaterialier, mångfaldigande af uppgifter m. m. för inträdespröfningar vid högskolan, utöfver det i staten uppförda anslaget till expenser m. m., anvisats särskilda medel till belopp af högst 100 kronor årligen från fjärde hufvudtitelns anslag till extra utgifter.

Beträffande dessa kostnader har *skolchefen* upplyst, att ett belopp af 100 kronor hittills visat sig tillräckligt för ändamålet, samt ifrågasatt uppförandet i staten af sagda belopp vare sig såsom särskild anslagspost eller såsom ingående i anslaget till expenser m. m., hvilket i så fall borde ökas från 3,000 till 3,100 kronor.

Arméförvaltningen har framhållit, att, då de med inträdespröfningarna förenade kostnaderna vore af enahanda natur som öfriga expensutgifter, det för ändamålet erforderliga beloppet syntes böra sammanföras med anslagsposten till expenser, och har arméförvaltningen därför föreslagit, att proposition till Riksdagen måtte aflåtas om höjande af sagda post från 3,000 till 3,100 kronor.

Ytterligare anmärkning.

Utöfver dessa ändringar i gällande stat för krigshögskolan har *arméförvaltningen* föreslagit ett tillägg. I staten för artilleri- och ingenjörhögskolan stadgas nämligen i anmärkning 6, att i fall å en eller annan titel brist skulle uppstå, finge till betäckande däraf an-

- [15.] vändas de å andra titlar möjligen uppkommande besparingar, endast anslaget i dess helhet icke öfverskredes. Då beträffande användningen af de under staten för krigshögskolan uppförda medel borde gälla enahanda bestämmelser som ifråga om medlen under artilleri- och ingenjörhögskolans stat, borde förslag till Riksdagen aflåtas om införande i krigshögskolans stat af en anmärkning, motsvarande anmärkning 6 vid den senare.

Departements-
chefens
yttrande.

Mot hvad arméförvaltningen i dessa stycken anført, har jag intet att erinra, och tillåter jag mig särskildt framhålla, att en höjning af anslaget till de praktiska öfningarna är erforderlig, för att krigshögskolans elever må erhålla en utbildning, som står i höjd med tidens kraf.

Jag har därför låtit upprätta förslag till ny stat för krigshögskolan (se bil. 63), utvisande en kostnadsökning af 6,400 kronor; och får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

dels att, med godkännande af berörda förslag till ny stat (se bil. 63), *höja* anslaget till krigshögskolor

nu	kronor 92,055: —
med »	6,400: —
till	kronor 98,455: —

dels godkänna följande villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten för vaktmästarna upptagna aflöningsförmåner, nämligen:

att vaktmästare vid krigshögskolan skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som kan föranledas af möjligen inträdande förändring af högskolans arbetssätt eller eljest i allmänhet varda stadgad, samt i sådant hänseende vara pliktig att, med bibehållande af den aflöning han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de med befattningen förenade göromål;

att med vaktmästarbefattning icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med sådan befattning ej heller må förenas anställning hos verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, så framt ej uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande anställning eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen såsom vaktmästare vid krigshögskolan,

chefen för samma skola finner anställningen eller befattningen kunna [15.]
få tillsvidare mottagas och bibehållas;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, vederbörande vaktmästare verkligen tjänstgjort, men för den tid, han varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som af sjukdom hindras att sin befattning förrätta, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägget, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande eller enskilda angelägenheter eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att aflöning ej må utgå till vaktmästare för tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunnat styrka giltigt förfall;

att, där vaktmästare varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida det ej befinnes skäligt låta honom uppbära något däraf;

att, därest förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af vaktmästarbefattning är i staten medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter 5 år, under villkor att innehafvaren under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt tjänsten, och för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare 5 år på samma villkor, under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänstaldern blifvit uppnådd;

att likväl vaktmästare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af löneförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänstålder, som berättigar honom till pension, icke må samma förhöjning tillträda;

att vid afgang från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen äfvensom ortstillägget utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla, hvad i sådant afseende är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare

- [15.] af beställning, som därefter tillträdess, vid tillträdet till befattningen stadgadt;

dels ock förklara, att en hvar, som med eller efter 1912 års ingång tillträder vaktmästarbefattning vid högskolan, skall vara pliktig underkasta sig nu omförmälda villkor och bestämmelser.

- [16.]

Krigsskolan.

Jag har redan i annat sammanhang för Eders Kungl. Maj:t föredragit den för landtförsvaret utomordentligt viktiga frågan om reservformationerna samt antydt, att för dessa formationer måste finnas befäl redan i fredstid. Hvilket sätt man än väljer för att skaffa officerare till dessa formationer, måste krigsskolan utvidgas. Något förslag i denna riktning har ännu icke hunnit utarbetas, men det torde kunna föreläggas 1912 års Riksdag. Vid sådant förhållande synes mig icke lämpligt, att Eders Kungl. Maj:t nu bifaller inkomna förslag om en del mindre ändringar i krigsskolans stat och i det för skolan gällande reglemente, utan torde dessa förslag, som senast behandlats i arméförvaltningens artilleri- och intendentsdepartements skrifvelse den 16 augusti och arméförvaltningens in pleno skrifvelse den 1 november 1910, böra af myndigheterna ånyo upptagas och revideras med hänsyn till ofvan nämnda reservformationer.

Jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1912 uppföra anslaget till krigsskolan med oförändradt belopp eller 130,165 kronor.

- [17.]

Garnisonssjukhusen i Stockholm och å Karlsborg.

1910 års
Riksdag.

Sedan det under flera år af brist på sökande visat sig omöjligt att besätta underläkarbefattningarna vid garnisonssjukhuset i Stockholm och nämnda tjänster under samma tid kunnat upprätthållas allenast genom att mot särskild ersättning kommendera fältläkarstipendiater såsom extra läkare vid sjukhuset, anmälde arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse i underdånig skrifvelse den 21 december 1909, att det till följd af brist på fältläkarstipendiater visat sig

svårt att upprätthålla berörda tjänstebefattningar äfven på detta sätt. Och ansåge arméförvaltningens nämnda departement och sjukvårdsstyrelse dessa svårigheter icke kunna undanröjas, med mindre än att det för erforderligt antal underläkare anvisades väsentligt förbättrade aflöningsförmåner mot de i gällande stat medgifna. Då emellertid åt garnisonssjukhuset i Stockholm kunde behöfva gifvas en i viss mån förändrad organisation i sammanhang med ett allmänt ordnande af arméns sjukhus, samt vid sådant förhållande icke för det dåvarande borde framläggas förslag till de ändringar i staten, som måste anses erforderliga, ville arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse, som ansåge det vara af behofvet i högsta grad påkalladt, att frågan om underläkarna vid garnisonssjukhuset redan under år 1910 *provisoriskt* ordnades, hemställa,

att i stället för nuvarande sex underläkare, åtnjutande hvar och en — förutom fri bostad med möbler och ved — ett dagarfvode af 3 kronor, finge vid sjukhuset tillsvidare under åren 1910 och 1911 förordnas 2 underläkare och 1 amanuens;

att i arfvoden finge utbetalas: till en hvar af de förra 3,000 kronor jämte fri bostad med möbler och ved samt till den sistnämnde 2,000 kronor jämte enahanda förmåner;

att den daghafvande underläkaren (amanuensen) dessutom finge åtnjuta kost in natura eller kontant ersättning härför med 2 kronor 50 öre för dag, utgörande 912 kronor 50 öre för år; samt

att för beredande af ersättning åt underläkarna och amanuensen för undervisning af elever vid de till sjukhuset förlagda skolor finge utgå ett sammanlagdt belopp af 50 kronor i månaden eller 600 kronor för år.

Då summan af de sålunda ifrågasatta ersättningarna utgjorde 9,512 kronor 50 öre, men de medel, som till de sex underläkarna anvisats å sjukhusets gällande stat, utgjorde allenast 6,570 kronor, erfordrades sålunda, att utöfver staten anvisades ett belopp af 2,942 kronor 50 öre.

Såsom jag i det vid statsverkspropositionen till 1910 års Riksdag fogade statsrådsprotokollet anförde, ansåg jag det uppenbart, att något måste åtgöras för att åvägabringa bättre förhållanden med afseende på underläkarbefattningarna vid garnisonssjukhuset i Stockholm. Att föreslå ändringar i den af 1909 års Riksdag fastställda staten ansåg jag dock på de af arméförvaltningen anförda grunder vara mindre lämpligt, utan fann jag saken provisoriskt kunna ordnas därigenom att beäntliga besparingar å anslaget finge användas till upphjälpaude af underläkar-

- [17.] nas löneförhållanden. På min hemställan, som af Eders Kungl. Maj:t bifölls, föreslog Eders Kungl. Maj:t därför 1910 års Riksdag att i riksstaten för år 1911 upptaga ifrågavarande anslag med oförändradt belopp, 88,200 kronor, äfvensom medgifva, att reservationer å anslaget finge användas till upphjälpande af underläkarnas vid garnisonssjukhuset i Stockholm löneförhållanden.

Riksdagen hade icke något att erinra mot den anordning i afseende å underläkarbefattningarna vid garnisonssjukhuset i Stockholm, som af mig förordats, under förutsättning likväl, att denna anordning blott blefve provisorisk samt att de därmed förenade kostnaderna icke komme att öfverstiga det af arméförvaltningen beräknade beloppet. Riksdagen upptog sålunda i riksstaten för år 1911 anslaget med oförändradt belopp, eller 88,200 kronor, samt medgaf, att reservationer å anslaget finge användas till upphjälpande af underläkarnas vid garnisonssjukhuset i Stockholm löneförhållanden.

I anledning häraf föreskref Eders Kungl. Maj:t uti nådigt bref till arméförvaltningen den 10 juni 1910, att i stället för nuvarande 6 underläkare finge tillsvidare under åren 1910 och 1911 vid nämnda sjukhus förordnas 2 underläkare och 1 amanuens mot åtnjutande af de arvoden och förmåner, arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse föreslagit, hvarjämte i sammanhang härmed stadgades, att häraf föranledda utgifter, som icke finge uppgå till mera än 9,512 kronor 50 öre för år, skulle, i den mån de öfverstege de för berörda sex underläkare i stat anvisade medel, 6,570 kronor, af arméförvaltningens civila departement gäldas af reservationerna å ifrågavarande anslag.

Arméförvalt-
ningens
nuvarande
hemställan.

Arméförvaltningen har nu anført, att ehuru detta ordnande af underläkarförhållandena vid berörda sjukhus, såsom vid statsverkspropositionen till 1910 års Riksdag framhållits, är af provisorisk natur och hittills afsett endast åren 1910 och 1911, anordningen dock måste bibehållas, intill dess åt sjukhuset gifvits en i viss mån förändrad organisation i sammanhang med ett allmänt ordnande af arméns sjukhus. Förslag till ett sådant ordnande kunde emellertid ännu icke af arméförvaltningen framläggas, enär åtskilliga af arméns sjukhus ännu icke hunnit uppföras och frågan om gemensamt eller skilda sjukhus för två eller flera truppförband ännu icke vunnit sin lösning beträffande å några orter förlagda regementen. Då det definitiva ordnandet af underläkarförhållandena vid garnisonssjukhuset af dessa skäl måste tillsvidare uppskjutas, vore önskligt, att det provisoriska ordnande, som medgifvits af 1910 års Riksdag, måtte få fortfara under ytterligare 2 år.

På grund häraf hemställde arméförvaltningen, att Eders Kungl. Maj:t [17.]
täcktes föreslå Riksdagen medgifva, att under åren 1912 och 1913
2 underläkare och 1 amanuens måtte få förordnas vid garnisonssjukhuset
i Stockholm mot åtnjutande af enahanda arfvoden, som bestämts för
åren 1910 och 1911 samt att för ändamålet reservationerna å ifråga-
varande anslag måtte få användas i enahanda utsträckning som af
1910 års Riksdag medgifvits, med allenast den ändring, som betingas
däraf att kost in natura eller kontant ersättning därför med 2 kronor
50 öre borde beräknas tillkomma daghafvande underläkaren (amanuensen)
för skottdagen år 1912.

Då det torde vara nödvändigt att, på sätt arméförvaltningen före- Departements-
slagit, fortfarande, intill dess berörda sjukhus erhållit en i viss mån för- chefs ut-
ändrad organisation, dock högst under 2 år, bibehålla ifrågavarande talande.
anordning med afseende på underläkarbefattningarna vid sjukhuset, får
jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1912 upptaga ifrågavarande
anslag med oförändradt belopp, 88,200 kronor, äfven-
som medgifva, att reservationer å anslaget må använ-
das till upphjälpande af underläkarnas vid garnisons-
sjukhuset i Stockholm löneförhållanden.

De värnpliktigas aflöning, inskrifning och redovisning m. m.

[18.]

Af detta anslag har för rullföringsväsendet å fastlandet och å
Gottland till färdkostnader och mönstringskostnader plägat utgå vissa
belopp, som icke beräknats direkt efter de värnpliktigas tjänstgörings-
dagar. Däremot har naturligtvis penningbidraget och penningtillskottet
plägat beräknas direkt efter tjänstgöringsdagarna.

Färdkostnaderna blefvo i de för 1910 års Riksdag framlagda be-
räkningarna upptagna till 450,000 kronor. Enligt hvad arméförvalt-
ningen anmält, kunna de för år 1912 nedsättas till 350,000 kronor, be-
roende dels på förändringen i det stora flertalets tjänstgöring, i det de
fullgöra bevärningsrekrytskolan och första repetitionsöfningen i en följd,
dels ock därpå att vissa förut under ifrågavarande anslagstitel förda
kostnader, såsom exempelvis portionsersättning och penningbidrag un-
der de värnpliktigas färder, numera öfverförts till andra anslag eller
anslagstitlar.

- [18.] Vid beräkning af *tjänstgöringsdagarnas antal* har jag, såsom redan förut (se sid. 3) anmälts, tagit hänsyn till ifrågasatta minskning i tjänstgöringstiden för vissa värnpliktiga och befrielse från repetitionsöfningarna för vissa värnpliktiga, som förut varit fast anställda. Men dessutom hafva företagits några andra ändringar i de under de sista åren använda beräkningsgrunderna. Först och främst har det med anledning af haubitsbatteriernas tillkomst beräknats 210 man öfverflyttade från infanteriet till artilleriet. Den viktigaste ändringen gäller dock värnpliktskontingentens storlek. I de förutvarande beräkningsgrunderna har nämligen den årliga kontingenten värnpliktiga vid infanteriet beräknats till 24,000 man. På grund af den erfarenhet, som vunnits under de sista åren och i synnerhet år 1909, anser jag emellertid, att den årliga kontingenten sådana värnpliktiga framdeles icke bör uppskattas till mer än 23,300 man. Att anslaget för öfrigt tål vid en nedsättning i beräkningsgrunderna framgår däraf, att under år 1909 nära 150,000 kronor af anslaget förblifvit oanvända.

Upptagas färdkostnaderna till 350,000 kronor och beräknas tjänstgöringsdagarnas antal på sätt jag nu angifvit, men följas i öfrigt vanliga beräkningsgrunder, uppgår värnpliktsanslaget för år 1912, på sätt bil. 65 utvisar, till 2,642,364 kronor. Då det för år 1911 upptagits till 2,877,465 kronor skulle det således kunna minskas med 235,101 kronor; men till förekommande af hvarje missförstånd med hänsyn till nyss nämnda 150,000 kronor, anser jag mig böra erinra, att naturligtvis en mycket stor del af sistnämnda minskning å 235,101 kronor beror på den faktiska nedsättning i tjänstgöringen, som jag föreslagit. Jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att minska detta anslag

nu	kronor 2,877,465: —
med	» 235,101: —
till	kronor 2,642,364: —

- [19.] **Arméns vapen, ammunition och målskjutningsmateriel samt artilleriets öfningar och materiel.**

Detta anslag är i riksstaten för år 1911 upptaget med 2,708,850 kronor.

Arméförvaltningen har anmält, att det icke för närvarande behöfs någon ökning af anslaget, oaktadt det jämligt beräkningarna i statsverkspro-

positionen till 1901 års Riksdag borde efter fullständigt genomförd ny härorganisation utgå med 3,176,000 kronor och oaktadt de anslaget berörande kostnader komma att ökas under år 1912, då från och med sistnämnda år fälthaubitsmaterielen kommer att till en del utlämnas till bruk. Å andra sidan har arméförvaltningen framhållit, att någon minskning af anslaget icke kan äga rum.

[19.]

Enligt hvad jag inhämtat, finnas visserligen å anslaget besparingar till afsevärdt belopp, men jag anser, att det ännu icke vunnits tillräcklig erfarenhet i fråga om anslagsbehovet för att företaga någon nedläggning i det nuvarande anslagsbeloppet.

Departements-
chefen.

Dessutom förestå åtskilliga stora utgifter, som lämpligen torde gäldas från ifrågavarande anslag. *Fältförrådsutrymmena* för artilleriematerielen vid Svea, Göta, Upplands och Smålands artilleriregementen samt vid Norrlands artilleriregementes detachement i Boden behöfva nämligen ökas, delvis till följd af haubitsanskaffningen. Vid hvart och ett af nämnda truppförband måste därför uppföras en förrådsbyggnad och för att vid Göta artilleriregemente få plats för en ny förrådsbyggnad måste ett sommarstall flyttas. Kostnaderna i sin helhet beräknas till 159,000 kronor.

Med hänsyn till hvad jag sålunda anför, får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1912 uppföra ifrågavarande anslag med oförändradt belopp 2,708,850 kronor.

Arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens öfningar och materiel.

[20.]

Brist i anslaget.

I en till statsrådet och chefen för landtförvarsdepartementet ställd skrifvelse af den 10 mars 1910 anmälde arméförvaltningens fortifikationsdepartement, att i detta anslag uppkommit en brist af 241,711 kronor 72 öre. Såsom förklaring till detta förhållande anfördes, bland annat, att fortifikationsdepartementet under en följd af år hos Kungl. Maj:t påvisat ifrågavarande anslags otillräcklighet samt gång efter annan begärt dess höjande, men att Kungl. Maj:t, som alltid funnit dessa upprepade framställningar fullt berättigade, dock med hänsyn till andra betydande

[20.] anslagsäskanden, som icke kunnat undanskjutas, ofta måst högst betydligt minska den af fortifikationsdepartementet begärda ökningen. De anslagskraf dels för större reparationer och dels för nybyggnads- och förändringsarbeten, som under en lång följd af år ingått från truppförbanden, hade alltid måst högst afsevärdt nedprutas af departementet; och detta hade naturligtvis varit till stort men för ett rationellt underhåll af arméns byggnader med mera samt vållat, att underhållsbehovet år efter år måst stegras. Då ökningen af anslaget ej på långt när hållit jämna steg härmed, hade tillståndet alltjämt förvärrats. Härtill komme, att flera framställningar om beviljande af medel varit af sådan art — till exempel för reparation af ångpannor, tak, med mera dylikt — att de ej kunnat afslås, hvilket i sin mån bidragit till bristens ökande.

För att råda bot på det missförhållande, som sålunda förefunnes och som, om det finge fortfara, gifvetvis komme att menligt inverka på underhållet och värden af landtförsvarets fastigheter, syntes enda medlet vara, att den vid 1909 års slut förefintliga bristen ersattes, på det att anslaget i sin helhet måtte från och med år 1910 få användas för sitt afsedda ändamål. Någon fara för att det sålunda till sitt rätta belopp återställda anslaget under kommande år återigen skulle visa sig otillräckligt, syntes fortifikationsdepartementet ej föreligga, förutsatt att den ökning, som i enlighet med den af chefen för generalstaben angifna beräkningsgrunden — 7 öre för hvarje manskaps- och 2 öre för hvarje hästtjänstgöringsdag — ytterligare erfordrades å titel I, komme till stånd, ty flera af de orsaker, som gjort, att anslaget under senare tid blifvit otillräckligt, nämligen stegring i material- och arbetspriser, anordningar för de värnpliktigas inkvarterande, förbättrandet af öfningsfält och skjutbanor med mera dylikt, torde snart nog upphöra att åtminstone i någon större omfattning inverka särskildt fördyrande, och allt eftersom mötesplatserna öfvergåfves och underhållet af därvarande byggnader med mera upphörde, komme ju ett mera normalt förhållande att inträda.

Åtgärder i
anledning af
berörda
anmälan.

I anledning af berörda anmälan föreskref Kungl. Maj:t i nådigt bref den 8 april 1910, att arméförvaltningens civila departement skulle till bristens täckande förskjuta 241,711 kronor 72 öre af omhändertagande medel samt att detta belopp sedermera skulle anmälas till ersättning i sammanhang med framställningen rörande landtförsvarets medelsbehof för år 1912. Detta har nu skett.

Jag kommer att under punkt 51 göra framställning om ett extra anslag till bristens täckande, men jag har ansett mig böra redan här redogöra för orsakerna till bristens uppkomst för att därmed motivera en del af den anslagsökning, hvarom här nedan göres framställning. [20.]
Departements-
chefen.

Anslagsökning för år 1912.

Jämlikt för Riksdagen framlagda beräkningar och af Eders Kungl. Maj:t den 11 november 1910 fastställd stat är ordinarie byggnadsanslaget fördeladt sålunda:

Tit. I. Landtförsvarets under arméförvaltningens fortifikationsdepartements vård och uppsikt ställda fastigheter		kronor	958,000: —
Tit. II. Kommendantskapsutgifter		»	95,640: —
Tit. III. Fortifikationens öfningar		»	52,000: —
Tit. IV. Fortifikationens materiel		»	41,000: —
		Summa kronor	1,146,640: —

Beträffande titel II är icke ifrågasatt någon ändring, men väl beträffande öfriga titlar.

Titel I.

I sina äskanden till 1910 års Riksdag hade arméförvaltningen begärt denna titels höjande till 1,038,000 kronor samt därvid påpekat, att efter det i 1901 års härordning angifna grundpriset af 7 öre för manskapstjänstgöringsdag och 2 öre för hästunderhållsdag totalkostnaden för ifrågavarande titel uppginge till 1,038,282 kronor 32 öre.

Med hänsyn till den statsfinansiella ställningen ansåg jag mig emellertid icke kunna tillstyrka större höjning än till 958,000 kronor; och vann denna tillstyrkan bifall.

1910 års
Riksdag.

Arméförvaltningen har nu anmält, att detta belopp, såsom var att vänta, visat sig alltför knappt; och då därjämte de nytillkomna kasern-etablissemangen komma att medföra ökade kraf å detta anslag, har arméförvaltningen ansett, att behovet af ökning utaf anslaget i fråga fortfarande gör sig gällande och att det belopp, som för år 1911 beräknades såsom behöfligt, med fullt berättigande fortfarande måste fasthållas såsom det minsta, som för ändamålet kräfves, en åsikt som dess-
Arméförvalt-
ningen.

[20.] utom vunnit i styrka af 1910 års erfarenhet af att en mängd ytterst behöfliga underhållsarbeten å arméns byggnader måst af brist på medel undanskjutas.

Arméförvaltningen har emellertid hemställt om ytterligare ökning af denna titel med anledning däraf, att underhållskostnaderna, minst 7,000 kronor, för det vattenverk i Boden, som snart blifver färdigt, måste bestridas från denna titel. I sammanhang därmed har anförts, att underhållet af vattenverket å Karlsborg, som hittills jämlikt nådigt bref den 4 juni 1886 påhvilat denna titel gemensamt med vissa artilleri- och intendentsdepartementens anslag, nu borde gäldas af denna titel ensam och att titeln därför borde höjas med ytterligare 3,000 kronor.

Departement-
schefen.

Jag anser det icke för närvarande föreligga tillräckliga skäl att föreslå ändring i nyss nämnda nådiga bref. Men då byggnadsanslaget visat sig otillräckligt, synes ifrågavarande titels slutsumma böra höjas till 1,038,000 kronor. Härigenom torde emellertid titeln utan vidare höjning blifva i tillfälle att bära jämväl utgifterna för underhåll af vattenverket i Boden.

Titel III.

Denna titel, som är afsedd för fortifikationens öfningar, kommer, på sätt jag förut antydtt, att röna inverkan genom uppsättande af ballong- och gnisttelegraftrupper samt belysningstrupper. Därest det under punkt 14 framställda förslaget om årliga öfningar i Norrland med ingenjörtrupperna vinner bifall, vållas äfven därpå en ökning under titel III.

Arméförvalt-
ningen.

Arméförvaltningen har beräknat dessa nya utgifter sålunda:

årliga öfningar med en ballongafdelning	kronor 15,000: —
» » » » gnisttelegrafafdelning	» 5,000: —
» » » två strålkastarafdelningar i Boden *)	» 6,000: —
» » » två andra strålkastarafdelningar . . .	» 6,000: —
öfningar i Norrland	» 22,250: —
Summa kronor 54,250: —	

Arméförvaltningen har emellertid ansett, att blott hälften af detta belopp erfordras för år 1912.

*) Anskaffade för medel af extra ordinarie anslaget till Bodens fästning.

Anslagsbehovet under denna titel måste naturligtvis för år 1912 beräknas efter de öfningar, som då skola äga rum, och oafsedt om kostnaderna ett senare år, då organisationen fortskridit, måste ökas. [20.] Departements-
chefen.

För öfningar år 1912 med en ballong- och gnisttelegrafafdelning torde, på sätt arméförvaltningen antydt, icke behövas mer än hälften af de angifna beloppen, således resp. 7,500 och 2,500 kronor. Af strålkastarafdelningarna i Boden synes egentligen endast den ena kräfva särskildt anslag till öfningar, men då denna är afsedd att förflyttas på mycket långa distanser, anser jag det icke kunna beräknas mindre än 5,000 kronor för densamma. Utöfver nyss nämnda två strålkastarafdelningar i Boden kommer jag att i fortsättningen tillstyrka uppsättande af endast en ytterligare strålkastarafdelning, för hvars öfningar måste beräknas 3,000 kronor. Slutligen anser jag, att för år 1912 icke behöfver beräknas mer än 9,000 kronor till öfningar i Norrland.

De nya utgifterna under denna titel skulle således enligt mitt förmenande ställa sig sålunda:

årliga öfningar med en ballongafdelning	kronor	7,500: —
» » » en gnisttelegrafafdelning	»	2,500: —
» » » en strålkastarafdelning i Boden	»	5,000: —
» » » en annan strålkastarafdelning ..	»	3,000: —
öfningar i Norrland	»	9,000: —
Summa kronor		27,000: —

Titel IV.

Då äfven denna titel påverkas af de föreslagna ingenjörtruppernas uppsättande, har arméförvaltningen föreslagit följande nya poster i denna titel: Arméförvalt-
ningen.

årligt underhåll af två ballongafdelningars materiel ..	kronor	6,000: —
» » » en gnisttelegrafafdelnings » ..	»	3,000: —
» » » två strålkastarafdelningars i Boden materiel	»	3,000: —
» » » två andra strålkastarafdelningars materiel	»	3,000: —
Summa kronor		15,000: —

Dessutom har arméförvaltningen hemställt om 3,100 kronor till underhåll af viss af arméförvaltningen föreslagen vinterutrustning; så-

[20.] ledes i allt en höjning å ifrågavarande titel af 18,100 kronor. Endast hälften häraf skulle dock behövas för år 1912.

Departements-
chefen.

Såsom jag framdeles (punkt 38) kommer att anföra, kan jag icke för närvarande tillstyrka anskaffning af vinterutrustning, hvadan denna post tillsvidare utgår. Likaså kommer jag framdeles att tillstyrka, att under år 1912 anskaffas materiel till, förutom en gnisttelegrafafdelning, endast en ballongafdelning och en strålkastarafdelning. För den materiel, som sålunda nyanskaffas, torde icke behöfva beräknas mer än half, men för de redan förut förvärfvade strålkastarafdelningarna i Boden full underhållskostnad. I följd häraf skulle för år 1912 under ifrågavarande titel uppföras följande nya utgiftsposter:

årligt underhåll af en ballongafdelnings materiel	kronor 1,500: —
» » » en gnisttelegrafafdelnings materiel »	1,500: —
» » » två strålkastarafdelningars i Boden materiel	3,000: —
» » » en annan strålkastarafdelnings materiel »	750: —
Summa kronor 6,750: —	

Sammanfattning.

Sammanfattas de höjningar, som jag under de olika titlarna förordat, blir resultatet följande:

titel I höjning från kronor 958,000: — till kronor 1,038,000: —	
» II ingen höjning » 95,640: — » » 95,640: —	
» III höjning från » 52,000: — » » 79,000: —	
» IV » » » 41,000: — » » 47,750: —	
anslaget i sin helhet från kronor 1,146,640: — till kronor 1,260,390: —	

Med anledning häraf får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att *höja* anslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommendantskapsutgifter samt fortifikations öfningar och materiel

nu	kronor 1,146,640: —
med	» 113,750: —
till	kronor 1,260,390: —

Arméns mathållning.

[21.]

Förändring i beräkningsgrunderna?

Förslagsanslaget till arméns mathållning har allt sedan år 1908 utgått efter 58 öre per man och tjänstgöringsdag. Med denna beräkningsgrund har visserligen hvarje år en del af anslaget blifvit oanvänd — så till exempel vid 1909 års utgång omkring 395,000 kronor — men hvad som icke användes, återgår, på grund af anslagets natur, till statsregleringen i dess helhet.

Arméförvaltningen har emellertid, oaktadt berörda förhållande, ansett det icke vara tillrådligt att göra någon nedsättning i beräkningsgrunderna för anslaget; och har arméförvaltningen därvid framhållit, att det är omöjligt att ett år i förväg bedöma blifvande lifsmedelspris med någon säkerhet och att just denna omständighet varit bestämmande för anslagets natur. Å andra sidan har arméförvaltningen icke heller velat förorda en *höjning* i beräkningsgrunderna för att tillmötesgå de från vissa håll gjorda yrkandena om en rikligare utspisning för armén. Arméförvaltningen har nämligen funnit dessa yrkanden obefogade, då af verkställd utredning framgår, att svenska arméns provianteringsstater ej allenast äro fullt tillräckliga utan rikligare än någon annan armés.

Köksaffallet.

Det vid armén uppkommande köksaffall plägar försäljas och inkomsterna häraf tillgodoföras truppförbandens enskilda lägerkassor. Dessa kassor äro författningsenligt afsedda uteslutande för att bereda nytta och nöje för manskapet.

I underdånig skrifvelse den 4 februari 1910 hemställde civilkommissionen, att inkomsterna af köksaffallet för framtiden måtte få ingå till truppförbandens proviantanslag, dit de ju egentligen höra, och komma manskapet till godo i form af förbättrad utspisning.

Då det emellertid befarades, att lägerkassorna, om de beröfvades inkomsterna af köksaffallet, skulle vara ur stånd att fylla sitt ändamål, erhöll arméförvaltningen anmodan att inkomma med utredning i detta afseende.

- [21.] *Arméförvaltningen* har nu efter vederbörandes hörande anfört, att truppförbanden måste beredas ersättning i någon form, därest inkomsterna af köksaffallet ej längre få disponeras för manskapets nytta och nöje, samt att denna ersättning lämpligen bör utgöras af ett nytt anslag, utgående med visst belopp per man och tjänstgöringsdag. Under framhållande af att manskapets utspisning numera är af den beskaffenhet, att en ytterligare förbättring knappast är erforderlig, har arméförvaltningen, för den händelse civilkommissionens framställning skulle bifallas (och då någon nedsättning i portionspriset icke torde kunna ifrågasättas), hemställt om ett nytt ordinarie anslag, benämndt »anslag till manskapets nytta och nöje» samt beräknadt till inemot 100,000 kronor.

Sammanfattning.

På de af arméförvaltningen anförda skäl anser jag mathållningsanslaget böra liksom hittills beräknas efter ett portionspris af 58 öre för hvarje man och dag. Beräknas antalet tjänstgöringsdagar på förut (sid. 108) angifna, af mig förordade sätt, sker emellertid härigenom faktiskt en nedsättning i beräkningsgrunderna. Detta kan ju också vara önskligt, då anslaget, sådant det hittills beräknats, icke på långt när blifvit taget i anspråk.

Hvad angår köksaffallets disponerande, så lär en utredning angående lägerkassornas användning vara förestående, och torde vara lämpligast att, innan ärendets afgörande, afvakta resultatet af densamma. Under alla omständigheter synes mig icke lämpligt att nu begära uppdragandet i riksstaten af ett nytt ordinarie anslag.

Med nu af mig förordade beräkningsgrunder skulle beloppet af mathållningsanslaget komma att för år 1912 uppgå till 7,386,557 kronor 52 öre (se bil. 66). Då anslaget för år 1911 utgör 7,604,691 kronor, skulle det alltså kunna minskas med, i jämnt krontal, 218,133 kronor. Jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att minska anslaget till arméns mathållning	
nu	kronor 7,604,691: —
med	» 218,133: —
till.....	kronor 7,386,558: —

Furagering af arméns hästar.

[22.]

Detta anslag har allt sedan år 1907 beräknats efter 1 krona för häst och dag under tjänstgöring samt 80 öre under uppställning i depå.

Arméförvaltningen har anmält, att anslaget under senaste tioårsperioden nästan ständigt måst öfverskridas och att icke ens den vid 1907 års Riksdag företagna höjningen varit tillräcklig under år 1908.

I anslutning till hvad arméförvaltningen sålunda anfört, har jag låtit beräkna anslaget för år 1912. Denna beräkning (se bil. 68) slutar å 3,199,752 kronor 40 öre, och får jag därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att höja detta anslag	
nu	kronor 3,110,882: —
med, i jämnadt tal,	» 88,870: —
till	kronor 3,199,752: —

Arméns munderingsutrustning.

[23.]

Allt sedan den nya härordningen antogs, har detta anslag beräknats efter 33 öre om dagen för hvarje man samt 10 öre om dagen för hvarje häst under användning och 5 öre om dagen för hvarje häst under uppställning i depå.

Det efter dessa grunder beräknade anslaget har emellertid visat sig vara mer än tillräckligt. Vid 1909 års slut fanns en reservation af öfver 78,000 kronor. Jag anser därför, att äfven i fråga om detta anslag kan tillämpas den förut (sid. 108) angifna, af mig förordade beräkning af antalet manskapstjänstgöringsdagar, så att anslaget något nedsättes. I så fall skulle, på sätt bil. 69 utvisar, anslagsbehovet för år 1912 utgöra 4,408,146 kronor 92 öre, och får jag därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att minska detta anslag	
nu	kronor 4,528,197: —
med, i jämnadt tal,	» 120,050: —
till	kronor 4,408,147: —

[24.]

Arméns diverse intendenturbehof.

Detta anslag har de sista åren beräknats efter 6 öre per man och tjänstgöringsdag. Vid 1909 års utgång fanns emellertid en reservation af öfver 48,000 kronor, och jag anser därför anslaget kunna bära den nedsättning, som uppstår, om antalet tjänstgöringsdagar beräknas på förut (sid. 108) angifna, af mig förordade sätt. I enlighet härmed skulle anslaget för år 1912 komma att uppgå till 763,603 kronor 68 öre (se bil. 70).

Jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att minska detta anslag	
nu	kronor 786,072: —
med, i jämnadt tal,	» 22,468: —
till	kronor 763,604: —

[25.]

Arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten.

Reservation å anslaget.

Å ifrågavarande anslag fanns från år 1909 en reservation af 130,000 kronor.

Arméförvaltningen har emellertid upplyst, att denna reservation erfordras för att täcka en del af de erforderliga kostnaderna för redan ombesörjd behöflig anskaffning af sängfilar och sängar med anledning af de nya årsklasser, hvilka ytterligare inkallats och komme att inkallas till repetitionsöfningarna, hvarigenom under dessa den förutvarande tjänstgörande manskapsstyrkan väsentligen ökades.

Befintligheten af ofvan nämnda reservation syntes därför icke vara af betydelse för anslagsbehovet för år 1912.

Icke heller torde detta anslagsbehof i någon nämnvärd grad röna inverkan af ifrågasatta bestämmelser om:

Bestridandet af kostnaderna för uppvärmning och belysning af mäss- och samlingslokaler vid armén.

Vid armén finnas särskilda mäss- och samlingslokaler för officerare, för underofficerare och för manskap. Storleken af dessa med tillhörande kök dels enligt nuvarande förhållanden dels sedan beslutade nybyggnads- och förändringsarbeten för ordnande af sådana lokaler blifvit fullbordade framgår af nedanstående tabell:

Nuvarande
förhållanden.

nu

	för officerare. kbn.	för underofficerare. kbn.	för manskap. kbn.
rum, serveringsrum och tamburer ...	33,466	8,411	24,212
kök.....	3,447	1,109	3,346

sedermera

	för officerare. kbn.	för underofficerare. kbn.	för manskap. kbn.
rum, serveringsrum och tamburer ...	34,372	13,773	61,414
kök.....	3,631	649	3,804

Samtliga dessa lokaler anordnas på kronans bekostnad, och all vattenförbrukning i dem bekostas af statsverket.

Manskapets lokaler uppvärmas och erhålla lyse på kronans bekostnad, för så vidt nämligen icke marketenterirörelsen därstädes öfverlåtits på enskild person, ty då får denne vidkännas dessa kostnader. Beträffande öfriga lokaler äro dessa visserligen i den mån af mera enskild natur, att de officerare och underofficerare, hvilka af tjänstgöring tidvis äro så bundna vid sin kasern, att de icke hinna besöka sina hem, nödgas intaga sina måltider i dessa lokaler, men de äro därjämte och hufvudsakligen afsedda för militära ändamål, såsom till samling i tjänsteständaren, krigsspel och andra öfningar inomhus, äfvensom för vistelse under kortare uppehåll under tjänstgöringen. Därför pläga också officers- och underofficersmässlokaler, med undantag af därtill hörande kök och ekonomirum, uppvärmas och belysas på kronans bekostnad.

Städning och öfrig renhållning af lokalerna verkställas af officers- och underofficerskårernas privata mässbetjäning eller, beträffande manskapsmässarna, af manskapet.

[25.]

Alla de kostnader, som statsverket i nu angifna afseenden får vidkännas för vatten, lyse och uppvärmning, drabba anslaget till arméns kasernutredning m. m.

Arméförvalt-
ningens
i förslag.

Arméförvaltningens intendentsdepartement har ansett, att de i regel rådande faktiska förhållandena vid armén, hvad beträffade bekostande af eldning, belysning m. m. af de i kronans etablissemang befintliga mäss- och samlingslokaler, utan tvifvel grundade sig på en uppfattning af kronans skyldighet att i allmänhet tillhandahålla därför erforderliga medel, en uppfattning, hvars riktighet torde få anses gifven. Departementet ville därför föreslå, att samtliga för arméns officerare, underofficerare och manskap i kronans etablissemang upplåtna mäss- och samlingslokaler — med undantag af dithörande kök och ekonomirum — måtte eldas och belysas på statens bekostnad; dock skulle så icke ske med de lokaler, där marketenterirörelsen utöfvades af en entreprenör, enär uppvärmning och belysning i dem skulle bekostas af denne. Utgifterna för lyse borde dock få bestridas af statsmedel blott för tiden från revej till senast en half timme efter den s. k. tystnadssignalen samt i fråga om officers- och underofficersmässar under öfrig tid af dygnet endast, då lokalerna användes för militärt ändamål, såsom vidtagande af förberedelser för nattliga öfningar, hållande af föredrag i ämnen, som beröra tjänsten m. m. Kostnaderna för vatten i lokalerna, köken och betjäningsrummen däri inräknade, skulle gäldas af kronan, hvaremot statsverket icke borde belastas med några utgifter för städning och öfrig renhållning. Någon nämnvärd ökning af utgifterna under anslaget till arméns kasernutredning m. m. torde härigenom icke komma att uppstå.

Departements-
chefens
uttalande.

Eftersom kronan bestridt utgifterna för ifrågavarande mässars anordnande och till större delen för desammas möblering, synes mig däraf blifva en naturlig följd, att samma lokaler, i den mån de användas för militära ändamål, med afseende å eldning, belysning m. m. likställas med kasernetablissemangets öfriga lägenheter. Intendentsdepartementets förslag, som för öfrigt till allra största delen grundar sig på rådande praxis, torde därför icke innebära någon afvikelse från hittills följda principer. Blott i en punkt synes det mig innebära fara för orättvisa, nämligen däruti att kronan skulle underlåta att bekosta belysningen i de lokaler, där marketenterirörelse genom entreprenörer bedrefves. Ty om entreprenören skall vidkännas denna kostnad, är måhända den möjligheten icke alldeles utesluten, att han kan taga igen

utgiften genom försämrade varor eller ökade priser, som manskapet sedan får vidkännas. För att förekomma detta synes det under alla omständigheter nödigt att utfärda särskilda kontrollföreskrifter. Systemet med manskapsmässarnas uthyrande till entreprenörer håller emellertid allt mer på att försvinna. Det skulle därför innebära en obetydlig kostnadsökning för staten, om äfven sådana manskapets mässlokaler, som innehafvas af entreprenörer, belystes och uppvärmdes på statens bekostnad. Till och med denna utsträckning af statens skyldigheter skulle i allt fall beräkningsgrunderna för kasernutredningsanslaget ej behöfva ändras.

Anslagsbehovet för år 1912.

Alldeles oafsedt frågan om uppvärmning och belysning af mässlokalerna har dock föreslagits ändring af dessa grunder.

I de för 1910 års Riksdag framlagda beräkningarna upptogos: vissa belopp för fanjunkare och sergeanter med vederlikar, 11 öre för hvarje manskapstjänstgöringsdag och 2 öre för hvarje hästtjänstgöringsdag. I förhållande till föregående år utgjorde detta en höjning med 1 öre för hvarje tjänstgöringsdag. Arméförvaltningen hade begärt en ökning af 2 öre per tjänstgöringsdag, men enligt hvad det vid 1910 års statsverksproposition fogade protokollet gifver vid handen, ansåg jag höjningen för år 1911 kunna begränsas till 1 öre, dock höll jag det icke för otroligt, att ifrågavarande anslag på anförda skäl kunde behöfva ytterligare höjas.

Arméförvaltningen har nu anført, att med den omfattning, som infanteritruppförbandens kasernering komme att hafva fått in på år 1912, vore det af skäl, som i 1910 års statsverksproposition anförts, nödvändigt, att anslaget ökades; och ansåge arméförvaltningen denna ökning icke böra bestämmas lägre, än att anslaget för år 1912 måtte utgå med 12 öre per manskapstjänstgöringsdag och 3 öre per hästunderhållsdag.

Arméförvaltningens hemställan för år 1912.

Om detta arméförvaltningens förslag bifölles, skulle kasernutredningsanslaget under loppet af två år höjas med 2 öre per tjänstgöringsdag. Det kan ju förefalla vara väl mycket, men man måste betänka, hvilken betydlig förändring inträdt i fråga om de förhållanden, som ligga till grund för anslaget, framför allt den fortgående kaserneringen. Förr pågingo vapenöfningarna så godt som uteslutande de varma och ljusa sommarmånaderna, nu hafva de utsträckts att omfatta tiden omkring april—september. Härtill kommer, att i den mån truppförbanden

Departementschefens uttalande.

- [25.] kaserneras, tages kasernutredningsanslaget allt mer och mer i anspråk äfven under vintermånaderna för de till kasernerna förlagda skolorna. Skillnaden framgår tydligast, om man ser på de olika kostnader, som kasernutredningsanslaget fordom fått och nu får vidkännas för ett infanteriregemente. För ett indelt infanteriregemente uppgingo de förr till 1,500 à 2,000 kronor; nu uppgå de för ett dylikt truppförband till omkring 4,500 kronor, och för ett kaserneradt infanteriregemente stiga de till i medeltal öfver 25,000 kronor.

Enligt 1901 års härordning skall ifrågavarande anslag också vid öfvergångstidens slut vara höjdt icke blott med det öre per tjänstgöringsdag, som nu är i fråga, utan med ytterligare 1 öre.

Med anledning af hvad jag sålunda anfört, anser jag mig icke kunna annat än tillstyrka arméförvaltningens förevarande framställning. Beräknas antalet manskapstjänstgöringsdagar på förut (sid. 108) angifna, af mig förordade sätt, blir ökningen i allt fall icke alltför betydlig.

I enlighet med hvad jag nu anfört, har jag låtit beräkna anslagsbehovet för år 1912 (se bil. 71). Då totalbeloppet utgör 1,899,585 kronor 54 öre, får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att höja anslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten

nu	kronor 1,777,056: —
med, i jämnadt tal,	» 122,530: —
till	kronor 1,899,586: —

- [26.]

Arméns sjuk- och veterinärvård samt hofbeslag m. m.

Detta anslag upptogs i statsregleringen för år 1911 till 376,593 kronor, beräknadt efter 2 öre för man och tjänstgöringsdag och efter 3,3 öre om dagen för hvarje kronan tillhörig häst, rusthållshäst eller legd häst.

Arméförvaltningen har anmält, att å anslaget torde från år 1910 finnas en behållning af omkring 32,000 kronor, men då denna väl behöfves för pågående förbättring af sjukvårdsmaterielen samt anskaffning af utredning till sjukhusen vid de nyuppförda kasernetablissemangen m. m., har arméförvaltningen ansett, att någon ändring af beräkningsgrunderna för ifrågavarande anslag icke bör ifrågakomma.

Departements-
chefen.

Äfven detta anslag anser jag emellertid med hänsyn till nämnda behållning kunna bära den nedsättning, som uppkommer, om antalet manskapstjänstgöringsdagar beräknas på förut (sid. 108) angifna, af mig

förordade sätt. Anslagsbehovet för år 1912 skulle då uppgå till 372,185 kronor 97 öre (se bil. 72). Jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen [26.]

att minska detta anslag	
nu.....	kronor 376,593: —
med	» 4,407: —
till	kronor 372,186: —

Ersättning för rustning och rotering.

[27.]

Angående storleken af det anslag, som under denna titel erfordras för år 1912, har statskontoret i sin förberörda skrifvelse den 14 december 1910 åberopat en af generalintendenten uppgjord tablå; och har statskontoret efter verkställd granskning af denna tablå, enligt hvilken ifrågavarande anslag skulle kunna nedsättas till 870,000 kronor, förklarat sig icke hafva någon anmärkning att göra mot densamma.

På grund häraf får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att minska detta anslag	
nu.....	kronor 950,000: —
med	» 80,000: —
till	kronor 870,000: —

Öfriga ordinarie anslag.

[28.]

Beträffande öfriga ordinarie anslag, som i riksstaten för innevarande år finnas å fjärde hufvudtiteln uppförda, har jag icke anledning att föreslå någon förändring.

De ordinarie anslagen i sin helhet.

Fjärde hufvudtitelns ordinarie anslag utgöra	
för år 1911 tillhoppa	kronor 49,978,845: —
Genom de af mig å vissa anslag ifrågasatta	
tillökningarna eller minskningarna skulle summan	
af de ordinarie anslagen ökas med	» 136,341: —
och alltså komma att för år 1912 utgöra	kronor 50,115,186: —

[28.]

Jag tillåter mig dock erinra om, att de ordinarie utgifterna för år 1911 i själfva verket beräknats 250,000 kronor högre än anslagens slutsumma, enär för utgifterna jämväl skulle användas besparingar till sist nämnda belopp å remonteringsanslaget.

Extra anslag.

Artilleribehof.

[29.]

Nya eldhandvapen.

I det vid statsverkspropositionen till 1903 års Riksdag fogade statsrådsprotokollet beräknades, att efter fullständigt genomförd härordning skulle för armén behövas 350,000 gevär och 50,000 karbiner, däraf 150,000 gevär vore afsedda för landstormen. Då Riksdagen dittills beviljat medel till 150,000 gevär och 30,000 karbiner, erfordrades således ytterligare beviljande af medel till 200,000 gevär och 20,000 karbiner.

På Kungl. Maj:ts förslag att bevilja medel till vidare anskaffning af 50,000 gevär och 20,000 karbiner, beviljade 1903 års Riksdag härför 3,570,000 kronor, och anvisade häraf å extra stat för år 1904 ett belopp af 1,190,000 kronor. För åren 1905—1908 äskades ingen anvisning till gevärsfabrikationen, men för hvartdera af åren 1909 och 1910 anvisades 800,000 kronor och för år 1911 återstoden af de beviljade medlen, eller 780,000 kronor.

I fråga om användningen af dessa anvisade medel har *arméförvaltningen* upplyst, att vid 1911 års utgång beräknas vara anskaffade 260,000 gevär och 50,000 karbiner, men att det oakadt en behållning af 400,000 kronor å de anvisade medlen sannolikt kommer att förefinnas. Det skulle således med hänsyn till arméns totalbehof återstå att efter 1911 års utgång anskaffa ytterligare 90,000 gevär.

Arméförvaltningen har nu föreslagit en ytterligare anskaffning af 40,000 gevär. Efter beräkning af 40 kronor i tillverkningskostnad för hvarje gevär skulle för 40,000 sådana erfordras 1,600,000 kronor.

Då det emellertid finnes en behållning af 400,000 kronor, har arméförvaltningen hemställt om beviljande af allenast 1,200,000 kronor.

[29.]

I fråga om *planen* för anskaffningen har arméförvaltningen framhållit, dels att med 1912 års början skulle finnas ett relativt stort förråd af gevär, dels ock det i öfrigt lämpliga i att genom en småningom skeende minskning af årstillverkningen fylla återstående behof. Arméförvaltningen har därför ansett årstillverkningen efter år 1911 böra inskränkas från under senaste åren tillverkade 20,000 gevär per år. På samma gång har arméförvaltningen erinrat om nödvändigheten af att tillverkningen vid gevärsfaktorierna blifver säkerställd för en tid af tre år framåt, hvilket är nödvändigt, enär vissa materialier, såsom stockämnen, måste lagras vid faktorierna flera år, innan de kunna användas. Det har därför synts arméförvaltningen lämpligt, att 40,000 gevär tillverkades under de tre närmaste åren efter år 1911, samt att denna tillverkning fördelades på det sätt, att 15,000 tillverkas år 1912 och återstoden ungefär lika fördelas på åren 1913 och 1914. Då tillverkningen år 1912 sålunda skulle kräva 600,000 kronor, borde med beräkning af förut nämnda behållning 200,000 kronor anvisas för samma år.

För egen del har jag intet att erinra mot arméförvaltningens förslag. Visserligen torde det icke vara lämpligt att under nuvarande förhållanden angifva en exakt siffra för arméns totalbehof af eldhandvapen, men den nu ifrågasatta anskaffningen är under alla omständigheter nödvändig. Anskaffningsplanen synes mig väl afvägd; och förefaller det mig lämpligare, att årstillverkningen på sätt som föreslagits undergår en successiv minskning, än att den alltjämt skulle hållas vid samma höjd och sedermera, när totalbehofvet vore fylldt, afskedanden i massa skulle behöfva tillgripas.

Departements-
chefen.

På grund af hvad jag sålunda anført, får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för *fortsatt anskaffning af nya eldhandvapen för armén* bevilja 1,200,000 kronor samt att häraf å extra stat för år 1912 anvisa 200,000 kronor.

Mobiliseringsammunition för eldhandvapen.

I det vid 1909 års statsverksproposition fogade protokollet framlades en af generalfälttygmästaren då lämnad redogörelse för tillverk-

[29.] ningen af ifrågavarande ammunition. Enligt denna redogörelse komme tillgången af mobiliseringsammunition vid 1909 års utgång att utgöra 140 miljoner patroner, hvadan af det behöfliga antalet, 200 miljoner, återstode att anskaffa 60 miljoner. Under det att årstillverkningen förr uppgått till 20 miljoner patroner, borde den emellertid af vissa skäl frandeles minskas. Då det verkliga återstående penningbehovet icke för det dåvarande kunde med säkerhet bestämmas, enär genom möjligen uppstående besparingar såväl å detta anslag som å ordinarie vapenanslaget tillgången kunde blifva större än den beräknade, behöfde ej äskas medel för anskaffning af mer än 40 miljoner patroner, hvilken anskaffning kunde fördelas på 3 å 4 år. Däremot behöfdes lokaler för att förvara ammunitionen.

För egen del förklarade jag till protokollet, att den af general-fälttygmästaren sålunda ifrågasatta planen för fyllande af den återstående delen af ammunitionsbehovet syntes mig ändamålsenlig. Från arméns synpunkt vore det visserligen önskvärdt, att behovet blefve fyllt så snart som möjligt, men ansåge jag dock lämpligt att småningom minska tillverkningen, enär man så vidt möjligt borde undvika tvungen afgång för de vid fabrikationen anställda arbetarna.

Riksdagen biföll Eders Kungl. Maj:ts proposition att för fortsatt anskaffning af mobiliseringsammunition för eldhandvapen samt uppförande af behöfliga förrådslokaler därför bevilja 3,000,000 kronor och däraf på extra stat för år 1910 anvisa 1,000,000 kronor.

Till 1910 års Riksdag anmälde, att å såväl ordinarie som extra ordinarie anslaget för handvapens ammunition uppstått så stor besparing, att man under år 1911 kunde fortsätta med lika stor årstillverkning som under år 1909 utan att därför behöfva hos Riksdagen äska ytterligare medel.

Arméförvaltningen har nu upplyst, att det med säkerhet kan beräknas, att äfven vid 1911 års slut så stor behållning å detta anslag förefinnes, att tillverkningen under år 1912 kan bibehållas vid samma storlek som under år 1911, eller högst 14 miljoner patroner mobiliseringsammunition. Sedermera är det meningen, att årstillverkningen skall minskas småningom, så att den nödvändiga minskningen af arbetspersonalen i möjligaste mån kan ske på frivillighetens väg.

Jag får sålunda hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes för Riksdagen anmäla, att det icke å 1912 års stat erfordras något extra anslag för fortsatt tillverkning af ammunition för eldhandvapen.

Ny fältartillerimateriel.

[30.]

Till anskaffning af ny fältartillerimateriel beviljades af 1909 års Riksdag 3,000,000 kronor, hvaraf å extra stat för år 1910 anvisades 800,000 kronor. För år 1911 begärdes en anvisning af ytterligare 400,000 kronor, hvilken framställning dock icke vann Riksdagens bifall. Alltså återstå oanvisade 2,200,000 kronor.

Enligt den plan för ifrågavarande anskaffning, som framlades i det vid statsverkspropositionen till 1910 års Riksdag fogade protokollet skulle anskaffningen ske på så sätt, att någon del af fälthaubitsmaterielen kunde vara färdig år 1911, på det att öfningar, om än i mindre omfattning, skulle kunna äga rum med materielen under nämnda år. Vidare borde materielen kunna påräknas till viss omfattning från och med år 1912 samt vara i sin helhet anskaffad år 1913.

Arméförvaltningen har nu framhållit det vara af synnerlig vikt, att ifrågavarande materiel blefve slutligt anskaffad inom ofvan nämnda tid, hvadan återstoden af det beviljade anslaget eller 2,200,000 kronor borde fördelas på två år, och för år 1912 anvisas 1,100,000 kronor.

I likhet med arméförvaltningen finner jag det vara af stor vikt, att ifrågavarande materiel är i sin helhet anskaffad år 1913. Men för detta ändamål torde icke vara absolut nödigt, att hela det beviljade beloppet finnes anvisadt vid 1913 års början, utan torde det kunna anstå med en del till 1914 års början, blott denna återstod då kan med säkerhet påräknas. De 2,200,000 kronor, som ännu äro oanvisade, synas mig därför utan afsevärd olägenhet kunna fördelas på tre i stället för två år. Jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

Departements-
chefen.

att för *anskaffning af ny fältartillerimateriel* af det utaf 1909 års Riksdag beviljade beloppet, 3,000,000 kronor, å extra stat för år 1912 anvisa ytterligare 800,000 kronor.

Artilleri- och fortifikationsbehof.

Bodens fästning.

[31.]

Till fullbordande af befästningsarbetena vid Boden beviljade 1906 års Riksdag ett belopp af 7,134,500 kronor.

[31.] Häraf har anvisats:

af 1906 års Riksdag	kronor	1,575,000: —
» 1907 » »	»	1,600,000: —
» 1908 » »	»	1,400,000: —
» 1909 » »	»	1,400,000: —
» 1910 » »	»	359,500: —

eller tillhopa kronor 6,334,500: —

Ännu återstå således 800,000 kronor oanvisade.

Med hänsyn till arten af de återstående befästnings- och bestyckningsarbetena samt den lämpliga gången af deras slutförande har *arméförvaltningen* nu efter verkställd pröfning funnit hvad ännu är oanvisadt böra fördelas till ungefär samma omfång å de båda åren 1912 och 1913, samt därför hemställt, att hälften af ofvannämnda återstående anslagsbelopp eller 400,000 kronor måtte af Riksdagen äskas för år 1912.

Departements-
chefen.

Det synes mig emellertid icke vara förenadt med någon väsentlig olägenhet, om oanvisade 800,000 kronor fördelas på 3 år och om det för år 1912 anvisas endast 200,000 kronor. Jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att utaf det till *fullbordande af befästningsarbetena vid Boden* beviljade beloppet, 7,134,500 kronor, å extra stat för år 1912 anvisa 200,000 kronor.

Fortifikationsbehof.

[32.]

Kasernbyggnader.

Före bygg-
nadsplanens
godkännande.

Vid 1906 års Riksdag beviljades 21,744,000 kronor till uppförande af nya kasernetablissemang för följande femton infanteriregementen, nämligen: Lifregementets grenadjärer, Första och Andra lifgrenadjärregementena, Västgöta regemente, Upplands infanteriregemente, Skaraborgs, Södermanlands, Kronobergs, Jönköpings, Älfsborgs, Bohusläns, Kalmar och Värmlands regementen samt Norra och Södra skånska infanteriregementena.

Af det beviljade beloppet anvisade 1906 års Riksdag 4,400,000 kronor, 1907 års Riksdag ett lika stort belopp, 1908 års Riksdag

850,000 kronor och 1909 års Riksdag 1,000,000 kronor, eller tillhopa [32.]
10,650,000 kronor.

1910 års
Riksdag.

Sedan för följande kasernetablissemang antagits entreprenadanbud på grundläggning och byggnader, nämligen: för Lifregementets grenadjärer i Örebro, för Värmlands regemente i Karlstad och Upplands infanteriregemente i Uppsala, samt nådig fastställelse meddelats å förslag till kasernetablissemang för Bohusläns regemente i Uddevalla och Skaraborgs regemente i Sköfde, framlade kasernbyggnadsnämnden med underdåniga skrivelser den 11 november och den 15 december 1909 olika alternativ för kasernbyggnadsarbetets ordnande med en till hvarje alternativ hörande finansplan, däri på de olika byggnadsåren fördelats ej mindre den i proposition nr 177 till 1908 års Riksdag uppgifna kostnadssumman af omkring 33 miljoner kronor, än äfven utgifterna för en del beräknade, jämväl i berörda proposition antydda terasserings-, sprängnings- och grundförstärkningsarbeten.

Enligt ett af dessa alternativ skulle 3 etablissemang påbörjas under hvart af åren 1909—1913 och partiell forcering äga rum åren 1910 och 1911. Byggnadstiden skulle omfatta 3 $\frac{1}{2}$ år för hvarje etablissemang samt 7 $\frac{1}{2}$ à 8 år i sin helhet. Härigenom skulle åren 1912 och 1913 arbetet å nio etablissemang komma att vara samtidigt i gång förutom smärre förarbeten å ytterligare tre etablissemang. Under åren 1911 och 1914 skulle arbeten af större omfattning likaledes samtidigt pågå å nio platser.

Enligt denna byggnadsplan skulle vidare ofvan angifna omkring 33 miljoner kronor fördelas på byggnadsåren sålunda:

	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916
miljoner kronor	0,6	3,5	5,2	6,6	6	5,2	4	2

Såsom jag uti det vid statsverkspropositionen till 1910 års Riksdag fogade statsrådsprotokollet anförde, skulle enligt denna byggnadsplan, hvilken jag ansåg vara den lämpligaste, kasernbyggnadsarbetet under åren 1909, 1910 och 1911 kräfvat tillhopa omkring 9,3 miljoner kronor. Eftersom Riksdagen emellertid redan anvisat tillhopa 10,650,000 kronor, skulle således ingen anvisning då behövas, utan arbetet till 1911 års slut kunna försiggå för redan anvisade medel. Men då enligt nämnda byggnadsplan kasernbyggnadsarbetet under år 1912 skulle kräfvat omkring 6,6 miljoner kronor, syntes det mig vara klokt att underlätta statsregleringen för år 1912 därigenom, att redan 1910 års Riksdag anvisade 1,000,000 kronor.

[32.]

Med gillande af denna min mening föreslog Eders Kungl. Maj:t 1910 års Riksdag att för år 1911 anvisa 1,000,000 kronor af det utaf 1906 års Riksdag till uppförande af kasernetablissemang för femton infanteriregementen beviljade anslaget, 21,744,000 kronor.

Riksdagen fann i likhet med mig ofvan upptagna alternativ vara det lämpligaste och biföll Eders Kungl. Maj:ts framställning.

Därmed hade Riksdagen sålunda af det för ifrågavarande ändamål beviljade beloppet anvisat tillhopa 11,650,000 kronor.

Kasern-
byggnads-
nämndens
nuvarande
framställning.

Uti underdånig skrifvelse den 16 november 1910 har nu arméns kasernbyggnadsnämnd öfverlämnat redogörelse för sin byggnadsverksamhet under år 1910, därvid nämnden, som numera antagit entreprenadkontrakt jämväl för uppförandet af kasernetablissemangen för Bohusläns och Skaraborgs regementen, meddelat, att arbetena å de olika byggnadsplatserna — Örebro, Karlstad, Uppsala, Uddevalla och Sköfde — i allmänhet fortgått efter beräkning. Dock hade någon tidsförsening uppstått för en del arbeten i Örebro på grund af svåra grundläggningsförhållanden samt tidsödande och svåra gräfnings- och sprängningsarbeten för erforderliga rörgrafvar samt i Karlstad till följd af oväntadt stora svårigheter beträffande bergsprängnings- och grundläggningsarbeten. Härjämte hade uppförandet af byggnaderna å sistnämnda plats icke oväsentligt försenats genom strejk inom muraryrket och byggnadsentreprenörens förvållande i öfrigt. I Uppsala, Sköfde och Uddevalla hade arbetena däremot fortskridit efter beräkning och utan afsevärda förseningar.

Utgifterna för år 1910, som enligt ofvanberörda af Riksdagen godkända byggnadsplan beräknats till 3,5 miljoner kronor, hade uppgått till allenast omkring 2,5 miljoner kronor. Då emellertid en stor del af de hittills föreliggande svårigheterna syntes hafva öfvervunnits, hoppades nämnden kunna inom den närmaste tiden medhinna motsvarande arbeten.

Genom anbefalld förändring af arbetsplanen hade byggnadsarbetena för Kalmar regementes etablissemang, hvartill samtliga ritningar och utredningar för hittills anvisad plats legat färdiga för godkännande, icke påbörjats. I dess ställe hade utredning verkställts och ritningar utarbetats för uppförande af ett etablissemang för Jönköpings regemente. Ehuru härigenom inträdt ett uppehåll i arbetenas jämna fortgång och ett icke obetydligt minskande af penningåtgången under denna tid, hade nämnden för sin del icke funnit anledning att för närvarande frånga den förut fastställda planen för arbetenas fullföljande under

närmaste tiden. På grund häraf ansåge nämnden penningbehovet för år 1912 icke böra beräknas lägre än enligt hvad som angäfvos i ofvannämnda byggnadsplan, eller omkring 6,6 miljoner. [32.]

Jämte den ofvan beskrifna af Riksdagen godkända byggnadsplanen hade kasernbyggnadsnämnden framlagt två andra sådana. Alla tre alternativen voro lika därutinnan, att kasernbyggandet högst betydligt skulle ökas år 1911, nå sin största omfattning under år 1912 och därefter långsamt aftaga. Beträffande samtliga alternativen kunde således åren 1911 och 1912 sägas vara de ur byggnadssynpunkt svåraste åren. Under dessa två åren afsågo de olika alternativen en sammanlagd byggnadsverksamhet motsvarande följande belopp: första alternativet 14,7 miljoner, andra alternativet 12,5 miljoner samt tredje alternativet — det som sedermera godkändes — 11,8 miljoner kronor. Departements-
chefen.

Kasernbyggnadsnämnden hade förordat det tredje alternativet just därför, att byggnadsverksamheten därigenom jämnare fördelades på de olika åren. Med vårt lands begränsade tillgångar på arbetskrafter och arbetsprestationer ansågs det nämligen omöjligt att utan en väsentlig ökning af priserna forcera arbetet öfver en viss gräns. När jag för min del förordade det tredje alternativet, framhöll jag uttryckligen denna synpunkt; och jag har ingen anledning tro, att Riksdagen vid godkännande af samma tredje alternativ sett bort därifrån. Det torde vara en själfklar sak, att denna begränsning af byggnadsverksamheten måste anses nödvändig, särskildt under de två åren 1911 och 1912, som jag ofvan betecknat såsom de svåraste åren.

Nu har emellertid kasernbyggnadsnämnden genom sin nyss refererade framställning ställt i utsikt, att byggnadsverksamheten under de två åren 1911 och 1912 skulle, för att det försummade måtte återvinnas, komma att motsvara icke såsom förut bestämts 11,8 miljoner utan 12,8 miljoner kronor, det vill säga, att under de två svåraste åren skulle byggnadsverksamheten öfverskrida, hvad som i andra alternativet afsetts och som redan förkastats just därför, att det var för mycket.

Det synes mig dock som om det framför allt under de ur byggnadssynpunkt svåraste åren måste vara angeläget att icke öfverskrida de fastställda gränserna. Skall det försummade återvinnas, torde detta böra ske under den därpå följande tiden.

Enligt mitt förmenande bör således byggnadsverksamheten under åren 1911 och 1912 hållas vid den bestämda, motsvarande 11,8 miljoner kronor. Under åren 1909 och 1910 har kasernbyggandet faktiskt kostat resp. 0,6 och 2,5 miljoner kronor. Under tiden från och med år 1909

- [32.] till och med år 1912 skulle således byggnadsverksamheten kräva (0,6 + 2,5 + 11,8 =) 14,9 miljoner kronor. Då emellertid Riksdagen, såsom jag förut omnämnt, för ifrågavarande ändamål redan anvisat 11,650,000 kronor, skulle således vara tillräckligt, om af Riksdagen för år 1912 anvisades skillnaden mellan dessa båda belopp eller 3,250,000 kronor.
- Jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att utaf det af 1906 års Riksdag till *uppförande af kasernetablissemang för femton infanteriregementen* beviljade anslaget, 21,744,000 kronor, å extra stat för år 1912 anvisa 3,250,000 kronor.

[33.]

Lokaler för krigshögskolan m. m.

År 1910 medgaf Riksdagen, att å kvarteret Kandidaten af Hedvig Eleonora församling i Stockholm finge uppföras en byggnad, innehållande lokaler för krigshögskolan, chefernas för fjärde och femte arméfördelningarna, inspektörens för militärläroverken och befälhafvarnas för Stockholms stads- och landtrullföringsområden expeditioner samt krigsvetenskapsakademiens bibliotek. Därjämte beviljade nämnda års Riksdag för detta ändamål 440,000 kronor, hvaraf å extra stat för år 1911 anvisades 220,000 kronor.

Arméförvaltningen har nu anhållit, att återstoden af det för berörda ändamål beviljade beloppet måtte af Riksdagen äskas för år 1912.

Då jag icke har något att häremot erinra, får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att utaf den för *uppförande af lokaler för krigshögskolan m. m.* beviljade summan, 440,000 kronor, å extra stat för år 1912 anvisa återstoden, 220,000 kronor.

[34.]

Befälsbyggnad för Norrbottens regemente.

Till uppförande af en befälsbyggnad för Norrbottens regemente beviljade 1910 års Riksdag 145,000 kronor, därpå å extra stat för år 1911 anvisades 72,500 kronor.

På arméförvaltningens förslag, däremot jag icke har något att erinra, får jag nu hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen [34.]

att utaf den till *uppförande af en befälsbyggnad för Norrbottens regemente* beviljade summan, 145,000 kronor, å extra stat för år 1912 anvisa återstoden, 72,500 kronor.

Ytterligare mässbyggnader vid Vendes artilleriregementes etablissemang. [35.]

Af 1908 års Riksdag beviljades medel till uppförande af mässbyggnader för underofficerare och manskap vid vissa truppförband, och enligt de för Riksdagen framlagda beräkningarna afsågs härvid ett belopp af 59,000 kronor för en sådan byggnad vid Vendes artilleriregemente. Genom nådigt bref den 8 juli 1910 erhöll ock arméförvaltningens fortifikationsdepartement nådigt bemyndigande att för högst nämnda belopp låta enligt visst af departementet uppgjordt förslag uppföra en mässbyggnad för ifrågavarande regemente, hvilken byggnad skulle förläggas vid regementets östra kasernetablissemang i Kristianstad.

Sedermera framhöll emellertid chefen för berörda regemente inför fortifikationsdepartementet, att mässlokaler behöfdes jämväl vid regementets södra kasernetablissemang i samma stad, samt föreslog för tillgodoseende af detta behof, att den vid sistnämnda etablissemang varande kokinrättningsbyggnaden skulle på- och tillbyggas för erhållande af de för ändamålet erforderliga utrymmen. Ny framställning af regementschefen.

Äfven chefen för första arméfördelningen fann det vara synnerligen önskvärdt, att mässlokaler anordnades jämväl vid det södra etablissemanget. Arméfördelningschefen.

Med anledning häraf ansåg fortifikationsdepartementet att, innan arbetena med uppförande af den mässbyggnad, hvartill ritningar redan blifvit fastställda, komme att utbjudas på entreprenad, borde verkställas en utredning rörande kostnaderna dels för den för ändamålet erforderliga på- och tillbyggnaden af kokinrättningsbyggnaden vid det södra etablissemanget, dels ock — med hänsyn till önskvärheten att nedbringa byggnadskostnaderna för regementets mässlokaler — för uppförande vid östra kasernetablissemang af en mindre mässbyggnad, än den genom ofvannämnda nådiga bref bestämda. Denna utredning, som Arméförvaltningen.

- [35.] af departementet ombesörjdes, gaf vid handen, att kostnaden för de föreslagna omdaningsarbetena å kokinrättningsbyggnaden skulle belöpa sig till 35,000 kronor, samt att en mässbyggnad af mindre typ skulle kunna uppföras för 38,000 kronor. Om mässlokalerna för regementets underofficerare och manskap anordnades i enlighet med detta förslag, skulle således erfordras 73,000 kronor eller 14,000 kronor utöfver de af Riksdagen för ifrågavarande ändamål beviljade 59,000 kronor.

Ehuru fortifikationsdepartementet för egen del ansåg lämpligast, att mässbyggnaden vid det östra etablissemanget uppfördes i enlighet med de redan fastställda ritningarna och medel dessutom anvisades för tillgodoseende af södra etablissemangets behof, begärde departementet likväl föreskrift, huruvida med hänsyn till hvad sålunda förekommit mässbyggnaden vid östra etablissemanget skulle uppföras i öfverensstämmelse med berörda ritningar eller enligt det af departementet utarbetade nya förslaget.

Beslut i anledning af framställningen.

På min hemställan har Eders Kungl. Maj:t med anledning häraf genom nådigt beslut den 25 november 1910 förordnat, att berörda mässbyggnad skulle uppföras i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det nya förslaget för en kostnad af högst 38,000 kronor.

Departementschefen.

Efter de beslutade haubitsbatteriernas uppsättning torde regementet komma att fördelas mellan de olika etablissemangen på det sätt, att 8 batterier förläggas till östra och återstående 6 batterier till södra etablissemanget. På grund af det långa afståndet mellan de båda kasern-etablissemangen torde det endast undantagsvis inträffa, att den vid östra etablissemanget varande mässbyggnaden besökes af personal från södra etablissemanget, och denna personal skulle alltså komma i sämre ställning, om ej särskilda mässlokaler anordnades jämväl vid södra etablissemanget.

Jag anser därför detta böra ske, och synes mig för sådant ändamål lämpligt, att ofvan nämnda kokinrättningsbyggnad tillbygges på förslaget sätt, så att jämväl mässlokaler kunna däri inrymmas.

Mot kostnadsberäkningarna har jag intet att erinra, och skulle det således erfordras 14,000 kronor utöfver hvad som beräknats vid 1908 års anslag till mässbyggnader. Visserligen har på vissa andra med detta anslag afsedda byggnader uppstått besparingar, men då dessa, enligt hvad redan för 1910 års Riksdag blifvit anmälldt, disponerats för andra ändamål, torde ett särskildt extra anslag böra äskas i anledning af den utvidgning, som nu gjorts i planen för byggande af mässlokaler

för Vendes artilleriregemente. Jag får alltså hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen [35.]

att för *ytterligare mässlokaler vid Vendes artilleriregemente* å extra stat för år 1912 anvisa 14,000 kronor.

Beredande af mässlokaler för underofficerare och manskap vid Skånska dragonregementet. [36.]

Den 4 maj 1907 ingaf arméförvaltningens fortifikationsdepartement förslag till uppförande af mässbyggnader vid vissa kasernetablissemang, tillhörande dels dem, som skulle utföras under den i sammanhang med den nya härordningens genomförande bestämda första byggnadsperioden, dels dem, för hvilka 1904 års Riksdag beviljat anslag.

I detta förslag upptogs emellertid icke några medel för anordnandet af mässlokaler för Skånska dragonregementet, och då samma förslag låg till grund för det af 1908 års Riksdag beviljade anslag till uppförande af mässbyggnader, blefvo heller icke några sådana medel beräknade i detta anslag.

Med förmälan att förutvarande statsrådet och chefen för landförsvarsdepartementet generalmajoren m. m. L. H. Tingsten vid tillträdande af sitt ämbete med hänsyn till frågan om behofvet af ytterligare kavalleri i Norrland under hand anbefallt chefen för fortifikationen att tillsvidare uppskjuta de redan den 16 december 1904 genom nådigt bref fastställda arbetena å utvidgning af kasernetablissemang i Ystad för inrymmande af 10 skvadroner, har arméförvaltningen nu såsom orsak till att icke mässbyggnad för Skånska dragonregementet upptagits bland öfriga mässbyggnader anført, att vid tidpunkten för dessa mässbyggnadsförslags insändande hade det ännu icke varit bestämdt, huruvida kasernetablissemang ifråga skulle fullbordas enligt den tillämnade planen eller icke och att några medel därför icke kunde begäras i sammanhang med äskandet af anslag till mässbyggnader för öfriga regementen och kårer. Först då Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 31 augusti 1907 fastställt ritningar till uppförande af de två återstående kasernbyggnaderna och genom nådigt bref den 18 december 1908 till ny kokinrättnings- m. fl. byggnader, hade det blifvit fastslaget, att kasernetablissemang i Ystad skulle fullbordas i hufvudsak enligt den ursprungliga planen.

Arméförvaltningen.

[36.] Arméförvaltningen har vidare upplyst, att i den gamla kokinrättningsbyggnaden visserligen finnas några mässlokaler inredda, men att dessa till större delen äro förlagda i jordvåningen och under omgifvande marks nivå, samt att de, endast afsedda för en skolkommendering, äro alldeles otillräckliga för tio skvadroners behof, hvarjämte de för öfrigt äro i högsta grad otidsenliga.

För att jämväl för detta regemente bereda ändamålsenliga mässlokaler för underofficerare och manskap har arméförvaltningen ansett hela den gamla kokinrättningsbyggnaden böra tagas i anspråk, något som skulle kunna ske, enär den nya kokinrättningsbyggnaden vore under uppförande och arbetena å densamma blefve afslutade under den närmaste tiden. För erhållande af motsvarande utrymmen som i de under uppförande varande mässbyggnaderna för truppförband af liknande storlek som Skånska dragonregementet måste nyssnämnda kokinrättningsbyggnad likväl på- och ombyggas, och enligt inom arméförvaltningen utarbetade förslagsritningar och kostnadsförslag skulle om- och tillbyggnaden betinga en kostnad af 50,000 kronor.

Departements-
chefen.

Det synes mig vara en konsekvens af redan fattade beslut, att äfven Skånska dragonregementet förses med ändamålsenliga mässlokaler för underofficerare och manskap. Mot det af arméförvaltningen angifna sätt för frågans lösning har jag intet att erinra lika litet som mot arméförvaltningens kostnadsberäkningar. Jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för *beredande af mässlokaler för underofficerare och manskap vid Skånska dragonregementet* å extra stat för år 1912 anvisa ett belopp af 50,000 kronor.

[37.]

Byggnadsarbeten vid fälttelegrafkårens etablissemang.

I händelse af bifall till hvad jag föreslagit om uppsättande af en ballong- och en gnisttelegrafafdelning vid fälttelegrafkåren skulle, på sätt jag i annat sammanhang antydtt, äfven erfordras, att vid telegrafkåren uppföres en byggnad för nämnda afdelningar, en byggnad som försvarskommittén beräknat kosta 60,000 kronor.

I underdånig skrifvelse den 24 oktober 1910 har *chefen för fortifikationen* anfört, att för den föreslagna ökningen af fälttelegrafkåren erfordrades ändring i kårens nuvarande förläggning och en del nybygg-

nad, som dock kunde inskränkas till en kokinrättningsbyggnad och anläggande af en utbyggnad med trappa. [37.]

Arméförvaltningen, som öfversändt berörda skrifvelse, har äfven framhållit nödvändigheten af en utvidgning af kasernetablissemangt å Marieberg, samt anført, bland annat, följande. Då fälttelegrafkåren inom en ej alltför aflägsen framtid torde komma att förflyttas till Järfvafältet, syntes denna utvidgning böra göras tämligen provisorisk och därför lämpligast och med minsta kostnad kunna åstadkommas genom att för förläggning af den nya personalen efter någon ominredning använda de lokaler en och två trappor upp i den af kåren disponerade s. k. gamla kasernens östra flygel, hvilka nu användas till matsalar och diskrum m. m. för kåren. I samband därmed skulle då de å nedre botten i samma flygel belägna, till köksafdelning nu använda, men för detta ändamål mycket otillfredsställande lokalerna ominredas till lektionsrum, hvaraf behöf redan nu vore ganska kännbart, men som blefve det i ännu högre grad i och med tillkomsten af den nya personalen. De genom denna anordning förlorade lokalerna för kök, matsalar, diskrum m. m. skulle ersättas genom nybyggnad af en köks- och matsalsbyggnad, förlagd å en därför vald lämplig plats, belägen å en höjd gränsande till stora kaserngårdens södra sida. För att bereda bekvämt tillträde till de för personalen till logement anordnade förutvarande matsalarna i östra kasernflygeln — och undvika användningen härför af den trånga och olämpligt belägna trappuppgången i vinkeln mellan kasernens östra och södra flyglar, som för öfrigt äfven vore uppgång till åtskilliga bostadslägenheter — skulle därjämte ett trapphus behöfva uppföras vid östra kasernflygelns norra gafvel. Enligt en inom fortifikationsdepartementets kasernbyggnadsafdelning verkställd beräkning skulle kostnaderna för de ifrågasatta inrednings- och nybyggnadsarbetena uppgå till:

för nuvarande matsals- och köksafdelningarnas i gamla kasernens östra flygel inredande till logement jämte tvättrum m. m., expeditionsrum, dag- och lektionsrum m. m.	kronor	6,000: —
» uppförande af ett trapphus på samma kasernflygelns norra gafvel	»	9,000: —
» en ny matinrättningsbyggnad af trä	»	45,000: —
Summa kronor		60,000: —

Då jag icke har något att erinra mot hvad arméförvaltningen i
Bih. till Riksd. Prot. 1911. 1 Saml. 1 Afd. 1 Häft.

- [37.] detta afseende föreslagit, får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att till *vissa byggnadsarbeten vid fälttelegrafkårens etablissemang å Marieberg* å extra stat för år 1912 anvisa ett belopp af 60,000 kronor.

[38.]

Ingenjörmateriel.

Hemställan har i vederbörlig ordning gjorts om beviljande af medel till anskaffning af ingenjörmateriel, nämligen
dels vinterutrustning åt ingenjörtrupperna,
dels komplettering af fältingenjörmaterielen och krigsbromaterielen,
dels ock ingenjörmateriel för fästningskompanierna.
Af dessa anskaffningar torde emellertid endast den sist omnämnda för närvarande böra komma i fråga.

1910 års
Riksdag.

Enligt hvad protokollet till 1910 års statsverksproposition utvisar, hade arméförvaltningen då begärt till anskaffning af ingenjörmateriel: 15,000 kronor för hvardera af Svea och Göta ingenjörkårens fästningskompanier, samt

117,000 kronor för Bodens ingenjörkår.

Med hänsyn till den statsfinansiella ställningen ansåg jag mig emellertid icke kunna tillstyrka berörda framställning i vidare mån, än att Svea ingenjörkårs behof af fästningsingenjörmateriel borde snarast tillgodoses, och i 1910 års statsverksproposition äskades härför erforderliga medel: 13,000 kronor jämte 2,000 kronor till byggande af ett båtskjul.

På Eders Kungl. Maj:ts hemställan beviljade 1910 års Riksdag afven 15,000 kronor för detta ändamål.

Chefens för
fortifikationen
framställning.

I underdånig skrifvelse den 24 oktober 1910 har chefen för fortifikationen nu gjort förnyad framställning om beviljande af resp. 15,000 och 117,000 kronor till fästningsingenjörmateriel åt Göta och Bodens ingenjörkårer. Först nämnda belopp skulle användas enligt de för 1910 års Riksdag framlagda och af samma Riksdag gillade grunder. De för Bodens ingenjörkår afsedda medel skulle användas sålunda:

80,000	kronor	till ingenjörmateriel,	
7,500	»	» komplettering af verkstadsutredningen,	
1,500	»	» komplettering af stallutredningen,	
28,000	»	» förrådsbyggnad.	

[38.]

Beträffande Göta ingenjörkårs behof har chefen för fortifikationen hänvisat till hvad i protokollet till 1910 års statsverksproposition sagts om Svea ingenjörkårs behof. Angående Bodens ingenjörkår har anförts i hufvudsak följande: Innan Bodens ingenjörkår blifvit fulltalig, hade den af annan ingenjörkår fått låna verktyg och utrustning m. m. Sedan Bodens ingenjörkår numera erhållit sin bestämda styrka, låte sådant sig icke vidare göra. Kåren borde erhålla ingenjörmateriel i likhet med fältingenjörrupperna, dock med någon olikhet ifråga om fordon m. m. Därutöfver borde emellertid kåren erhålla materiel för brobyggnad och öfverskeppning, för plogning och isupptagning samt vidare instrument m. m. för befälsöfningar äfvensom sappör- och minmateriel. Förslaget till verkstadsutrustning hade granskats af sakkunnig person och förslaget till förrådsbyggnad af fortifikationsdepartementets kasernbyggnadsafdelning.

Arméförvaltningen har hemställt om beviljande af de utaf chefen för fortifikationen för fästningsingenjörrupperna äskade belopp, 15,000 och 117,000 kronor, men anmärkt, att af sist nämnda beloppet behöfde blott hälften anvisas för år 1912.

Arméförvaltningen.

Göta ingenjörkårs fästningskompani bör enligt mitt förmenande snarast möjligt förses med den ingenjörmateriel, som tillkommer dessamma. Beträffande däremot Bodens ingenjörkår synes mig anskaffningen af dess ingenjörmateriel kunna ske något långsammare, än arméförvaltningen angifvit. Ehuru hela det för anskaffningen erforderliga beloppet 117,000 kronor synes böra äskas redan nu, torde dock för år 1912 icke behöfva *anvisas* mer än 17,000 kronor.

Departementschefens uttalande.

Jag får därför i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

dels att för *anskaffande af ingenjörmateriel m. m. för Göta ingenjörkårs fästningsingenjörkompani* å extra stat för år 1912 anvisa 15,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att af omhänderhafvande medel under år 1911 förskjuta beloppet för att sedermera ersättas af ifrågavarande anslag,

[38.]

dels ock att för *anskaffande af ingenjörmateriel m. m. för Bodens ingenjörkår* bevilja 117,000 kronor samt att häraf å extra stat för år 1912 anvisa 17,000 kronor.

[39.]

Ballong- och gnisttelegrafmateriel.

Förutvarande
anskaffning
af ballong-
materiel.

På Eders Kungl. Maj:ts förslag beviljade 1908 års Riksdag 88,000 kronor för anskaffning af ballongmateriel, på det att försök med densamma måtte anställas.

Sedan materielen anskaffats, anställdes sommaren 1909 de afsedda försöken.

Chefens
för fortifika-
tionen fram-
ställning år
1909 an-
gående bal-
longmateriel.

I underdånig skrifvelse den 8 november 1909 hemställde chefen för fortifikationen därefter om beviljande af 239,000 kronor till två ballongafdelningar och anförde härvid, att, sedan det vid nyss berörda försök vunnits såväl visshet om materielens användbarhet i olika terräng som erfarenhet angående lämplig sammansättning af en fältballongafdelning, borde den inköpta ballongmaterielen kompletteras, på det att en fullständig fältballongafdelning måtte kunna uppsättas. Dessutom borde anskaffas materiel till ytterligare en sådan afdelning, på det att hvardera parten vid större fälttjänstövningar måtte kunna förses med sin ballongafdelning, hvarigenom först en så krigsmässig användning af denna materiel, som i fredstid vore möjlig, kunde vinnas.

För komplettering af den befintliga ballongmaterielen erfordrades 59,000 kronor och för anskaffande af materiel till ytterligare en fältballongafdelning 140,000 kronor. Då allt befintligt förrådsutrymme vid fälttelegrafkåren behöfdes för fälttelegrafmaterielen, erfordrades uppförande af en förrådsbyggnad för den nu befintliga ballongmaterielen, kompletterad, och en andra förrådsbyggnad för den nya ballongafdelningen. Hvardera byggnaden kostade 20,000 kronor. Till anskaffande af ytterligare ballongmateriel och för uppförande af de för såväl denna som den redan anskaffade ballongmaterielen behöfliga förrådsbyggnader skulle alltså erfordras en summa af 239,000 kronor.

Chefens
för fortifika-
tionen fram-
ställning år
1909 angående
gnisttelegraf.

I sammanhang med frågan om ballongmateriel upptog chefen för fortifikationen äfven frågan om anskaffning af gnisttelegrafmateriel, som ännu helt saknas inom svenska armén. Han anförde härvid, att sedan nu fullt fältmässig materiel för gnisttelegrafering utan tråd blifvit fram-

ställd, borde det vara skäl att äfven för svenska armén förvärfva dylik, [39.]
 på det att denna ej blott för flottan och fästningarna utan äfven för
 fältarmén betydelsefulla uppfinning måtte kunna tillgodogöras också för
 denna senare.

För försökens utförande erfordrades gifvetvis materiel till minst
 två fältgniststationer, men då det i vissa trakter af vårt land torde
 blifva svårt att till önskliga platser framskaffa den vanliga fältgnist-
 stationsmaterielen, den körbara, vore det önskligt, att samtidigt materiel
 till två bärbara stationer måtte kunna anskaffas. Den erforderliga
 summan utgjorde för två körbara fältgniststationer 63,000 kronor och
 för två bärbara sådana 14,000 kronor, eller tillsammans 77,000 kronor.

På sätt det vid 1910 års statsverksproposition fogade protokollet
 utvisar, ansåg jag frågorna om ytterligare ballongmateriel och gnist-
 telegrafmateriel vara af den beskaffenhet, att de inom kort måste lösas;
 och var det endast hänsynen till den statsfinansiella ställningen, som
 gjorde, att frågorna uppskötos på ett år.

Departements-
 chefs ut-
 talande år
 1910.

I underdänig skrifvelse den 24 oktober 1910 har *chefen för fortifi-*
kationen nu, under hänvisning till hvad han förut anført, begärt 239,000
 kronor till ballongmateriel och 77,000 kronor till gnisttelegrafmateriel.

Framställning
 för år 1912.

Arméförvaltningen har hemställt, att för ifrågavarande ändamål måtte
 beviljas 316,000 kronor, men anmält, att blott hälften af denna summa
 behöfdes för år 1912.

Därest mitt förut framställda förslag till upprättande af ballong-
 och gnisttelegrafafdelningar vinner bifall, blir däraf en naturlig följd,
 att materiel måste anskaffas för dessa afdelningar. Försvarskommittén
 har ju ock, såsom jag förut (sid. 51) anført, räknat härmed. Den af chefen
 för fortifikationen föreslagna anskaffning synes mig också ur militär
 synpunkt ändamålsenlig och väl svarande mot arméns behof. Mot kost-
 nadsberäkningarna har jag heller intet att anmärka. Däremot synes
 det mig möjligt att fördela det erforderliga anslaget, 316,000 kronor,
 på längre tid än två år. Anskaffningen torde nämligen lämpligast så
 ordnas, att under år 1912 blott kompletteras den befintliga ballong-
 materielen, men nyanskaffas all gnistmaterielen. Kostnaderna härför
 utgöra (59,000 + 77,000 =) 136,000 kronor. Med anledning häraf får
 jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

Departements-
 chefen.

att för *anskaffning af ballong- och gnisttelegraf-*
materiel m. m. bevilja 316,000 kronor och häraf å
 extra stat för år 1912 anvisa 136,000 kronor.

[40.]

Belysningsmateriel.

Hos 1910 års Riksdag föreslog Eders Kungl. Maj:t ett extra anslag af 149,000 kronor till belysningsmateriel med förrådsbyggnad.

Denna framställning vann emellertid icke Riksdagens bifall.

Nu har *chefen för fortifikationen* i skrifvelse den 24 oktober 1910 hemställt om beviljande af 165,000 kronor till två strålkastarafdelningar. Han har anmält, att vid under år 1910 anställda försök den använda materielen, af tyskt ursprung, visat sig vara af mycket god beskaffenhet och med hänsyn till den större lättheten att framskaffa strålkastarna i terrängen företett bestämdt företräde framför materiel med enbetsfordon. Men af försöken hade äfven framgått, dels att i hvarje afdelning erfordrades ytterligare en packvagn, dels ock att det behöfdes spridare och reservmateriel. Härigenom ökades emellertid kostnaderna, hvarjämte den tyska materielen vore något dyrare än den franska, som till en del ingått i förra årets förslag. Ehuru förrådsbyggnader icke för närvarande erfordrades och icke heller tillbyggnader för personalökningen, kräfde därför två strålkastarafdelningar en kostnad af 165,000 kronor.

Arméförvaltningen har instämt med *chefen för fortifikationen* och för två strålkastarafdelningar, hvardera utrustad med strålkastare med maskiner, spridare och alla tillbehör, äskat 165,000 kronor, däraf dock endast hälften behöfde anvisas för år 1912.

Departements-
chefen.

Redan till protokollet vid 1910 års statsverksproposition uttalade jag min åsikt om vikten för vårt land att hafva tillgång till sådana moderna tekniska hjälpmedel som strålkastare; och genom de afslutande försök, som under sista året ägt rum, har denna mening hos mig vunnit ytterligare stadga. Jag är icke viss på, att Riksdagen varit af annan åsikt. Ty att Riksdagen icke under sistlidet år ville godkänna Eders Kungl. Maj:ts proposition om beviljande af medel åt strålkastare m. m., kan möjligen hafva delvis berott därpå, att nämnda proposition icke innehöll — och, enär försök vore för ändamålet nödvändiga, icke kunde innehålla — förslag om organiserande af fasta strålkastarafdelningar med alla tillbehör. Nu däremot föreligger ett sådant förslag; jag har redan å sid. 54 omnämnt den i förslaget innefattade kaderökning och å sid. 92 det antal stamhästar, som förslaget ansetts kräfva. Då härtill kommer, att såväl *chefen för generalstaben* som *generalskommissionen* och *försvarskommittén* kraftigt framhållit behovet af organiserade be-

lysningstrupper, anser jag mig hafva goda skäl att hoppas, att Riksdagen icke längre skall vägra erforderliga medel till belysningsmateriel m. m.

Hvad härefter angår *storleken af det belopp*, som härför erfordras, så har chefen för fortifikationen nu begärt 165,000 kronor mot 149,000 kronor år 1910, och har han särskildt motiverat denna kostnadsökning. Denna motivering synes mig öfvertygande; och då försvarskommittén beräknat, att under åren 1912—1919 skulle erfordras sammanlagdt 635,000 kronor till ballong-, belysnings- och gnisttelegrafmateriel, samt jag under föregående punkt hemställt om ett auslag af 316,000 kronor till ballong- och gnisttelegrafmateriel, skulle således ännu återstå 319,000 kronor. Visserligen skall härför framdeles jämväl byggas en förrådsbyggnad för belysningsmaterielen och lokaler för personalökningen, men jag anser mig dock nu kunna tillstyrka ett anslag af 165,000 kronor till belysningsmateriel.

Anskaffningen anser jag i likhet med arméförvaltningen kunna fördelas på två år. Under år 1912 skulle då anskaffas blott en strålkastar-afdelning, som därefter tillsammans med en af de två, som redan finnas vid Bodens fästning, finge användas vid förekommande öfningar.

På grund af hvad jag sålunda anfört, får jag i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att till *anskaffning af belysningsmateriel* bevilja 165,000 kronor samt att häraf å extra stat för år 1912 anvisa 82,500 kronor.

Intendenturbehof.

Ordnande af landstorms förråd.

I protokollet till 1909 års statsverksproposition framhölls, att enligt de beräkningsgrunder, som angifvits i den af 1904 års Riksdag fastställda plan för ordnande af landstorms förråd, erfordrades 291,980 kronor för fullbordande af förrådsbyggnader och anskaffande af intendenturutrustning m. m. inom återstående 9 landstormsområden af första klassen och dessutom 21 landstormsområden af andra klassen. Det framhölls dock tillika såväl i nämnda protokoll som sedermera för 1910 års Riksdag, att kostnadsberäkningarna i nämnda plan visat sig icke hålla

[40.] streck, då desamma dels från början varit för låga, dels ju vore af relativt tidigt datum.

Sedan nyss nämnda belopp beviljats af 1909 och 1910 års Riksdagar, skulle nu kunna ifrågasättas dels att redogöra för i hvad mån beloppet visat sig otillräckligt, dels ock att framlägga förslag till organisation af landstormsområdena af andra klassen. Fullständig utredning i förra afseendet föreligger emellertid ej ännu; och för öfrigt torde en dylik lämpligast framläggas i samband med ett förslag till fortsättande och avslutande af landstormens organisation. Men hvad detta förslag angår, är tiden för detsamma ännu icke inne. Ty 1904 års plan har ännu icke genomförts. Det återstår ännu att fullgöra en hel del anskaffning för landstormsområdena.

Jag får sålunda i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes för Riksdagen anmäla, att det icke å 1912 års stat äskas något extra anslag för ordnande af landstormsförråd.

[41.]

Nya uniformer för armén.

1906 års Riksdag beviljade för anskaffning af nya uniformer för armén 6,000,000 kronor, hvaraf för hvart och ett af åren 1907, 1908, 1909 och 1910 anvisats 1,000,000 kronor i enlighet med den ursprungliga planen. På skäl, som anfördes i protokollet till 1910 års statsverksproposition äskades och beviljades emellertid af denna Riksdag, med frångående af planen, allenast 200,000 kronor för år 1911. Af beviljade 6,000,000 kronor återstå således 1,800,000 kronor oanvisade.

Arméförvaltningen har nu anmält, att de ofvan berörda skäl, som i fråga om 1911 års anslag motiverade ett afsteg från den ursprungliga planen, ej längre komme att äga giltighet efter år 1911, hvadan anslaget för år 1912 syntes böra utgå med det enligt plan beräknade beloppet eller 1,000,000 kronor, så att den bestämda utrustningsplanen måtte kunna fullföljas och med år 1913 slutföras.

Departements-
chefen.

Med anledning af en del anmärkningar mot den nya uniformen af modell 1906 och en inom Riksdagen uttalad önskan om en mera genomgående utredning beträffande samma uniforms hållbarhet och andra på dess anskaffnings- och underhållskostnader inverkan omständigheter hafva särskildt tillkallade sakkunniga i samråd med generalintendenten under åren 1908, 1909 och 1910 verkställt försök inom olika delar af

[41.]

landet vid 3 truppförband ur infanteriet, 1 ur kavalleriet och 1 ur artilleriet. Enligt hvad de sakkunniga meddelat, hafva dessa försök gifvit vid handen, att den nya uniformen, om den skall hållas fullkomligt fläckfri, visserligen är något dyrare än uniform af äldre modell, men att den med några mindre förändringar uppfyller alla rimliga fordringar på en tidsenlig fältuniform. Sedan arméförvaltningen förklarat sig icke hafva något att erinra i fråga om den sålunda förändrade uniformens lämplighet, har Eders Kungl. Maj:t fastställt modell för densamma. Jag anser mig emellertid böra framhålla, att då stora mängder grått kläde äfvensom hattar redan voro uppköpta och ett stort antal uniformer redan förfärdigade af sådant kläde, de slutliga förändringarna å uniformerna — liksom förut försöken — måst för undvikande af för stora kostnader hållas inom vissa gränser.

Naturligtvis är det af vikt, att den fastställda uniformen anskaffas i tillräckligt antal för att fylla mobiliseringsbehovet särskildt vid fält-hären, men å andra sidan synes mig anskaffningen böra så ordnas, att hvad som finnes af den äldre, blå uniformen, som — att döma efter försöken — är billigare i underhåll, kan blifva vederbörligen utnyttjad. Då därjämte alla disponibla tillgångar af ordinarie munderingsanslaget torde böra från och med år 1911 användas för anskaffning af den nya uniformen, anser jag, att af de å extra ordinarie stat beviljade medlen icke mer än 200,000 kronor behöfva anvisas för år 1912.

Jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att af det för *anskaffning af nya uniformer för armén* beviljade anslag, 6,000,000 kronor, å extra stat för år 1912 anvisa 200,000 kronor.

Inventarier i nya kasernetablissemang.

[42.]

För anskaffning af inventarier i nya kasernetablissemang hafva af 1908 och 1910 års Riksdagar anvisats särskilda extra anslag, beräknade efter 50,000 kronor för hvarje nyinflyttadt infanteriregemente.

Arméförvaltningen har upplyst, att under år 1912 nya kasernetablissemang sannolikt blefve färdiga för Lifregementets grenadjärer, Upplands infanteriregemente och Värmlands regemente äfvensom för Skånska husarregementets afdelning i Hälsingborg samt för Östgöta trängkår. För de tre infanteriregementena skulle sålunda för ifrågavarande ändamål

- [42.] erfordras sammanlagdt 150,000 kronor. För Skånska husarregementet ansåge arméförvaltningen, i öfverensstämmelse med hvad 1908 års Riksdag beslutit rörande Skånska dragonregementet, beloppet böra beräknas allenast till 25,000 kronor, hvilket belopp jämväl borde anvisas för Östgöta trängkårs förseende med nödiga inventarier.

Då jag intet har att häremot erinra, får jag i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för *inköp af inventarier i nya kasernetablissemang* a extra stat för år 1912 anvisa 200,000 kronor.

Diverse anslag.

[43.] Det frivilliga skytteväsendets befrämjande.

Skytte-
väsendets
utveckling.

Det frivilliga skytteväsendet är fortfarande stadt i utveckling och kan i flera afseenden uppvisa goda framsteg. Antalet anslagsberättigade skyttar har under år 1909 ökats från 95,043 till 99,346, och antalet lossade skarpa skott har under år 1909 liksom under år 1908 utgjort i det närmaste 12 miljoner. Medlemsantalet i de frivilliga skytteföreningarna uppgick vid 1909 års utgång till 146,557, däraf 133,588 aktiva, och hafva under samma år tillkommit 52 nya skytteföreningar. Följande statens utmärkelsetecken hafva inom skytteföreningarna under år 1909 förvärfvats, nämligen 759 skyttmärken af guld, 2,552 af silfver och 4,954 af brons samt 39 s. k. riksmedaljer, hvarjämte utdelats 616 årtalsmärken af guld.

Fältmässiga skjutningar hafva under år 1909 bedrifvits i ökad utsträckning, och det vid sådana skjutningar lossade antalet skarpa skott har nu stigit till öfver en miljon.

För år 1910 föreligga visserligen icke ännu några rapporter öfver verksamheten inom skytteföreningarna, men att döma af det lifliga deltagandet i den under året afhållna riksskyttetäflingen, i hvilken närmare 4,000 skyttar deltog, samt i skytteförbundens täflingsskjutningar i såväl skolskjutning som fältskjutning har äfven under detta år rådt stor lifaktighet inom det frivilliga skytteväsendet, där under året redan tillkommit 50 nya skytteföreningar.

[43.]

Nuvarande
anslag.

I den till 1910 års Riksdag aflåtna statsverkspropositionen föreslog Eders Kungl. Maj:t Riksdagen att till det frivilliga skytteväsendets befrämjande såsom extra anslag för år 1911 bevilja 870,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att under följande år använda, hvad af anslaget kunde under år 1911 besparas. Och vann denna Eders Kungl. Maj:ts proposition Riksdagens bifall.

Enligt de, med hänsyn till skytteväsendets utveckling under år 1908 gjorda beräkningar, som lagts till grund för nämnda proposition, samt Riksdagens omförmälda beslut i ärendet komma under år 1911 följande belopp att utgå för nedan angifna ändamål:

till skytteförbundens öfverstyrelse	kronor	57,800: —
» skytteförbunden	»	126,300: —
» skytteföreningarna:		
årsunderstöd à 2 kronor till		
100,000 skyttar	kronor	200,000
ammunitionsbidrag à 3 kro-		
nor 50 öre till samma antal		
skyttar	»	350,000
» understöd för ordnande af skjutbanor m. m.	»	550,000: —
		135,900: —
	Summa kronor	870,000: —

Uti underdånig skrifvelse den 11 oktober 1910 har nu skytteförbundens öfverstyrelse genom sitt verkställande utskott anmält anslagsbehovet för år 1912 och därvid hemställt, att till det frivilliga skytteväsendets befrämjande måtte för år 1912 anvisas:

Hufvuddragen
af skytteför-
bundens
öfverstyrelses
framställning
för år 1912.

till skytteförbundens öfverstyrelse	kronor	61,400: —
» skytteförbunden	»	130,300: —
» skytteföreningarna	»	733,430: —
» understöd för ordnande af skjutbanor m. m.	»	74,870: —
	Summa kronor	1,000,000: —

Därjämte har öfverstyrelsen, såsom vid anslagsäskandet för år 1911, framhållit, att, därest genom den påbörjade organisationen af landstormen skytteföreningarna under år 1911 skulle komma att tillföras ett större antal medlemmar, än hvad öfverstyrelsen nu kunde approximativt beräkna, det för år 1912 här ofvan begärda anslag kunde komma att visa sig otillräckligt, och att under denna förutsättning behof förefunnes af förhöjning uti nämnda anslag i förhållande till den genom

[43.] landstormens organisation ökade tillslutningen af skyttar i och under värnpliktsåldern.

Öfver denna öfverstyrelsens framställning har yttrande infordrats från arméförvaltningen samt de myndigheter, under hvilka folkskoleväsendet lyder.

För de närmare detaljerna i ärendet anhåller jag att få redogöra under de fyra särskilda hufvudgrupper, hvari anslaget är uppdeladt.

Skytteförbundens öfverstyrelse.

Öfverstyrel-
sens anslags-
begäran.

Uti anslagsposten till skytteförbundens öfverstyrelse har hemställts om förhöjning af det för år 1911 utgående anslagsbeloppet 57,800 kronor till 61,400 kronor, och har öfverstyrelsen därvid äskat förhöjning i följande utgiftsposter, nämligen:

till rese- och traktamentsersättningar vid öfverstyrelsens och dess verkställande utskotts sammanträden från 6,000 till 7,000 kronor;

till arvode åt sekreteraren i verkställande utskottet från 5,400 till 6,000 kronor; därvid förhöjningen betecknats såsom ålderstillägg;

till bidrag för hållande af föredrag om den frivilliga skytterörelsen från 4,000 till 6,000 kronor; samt

till understöd åt Svensk skyttetidskrift från 3,000 till 4,000 kronor.

Därjämte har öfverstyrelsen föreslagit nedsättning i anslaget till tryckningskostnader från 4,100 till 3,100 kronor.

Motiven till
öfverstyrel-
sens anslags-
begäran.

Såsom motivering till hvad sålunda föreslagits har öfverstyrelsen anført följande:

Ökningen i *anslagsposten till rese- och traktamentsersättningar vid öfverstyrelsens och dess verkställande utskotts sammanträden* hade föreslagits, enär detta anslag efter det nya resereglementets införande trots förhöjningen under år 1910 från 5,000 till 6,000 kronor visat sig otillräckligt, i det att denna utgiftspost under år 1909 uppgått till 6,939 kronor 63 öre.

Den tidigare äskade förhöjningen af *arvodet till sekreteraren* i verkställande utskottet till 6,000 kronor ansåge öfverstyrelsen sig alltjämt böra vidhålla, och ville öfverstyrelsen därvid framhålla, att ett ålderstillägg af 600 kronor till den nuvarande sekreteraren, hvilken alltsedan år 1889 innehaft denna befattning, syntes vara väl befogadt.

Förhöjningen i *bidraget för hållande af föredrag om den frivilliga skytterörelsen* hade påkallats med särskild hänsyn till de norrländska

skytteförbundens kraf på större bidrag för detta ändamål än rikets öfriga i kommunikationshänseende bättre lottade skytteförbund. Med det nuvarande beloppet 4,000 kronor hade till hvar och ett af de 26 skytteförbunden kunnat utdelas högst 150 kronor, hvilket belopp af flera skytteförbund måst öferskridas. [43.]

I fråga om *understödet till Svensk skyttetidskrift* samt *anslaget till tryckningskostnader* hade öfverstyrelsen funnit, att tryckningskostnaderna för år 1909 utgjort 2,740 kronor 49 öre. Minskningen i tryckningskostnaderna, hvilka under år 1908 uppgått till 4,529 kronor 25 öre, hade berott dels därpå, att för expeditionen inköpts en duplikator, hvarmed åtskilligt tryck af cirkulär numera utfördes, och dels därpå, att efter den under år 1909 genomförda omorganisationen af Svensk skyttetidskrift en betydande del af öfverstyrelsens och skytteförbundens meddelanden däri kunnat införas. Då sålunda faktiskt skyttetidskriften påtagit sig ökade tryckningskostnader för öfverstyrelsens räkning, syntes det rätt och billigt, att till densamma finge öfverföras en del af den besparing, som sålunda vunnits i denna utgiftspost. En förhöjning af anslaget till Svensk skyttetidskrift syntes för öfrigt väl motiverad däraf, att prenumerationspriset å densamma för vinnande af en mot dess uppgift svarande spridning måste hållas så lågt, att företaget omöjligen kunde uppehållas allenast med de inkomster, som uppstode genom prenumeration och annonser.

Mot hvad öfverstyrelsen föreslagit under denna anslagsrubrik har arméförvaltningen icke funnit anledning till annan erinran, än att, då arfvodet till sekreteraren jämlikt 1910 års Riksdags beslut kommer att från och med år 1911 utgå med ett från 4,800 till 5,400 kronor förhöjdt belopp samt arfvodet sålunda i hufvudsak kommer att motsvara de aflöningsförmåner, som, efter afdrag af pensionsavgifter, tillkomma tjänstemän i andra lönegraden i de statens ämbetsverk, för hvilka lönereglering under de senaste åren fastställts, det syns arméförvaltningen böra tillse vidare anstå med ytterligare förhöjning af berörda arfvode. I enlighet härmed har arméförvaltningen tillstyrkt en förhöjning af anslaget till öfverstyrelsen med allenast 3,000 kronor, eller från 57,800 kronor till 60,800 kronor.

Arméförvaltningen.

Skytteförbunden.

I anslagsposten till *skytteförbunden* har öfverstyrelsen föreslagit en förhöjning med 4,000 kronor, eller från det nuvarande beloppet 126,300 kronor till 130,300 kronor.

Öfverstyrelsens anslagsbegäran.

[43.]

Motiven till
öfverstyrel-
sens anslags-
begäran.

Förhöjningen afsåge understödet till fältmässigt anordnade skjutningar, hvars nuvarande belopp 40,000 kronor, beräknadt efter 100,000 anslagsberättigade skyttar à 40 öre för hvarje skytt, föreslagits ökad till 44,000 kronor, beroende därpå att öfverstyrelsen för år 1912 beräknat antalet anslagsberättigade skyttar till 110,000. 1909 års rapporter, som låge till grund för beräkningen af 1910 års statsbidrag till skytteförbund och skytteföreningar, utvisade nämligen, att de anslagsberättigade skyttarnas antal nu utgjorde 99,346 och att antalet anslagsberättigade skyttar alltså ökats från 74,187 för år 1904 till 99,346 för år 1909 eller med 25,159 under de senaste 5 åren d. v. s. i medeltal per år något öfver 5,000. Dessutom finnes flera skäl, såsom t. ex. större anslutning och lifligare verksamhet inom skytteföreningarna i följd af årets riksskyttetäfling m. m., hvilka talade för en större ökning i de anslagsberättigade skyttarnas antal, men intet skäl, som talade för minskning.

Arméförvalt-
ningen.

I fråga om denna anslagsrubrik har arméförvaltningen framhållit, att antalet anslagsberättigade skyttar, som under år 1909 ökats till 99,346, därmed stigit till 1,346 flera skyttar än det antal, som lagts till grund för beräkningen af 1910 års anslag till det frivilliga skytteväsendet. Vid sådant förhållande och då den af öfverstyrelsen såsom en följd af 1910 års riksskyttetäfling påräknade större anslutningen till skytteföreningarna enligt arméförvaltningens åsikt torde kunna föranleda därtill, att äfven det för år 1911 beräknade antalet anslagsberättigade skyttar eller 100,000 komme att, efter det rapporter om verksamheten år 1910 inkommit, visa sig understiga det verkliga, har arméförvaltningen i likhet med öfverstyrelsen ansett, att antalet anslagsberättigade skyttar för år 1912 icke bör upptagas lägre än till 110,000. I enlighet härmed har arméförvaltningen anslutit sig till öfverstyrelsens anslags-
äskande under denna rubrik.

Skytteföreningarna.

Öfverstyrel-
sens anslags-
begäran.

Uti anslagsposten till *skytteföreningarna* har öfverstyrelsen hemställt om en förhöjning med 183,430 kronor, eller från det nuvarande beloppet 550,000 kronor till 733,430 kronor.

Den äskade förhöjningen har föranledts *dels* däraf att, såsom ofvan anförts, öfverstyrelsen beräknat antalet anslagsberättigade skyttar för år 1912 till 110,000, *dels* däraf att öfverstyrelsen ansett årsunderstödet till skytteföreningarna böra ökas från 2 kronor till 2 kronor

25 öre för hvarje under år 1911 anslagsberättigad skytt, *dels* däraf att [43.]
bidraget till anskaffande af fri ammunition ansetts böra höjas från 3
kronor 50 öre till 4 kronor för hvarje under år 1911 anslagsberättigad
skytt, och *dels* däraf att öfverstyrelsen upptagit tre nya utgiftsposter,
nämligen till införande af skjutundervisning i folkskolorna, till främjande
af kammarskjutningsöfningar samt till understöd åt nybildade skytte-
föreningar.

Anslagsbeloppet föreslås disponerad på följande sätt:

till <i>årsunderstöd</i> , att utgå med 2 kronor 25 öre för hvarje under år 1911 anslagsberättigad skytt och beräknadt för 110,000 skyttar, förslagsvis	kronor 247,500: —
» <i>bidrag för anskaffande af fri ammunition</i> , att utgå med 4 kronor för hvarje under år 1911 an- slagsberättigad skytt och beräknadt för 110,000 skyttar, förslagsvis	» 440,000: —
» <i>understöd för främjande af skjutundervisning i folkskolorna</i> , att användas till bekostande af mål- skjutningsmateriel och ammunition samt beräk- nadt för 250 folkskolor och 15 gossar i hvarje skola, under förutsättning att vid respektive skolor antingen själfständig skytteförening bil- dats eller ock anslutning skett till i orten va- rande skytteförening, förslagsvis	» 20,430: —
» <i>understöd för främjande af kammarskjutnings- öfningar</i> , att utgå med 1 krona för hvarje under år 1911 i skytteförenings rekrytklass inskrifven medlem i och under värnpliktsåldern, som un- der nämnda år skjutit minst 50 kammarskjut- ningsskott, beräknadt för 22,500 sådana skyttar, förslagsvis	» 22,500: —
» <i>understöd åt under år 1912 nybildade skytte- föreningar</i> för anskaffande af målskjutnings- materiel, att utgå med högst 50 kronor för hvarje nybildad skytteförening och beräknadt för 60 sådana skytteföreningar, förslagsvis	» 3,000: —
Summa kronor 733,430: —	

Såsom motivering till hvad sålunda äskats har öfverstyrelsen anført
följande:

I fråga om *årsunderstödet till skytteföreningarna* ansåge öfverstyrel-

Motiven till
öfverstyrel-
sens anslags-
begäran.

- [43.] sen sig böra vidhålla sitt redan vid anslagsäskandet för år 1911 framställda förslag om förhöjning från det nuvarande beloppet 2 kronor för hvarje anslagsberättigad skytt till 2 kronor 25 öre samt att denna förhöjning finge uteslutande afses för beredande af nödig instruktion för de yngre skyttarna. Frågan om anskaffande af dugande instruktörer vore för skytteverksamhetens rationella bedrivande af största betydelse, men erbjöde för de flesta skytteföreningar stora svårigheter, hufvudsakligast af det skäl, att medel saknades för beredande af ersättning åt instruktörerna. I samma mån som skytteleden i allt större utsträckning rekryterades af ungdom, framträdde detta behof med för hvarje år ökad styrka, och vore det för att i någon mån kunna tillgodose detta som öfverstyrelsen föreslagit förenämnda förhöjning af årsunderstödet.

Höjande af *bidraget till anskaffande af fri ammunition*, hvilket för närvarande vore fastställt till 3 kronor 50 öre för hvarje anslagsberättigad skytt, hade af öfverstyrelsen vid upprepade tillfällen framhållits såsom en lifsfråga för skytteintressets vidmakthållande och ansåge sig öfverstyrelsen med hänsyn till detta allmänt kända understöds kraf böra förnya sin framställning om ammunitionsbidragets höjande till 4 kronor. Skjututbildningens bedrivande i öfverensstämmelse med de fordringar, som numera ställas på densamma och hvarigenom det ej längre vore tillräckligt att allenast bedriva skjutöfningar i skolskjutning på banan, utan äfven medelst öfningar i fältmässig skjutning i terrängen, hade för den enskilda skytten medfört väsentligt ökade kostnader för ammunitionen, hvilka endast i ringa grad kunde ersättas med statsunderstödet. Det vore ej tvifvel därom, att icke dessa stora kostnader för ammunitionen vore det svåraste hindret för en betydligt ökad rekrytering, liksom densamma äfven vore den mest betydande orsaken till att de yngre skyttarna alltför snart lämnade skytteleden.

Beträffande understödet för *främjande af skjutundervisning i folkskolorna* ville öfverstyrelsen till en början erinra därom, att öfverstyrelsen i underdånig skrifvelse den 12 februari 1904 gjort framställning därom, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för det frivilliga skytteväsendets förberedande och främjande genom skjutöfningars allmänna införande i folkskolorna, men att, sedan Kungl. Maj:t i detta ärende inhämtat utlåtande från chefen för generalstaben, Kungl. Maj:ts befallningshafvande i riket, folkskoleinspektörerna med flera, Kungl. Maj:t enligt nådigt beslut den 13 juni 1908 funnit den gjorda framställningen icke böra till någon Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda. På grund af den såväl för det frivilliga skytteväsendets rekrytering som ock

för den manliga vapenföra befolkningens skjututbildning synnerligen viktiga frågan om skjutundervisning i folkskolorna hade emellertid öfverstyrelsen ansett sig böra till förnyad behandling upptaga detta betydelsefulla ärende. Sålunda hade öfverstyrelsen, sedan Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 23 december 1909 på grund af därom gjord framställning beviljat öfverstyrelsen ett understöd af 1,000 kronor för åstadkommande af en allsidig utredning i frågan om skjutundervisnings införande i folkskolorna, under år 1909 för sådant ändamål tillsatt en särskild kommitté, i hvilkens arbeten följande personer deltagit, nämligen: folkskoleinspektören J. Franzén, e. o. hofrättsnotarien L. Jernbergh, folkskolläraren F. A. Sjögren, kaptenen G. Swedlund och folkskolläraren G. A. Westerin. Den 15 april 1910 hade kommitterade afgifvit betänkande i ämnet jämte förslag till plan för undervisningens bedrifvande samt beräkning öfver de kostnader, som häraf komme att föranledas. Kommitterades yttrande och förslag i ämnet hade vunnit öfverstyrelsens fulla erkännande, och då öfverstyrelsen i sitt underdåniga anslagsäskande för år 1912 upptagit understöd för ifrågavarande ändamål, hade det skett i den bestämda öfvertygelsen, att åtgärder i sådan riktning inom den närmaste tiden skulle bli ett oeftergiftigt livsvillkor för det frivilliga skytteväsendets fortbestånd och framtida utveckling. Ur synpunkten af det utbyte, som en fullt planmässigt ordnad och genomförd undervisning i skjutning i landets samtliga folkskolor skulle komma att medföra, kunde man i likhet med kommitterade förvisso lysa förhoppning om att däraf skulle vinnas för fosterlandet välsignelserika resultat såväl i försvarshänseende som ock däruti, att genom dessa öfningar redan hos barnet skulle väckas känsla af ansvar och plikt mot fosterlandet. Öfverstyrelsen hade sålunda i känslan af det ansvar, som ålåg densamma gentemot det frivilliga skytteväsendets uppgift att bibringa Sveriges folk en i försvarshänseende behöflig skjutskicklighet äfvensom att hos detsamma väcka och vidmakthålla kärlek till fäderneslandet, icke ansett sig kunna underlåta att föreslå vidtagandet af snara åtgärder för att hos landets ungdom lägga grunden till en sådan skjutskicklighet och på samma gång intresse för det frivilliga skytteväsendets sträfvanden. I det att skytteförbundens öfverstyrelse sålunda förde fram detta enligt dess förmenande betydelsefulla anslagskraf, ville öfverstyrelsen i fråga om sättet för införande af skjutundervisning i folkskolorna uttala, att detta, såsom kommitterade äfven framhållit, lämpligast borde ordnas på frivillighetens väg utan att behöfva göras obligatoriskt vid folkskolorna, och ansåge öfverstyrelsen, att den fördelaktigaste och enklaste utvägen till vinnande af goda resultat i detta hänseende vore att i så nära samband som möjligt

- [43.] förbinda skjutundervisningen i folkskolorna med det frivilliga skytteväsendet. Detta skulle enligt öfverstyrelsens förmenande lämpligen kunna ske på det sätt, att vid folkskolan antingen bildades själfständig skytteförening eller ock anslutning skedde till i orten varande skytteförening. Ehuru väl redan nu ett stort intresse syntes förefinnas på flera håll i landet för införande af skjutundervisning i folkskolorna, hade dock öfverstyrelsen i likhet med kommitterade utgått från det antagandet, att undervisning måhända icke skulle kunna införas i mera än 250 folkskolor årligen.

Kostnaderna härför, hvad anginge första året, hade beräknats sålunda:

i organisationsanslag:

a) för hvarje skola:

en riktställning	kronor	17: 50
ammunition	»	30: —
måltaflor m. m.	»	0: 50
instruktörsarfvode	»	15: —
Kronor		63: —

b) för 250 skolor:

riktställningar	kronor	4,375: —
ammunition	»	7,500: —
måltaflor m. m.	»	125: —
instruktörsarfvode	»	3,750: —
tillsammans kronor		15,750: —

För beredande af nödig instruktion vid berörda skjutundervisning ansåge öfverstyrelsen, att instruktörskurser för folkskollärare borde årligen anordnas inom hvarje skytteförbund, och då det beräknats, att skjutundervisningen skulle årligen kunna införas i 10 skolor i hvarje län, borde deltagarantalet i hvarje sådan kurs inom ett skytteförbund beräknas till 10.

Kostnaden för en dylik kurs torde kunna beräknas till följande:

arfvode åt ledaren, 2 dagar à kronor	
15: —	kronor 30: —
traktamente åt deltagarna, 2 dagar	
med 5 kronor om dagen, beräk-	
nadt för 10 deltagare	» 100: —
ammunition och öfrig skjutmateriel	» 50: —
tillsammans kronor 180: —	

För en sådan instruktörskurs inom hvarje skytteförbund eller för sammanlagdt 26 dylika kurser på ett år skulle alltså fordras ett anslag af 4,680 kronor. Under antagande att under år 1912 skjutundervisning på sätt, som i kommitterades betänkande närmare utvecklats, skulle kunna komma till stånd i 250 af landets folkskolor, skulle såsom ofvan beräknats för sagda år därtill erfordras ett sammanlagdt understöd af 20,430 kronor.

[43.]

Hvad därefter anginge *understödet för främjande af kammarskjutningsöfningar* ansåge öfverstyrelsen det nödvändigt, att de frivilliga skjutöfningarna ordnades på ett fullt rationellt sätt, så att deltagandet i dessa skulle kunna gifva ett sådant utbyte, som från försvarssynpunkt måste anses vara önskvärdt och som äfven stode i öfverensstämmelse med det understöd, som därtill lämnades af staten. Detta torde endast kunna ske därigenom att för samtliga i skytteföreningarna inträdande rekryter anordnades fullständig undervisning i kammarskjutning. Emellertid hade den utredning, som af öfverstyrelsen förebragts rörande bedrifvandet af kammarskjutningsöfningar inom de frivilliga skytteföreningarna ådagalagt, att detta skedde uti alltför ringa utsträckning. Enligt inkomna uppgifter skulle inom hela riket under år 1909 endast ett antal af 4,860 skyttar hafva skjutit hvar och en 50 kammarskjutningsskott, och skulle tillsammans inom föreningarna under sagda år endast hafva lossats 359,847 dylika skott, ett alltför ringa antal, då man betänkte, att under samma år 41,204 skyttar inskrifvits i skytteföreningarna. Enda möjligheten att i detta afseende kunna åstadkomma önskvärd ändring torde vara att såsom ofvan sagts genom ökad understöd bereda tillgång till bättre instruktionsundervisning än som med det hittillsvarande alltför ringa anslaget till arfvoden åt instruktörer kunnat åstadkommas, äfvensom att bereda skytteföreningarna medel för anskaffande af den för kammarskjutningsöfningars bedrifvande nödvändiga materielen.

Understödet åt under år 1912 nybildade skytteföreningar hade upptagits för afhjälpande af den olägenheten, att nybildade skytteföreningar under sitt första verksamhetsår icke kunnat erhålla en välbehöflig hjälp. Såsom det hittills varit ordnad i fråga om rätt till åtnjutande af statsunderstöd inom skytteförening, hade nämligen dylikt understöd plägat utgå endast på grund af det nästföregående årets verksamhet, hvilket i ej ringa grad vållat svårighet att få till stånd nya skytteföreningar.

Beträffande beräkningen af de under denna anslagsrubrik upptagna poster har arméförvaltningen instämt i öfverstyrelsens förslag om att

Arméförvaltningen.

[43.] det *antal skyttar*, som bör läggas till grund för beräkningen af anslagsposterna till årsunderstöd och ammunitionsbidrag, bestämmes till 110,000.

Hvad åter angår öfverstyrelsens öfriga framställningar rörande förevarande anslagsrubrik har arméförvaltningen gjort följande erinringar.

Då det af öfverstyrelsen vid anslagsäskandet för år 1911 väckta förslaget om *årsunderstödet*s beräknande efter ett från 2 kronor till 2 kronor 25 öre förhöjdt belopp för hvarje anslagsberättigad skytt icke föranledde någon Kungl. Maj:ts framställning till 1910 års Riksdag samt öfverstyrelsen nu icke anført några ytterligare skäl till stöd för sitt förnyande af förslaget, funne arméförvaltningen sig icke kunna tillstyrka detsamma.

Som jämlikt beslut vid 1910 års Riksdag *ammunitionsbidraget* till skytteföreningarna från och med år 1911 komme att utgå med ett från 3 kronor 25 öre till 3 kronor 50 öre förhöjdt belopp för hvarje anslagsberättigad skytt, funne arméförvaltningen sig vidare icke kunna tillstyrka öfverstyrelsens hemställan om ammunitionsbidragets höjande till 4 kronor för hvarje anslagsberättigad skytt.

Mot öfverstyrelsens förslag om upptagande under ifrågavarande anslagsrubrik af ett förslagsvis beräknadt belopp af 20,430 kronor såsom *understöd för främjande af skjutundervisning i folkskolorna*, funne arméförvaltningen sig böra framhålla, *dels* att storleken af denna anslagspost vid den af öfverstyrelsen åberopade utredningen beräknats icke efter några bestämda grunder utan allenast efter vissa antaganden beträffande nämnda skjutundervisnings blifvande omfattning, *dels* ock att det synts kunna ifrågasättas, huruvida det vore lämpligt att, därest skjutundervisning vid folkskolorna komme till stånd, understödets utbetalande, på sätt öfverstyrelsen föreslagit, skedde till särskilda vid ifrågakommande skolor bildade skytteföreningar eller genom i orterna förefintliga dylika föreningar. Då arméförvaltningen följaktligen ansåge, att den föreliggande frågan borde underkastas förnyad utredning, ville arméförvaltningen hemställa, att öfverstyrelsens i ämnet nu gjorda förslag icke måtte föranleda någon framställning till Riksdagen.

Hvad slutligen anginge öfverstyrelsens framställning om beräkande af en särskild anslagspost å 22,500 kronor för *främjande af kammarskjutningsöfningar*, funne arméförvaltningen sig icke kunna förorda densamma, enär någon tillförlitlig grund för beräkningen af anslagsposten till det föreslagna beloppet icke blifvit af öfverstyrelsen angifven.

Förslaget om upptagande af en ny anslagspost för att med högst 50 kronor bereda *understöd åt hvarje under år 1912 nybildad skytte-*

förening för anskaffande af målskjutningsmateriel ansåge arméförvaltningen sig däremot böra på de af öfverstyrelsen anförda skäl tillstyrka, och hemställde därför, i likhet med öfverstyrelsen, att detta anslag förslagsvis måtte beräknas för 60 nybildade skytteföreningar till belopp af 3,000 kronor.

I enlighet med dessa uttalanden har arméförvaltningen hemställt, att anslagsrubriken till »skytteföreningarna» måtte beräknas på följande sätt:

Årsunderstöd à 2 kronor till 110,000 skyttar, förslagsvis	kronor 220,000: —
Ammunitionsbidrag à 3 kronor 50 öre till 110,000 skyttar, förslagsvis	» 385,000: —
Understöd åt under år 1912 nybildade skytteföreningar för auskaffande af målskjutningsmateriel, förslagsvis	» 3,000: —
Summa kronor	608,000: —

eller till 125,430 kronor mindre än af öfverstyrelsen föreslagits.

Ordnandet af skjutbanor m. m.

I anslagsposten till understöd för ordnandet af skjutbanor m. m., som för år 1911 bestämts till 135,900 kronor, har öfverstyrelsen ansett, att en minskning skulle kunna ske, enär numera icke så många skytteföreningar bildades som förut samt ett stort antal skytteföreningar under årens lopp fått sina skjutbanor ordnade. Af dessa skäl hade denna anslagspost för år 1912 upptagits till endast 74,870 kronor.

*Öfverstyrelsens
anslags-
begäran.*

Beträffande anslaget under denna rubrik har arméförvaltningen ansett, att detsamma utan olägenhet kan begränsas till 70,900 kronor.

Sammanfattning.

Jag finner ingen anledning att frågå hvad arméförvaltningen under de olika anslagsrubrikerna anført, och tillåter jag mig särskildt anmärka, att en och annan af de myndigheter, under hvilka folkskoleväsendet lyder, ännu icke hunnit inkomma med yttrande i ämnet, så att redan af denna anledning öfverstyrelsens förslag i fråga om skjutundervisningen i folkskolorna icke kan föreläggas den Riksdag, som nu sammanträder.

[43.] Enligt arméförvaltningens af mig sålunda förordade framställning skulle således för år 1912 erfordras:

till skytteförbundens öfverstyrelse	kronor	60,800: —
» skytteförbunden	»	130,300: —
» skytteföreningarna:		
årsunderstöd å 2 kronor till		
110,000 skyttar	kronor	220,000: —
ammunitionsbidrag å 3 kro-		
nor 50 öre till 110,000 skyt-		
tar	»	385,000: —
bidrag till nybildade skytte-		
föreningar för anskaffande		
af målskjutningsmateriel	»	3,000: —
» ordnande af skjutbanor m. m.	»	70,900: —
Summa kronor		870,000: —

Jag får alltså hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att till *det frivilliga skytteväsendets befrämjande* såsom extra anslag för år 1912 anvisa 870,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under följande år använda, hvad af anslaget kan under år 1912 besparas.

[44.] **Befrämjande af det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig.**

På framställning af Eders Kungl. Maj:t har Riksdagen under de sista fem åren beviljat 10,000 kronor årligen till befrämjandet af det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig.

Genom beslut den 16 december 1910 har Eders Kungl. Maj:t, på förslag af centralrådet, fastställt plan angående användning af anslaget för år 1911. Enligt denna plan utgå 2,000 kronor till administrationskostnader för centralrådet, 2,000 kronor till enahanda kostnader för svenska föreningen Röda korsets öfverstyrelse, samt till denna förenings tre särskilda afdelningar följande belopp, nämligen: Röda korsets förening för frivillig sjukvård i krig 1,000 kronor, Röda korsets kvinno-förening 2,000 kronor och föreningen Röda korsets sjuksköterskehem 3,000 kronor. Angående dessa förenings ändamål och verksamhet

äro bestämmelser meddelade uti nådigt bref den 8 juni 1906 (svensk [44.]
författningssamling 1906, bihang n:r 46).

I underdånig skrifvelse den 24 november 1910 har *Svenska frivilliga sjukvårdsväsendets centralråd* anhållit om anvisande af 10,000 kronor å extra stat äfven för år 1912. Till stöd härför har anförts, att ehuru det frivilliga sjukvårdsväsendet i vårt land i flera afseenden utvecklats och gått betydligt framåt till följd af de understöd, som kommit detsamma till del, återstode dock ännu ett drygt arbete, innan denna rörelse fått en omfattning och stadga, som borgade för goda resultat, när en gång krigets kraf komme att ställas på densamma. Särskildt kunde framhållas, att antalet utbildade sjuksköterskor, som stode till föreningarnas förfogande, utgjorde ännu endast en ringa bråkdel af hvad som vore önskvärdt redan för sjukvårdstjänsten i fred, men i all synnerhet för tillgodoseende af behovet vid mobilisering. För att upphjälpa dessa mindre lyckliga förhållanden vore statsunderstöd till denna rörelse alltjämt erforderliga.

Arméförvaltningens intendentsdepartement och sjukvårdsstyrelse samt *marinförvaltningen* hafva uti afgifna underdåniga yttranden tillstyrkt centralrådets framställning.

Efter samråd med statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet angående det fortfarande behovet af ifrågavarande anslag får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att till *befrämjande af det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig* å extra stat för år 1912 anvisa 10,000 kronor.

**Tillfällig löneförbättring åt fortifikationskassören och redogöraren samt [45.]
fortifikationskassörerna och förrådsförvaltarna vid fortifikationen.**

Från och med år 1908 har Riksdagen årligen beviljat medel för beredande af tillfällig löneförbättring åt fortifikationskassören och redogöraren samt fortifikationskassörerna och förvaltarna vid fortifikationen. 1910 års Riksdag anvisade för detta ändamål 13,545 kronor å extra stat för år 1911. Af detta belopp utgjorde 12,045 kronor extra dagaflöning å 3 kronor åt fortifikationskassören och redogöraren H. F. W. Geete, som, ehuru han uppnått åldersgränsen, likväl på de i statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 14 januari 1910 anförda skäl skulle kvarstå i tjänst, samt åt en hvar af 10 fortifikationskassörer

- [45.] och förrådsförvaltare. Resten, 1,500 kronor, utgjorde tre ålderstillägg om 500 kronor åt nämnde Geete och åt två fortifikationskassörer och förrådsförvaltare.

I underdånig skrifvelse den 30 augusti 1910 har *arméförvaltningen* framhållit, att enahanda behof af medel till löneförbättring i berörda afseende som för år 1911 jämväl för år 1912 föreligger. Arméförvaltningen har därför anhållit, att 13,545 kronor måtte för ändamålet anvisas å extra stat för år 1912. I sammanhang härmed har arméförvaltningen anmält, att visserligen en af de fortifikationskassörer och förvaltare, som hittills åtnjutit ålderstillägg, kommer att i slutet af år 1911 afgå från tjänsten, men att emellertid en annan står i tur att erhålla berörda ålderstillägg, enär han den 1 januari 1912 uppnått så lång tjänstetid, att han, därest ett andra ålderstillägg varit med beställningen förenadt, skulle från och med sistnämnda dag blifva till sådant berättigad.

I anslutning till hvad sålunda anförts, får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för beredande af tillfällig löneförbättring åt fortifikationskassören och redogöraren samt fortifikationskassörerna och förvaltarna vid fortifikationen å extra stat för år 1912 bevilja ett anslag af 13,545 kronor.

- [46.]

Extra lönetillägg för en del betjante.

Under åberopande af hvad chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet öfver finansärenden denna dag anført i fråga om beredande åt en del af statens tjänstemän och betjante af extra lönetillägg för år 1911, att uppföras i riksstaten för år 1912, får jag anmäla, att det belopp, som för sådant ändamål erfordras för de under landtförvarsdepartementet lydande löntagare, hvilkas aflöningsförmåner icke vid 1901 eller därpå följande års Riksdagar reglerats, uppgår till 397 kronor 50 öre. Jag hemställer därför, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden denna dag angifna grunder, af *extra lönetillägg* för innevarande år åt en del betjante, som åtnjuta aflöning från fjärde hufvudtiteln medel, å extra stat för år 1912 såsom förslagsanslag anvisa, i jämnadt tal, ett belopp af 398 kronor.

**Provisorisk lönereglering för landtförsvarsdepartementets afdelning
af Kungl. Maj:ts kansli.**

[47.]

Föregående år anvisade Riksdagen å extra stat för år 1911 till provisorisk lönereglering för befattningshafvare i landtförsvarsdepartementet såsom förslagsanslag ett belopp af 8,270 kronor, däraf högst 175 kronor finge användas till höjning af vikariatsersättning under semester, hvarjämte Riksdagen i sammanhang därmed godkände vissa villkor, utöfver redan gällande lönevillkor, för åtnjutande af de provisoriska aflöningstilläggen samt meddelade vissa föreskrifter till iakttagande vid utbetalningen af provisoriska aflöningstillägg.

Då behof af samma aflöningstillägg alltjämt förefinnes, får jag, under åberopande af hvad chefen för justitiedepartementet till statsrådsprotokollet öfver justitieärenden denna dag anført i fråga om provisorisk lönereglering för statsdepartementen och vissa centrala ämbetsverk, i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att till *provisorisk lönereglering för befattningshafvare i landtförsvarsdepartementet*, i enlighet med ofvanberörda villkor, å extra stat för år 1912 anvisa ett förslagsanslag af 8,270 kronor, däraf högst 175 kronor må användas till höjning af vikariatsersättning under semester.

Dagaflöningstillägg åt indelt manskap.

[48.]

Till beredande af ersättning åt indelt manskap för den ökade tjänstgöring, som till följd af den nya härordningen ålagts detsamma, har Riksdagen, på Kungl. Maj:ts förslag, alltsedan år 1902 årligen anvisat ett förslagsanslag på extra stat. Ersättningen har utgått i form af tillägg till dagaflöningen med visst belopp för dag för tjänstgöring i egenskap af underbefäl, instruktör eller beställningsman vid skolor och öfningar utom vanliga repetitionsöfningar. År 1908 medgaf Riksdagen, att dagaflöningstillägget finge under år 1909 utgå med 2 kronor till korporal, vicekorporal och menig beställningsman samt 2 kronor 10 öre till annan menig för tjänstgöring i ofvan angifven egenskap, samt an-

[48.] visade för bestridande af denna ersättning ett belopp af 238,007 kronor. Åren 1909 och 1910 beviljade Riksdagen efter samma grunder resp. 241,410 kronor och 180,250 kronor.

Från samtliga arméfördelningschefer äfvensom från kommandanten i Boden hafva uppgifter inforrats angående det antal indelt manskap, som vid dem underlydande truppförband för omförmälda tjänstgöring oundgängligen behöfver tagas i anspråk under år 1912, samt om antalet tjänstgöringsdagar för de olika grupperna. Af de inkomna uppgifterna framgår, att under sistnämnda år tjänstgöring af indelt manskap erfordras under följande antal dagar, nämligen:

korpraler, vicekorpraler och beställningsmän	53,637	tjänstgöringsdagar,
andra menige	32,031	»

Det under år 1912 erforderliga anslagsbeloppet för ifrågavarande ändamål skulle alltså approximativt kunna beräknas sålunda:

53,637	tjänstgöringsdagar	å 2 kronor		kronor	107,274: —
32,031	»	å 2 »	10 öre	»	67,265: 10
Summa kronor					174,539: 10

Emellertid synes det mig möjligt att genom bestämmelser i kommandoväg angående tjänstgöringen kunna begränsa utgifterna till omkring 155,000 kronor.

På grund af hvad jag sålunda anför, får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för *utbetalande af tillägg till dagaflöning åt indelt manskap* med 2 kronor till korpral, vicekorpral och menig beställningsman samt 2 kronor 10 öre till annan menig för tjänstgöring i egenskap af underbefäl, instruktör eller beställningsman vid skolor och öfningar utom vanliga repetitionsöfningar å extra stat för år 1912 anvisa såsom förslagsanslag ett, jämväl för afrundande af hufvudtitelns slutsumma till 154,120 kronor jämkadt belopp.

Extra lönetillägg åt vissa bataljonsläkare samt genomförande
af fältläkarkårens omorganisation.

[49.]

1910 års
Riksdag.

I underdånigt utlåtande den 16 december 1909 hemställde arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse, med anledning af de bestående svårigheterna att fylla vakanserna inom bataljonsläkargraden och fältläkarstipendiatkåren, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå 1910 års Riksdag att *dels* medgifva,

att bataljonsläkare vid de icke kasernerade infanteriregementena måtte under personlig tjänstgöring vid beväringsskolor tilldelas ett tillägg till dagaföring, beräknadt efter 5 kronor för äldre och 10 kronor 50 öre för yngre bataljonsläkare;

att till 12 af de i tjänsten äldsta fältläkarstipendiater af andra klassen finge utbetalas extra årsarfvoden à 300 kronor; och

att ett kommenderingstillägg af 6 kronor 50 öre per dag finge utgå till samtliga fältläkarstipendiater vid all kommendering utom vid truppförband inom hufvudstaden;

dels ock att till bestridande af de för de ifrågasatta tillfälliga löneförbättringarnas genomförande redan från och med år 1910 erforderliga kostnader, i enlighet med af arméförvaltningen gjord beräkning, å extra stat för år 1911 anvisa ett belopp af högst 54,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att för angifvet ändamål under år 1910 förskjuta hälften eller högst 27,000 kronor.

För arméförvaltningens beräkning af dessa kostnader redogjorde jag uti det vid statsverkspropositionen till 1910 års Riksdag fogade statsrådsprotokollet. Jag förklarade mig endast kunna tillstyrka, att de yngre bataljonsläkarna erhöles ett extra lönetillägg, hvilket jag föreslog till 500 kronor om året; och anförde jag därefter, att beträffande *fältläkarstipendiater* funnes visserligen för det dåvarande vakanser endast bland dem af andra klassen, men att öfverfältläkaren för mig anmält, att åtskilliga första klassens stipendiater uttryckt önskan att afgå och endast inför utsikten till förbättrade förhållanden kunnat förmås att kvarstå. Jag ansåg det därför vara nödvändigt att, såsom arméförvaltningen föreslagit, icke blott så att säga uppflytta en del t. ex. 12 stipendiater af andra klassen till första klassen, utan äfven öka dessas och ett antal andra stipendiaters förmåner. Att i enlighet med arméförvaltningens förslag göra detta sist nämnda genom ett särskildt kommenderingstillägg syntes mig mindre lämpligt, enär härigenom dag-

Departements-
chefens me-
ning år 1910.

- [49.] arfvodet skulle komma att uppgå till ett belopp, vida öfverstigande det i omorganisationsförslaget för extra bataljonsläkare upptagna dagtraktamente. Då i detta förslag extra bataljonsläkares lön upptoges till ett belopp, som med 600 kronor öfverstege det då utgående högsta läkarstipendiet, ansåg jag den ifrågasatta provisoriska löneförbättringen böra ske i form af stipendietillägg, hvilket, då hvarje stipendiats tjänstgöring dittills utgjort i allmänhet två månader årligen, borde beräknas efter sådan tjänstgöringsomgång och bestämmas till 300 kronor. För af arméförvaltningen beräknade 30 stipendiat skulle detta utgöra 9,000 kronor. Då under bevärningsrekrytskolan år 1911 icke blott såsom arméförvaltningen beräknat 15 utan 16 infanteriregementen komme att fortfarande vara icke kasernerade, skulle för den af mig då föreslagna löneförbättringen för år 1911 erfordras:

för extra lönetillägg å 500 kronor åt 16 yngre bataljonsläkare	kronor	8,000: —
för stipendieförhöjning å 300 kronor åt 12 fältläkarstipendiat af andra klassen	»	3,600: —
för stipendietillägg å 300 kronor åt 30 stipendiat	»	9,000: —
Summa kronor		20,600: —

På min hemställan föreslog Eders Kungl. Maj:t därför 1910 års Riksdag medgifva att för beredande under år 1911 af extra ersättning åt vissa bataljonsläkare och fältläkarstipendiat bevilja ett anslag af 20,600 kronor.

1910 års
riksdags-
beslut.

Riksdagen beviljade de af Eders Kungl. Maj:t föreslagna extra lönetilläggen å 500 kronor för år 1911 åt 16 yngre bataljonsläkare, men, beträffande löneförbättringen åt stipendiaterna, ansåg Riksdagen, att ett bifall till hvad Eders Kungl. Maj:t föreslagit skulle medföra en olikhet i afseende å läkarstipendiernas vid armén och flottan fasta aflöningsförmåner, hvartill det icke funnes anledning, och medgaf Riksdagen därför endast en förhöjning af stipendiebeloppen för år 1911 åt samtliga 36 stipendiat af andra klassen med respektive 300 kronor.

De af Riksdagen för år 1911 anvisade beloppen utgjorde sålunda 8,000 kronor + 10,800 kronor eller 18,800 kronor.

Arméförvalt-
ningens nu-
varande fram-
ställning.

Arméförvaltningen har nu inkommit med en ny framställning i ämnet och därvid anført, att den löneförbättring, som sålunda medgif-

vits för år 1911, skulle, därest den hvilande frågan om fältläkarkårens omorganisation förelägges 1911 års Riksdag, kunna undvaras från och med år 1912, under förutsättning att den nya organisationen kunde i sin helhet genomföras. Då emellertid grundade farhågor förefunnes, att, under nu rådande brist på yngre läkare, ett tillräckligt antal sökande till de föreslagna extra bataljonsläkarbefattningarna icke komme att omedelbart anmäla sig och det följaktligen vore af vikt, att, så länge några regementen icke vore kasernerade, vid dessa regementen söka bibehålla yngre bataljonsläkare enligt gamla staten, syntes åtgärder böra vidtagas för att äfven efter år 1911 såvidt möjligt kunna uppehålla läkarvården vid ifrågavarande regementen genom sådana bataljonsläkare eller genom fältläkarstipendiater.

I fråga om *bataljonsläkarna* ansåge emellertid arméförvaltningen ej skäl att begära lönetillägg för andra än dem, för hvilka sådant beviljats för år 1911, eller till högre belopp än hvad af 1910 års Riksdag därför beviljats. Då likväl antalet icke kasernerade infanteriregementen komme att till år 1912 hafva nedgått till femton, behöfde för ändamålet icke beräknas högre belopp än 15×500 kronor eller 7,500 kronor.

Hvad åter anginge *fältläkarstipendiaterna* hade det redan visat sig, att den af 1910 års Riksdag beviljade förhöjningen af stipendiebeloppen med 300 kronor åt samtliga stipendiater af andra klassen icke medfört åsyftadt resultat. Under det att stipendiaternas hela antal den 1 januari 1910 varit 18, hade detsamma sedermera, helt visst beroende på förhoppningen att de af arméförvaltningen framställda förslagen till förbättrande af aflöningsförhållandena skulle förverkligas, stigit så att det den 1 mars 1910 utgjort 20 och den 1 maj samma år 23, för att därefter, sedan förhoppningarna grusats, alltjämt sjunka. Hela antalet fältläkarstipendiater utgjorde nu endast 17 och åtskilliga omständigheter, i synnerhet de många vakanserna inom bataljonsläkargraden, hvilka erfordrade kommendering af ett icke ringa antal extra läkare, talade för att det skulle fortfarande minskas.

Arméförvaltningen ansåge det därför vara en tvingande nödvändighet, att ytterligare åtgärder vidtoges för att genom en effektiv förbättring af aflöningsvillkoren söka möjliggöra bibehållandet af ett minimum af stipendiatkåren, utan hvilket läkarvården vid armén, i betraktande af det för närvarande stora antalet bataljonsläkarvakanser, icke kunde nödtorftigt upprätthållas.

Under nuvarande förhållanden, då inga stipendiater af andra klassen funnes och några sökande icke heller anmält sig, komme knappast

[49.] någon eller i alla händelser endast en obetydlig del af de af Riksdagen för ändamålet anvisade medlen, 300 kronor till 36 stipendiater eller 10,800 kronor, till användning. Hade däremot det af arméförvaltningen framställda förslaget att, utom extra årsarfvoden à 300 kronor åt 12 stipendiater af andra klassen, tilldela 30 stipendiater ett kommenderingstillägg à 6,50 kronor per dag blifvit bifallet, skulle de fördelar vunnits, att stipendiaterna af första klassen blifvit mer benägna att kvarstå vid sina befattningar, då de under kommendering bereds ökade inkomster. Och om en förbättring af löneförmånerna kommit samtliga stipendiater till godo hufvudsakligen i den mån, som de erhållit kommenderingar, hade de äfven blifvit villigare att åtaga sig sådana.

Enligt gjorda beräkningar erfordrades ett minimiantal af 30 fältläkarstipendiater under förutsättning af högst 70 dagars årlig kommenderingstid för hvarje stipendiat. En långvarigare årlig kommendering skulle väsentligt rubba stipendiaternas studier och förlänga den redan i och för sig långa studietiden; och fruktan härför skulle helt säkert inverka ogynnsamt på kårens rekrytering.

Därtill komme, att, om de äldsta 12 stipendiaterna af andra klassen erhöle ett extra årsarfvode af 300 kronor och dessutom, jämte de 18 stipendiaterna af första klassen, ett extra dagarfvode (kommenderingstillägg) af 6 kronor om dagen efter 30 dagars under året förut fullgjord kommendering, skulle de af Riksdagen till löneförbättring åt vissa fältläkarstipendiater beviljade 10,800 kronor räcka till att bereda samtliga stipendiater en erforderlig löneförbättring ($300 \times 12 + 6 \times 40 \times 30 = 10,800$ kronor).

Enär stipendiat först efter 30 dagars förut under året verkställd kommendering skulle komma i åtnjutande af det föreslagna kommenderingstillägget, blefve det först med ingången af andra tjänstgöringsmånaden, som hans dagaflöning komme att uppgå till ett belopp, som öfverstege det i omorganisationsförslaget för extra bataljonsläkare upptagna dagtraktamente. Då emellertid stipendiaternas tjänstgöringstid — i motsats mot hvad fallet blefve med extra bataljonsläkarnas — icke vore begränsad till endast 2 månader vissa bestämda tider på året och stipendiatanställningen vore af mera tillfällig natur, borde dess innehafvare åtnjuta ett relativt högt arfvode för hvarje dag, han tjänstgjorde.

Af ofvan anförda skäl vore det därjämte synnerligen önskvärdt, att en dylik löneförbättring komme stipendiaterna till godo under år 1911.

På grund af hvad sålunda anförts, har arméförvaltningen anhållit, det Eders Kungl. Maj:t täcktes hos Riksdagen utverka

dels att Riksdagen måtte för år 1912 å extra stat anvisa 7,500 kronor för beredande under samma år af ett extra lönetillägg à 500

kronor åt 15 yngre bataljonsläkare vid icke kasernerade infanteriregementen äfvensom till förbättrande af fältläkarstipendiaternas löneförmåner samma summa som för år 1911 eller 10,800 kronor;

dels att detta sistnämnda belopp måtte få användas för att med 300 kronor öka de 12 äldsta stipendiaternas af andra klassen årsarfvoden samt för att bereda samtliga stipendiaterna ett extra dagarfvode (kommanderingstillägg) af 6 kronor, att utgå för hvarje dag, stipendiat inkallas till tjänstgöring efter 30 dagars förut under året fullgjord kommandering; dock att för nämnda båda ändamål må användas ett sammanlagdt belopp af högst 10,800 kronor;

dels ock att Riksdagen måtte medgifva, att det för extra ersättning åt vissa fältläkarstipendiatier under *år 1911* beviljade anslag af 10,800 kronor måtte få användas att utgå till extra årsarfvoden åt de 12 äldsta stipendiaterna af andra klassen samt till extra dagarfvoden åt samtliga stipendiatier i öfverensstämmelse med hvad ofvan blifvit föreslaget för år 1912.

I fråga om extra lönetillägg åt yngre *bataljonsläkare* får jag på det i statsrådsprotokollet till 1910 års statsverksproposition anförda skäl tillstyrka detsamma. Kostnaderna härför äro beräknade till 7,000 kronor.

Beträffande arméförvaltningens framställning i öfrigt anhåller jag få erinra om, att fråga föreligger om omorganisation af fältläkarkåren. År 1908 tillkallades särskilda sakkunniga för att inom landtförsvarsdepartementet biträda med verkställande af utredning och utarbetande af förslag till ofvannämnda kårs omorganisation. Detta uppdrag var fullgjordt den 30 juli samma år. Öfver det sålunda utarbetade förslaget infordrades yttranden från vederbörande myndigheter, hvarefter frågan öfverlämnades till försvarskommittén, hvilken i sitt den 5 december 1910 dagtecknade betänkande, på de af de sakkunniga anförda grunder, uttalat sig för nödvändigheten af att under den närmaste tiden en omorganisation af kåren kommer till stånd, anpassad efter de förhållanden, som komma att inträda såsom en följd af utsträckt tjänstgöringsskyldighet för personalen och ändrad förläggning för ett flertal truppförband. På grund af nådigt bref den 2 december 1910 hafva de sakkunniga åter tillkallats för att inom landtförsvarsdepartementet biträda med utarbetande af slutligt förslag rörande fältläkarkårens omorganisation, och hafva de helt nyligen fullgjort sitt uppdrag. Då denna fråga, som tränger till lösning, synes vara af beskaffenhet att böra göras till föremål för särskild proposition till Riksdagen, anhåller jag att inom kort få återkomma till densamma. I detta sammanhang torde dock böra af Riksdagen begäras det anslagsbelopp, som genomförandet af

Departementschefen.

- [49.] omorganisationen kräver under år 1912 och som af de sakkunniga beräknats till 33,600 kronor.

Med anledning af hvad jag sålunda anført, får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för *extra lönetillägg åt vissa bataljonsläkare samt genomförande af färtläkarkårens omorganisation* å extra stat för år 1912 bevilja ett anslag af (7,000 + 33,600 =) 40,600 kronor.

[50.]

Personligt lönetillägg.

Vid 1909 års Riksdag föreslog enskild motionär inom Andra kamaren att på extra stat under fjärde hufvudtiteln bevilja ett årligt extra arvode med visst angifvet belopp åt musikdirektören vid Hälsinge regemente Carl Anders Clementz, hvilken vore anställd såsom musiksergeant vid regementet, men bestrede den musikfanjunkaren därstädes åliggande tjänstgöring. Clementz hade nämligen i och med inleverering den 31 december 1907 till statsverket af regementets musikkassa gått förlustig det årliga arfvode, som han enligt med honom upprättadt kontrakt vid anställandet såsom musikdirektör dittills fått uppbära från musikkassan.

Riksdagen ansåg på grund af de i motionen anförda skäl (se statsverkspropositionen för år 1910 angående fjärde hufvudtiteln punkt 47), att ersättning till Clementz borde utgå i form af årligt lönetillägg under den tid, som ännu återstode, intill dess Clementz kunde vara befordrad till musikfanjunkare. Lönetillägget ansåge Riksdagen böra motsvara dels skillnaden emellan en musiksergeants af första klassen och en musikfanjunkares fasta lön samt dels skillnaden mellan nämnda befattningshafvares dagaflöningar. Dagaflöningarnas belopp kunde visserligen ej exakt beräknas, enär dessa vore beroende på tjänstgöring, men borde upptagas till det högsta möjliga belopp, hvartill de kunde uppgå, sålunda för tjänstgöring under 365 dagar. Skillnaden emellan lönebeloppen utgjorde 300 kronor och skillnaden emellan dagaflöningarna enligt nyss angifna beräkning 182 kronor 50 öre; och skulle sålunda lönetillägget böra utgöra 482 kronor 50 öre, därest icke något afdrag föranleddes af, att dagaflöning för viss tid möjligen icke komme att utgå. Sistnämnda belopp borde vid anslags beviljande böra i jämnadt tal utföras med 483 kronor.

Med anledning af motionen beviljade Riksdagen å extra stat för år 1910 ett anslag af 483 kronor, att användas för beredande enligt

ofvanstående beräkning af personligt lönetillägg åt musikdirektören vid Hälsinge regemente Carl Anders Clementz under år 1910, så länge han bestrede musiksergeantsbeställning vid regementet. [50.]

På framställning af Eders Kungl. Maj:t uti statsverkspropositionen till 1910 års Riksdag beviljade Riksdagen jämväl för år 1911 sistberörda belopp för samma ändamål.

Med anledning af detta Riksdagens beslut föreskref Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 10 juni 1910, att till musikdirektören Clementz finge under år 1911 utgå tillfällig löneförbättring med tillhoppa 482 kronor 50 öre, och anbefalldes arméförvaltningens civila departement att, därest dylik löneförbättring ansåges böra utgå jämväl för år 1912, därom göra underdånig framställning.

Till åtlydnad häraf har arméförvaltningen infordrat yttrande från vederbörande arméfördelnings- och regementschef, hvaraf framgår, att Clementz äfven för år 1912 är i behof af löneförbättring; och har arméförvaltningens civila departement i skrifvelse den 19 augusti 1910 hemställt, att Clementz måtte under förutsättning, att han under år 1912 fortfarande innehade musiksergeantsbeställning vid Hälsinge regemente, för samma år beredas tillfällig löneförbättring, hvilken med hänsyn därtill, att nämnda år vore skottår, borde utgå med tillhoppa 483 kronor.

Då samma skäl, som anfördes i motionen vid 1909 års Riksdag, fortfarande synas föreligga, anser jag, att framställning bör göras hos Riksdagen om beviljande af härför under år 1912 erforderliga medel å extra stat.

På grund af hvad jag sålunda anført, får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att för beredande af personligt lönetillägg åt musikdirektören Clementz å extra stat för år 1912 bevilja ett anslag af 483 kronor.

Täckande af brist i ordinarie byggnadsanslaget.

[51.]

Jag har förut under punkt 20 redogjort för uppkommen brist i anslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommendantskapsutgifter samt fortifikationens öfningar och materiel. I anslutning till hvad jag

[51.] där anført, får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att för *täckande af brist i ordinarie byggnadsanslaget* å extra stat för år 1912 anvisa ett belopp af, i jämnadt tal, 241,712 kronor.

Ersättning för förskott.

[52.]

Förskott för
aflönande af
vissa artilleri-
stabsofficerare
och departe-
ments-
skrifvare.

År 1907 godkände Riksdagen ny organisation af arméns centrala förvaltningsmyndighet. Enligt denna skulle arméförvaltningens personal ökas med, bland annat, 2 artilleristabsofficerare och 6 departementsskrifvare, hvilka emellertid icke skulle åtnjuta aflöning från arméförvaltningens stat utan från anslagen till artilleristaben, till aflöning och rekrytering m. m., till inkvarteringskostnader och till ålderstillägg.

I fråga om bestridandet för år 1908 af de ökade utgifter, som på grund häraf borde påhvila anslagen till artilleristaben samt till aflöning och rekrytering m. m. (staten för artilleritygstater), uttalade Riksdagen då den mening, att berörda utgifter lämpligen borde af tillgängliga medel förskottsvis bestridas för att därefter anmälas till ersättande af Riksdagen.

Med anledning häraf förordnade Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 21 juni 1907, att arméförvaltningens civila departement skulle af omhänderhafvande medel förskottsvis utbetala följande aflöningsbelopp under år 1908, nämligen:

till 1 artilleristabsofficer, arfvode	kronor	1,200: —
» 1 » »	»	1,000: —
» 1 departementsskrifvare, lön	kronor	1,320
dagaflöning »	»	1,095
» 5 »	»	2,415: —
		12,075: —
eller tillhopa kronor		16,690: —

allt i den mån sådana tjänstemän blefve under år 1908 af Kungl. Maj:t eller med Kungl. Maj:ts medgifvande förordnade, samt att det på grund häraf förskjutna beloppet skulle hos Kungl. Maj:t anmälas till ersättande.

Uti underdånig skrifvelse den 12 juli 1910 har arméförvaltningens civila departement nu till ersättande anmält, att departementet för de i nämnda brefvet den 21 juni 1907 afsedda artilleristabsofficerare och departementsskrifvare förskottsvis utbetalat däri omförmälda belopp jämte 18 kronor, utgörande dagaflöning till departementsskrifvarna under skottdagen år 1908, eller tillhopa 16,708 kronor.

Vidare har arméförvaltningen till ersättande annälat följande förskottsvis utbetalda belopp, nämligen:

[52.]

Förskott till
vissa kommit-
tér och sak-
kunniga.

till sakkunniga för utarbetande af förslag i fråga om regementspastorsinstitutionen m. m., enligt nådiga bref den 15 februari 1907 och den 24 september 1909	kronor	1,071: 90
till kommittén för granskning af förslag rörande försvarsväsendets stärkande m. m., enligt nådiga bref den 28 september 1907, den 4 juni 1908 samt den 22 maj, den 20 augusti och den 5 november 1909	»	42,990: 32
till sakkunniga för omarbetande af gällande nådiga förordning angående inskrifning och redovisning af värnpliktiga samt deras tjänstgöring m. m., enligt nådigt bref den 19 januari 1906	»	43: 53
till sakkunniga för planläggandet och ledandet af försök med manskapsuniformer, enligt nådiga bref den 12 juni 1908 och den 13 augusti 1910	»	6,428: 08
till sakkunniga för utredning i fråga om inlösen af officers- och underofficerskårernas byggnader, enligt nådiga bref den 14 augusti 1908 samt den 5 februari och den 14 maj 1909	»	5,634: 30
till sakkunniga för afgifvande af yttrande rörande vissa byggnadsarbeten, enligt nådiga bref den 31 juli 1908 och den 18 mars 1910	»	120: —
till kommittén för afgifvande af slutligt förslag i fråga om förtidspensionering för officerare och underofficerare, enligt nådiga bref den 20 november 1908 och den 5 mars 1909	»	738: 80
till sakkunniga för utredning rörande förvaltningen af landtförsvaret underlydande egendomar, enligt nådiga bref den 16 oktober och den 23 december 1908 samt den 3 december 1909	»	10,859: 31
till sakkunniga för afgifvande af förslag till förläggningssort för infanteriskjutskolan, enligt nådiga bref den 20 november 1908 och den 11 februari 1910	»	3,936: 80

Transport kronor 71,823: 04

[52.]	Transport	kronor	71,823: 04
till sakkunniga för verkställande af omarbetning utaf gällande utbildningsinstruktioner för armén, enligt nådiga bref den 11 december 1908 och den 4 april 1910	»		9,097: 55
till sakkunnig för utredning i fråga om ändring i grunderna för armébefälets pensionering, enligt nådigt bref den 11 december 1908	»		365: —
till civilkommissionen för undersökning af vissa förhållanden inom rikets försvarsväsende m. m., enligt nådiga bref den 11 december 1908 samt den 29 januari, den 26 februari, den 2 april och den 10 juli 1909	»		59,059: 89
till sakkunniga för omarbetande af föreskrifterna rörande de värnpliktigas rullföring m. m., enligt nådigt bref den 19 februari 1909	»		330: —
till sakkunniga för granskning af »Förslag till reglemente för militärtransporter på järnväg», enligt nådigt bref den 5 mars 1909	»		1,414: 65
till sakkunniga för fortsatt utredning angående befordringsväsendet vid krigsmakten, enligt nådiga bref den 16 april, den 5 juni och den 17 december 1909	»		15,644: 21
till sakkunniga för utarbetande af förslag till instruktion för arméförvaltningens verksamhet i krig m. m., enligt nådigt bref den 11 juni 1909	»		3,921: 35
till sakkunniga för verkställande af utredning och utarbetande af förslag rörande inkvarteringsförhållanden för subalternofficerare och underofficerare vid armén, enligt nådiga bref den 18 juni och den 10 december 1909	»		3,640: 67
till sakkunniga för verkställande af utredning och utarbetande af förslag ifråga om lättnader åt vissa kategorier värnpliktiga, enligt nådigt bref den 25 juni 1909	»		2,695: 65
till sakkunniga för granskning af inkomna förslag till förvaltning af de permanenta verken i Boden m. m., enligt nådiga bref den 13 augusti, den 22 oktober och den 3 december 1909	»		3,949: 78
Transport			kronor 171,941: 79

	Transport kronor	171,941: 79	[52.]
till sakkunniga för verkställande af utredning rörande beredande af lokaler för krigshögskolan m. m., enligt nådiga bref den 11 september och den 9 oktober 1909 samt den 4 april 1910.....	»	5,069: 50	
till sakkunniga för fortsatt utredning i fråga om efterlysning af uteblifna värnpliktiga, enligt nådigt bref den 6 maj 1910.....	»	2,300: 10	
eller tillsammans kronor		179,311: 39	

Sedan 1901 års lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete utfärdats, har Kungl. Maj:t uti särskilda nådiga bref anbefallt statskontoret att under förskottstitel utbetala vissa lifräntor med flera ersättningar för olycksfall, som drabbat arbetare vid under landtförsvarsdepartementet hörande arbetsföretag.

Förskott för
lifräntor
m. fl. dylika
ersättning-r.

Uti underdånig skrifvelse den 2 december 1910 har statskontoret nu till ersättande anmält, att statskontoret på grund af dessa nådiga bref intill den 1 november 1910 förskjutit tillhopa 10,611 kronor 5 öre.

Slutligen har statskontoret uti underdånig skrifvelse den 14 december 1910 till ersättande anmält ett förskjutet belopp af 55 kronor, utgörande resekostnads- och traktamentsersättning åt ordförande och ledamöter i nämnder, som enligt lagen den 2 december 1892, angående lindring i rustnings- och roteringsbesvär, under år 1909 verkställt utredning om värdet å dylika besvär.

Förskott för
reskostnads-
och trakta-
mentsersätt-
ningar till
vissa näm-
der.

Då ersättning för ofvan angifna förskott, tillhopa (16,708 + 179,311: 39 + 10,611: 05 + 55: —) = 206,685 kronor 44 öre, icke kan beredas från anslag under fjärde hufvudtiteln, hemställer jag i underdånighet, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

Sammanfatt-
ning.

att till *täckande af ifrågavarande förskott* å extra stat för år 1912 anvisa, i jämnadt tal, ett belopp af 206,686 kronor.

Hvad departementschefen sålunda i afseende å regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel yttrat, tillstyrkt och hemställt, täcktes Hans

Maj:t Konungen, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, gilla och bifalla, med befallning tillika, att utdrag af detta protokoll skulle till finansdepartementet öfverlämnas till ledning vid affattandet af Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof för år 1912.

Ex protocollo:

Gunnar Åkerman.

Bilaga n:o 1.

Stat

för Arméförvaltningen.

	K r o n o r						
	Lön.	Tjänstgöringspennin- gar.	Orts- tillägg.	Missräk- ningspen- ningar och arvode, vikariats- ersättning, tillfälligt biträde och renskrif- ningskost- nad m. m.		Summa.	
Arméförvaltningens civila personal:							
Chef: generalkrigskommis- sarien	7,000—	3,000—	1,000—	— —	— —	11,000—	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
1 krigsråd	5,000—	2,500—	600—	— —	— —	8,100—	
3 d:o	15,000—	7,500—	1,800—	— —	— —	24,300—	
1 tjänsteman i 2:a löne- graden	3,600—	1,800—	400—	— —	— —	5,800—	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytter- ligare 500 kr.
9 d:o	32,400—	16,200—	3,600—	— —	— —	52,200—	
1 tjänsteman, krigskassör	3,600—	1,800—	400—	500—	— —	6,300—	
1 tjänsteman i 1:a löne- graden	2,200—	1,500—	300—	— —	— —	4,000—	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.
15 d:o	33,000—	22,500—	4,500—	— —	— —	60,000—	
1 domäntjänsteman . .	— —	— —	— —	4,000—	— —	4,000—	
1 ombudsman	— —	— —	— —	3,000—	— —	3,000—	
Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse:							
Chef: öfverfältläkaren, öfverstes lön	6,000—	— —	— —	— —	— —	— —	
dagaflöning å 6 kr. . .	2,190—	— —	— —	— —	— —	8,190—	
1 fältläkare, föredragande för sanitetsärenden, öfverstelöjtnants lön . .	4,500—	— —	— —	— —	— —	— —	
dagaflöning å 5 kr. . .	1,825—	— —	— —	— —	— —	6,325—	

	K r o n o r					Summa.	
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg	Missräkningspenningar och arfvode, vikariatsersättning, tillfälligt biträde och renskrifningskostnad m. m.			
1 fältveterinär, föredragande för veterinäraren-den, majors lön	4,000 —	— —	— —	— —	— —	— —	
dagaföning å 5 kr. . .	1,825 —	— —	— —	— —	— —	5,825 —	
1 assistent, bataljonsläka-res lön	2,400 —	— —	— —	— —	— —	— —	
dagaföning å 4 kr. . .	1,460 —	— —	— —	— —	— —	3,860 —	
1 assistent, intendentur-tjänsteman	— —	— —	— —	— —	— —	— —	{ Aföning å intendentur härens stat.
1 förvaltare	— —	— —	— —	— —	— —	— —	D:o d:o
Till vikariatsersättning, arfvoden åt extra ordi-narie tjänsteman, till-fälligt biträde och ren-skrifningskostnad . . .	— —	— —	— —	42,350 —	42,350 —	— —	
1 förste vaktmästare . .	900 —	450 —	150 —	— —	1,500 —	— —	{ Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.
1 vaktmästare	700 —	350 —	150 —	— —	1,200 —	— —	{ Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr. och efter 10 år med ytter-ligare 100 kr.
5 d:o	3,500 —	1,750 —	750 —	— —	6,000 —	— —	
Summa, kronor	131,100 —	59,850 —	13,650 —	49,850 —	253,950 —	— —	

Öfrig till arméförvaltningen hörande personal, nämligen:

Å artilleridepartementet:

chef: generalfälttygmästaren, föredragande: fälttygmästaren, 6 artilleristabsofficerare, 6 departementsskrifvare;

Å fortifikationsdepartementet:

chef: chefen för fortifikationen, föredragande: regementsofficer vid fortifikationen, officerare och underofficerare vid fortifikationen efter behof; samt

Å intendentsdepartementet:

chef: generalintendenten, föredragande: två intendenturtjänstemän, personal ur intendenturkåren efter behof, åtnjuter aföning från andra stater.

- Anm. 1.** Angående den civilmilitära personalen i sjukvårdsstyrelsen tillkommande aflöning, in-
kvarterings- och servisbidrag samt pension gäller, hvad i sådant afseende är för
annan dylik personal i särskilda författningar stadgadt.
- Anm. 2.** Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle skall, så länge
denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå hvarjämte å lönen afdrages 100
kronor årligen.
- Anm. 3.** De för Arméförvaltningens ämbets- och tjänstemän samt betjante ifrågakommande
ålderstillägg å lön skola utgå från fjärde hufvudtitelns anslag till ålderstillägg.
- Anm. 4.** Denna lönestat gäller under förutsättning, att föreskrift finnes därom, att samtliga
ordinarie tjänstemän och betjante skola, i den mån undantag ej anses böra stad-
gas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, vara å tjänsterummet tillstädes
minst 6 timmar hvarje söckendag.

Stat

för Generalstabens fast anställda personal.

	Kronor.	Kronor.	Summa kronor.
A. Militärstaten.			
Chefen för staben uppbär lön på generalitetsstaten.			
Öfveradjutanter.			
1 öfverste, lön	6,000 —		
dagaflöning å 6 kronor i 365 dagar	2,190 —		
lönetillägg för 2 tjänstehästar å 400 kronor	800 —		
furageersättning å 1 krona om dagen för hvarje häst	730 —	9,720 —	
1 d:o	— —	9,720 —	
1 öfverstelöjtnant, lön	4,500 —		
dagaflöning å 5 kronor i 365 dagar	1,825 —		
lönetillägg för 2 tjänstehästar å 400 kronor	800 —		
furageersättning å 1 krona om dagen för hvarje häst	730 —	7,855 —	
2 d:o	— —	15,710 —	
1 major, lön	4,000 —		
dagaflöning å 5 kronor i 365 dagar	1,825 —		
lönetillägg för 2 tjänstehästar å 400 kronor	800 —		
furageersättning å 1 krona om dagen för hvarje häst	730 —	7,355 —	
11 d:o	— —	80,905 —	
Stabsadjutanter.			
1 kapten af 1. klassen, lön	3,400 —		
dagaflöning å 4 kronor i 365 dagar	1,460 —		
lönetillägg för 2 tjänstehästar å 400 kronor	800 —		
furageersättning å 1 krona om dagen för hvarje häst	730 —	6,390 —	
22 d:o	— —	140,580 —	
1 löjtnant af 1. klassen, lön	1,500 —		
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095 —		
lönetillägg för 2 tjänstehästar å 400 kronor	800 —		
furageersättning å 1 krona om dagen för hvarje häst	730 —	4,125 —	
9 d:o	— —	37,125 —	319,485 —
Transport	— —	— —	319,485 —

	Kronor.	Kronor.	Summa kronor.
Transport	—	—	319,485
B. Civilstaten.			
1 professor, lön	5,900	—	—
tjänstgöringspenningar	1,200	7,100	—
Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.	—	—	—
1 krigsarkivarie, lön	3,600	—	—
tjänstgöringspenningar	1,800	—	—
ortstillägg	400	5,800	—
Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.	—	—	—
1 bibliotekarie, arfvode	—	1,500	—
1 aktuarie, d:o	—	1,500	—
2 d:o	—	3,000	—
1 förste vaktmästare, lön	900	—	—
tjänstgöringspenningar	450	—	—
ortstillägg	150	1,500	—
Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.	—	—	—
1 vaktmästare, lön	700	—	—
tjänstgöringspenningar	350	—	—
ortstillägg	150	1,200	—
Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.	—	—	—
2 d:o	—	2,400	24,000
Summa kronor	—	—	343,485

Anm. 1. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, hvarjämte å lönen afdrages 100 kronor årligen.

Anm. 2. Denna lönestat gäller under förutsättning, att föreskrift finnes därom, att samtliga ordinarie civila tjänst innehafvare med lön på stat vid generalstaben skola, i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, vara å tjänsterummet tillstädes minst 6 timmar hvarje söckendag.

Stat för Artilleristaben.

			Kronor.		Summa kronor.
1	chef för staben, arfvode		—	—	1,800
1	artilleristabsofficer, chef för konstruktionsafdelningen, arfvode . .		—	—	1,500
1	d:o arfvode		—	—	1,200
2	d:o d:o		—	—	2,400
1	d:o d:o		—	—	1,000
3	d:o d:o		—	—	3,000
1	d:o d:o		—	—	750
1	d:o d:o		—	—	750
1	vaktmästare, lön	700	—	—	—
	tjänstgöringspenningar	350	—	—	—
	ortstillägg	150	—	—	1,200
Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.					
Expenser, gratifikationer åt tillfälliga biträden, ved, ljus, rengöring m. m.			—	—	2,600
Summa kronor			—	—	16,200

Anm. 1. Samtliga officerare åtnjuta dessutom inkvarterings- och servisbidrag enligt författningarna.

Anm. 2. Därest vaktmästaren i sådan egenskap åtnjuter fri bostad och bränsle, skola, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, hvarjämte å lönen afdrages 100 kronor årligen. Af sistnämnda belopp beräknas 85 kronor för bränsle.

Bil. n:o 4.

Stat

för Kommendantsstaten.

	Kronor.	Kronor.	Summa kronor.
<i>a) Kommendantskapet i Stockholm.</i>			
1 kommandant, arfvode	3,000 —		
lönertillägg för 1 tjänstehäst	400 —		
furageersättning å 1 krona om dagen	365 —	3,765 —	
1 adjutant, arfvode	900 —		
lönertillägg för 1 tjänstehäst	400 —		
furageersättning å 1 krona om dagen	365 —	1,665 —	
1 vaktmästare, med skyldighet att bestrida vaktmästare- göromålen såväl vid expeditionen som för arrestanterna, arfvode	— —	900 —	
Till vaktjournaler, skrifmaterialier för expeditionen och vakterna, bokbindningskostnad, renhållning i expeditions- och vaktrummen, förstugor och korridorer m. fl. extra utgifter	— —	650 —	6,980 —
<i>b) Kommendantskapet å Karlsborg.</i>			
1 kommandant, arfvode	3,000 —		
lönertillägg för 1 tjänstehäst	400 —		
furageersättning å 1 krona om dagen	365 —	3,765 —	
1 adjutant, lön och dagaföring å annan stat, lönertillägg för 1 tjänstehäst	400 —		
furageersättning å 1 krona om dagen	365 —	765 —	
1 garnisonspastor, utom det arfvode, som i vederbörlig stat för å Karlsborg förlagdt truppförband till pastoralvård upptagits, lön	— —	2,000 —	
1 auditör, arfvode	— —	1,200 —	
Skrifmaterialier m. m.	— —	100 —	7,830 —
Transport	— —	— —	14,810 —

	Kronor.	Kronor.	Summa kronor.
Transport	—	—	14,810
<i>c) Kommendantskapet i Boden.</i>			
1 kommendant, lön	6,000	—	
dagaflöning å 6 kronor i 365 dagar	2,190	—	
lönstillägg för 2 tjänstehästar å 400 kronor	800	—	
furageersättning å 1 krona om dagen för hvarje häst	730	—	9,720
1 adjutant, lön och dagaflöning å annan stat, lönstillägg för 1 tjänstehäst	400	—	
furageersättning å 1 krona om dagen	365	—	765
1 skrifbiträde, sergeant, lön och dagaflöning å annan stat, fyllnad till fanjunkares dagaflöning å 0,50 krona i 365 dagar	—	182	50
1 auditör, arfvode	—	2,400	—
Eldning, städning och belysning	—	2,200	—
Kostnader för telefonstationens i Boden öppenstående nattetid, påringningsafgifterna för de olika mi- litära expeditionernas tjänstesamtal häri in- räknade	—	600	—
Kostnader för skrifmaterialier, blanketter, öfriga tryck- alster, underhåll af expeditionsmateriel m. m	—	2,000	—
			17,867 50
Summa	—	—	32,677 50

Ann. Vid afgång af adjutant, tillhörande kommendantskapet i Stockholm, skall arfvode för den af honom innehafda befattning icke vidare utgå.

Bil. n:o 5.

Beräkning

af statsanslaget för aflöning och rekrytering m. m. år 1912.

	Kronor.	Kronor.	Summa kronor.
1:o. Aflöningsförmåner, upptagna i vederbörliga stater för:			
Infanteriet.			
Svea lifgarde	427,485 —		
Göta d:o	432,445 —		
Lifregementets grenadjärer	338,923 80		
Första lifgrenadjärregementet	343,159 30		
Andra d:o	344,317 30		
Västgöta regemente	341,349 30		
Karlskrona grenadjärregemente	263,048 50		
Upplands infanteriregemente.	343,592 30		
Skaraborgs regemente	344,100 80		
Södermanlands d:o	342,726 30		
Kronobergs d:o	344,932 80		
Jönköpings d:o	346,922 80		
Dalregementet	348,100 80		
Hälsinge regemente	348,966 80		
Älfsborgs d:o	341,928 30		
Hallands d:o	346,327 30		
Bohusläns d:o	340,986 80		
Västmanlands d:o	350,197 80		
Norrbottnens d:o	355,144 —		
Västerbottnens d:o	350,526 30		
Kalmar d:o	344,061 80		
Värmlands d:o	344,932 80		
Jämtlands fältjägarregemente	353,061 30		
Norra skånska infanteriregementet	345,837 80		
Södra d:o d:o	344,823 30		
Transport	8,727,898 30	—	—

	Kronor.		Kronor.	Summa. kronor.
Transport	8,727,898	30	—	—
Vaxholms grenadjärregemente	258,948	—	—	—
Militärbefälhafvaren på Gottland med stab samt Gottlands infanteriregemente	395,441	—	—	—
Västernorrlands regemente	353,387	30	9,735,674	60
Kavalleriet.				
Lifgardet till häst	271,477	—	—	—
Lifregementets dragoner	268,329	—	—	—
D:o husarer	268,814	—	—	—
Smålands husarregemente	269,101	—	—	—
Skånska husarregementet	537,884	—	—	—
D:o dragonregementet	530,180	—	—	—
Kronprinsens husarregemente	269,247	—	—	—
Norrlands dragonregemente	274,377	—	—	—
Öfverstelöjtnanter och majorer vid de sex fördelnings- kavalleriregementena	45,630	—	2,735,039	—
Artilleriet.				
Svea artilleriregemente	412,231	50	—	—
Göta d:o	405,861	50	—	—
Vendes d:o	490,896	50	—	—
Norrlands d:o	404,780	50	—	—
Upplands d:o	397,935	50	—	—
Smålands d:o	405,628	—	—	—
Gottlands artillerikår	148,560	—	—	—
Boden--Karlsborgs artilleriregemente	409,131	—	—	—
Positionsartilleriregementet	268,867	—	—	—
Artilleriets tygstater	224,302	50	3,568,194	—
Fortifikationen.				
Fast anställda officerare och underofficerare med veder- likar samt betjante	737,242	50	—	—
Svea ingenjörkår	89,712	—	—	—
Göta d:o	85,192	—	—	—
Fälttelegrafkåren	58,100	50	—	—
Bodens ingenjörkår	49,579	50	1,019,826	50
Transport	—	—	17,058,734	10

	Kronor.		Kronor.		Summa kronor.	
Transport	—	—	17,058,734	10	—	—
Trängen.						
Svea , trängkår	127,470	50				
Göta d:o	124,040	50				
Norrlands d:o	125,840	50				
Skånska trängkåren	127,350	50				
Västmanlands trängkår	125,840	50				
Östgöta d:o	124,040	50				
Cheferna vid trängkårenna	44,040	—	798,623	—	17,857,357	10
2:o. Dagaflöning åt indelt manskap vid:						
Infanteriet.						
Korpraler i förslagsvis 31,116 dagar å 0,40 krona	12,446	40				
Vicekorpraler och beställningsmän i förslagsvis 33,913 dagar å 0,30 krona	10,173	90				
Meniga i förslagsvis 150,639 dagar å 0,20 krona	30,127	80	52,748	10		
Kavalleriet.						
Korpraler i förslagsvis 484 dagar å 0,40 krona	193	60				
Vicekorpraler och beställningsmän i förslagsvis 484 dagar å 0,30 krona	145	20				
Meniga i förslagsvis 9,284 dagar å 0,20 krona	1,856	80	2,195	60	54,943	70
3:o. Rekryteringskostnader för:						
Infanteriet.						
8,173 volontärer (officersvolontärer frånräknade) å ⁵⁰ / ₃ kr.	—	—	136,216	67		
Kavalleriet.						
2,975 volontärer (officersvolontärer frånräknade) å ⁵⁰ / ₃ kr.	—	—	49,583	33		
Transport	—	—	185,800	—	17,912,300	80

	Kronor.		Kronor.	Summa kronor.
Transport	—	—	185,800—	17,912,300 80
Artilleriet.				
2,665 volontärer (officersvolontärer frånräknade) à $\frac{50}{3}$ kr.	—	—	44,416 67	
Ingenjörtrupperna.				
828 volontärer (officersvolontärer frånräknade) à $\frac{50}{3}$ kr. .	—	—	13,800—	
Trängen.				
474 volontärer (officersvolontärer frånräknade) à $\frac{50}{3}$ kr. .	—	—	7,900—	251,916 67
4:o. Kostnader för musikelever vid in- fanteriet:				
2 regementen à 600 kronor, 24 d:o à 300 kronor och 2 d:o à 200 kronor	—	—	—	8,800—
5:o. Arfvoden vid Fortifikationen:				
3 afdelningschefer à 800 kronor	—	—	2,400—	
10 stabsofficerare à 600 kronor	—	—	6,000—	
Gratifikationer till biträden à byggnadsafdelningen m. m.	—	—	1,600—	10,000—
Summa kronor	—	—	—	18,183,017 47

Bil. n:o 6.

Stat

för Svea Lifgarde år 1912.

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.		Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.			
		An- tal da- gar.	å kro- nor.				Kronor.		
Staben.									
1 öfverste och sekundchef	6,000	—	365 6	2,190	—	800	730	—	9,720
1 öfverstelöjtnant	4,500	—	365 5	1,825	—	400	365	—	7,090
1 major	4,000	—	365 5	1,825	—	400	365	—	6,590
1 d:o	4,000	—	—	1,825	—	400	365	—	6,590
1 kapten af 2. kl. (reg.-kvarterm.)	2,400	—	365 4	1,460	—	400	365	—	4,625
1 löjtnant af 1. kl. (förste reg.-adj.)	1,500	—	365 3	1,095	—	400	365	—	3,360
1 löjtnant af 2. kl. (andre reg.-adj.)	1,020	—	365 3	1,095	—	400	365	—	2,880
1 underlöjtnant (tredje reg.-adj.)	720	—	365 3	1,095	—	400	365	—	2,580
1 regementspastor, arfvode	1,000	—	—	—	—	—	—	—	1,000
1 auditör, arfvode	800	—	—	—	—	—	—	—	800
1 regementsläkare	3,400	—	365 5	1,825	—	—	—	—	5,225
1 bataljonsläkare	1,020	—	365 3	1,095	—	—	—	—	2,115
1 d:o	1,020	—	—	1,095	—	—	—	—	2,115
1 fanjunkare (reg.-väbel)	1,200	—	365 2,50	912	50	—	—	—	2,112 50
1 sergeant af 1. kl. (bat.-adj.)	900	—	365 2	730	—	—	—	—	1,630
2 d:o	1,800	—	—	1,460	—	—	—	—	3,260
1 sergeant af 1. kl. (sjukv.-serg.)	900	—	365 2	730	—	—	—	—	1,630
1 sjukvårdskorpral *)	300	—	365 0,40	146	—	—	—	—	446
3 d:o	900	—	—	438	—	—	—	—	1,338
1 sjukvårdsvicakorpral *)	240	—	365 0,30	109	50	—	—	—	349 50
3 d:o	720	—	—	328	50	—	—	—	1,048 50
1 sjukvårdssoldat *)	180	—	365 0,30	109	50	—	—	—	289 50
3 d:o	540	—	—	328	50	—	—	—	868 50
1 gevärshandtverkare	900	—	365 2	730	—	—	—	—	1,630
2 ålderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.									
1 d:o	900	—	—	730	—	—	—	—	1,630
1 gevärshandtverkarekorpral *)	300	—	365 0,40	146	—	—	—	—	446
1 gevärshandtverkarevicekorpral *)	240	—	365 0,30	109	50	—	—	—	349 50
1 gevärshandtverkaresoldat *)	180	—	365 0,30	109	50	—	—	—	289 50
1 musikfanjunkare	1,200	—	360 2,50	912	50	—	—	—	2,112 50
1 regementstrumslagare	900	—	365 2	730	—	—	—	—	1,630
Kompanistaten.									
1 kapten af 1. kl.	3,400	—	365 4	1,460	—	—	—	—	4,860
7 d:o	23,800	—	—	10,220	—	—	—	—	34,020
1 kapten af 2. kl.	2,400	—	365 4	1,460	—	—	—	—	3,860
3 d:o	7,200	—	—	4,380	—	—	—	—	11,580
1 löjtnant af 1. kl.	1,500	—	365 3	1,095	—	—	—	—	2,595
8 d:o	12,000	—	—	8,760	—	—	—	—	20,760

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.			Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Kronor.			
1 löjtnant af 2. kl.	1,020	365	3	1,095	—	—	2,115
8 d:o	8,160	—	—	8,760	—	—	16,920
1 underlöjtnant	720	365	3	1,095	—	—	1,815
8 d:o	5,760	—	—	8,760	—	—	14,520
1 fanjunkare	1,200	365	2,50	912 50	—	—	2,112 50
11 d:o	13,200	—	—	10,037 50	—	—	23,237 50
1 sergeant af 1. kl.	900	365	2	730	—	—	1,630
8 d:o	7,200	—	—	5,840	—	—	13,040
1 sergeant af 2. kl.	780	365	2	730	—	—	1,510
11 d:o	8,580	—	—	8,030	—	—	16,610
1 distinktionskorpral *)	360	365	0,50	182 50	—	—	542 50
35 d:o	12,600	—	—	6,387 50	—	—	18,987 50
1 korpral *)	300	365	0,40	146	—	—	446
47 d:o	14,100	—	—	6,862	—	—	20,962
1 vicekorpral *)	240	365	0,30	109 50	—	—	349 50
59 d:o	14,160	—	—	6,460 50	—	—	20,620 50
1 officers- och reservofficersvolontär *)	180	365	0,20	73	—	—	253
11 d:o	1,980	—	—	803	—	—	2,783
1 volontär *)	180	365	0,20	73	—	—	253
359 d:o	64,620	—	—	26,207	—	—	90,827
1 musiksergeant af 1. kl.	900	365	2	730	—	—	1,630
4 d:o	3,600	—	—	2,920	—	—	6,520
1 musiksergeant af 2. kl.	780	365	2	730	—	—	1,510
4 d:o	3,120	—	—	2,920	—	—	6,040
1 musikdistinktionskorpral *)	360	365	0,50	182 50	—	—	542 50
3 d:o	1,080	—	—	547 50	—	—	1,627 50
1 musikkorpral *)	300	365	0,40	146	—	—	446
3 d:o	900	—	—	438	—	—	1,338
1 musikvicekorpral *)	240	365	0,30	109 50	—	—	349 50
3 d:o	720	—	—	328 50	—	—	1,048 50
1 trumslagare eller hornblåsare *)	180	365	0,30	109 50	—	—	289 50
11 d:o	1,980	—	—	1,204 50	—	—	3,184 50
Summa kronor	264,380	—	—	156,220	3,600	3,285	427,485

*) Jämte underhåll in natura.

- Anm. 1. Den för underbefäl af manskapsklassen bland volontärerna upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs-aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvaran afgående sådant underbefäl bibehålles vid volon-tärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.
- Anm. 3. Endast 1 gevärshandtvarkare skall efter genomförd organisation å stat förelämnas, hvarföre, vid afgång i sådan beställning, tillsättning först må ifrågakomma, då den erfordras för upprätthållande af allenast en dylik be-ställning.
- Anm. 4. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina för-utvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Bil. n:o 7.

Stat

för Göta lifgarde år 1912.

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.		Löne- tillägg för tjänste- hastar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr hast och dag	Summa.	
		An- tal da- gar.	å kro- nor.				Kronor.
Staben.							
1 öfverste och sekundchef	6,000	—	365 6	2,190	800	730	9,720
1 öfverstelöjtnant	4,500	—	365 5	1,825	400	365	7,090
1 major	4,000	—	365 5	1,825	400	365	6,590
2 do	8,000	—	—	3,650	800	730	13,180
1 kapten af 2. kl. (reg.-kvarterm.)	2,400	—	365 4	1,460	400	365	4,625
1 löjtnant af 1. kl. (förste reg.-adj.)	1,500	—	365 3	1,095	400	365	3,360
1 löjtnant af 2. kl. (andre reg.-adj.)	1,020	—	365 3	1,095	400	365	2,880
1 underlöjtnant (tredje reg.-adj.)	720	—	365 3	1,095	400	365	2,580
1 regementspastor, arfvode	1,000	—	—	—	—	—	1,000
1 auditor, arfvode	800	—	—	—	—	—	800
1 regementsläkare	3,400	—	365 5	1,825	—	—	5,225
1 bataljonsläkare	1,020	—	365 3	1,095	—	—	2,115
1 do	1,020	—	—	1,095	—	—	2,115
1 fanjunkare (reg.-väbel)	1,200	—	365 2,50	912 50	—	—	2,112 50
1 sergcent af 1. kl. (bat.-adj.)	900	—	365 2	730	—	—	1,630
2 do	1,800	—	—	1,460	—	—	3,260
1 sergcent af 1. kl. (sjukv.-serg.)	900	—	365 2	730	—	—	1,630
1 sjukvårdskorpral *)	300	—	365 0,40	146	—	—	446
3 do	900	—	—	438	—	—	1,338
1 sjukvårdsviciorpral *)	240	—	365 0,30	109 50	—	—	349 50
3 do	720	—	—	328 50	—	—	1,048 50
1 sjukvårdssoldat *)	180	—	365 0,30	109 50	—	—	289 50
3 do	540	—	—	328 50	—	—	868 50
1 gevärshandverkare	900	—	365 2	730	—	—	1,630
2 ålderstillag å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.							
1 gevärshandverkarekorpral *)	300	—	365 0,40	146	—	—	446
1 gevärshandverkareviciorpral *)	240	—	365 0,30	109 50	—	—	349 50
1 gevärshandverkaresoldat *)	180	—	365 0,30	109 50	—	—	289 50
1 musikfanjunkare	1,200	—	365 2,50	912 50	—	—	2,112 50
1 regementstrumslagare	900	—	365 2	730	—	—	1,630
Kompanistaten.							
1 kapten af 1. kl.	3,400	—	365 4	1,460	—	—	4,860
7 do	23,800	—	—	10,220	—	—	34,020
1 kapten af 2. kl.	2,400	—	365 4	1,460	—	—	3,860
3 do	7,200	—	—	4,380	—	—	11,580
1 löjtnant af 1. kl.	1,500	—	365 3	1,095	—	—	2,595
8 do	12,000	—	—	8,760	—	—	20,760

	Lön eller arfvoide.	Dagaflöning.		Löne- tillagg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.			
1 löjtnant af 2. kl.	1,020	365	3	1,095	—	2,115
8 d.o	8,160	—	—	8,760	—	16,920
1 underlöjtnant	720	365	3	1,095	—	1,815
8 d.o	5,760	—	—	8,760	—	14,520
1 fanjunkare	1,200	365	2,50	912 50	—	2,112 50
11 d.o	13,200	—	—	10,037 50	—	23,237 50
1 sergeant af 1. kl.	900	365	2	730	—	1,630
8 d.o	7,200	—	—	5,840	—	13,040
1 sergeant af 2. kl.	780	365	2	730	—	1,510
11 d.o	8,580	—	—	8,030	—	16,610
1 distinktionskorpral *)	360	365	0,50	182 50	—	542 50
35 d.o	12,600	—	—	6,387 50	—	18,987 50
1 korpral *)	300	365	0,40	146	—	446
47 d.o	14,100	—	—	6,862	—	20,962
1 vicekorpral *)	240	365	0,30	109 50	—	349 50
59 d.o	14,160	—	—	6,460 50	—	20,620 50
1 officers- och reservofficersvolontär *)	180	365	0,20	73	—	253
11 d.o	1,980	—	—	803	—	2,783
1 volontär *)	180	365	0,20	73	—	253
359 d.o	64,620	—	—	26,207	—	90,827
1 musiksergeant af 1. kl.	900	365	2	730	—	1,630
4 d.o	3,600	—	—	2,920	—	6,520
1 musiksergeant af 2. kl.	780	365	2	730	—	1,510
4 d.o	3,120	—	—	2,920	—	6,040
1 musikdistinktionskorpral *)	360	365	0,50	182 50	—	542 50
3 d.o	1,080	—	—	547 50	—	1,627 50
1 musikkorpral *)	300	365	0,40	146	—	446
3 d.o	900	—	—	438	—	1,338
1 musikvicekorpral *)	240	365	0,30	109 50	—	349 50
3 d.o	720	—	—	328 50	—	1,048 50
1 trumslagare eller hornblåsare *)	180	365	0,30	109 50	—	289 50
11 d.o	1,980	—	—	1,204 50	—	3,184 50
Summa kronor	264,380	—	—	156,220	3,600	3,285
						427,485

*) Jämte underhåll in natura.

- Anm. 1. Den för underbefäl af manskapsklassen bland volontärerna upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs-aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afräende sådant underbefäl bibehålles vid volon-tärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämval därifrån skiljes.
- Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.
- Anm. 3. Endast 1 gevärshandverkare skall efter genomförd organisation å stat förefinnas, hvarför, vid afgang i sådau beställning, tillsättning först må ifrågakomma, då den erfordras för upprätthållande af allenast en dylik be-ställning.
- Anm. 4. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina för-utvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvegå till de i denna stat för honom upptagna.

Bil. n:o 7.

Stat

för Göta lifgarde år 1912.

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.		Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.	
		An- tal da- gar.	å kro- nor.				Kronor.
Staben.							
1 öfverste och sekundchef	6,000	—	365 6	2,190	800	730	9,720
1 öfverstelöjtnant	4,500	—	365 5	1,825	400	365	7,090
1 major	4,000	—	365 5	1,825	400	365	6,590
2 d:o	8,000	—	—	3,650	800	730	13,180
1 kapten af 2. kl. (reg.-kvarterm.)	2,400	—	365 4	1,460	400	365	4,625
1 löjtnant af 1. kl. (förste reg.-adj.)	1,500	—	365 3	1,095	400	365	3,360
1 löjtnant af 2. kl. (andre reg.-adj.)	1,020	—	365 3	1,095	400	365	2,880
1 underlöjtnant (tredje reg.-adj.)	720	—	365 3	1,095	400	365	2,580
1 regementspastor, arfvode	1,000	—	—	—	—	—	1,000
1 auditör, arfvode	800	—	—	—	—	—	800
1 regementsläkare	3,400	—	365 5	1,825	—	—	5,225
1 bataljonsläkare	1,020	—	365 3	1,095	—	—	2,115
1 d:o	1,020	—	—	1,095	—	—	2,115
1 fanjunkare (reg.-väbel)	1,200	—	365 2,50	912 50	—	—	2,112 50
1 sergeant af 1. kl. (bat.-adj.)	900	—	365 2	730	—	—	1,630
2 d:o	1,800	—	—	1,460	—	—	3,260
1 sergeant af 1. kl. (sjukv.-serg.)	900	—	365 2	730	—	—	1,630
1 sjukvårdskorpral *)	300	—	365 0,40	146	—	—	446
3 d:o	900	—	—	438	—	—	1,338
1 sjukvårdsvizekorpral *)	240	—	365 0,30	109 50	—	—	349 50
3 d:o	720	—	—	328 50	—	—	1,048 50
1 sjukvårdssoldat *)	180	—	365 0,30	109 50	—	—	289 50
3 d:o	540	—	—	328 50	—	—	868 50
1 gevärshandverkare	900	—	365 2	730	—	—	1,630
2 ålderstilläg å lönen å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.							
1 gevärshandverkarekorpral *)	300	—	365 0,40	146	—	—	446
1 gevärshandverkarevizekorpral *)	240	—	365 0,30	109 50	—	—	349 50
1 gevärshandverkaresoldat *)	180	—	365 0,30	109 50	—	—	289 50
1 musikfanjnkkare	1,200	—	365 2,50	912 50	—	—	2,112 50
1 regementstrumslagare	900	—	365 2	730	—	—	1,630
Kompanistaten.							
1 kapten af 1. kl.	3,400	—	365 4	1,460	—	—	4,860
7 d:o	23,800	—	—	10,220	—	—	34,020
1 kapten af 2. kl.	2,400	—	365 4	1,460	—	—	3,860
3 d:o	7,200	—	—	4,380	—	—	11,580
1 löjtnant af 1. kl.	1,500	—	365 3	1,095	—	—	2,595
8 d:o	12,000	—	—	8,760	—	—	20,760

	Lön eller arfvode.	Dagafflöning.			Löne- tillägg för tjänste- håstar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Kronor.			
1 löjtnant af 2. kl.	1,020	365	3	1,095	—	—	2,115
8 do	8,160	—	—	8,760	—	—	16,920
1 underlöjtnant	720	365	3	1,095	—	—	1,815
8 do	5,760	—	—	8,760	—	—	14,520
1 fanjunkare	1,200	365	2,50	912 50	—	—	2,112 50
11 do	13,200	—	—	10,037 50	—	—	23,237 50
1 sergeant af 1. kl.	900	365	2	730	—	—	1,630
8 do	7,200	—	—	5,840	—	—	13,040
1 sergeant af 2. kl.	780	365	2	730	—	—	1,510
11 do	8,580	—	—	8,030	—	—	16,610
1 distinktionskorpral *)	360	365	0,50	182 50	—	—	542 50
35 do	12,600	—	—	6,387 50	—	—	18,987 50
1 korpral *)	300	365	0,40	146	—	—	446
47 do	14,100	—	—	6,862	—	—	20,962
1 vicekorpral *)	240	365	0,30	109 50	—	—	349 50
59 do	14,160	—	—	6,460 50	—	—	20,620 50
1 officers- och reservofficersvolontär *)	180	365	0,20	73	—	—	253
11 do	1,980	—	—	803	—	—	2,783
1 volontär *)	180	365	0,20	73	—	—	253
359 do	64,620	—	—	26,207	—	—	90,827
1 musiksergeant af 1. kl.	900	365	2	730	—	—	1,630
4 do	3,600	—	—	2,920	—	—	6,520
1 musiksergeant af 2. kl.	780	365	2	730	—	—	1,510
4 do	3,120	—	—	2,920	—	—	6,040
1 musikdistinktionskorpral *)	360	365	0,50	182 50	—	—	542 50
3 do	1,080	—	—	547 50	—	—	1,627 50
1 musikkorpral *)	300	365	0,40	146	—	—	446
3 do	900	—	—	438	—	—	1,338
1 musikvicekorpral *)	240	365	0,30	109 50	—	—	349 50
3 do	720	—	—	328 50	—	—	1,048 50
1 trumslagare eller hornblåsare *)	180	365	0,30	109 50	—	—	289 50
11 do	1,980	—	—	1,204 50	—	—	3,184 50
Summa kronor	267,480	—	—	157,315	4,000	3,650	432,445

*) Jämte underhåll in natura.

Anm. 1. Den för underbefäl af manskapssklassen bland volontärerna upptagna aflönningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämväl därifrån skiljes.

Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.

Anm. 3. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förntvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Bil. n:o 8.

Stat

för Lifregementets grenadjärer år 1912.

Staben.	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
1 öfverste och sekundchef.	6,000	365	6	2,190	—	800	730	9,720
1 öfverstelöjtnant	4,500	365	5	1,825	—	400	365	7,090
1 major	4,000	365	5	1,825	—	400	365	6,590
1 d:o	4,000	365	5	1,825	—	400	365	6,590
1 kapten af 2. kl. (reg.-kvarterm.)	2,400	365	4	1,460	—	400	365	4,625
1 löjtnant af 1. kl. (förste reg.-adj.) . . .	1,500	365	3	1,095	—	400	365	3,360
1 löjtnant af 2. kl. (andre reg.-adj.) . . .	1,020	365	3	1,095	—	400	365	2,880
1 underlöjtnant (tredje reg.-adj.)	720	365	3	1,095	—	400	365	2,580
1 regementspastor, arfvode	1,000	—	—	—	—	—	—	1,000
1 auditör, arfvode	800	—	—	—	—	—	—	800
1 regementsläkare	3,400	190	5	—	950	—	—	4,787
1 bataljonsläkare	1,020	365	3	—	1,095	—	—	2,115
1 bataljonsläkare	1,020	32	3	—	96	—	—	1,615
1 fanjunkare (reg.-väbel)	1,200	365	2,50	912	50	—	—	2,112
1 sergeant af 1 kl. (bat.-adj.)	900	365	2	730	—	—	—	1,630
2 d:o	1,800	—	—	1,460	—	—	—	3,260
1 sergeant af 1. kl. (sjukv.-serg.)	900	365	2	730	—	—	—	1,630
1 sjukvårdskorpral *)	300	365	0,40	146	—	—	—	446
3 d:o	900	—	—	438	—	—	—	1,338
1 sjukvårdsviciorpral *)	240	365	0,30	109	50	—	—	349
3 d:o	720	—	—	328	50	—	—	1,048
1 sjukvårdssoldat *)	180	365	0,30	109	50	—	—	289
3 d:o	540	—	—	328	50	—	—	868
1 gevärshandverkare	900	365	2	730	—	—	—	1,630
2 ålderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.								
1 gevärshandverkarekorpral *)	300	365	0,40	146	—	—	—	446
1 gevärshandverkareviciorpral *)	240	365	0,30	109	50	—	—	349
1 gevärshandverkarsoldat *)	180	365	0,30	109	50	—	—	289
1 musikfanjunkare	1,200	365	2,50	912	50	—	—	2,112
1 regementstrumslagare	900	365	2	730	—	—	—	1,630
Kompanistaten.								
1 kapten af 1. klassen	3,400	365	4	—	1,460	—	—	4,860
3 d:o	10,200	—	—	—	4,380	—	—	14,580
1 kapten af 1. klassen	3,400	190	4	—	760	—	—	4,510
3 d:o	10,200	175	2	—	350	—	—	13,530
					2,280	—	—	
					1,050	—	—	

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- håstar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förlags- vis.			
1 kapten af 2. klassen	2,400	365	4	—	1,460	—	—	3,860
1 d:o	2,400	—	—	—	1,460	—	—	3,860
1 kapten af 2. klassen	2,400	190	4	—	760	—	—	3,510
1 d:o	2,400	175	2	—	350	—	—	3,510
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	365	3	—	1,095	—	—	2,595
5 d:o	7,500	—	—	—	5,475	—	—	12,975
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	190	3	—	570	—	—	2,332
2 d:o	3,000	175	1,50	—	262	50	—	50
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	365	3	—	1,140	—	—	4,665
5 d:o	5,100	—	—	—	525	—	—	2,115
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	190	3	—	1,095	—	—	10,575
2 d:o	2,040	175	1,50	—	5,475	—	—	1,852
1 underlöjtnant	720	365	3	1,095	570	—	—	50
8 d:o	5,760	—	—	8,760	262	50	—	3,705
1 fanjunkare	1,200	365	2,50	—	525	—	—	1,815
5 d:o	6,000	190	2,50	—	912	50	—	14,520
1 fanjunkare	1,200	175	1,25	—	4,562	50	—	2,112
5 d:o	6,000	—	—	—	475	—	—	10,562
1 sergeant af 1. klassen	900	365	2	—	218	75	—	50
5 d:o	4,500	190	2	—	2375	—	—	75
1 sergeant af 1. klassen	900	175	1	—	1,093	75	—	9,468
2 d:o	1,800	—	—	—	730	—	—	1,630
1 sergeant af 2. klassen	780	365	2	—	3,650	—	—	8,150
5 d:o	3,900	190	2	—	380	—	—	1,455
1 sergeant af 2. klassen	780	175	1	—	175	—	—	2,910
5 d:o	3,900	—	—	—	760	—	—	1,510
1 distinktionskorpral *)	360	365	0,50	182	350	—	—	7,550
35 d:o	12,600	—	—	6,387	380	—	—	1,335
1 korpral *)	300	365	0,40	146	1,900	—	—	6,675
34 d:o	10,200	—	—	4,964	875	—	—	542
1 korpral, indelt *)	120	—	—	—	—	—	—	50
12 d:o	1,440	—	—	—	—	—	—	18,987
1 vicekorpral *)	240	365	0,30	109	—	—	—	446
28 d:o	6,720	—	—	3,066	—	—	—	15,164
1 vicekorpral, indelt *)	60	—	—	—	—	—	—	120
18 d:o	1,080	—	—	—	—	—	—	1,440
1 officers- och reservofficersvolontär *)	180	365	0,20	73	—	—	—	349
11 d:o	1,980	—	—	803	—	—	—	50
1 volontär *)	180	365	0,20	73	—	—	—	9,786
119 d:o	21,420	—	—	8,687	—	—	—	60

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Förage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
1 musiksergeant af 1. klassen	900	365	2	—	730	—	—	1,630
1 musiksergeant af 1. klassen	900	184	2	—	368	—	—	1,449
		181	1	—	181	—	—	
2 d:o	1,800	—	—	—	736	—	—	2,898
		—	—	—	362	—	—	
1 musiksergeant af 2. klassen	780	365	2	—	730	—	—	1,510
1 musiksergeant af 2. klassen	780	184	2	—	368	—	—	1,329
		181	1	—	181	—	—	
3 d:o	2,340	—	—	—	1,104	—	—	3,987
		—	—	—	543	—	—	
1 musikdistinktionskorpral *)	360	184	0,50	—	92	—	—	452
3 d:o	1,080	—	—	—	276	—	—	1,356
1 musikkorpral *)	300	184	0,40	—	73 60	—	—	373 60
3 d:o	900	—	—	—	220 80	—	—	1,120 80
1 musikvicekorpral *)	240	184	0,30	—	55 20	—	—	295 20
3 d:o	720	—	—	—	165 60	—	—	885 60
1 trumslagare eller hornblåsare *) . . .	180	365	0,30	—	109 50	—	—	289 50
1 d:o	180	—	—	—	109 50	—	—	289 50
1 trumslagare eller hornblåsare *) . . .	180	184	0,30	—	55 20	—	—	235 20
7 d:o	1,260	—	—	—	386 40	—	—	1,646 40
Summa kronor	210,380	—	—	54,786 50	66,872 30	3,600	3,285	338,923 80

*) Jämte underhåll in natura.

- Ann. 1.* Den för underbefäl af manskapsklassen bland volontärerna upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämväl därifrån skiljes.
- Ann. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.
- Ann. 3.* Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana af volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärsbeställningar ersättas icke.
- Ann. 4.* Först i den mån inträffande afgång bland musikunderofficerare eller utlöpande kontrakt med spel af manskapsgrad sådant medgifver, genomföres ofvanstående stat i hvad den afser regementets musikpersonal, med iakttagande att de för denna personal upptagna kostnader icke öfverskridas.
- Ann. 5.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Stat

för Första lifgrenadjärregementet år 1912.

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
Staben.								
1 öfverste och chef	6,000	—	365	6	2,190	—	800	9,720
1 öfverstelöjtnant	4,500	—	365	5	1,825	—	400	7,090
1 major	4,000	—	365	5	1,825	—	400	6,590
1 d:o	4,000	—	—	—	1,825	—	400	6,590
1 kapten af 2. kl. (reg.-kvarterm.) . .	2,400	—	365	4	1,460	—	400	4,625
1 löjtnant af 1. kl. (förste reg.-adj.) .	1,500	—	365	3	1,095	—	400	3,360
1 löjtnant af 2. kl. (andre reg.-adj.) .	1,020	—	365	3	1,095	—	400	2,880
1 underlöjtnant (tredje reg.-adj.) . .	720	—	365	3	1,095	—	400	2,580
1 regementspastor, arfvode	1,000	—	—	—	—	—	—	1,000
1 auditör, arfvode	800	—	—	—	—	—	—	800
1 regementsläkare	3,400	—	{190	5	—	950	—	4,787
		—	{175	2,50	—	437	50	50
1 bataljonsläkare	1,020	—	365	3	—	1,095	—	2,115
		—	{32	3	—	96	—	—
1 bataljonsläkare	1,020	—	{333	1,50	—	499	50	1,615
		—	365	2,50	912	50	—	2,112
1 fanjunkare (reg.-väbel)	1,200	—	365	2	730	—	—	1,630
1 sergcant af 1. kl. (bat.-adj.) . . .	900	—	365	2	730	—	—	1,630
2 d:o	1,800	—	—	—	1,460	—	—	3,260
1 sergcant af 1. kl. (sjukv.-serg.) . .	900	—	365	2	730	—	—	1,630
1 sjukvårdskorpral *)	300	—	365	0,40	146	—	—	446
3 d:o	900	—	—	—	438	—	—	1,338
1 sjukvårdsvizekorpral *)	240	—	365	0,30	109	50	—	349
3 d:o	720	—	—	—	328	50	—	1,048
1 sjukvårdssoldat *)	180	—	365	0,30	109	50	—	289
3 d:o	540	—	—	—	328	50	—	868
1 gevärshandtverkare	900	—	365	2	730	—	—	1,630
2 ålderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.								
1 gevärshandtverkarekorpral *) . . .	300	—	365	0,40	146	—	—	446
1 gevärshandtverkarevizekorpral *) . .	240	—	365	0,30	109	50	—	349
1 gevärshandtverkarsoldat *)	180	—	365	0,30	109	50	—	289
1 musikfanjunkare	1,200	—	365	2,50	912	50	—	2,112
1 regementstrumslagare	900	—	365	2	730	—	—	1,630
Kompanistaten.								
1 kapten af 1. klassen	3,400	—	365	4	—	1,460	—	4,860
3 d:o	10,200	—	—	—	—	4,380	—	14,580
1 kapten af 1. klassen	3,400	—	{190	4	—	760	—	4,510
		—	{175	2	—	350	—	—
3 d:o	10,200	—	—	—	—	2,280	—	13,530
		—	—	—	—	1,050	—	—

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.			Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.			
1 kapten af 2. klassen	2,400	365	4	—	1,460	—	3,860
1 d:o	2,400	—	—	—	1,460	—	3,860
1 kapten af 2. klassen	2,400	190	4	—	760	—	3,510
1 d:o	2,400	175	2	—	350	—	3,510
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	365	3	—	1,095	—	2,595
5 d:o	7,500	—	—	—	5,475	—	12,975
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	190	3	—	570	—	2,332
2 d:o	3,000	175	1,50	—	262	50	50
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	365	3	—	1,140	—	4,665
5 d:o	5,100	—	—	—	525	—	2,115
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	190	3	—	1,095	—	10,575
2 d:o	2,040	175	1,50	—	5,475	—	1,852
1 underlöjtnant	720	365	3	1,095	570	—	50
8 d:o	5,760	—	—	8,760	262	50	50
1 fanjunkare	1,200	365	2,50	—	1,140	—	3,705
5 d:o	6,000	175	1,25	—	525	—	1,815
1 fanjunkare	1,200	190	2,50	—	912	50	14,520
5 d:o	6,000	175	1,25	—	475	50	50
1 sergeant af 1. klassen	900	365	2	—	4,562	50	10,562
5 d:o	4,500	190	2	—	218	75	1,893
1 sergeant af 1. klassen	900	175	1	—	2,375	—	9,468
2 d:o	1,800	—	—	—	1,093	75	75
1 sergeant af 2. klassen	780	365	2	—	730	—	1,630
5 d:o	3,900	190	2	—	3,650	—	8,150
1 sergeant af 2. klassen	780	175	1	—	380	—	1,455
5 d:o	3,900	190	2	—	175	—	2,910
1 distinktionskorpral *)	360	365	0,30	109	730	—	1,510
35 d:o	12,600	175	1	4,051	3,650	—	7,550
1 korpral *)	300	190	2	—	380	—	1,335
39 d:o	11,700	175	1	—	175	—	6,675
1 korpral, indelt *)	120	—	—	—	875	—	542
7 d:o	840	—	—	—	—	—	50
1 vicekorpral *)	240	365	0,30	109	—	—	50
37 d:o	8,880	175	1	4,051	—	—	50
1 vicekorpral, indelt *)	60	—	—	—	—	—	60
9 d:o	540	—	—	—	—	—	540
1 officers- och reservofficersvolontär *)	180	365	0,20	73	—	—	253
11 d:o	1,980	175	1	803	—	—	2,783
1 volontär *)	180	365	0,20	73	—	—	253
119 d:o	21,420	—	—	8,687	—	—	30,107

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar à 400 kr.	Furage- ersätt- ning à 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	à kro- nor.	Hel.	Hel eller half. förlags- vis.			
1 musiksergeant af 1. klassen	900	365	2	—	730	—	—	1,630
1 musiksergeant af 1. klassen	900	184	2	—	368	—	—	1,449
		181	1	—	181	—	—	
2 d:o	1,800	—	—	—	736	—	—	2,898
1 musiksergeant af 2. klassen	780	365	2	—	730	—	—	1,510
1 musiksergeant af 2. klassen	780	184	2	—	368	—	—	1,329
		181	1	—	181	—	—	
3 d:o	2,340	—	—	—	1,104	—	—	3,987
		—	—	—	543	—	—	
1 musikdistinktionskorpral *)	360	184	0,50	—	92	—	—	452
3 d:o	1,080	—	—	—	276	—	—	1,356
1 musikkorpral *)	300	184	0,40	—	73 60	—	—	373 60
3 d:o	900	—	—	—	220 80	—	—	1,120 80
1 musikvicekorpral *)	240	184	0,30	—	55 20	—	—	295 20
3 d:o	720	—	—	—	165 60	—	—	885 60
1 trumslagare eller hornblåsare *) . .	180	365	0,30	—	109 50	—	—	289 50
1 d:o	180	—	—	—	109 50	—	—	289 50
1 trumslagare eller hornblåsare *) . .	180	184	0,30	—	55 20	—	—	235 20
7 d:o	1,260	—	—	—	386 40	—	—	1,646 40
Summa kronor	212,900	—	—	56,502	66,872 30	3,600	3,285	343,159 30

*) Jämte underhåll in natura.

- Anm. 1. Den för underbefäl af manskapsklassen bland volontärerna upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess à stat upptagna förmåner, tills det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.
- Anm. 3. Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana af volontärer. Härigenom förauledda vakanser i volontärsbeställningar ersättas icke.
- Anm. 4. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Bil. n:o 10.

Stat

för Andra lifgrenadjärregementet år 1912.

Staben.	Lön eller arfvode.	D a g a f l ö n i n g.				Löne- tillägg för tjänste- hastar å 400 kr	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr hast och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
1 öfverste och chef	6,000	365	6	2,190	—	800	730	9,720
1 öfverstelöjtnant	4,500	365	5	1,825	—	400	365	7,090
1 major	4,000	365	5	1,825	—	400	365	6,590
1 d:o	4,000	—	—	1,825	—	400	365	6,590
1 kapten af 2. kl. (reg.-kvarterm.)	2,400	365	4	1,460	—	400	365	4,625
1 löjtnant af 1. kl. (förste reg.-adj.)	1,500	365	3	1,095	—	400	365	3,360
1 löjtnant af 2. kl. (andre reg.-adj.)	1,020	365	3	1,095	—	400	365	2,880
1 underlöjtnant (tredje reg.-adj.)	720	365	3	1,095	—	400	365	2,580
1 regementspastor, arfvode	1,000	—	—	—	—	—	—	1,000
1 auditör, arfvode	800	—	—	—	—	—	—	800
1 regementsläkare	3,400	190	5	—	950	—	—	4,787
		175	2,50	—	437	50	—	50
1 bataljonsläkare	1,020	365	2,50	—	1,095	—	—	2,115
1 bataljonsläkare	1,020	32	3	—	96	—	—	1,615
		333	1,50	—	499	50	—	50
1 fanjunkare (regementsväbel)	1,200	365	2,50	912	50	—	—	2,112
1 sergcant af 1. kl. (bat.-adj.)	900	365	2	730	—	—	—	1,630
2 d:o	1,800	—	—	1,460	—	—	—	3,260
1 sergcant af 1. kl. (sjukv.-serg.)	900	365	2	730	—	—	—	1,630
1 sjukvårdskorpral*)	300	365	0,40	146	—	—	—	446
3 d:o	900	—	—	438	—	—	—	1,338
1 sjukvårdsvizekorpral*)	240	365	0,30	109	50	—	—	349
3 d:o	720	—	—	328	50	—	—	1,048
1 sjukvårdssoldat*)	180	365	0,30	109	50	—	—	289
3 d:o	540	—	—	328	50	—	—	868
1 gevärshandverkare	900	365	2	730	—	—	—	1,630
2 ålderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.								
1 gevärshandverkarekorpral*).	300	365	0,40	146	—	—	—	446
1 gevärshandverkarevicekorpral*).	240	365	0,30	109	50	—	—	349
1 gevärshandverkarearesoldat*).	180	365	0,30	109	50	—	—	289
1 musikfanjunkare	1,200	365	2,50	912	50	—	—	2,112
1 regementstrumslagare	900	365	2	730	—	—	—	1,630
Kompanistaten.								
1 kapten af 1. klassen	3,400	365	4	—	1,460	—	—	4,860
3 d:o	10,200	—	—	—	4,380	—	—	14,580
1 kapten af 1. klassen	3,400	190	4	—	760	—	—	4,510
3 d:o	10,200	175	2	—	350	—	—	13,530
					2,280	—	—	
					1,050	—	—	

	Lön eller arfvode.	D a g a f l ö n i n g.				Löne- tillägg för tjänste- hüstar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
1 kapten af 2. klassen	2,400	365	4	—	1,460	—	—	3,860
1 d:o	2,400	—	—	—	1,460	—	—	3,860
1 kapten af 2. klassen	2,400	190	4	—	760	—	—	3,510
		175	2	—	350	—	—	
1 d:o	2,400	—	—	—	760	—	—	3,510
		—	—	—	350	—	—	
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	365	3	—	1,095	—	—	2,595
5 d:o	7,500	—	—	—	5,475	—	—	12,975
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	190	3	—	570	—	—	2,332
		175	1,50	—	262	50	—	50
2 d:o	3,000	—	—	—	1,140	—	—	4,665
		—	—	—	525	—	—	
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	365	3	—	1,095	—	—	2,115
5 d:o	5,100	—	—	—	5,475	—	—	10,575
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	190	3	—	570	—	—	1,852
		175	1,50	—	262	50	—	50
2 d:o	2,040	—	—	—	1,140	—	—	3,705
		—	—	—	525	—	—	
1 underlöjtnant	720	365	3	1,095	—	—	—	1,815
8 d:o	5,760	—	—	8,760	—	—	—	14,520
1 fanjunkare	1,200	365	2,50	—	912	50	—	2,112
5 d:o	6,000	—	—	—	4,562	50	—	10,562
1 fanjunkare	1,200	190	2,50	—	475	—	—	1,898
		175	1,25	—	218	75	—	75
5 d:o	6,000	—	—	—	2,375	—	—	9,468
		—	—	—	1,093	75	—	75
1 sergeant af 1. klassen	900	365	2	—	730	—	—	1,630
5 d:o	4,500	—	—	—	3,650	—	—	8,150
1 sergeant af 1. klassen	900	190	2	—	380	—	—	1,455
		175	1	—	175	—	—	
2 d:o	1,800	—	—	—	760	—	—	2,910
		—	—	—	350	—	—	
1 sergeant af 2. klassen	780	365	2	—	730	—	—	1,510
5 d:o	3,900	—	—	—	3,650	—	—	7,550
1 sergeant af 2. klassen	780	190	2	—	380	—	—	1,335
		175	1	—	175	—	—	
5 d:o	3,900	—	—	—	1,900	—	—	6,675
		—	—	—	875	—	—	
1 distinktionskorpral*)	360	365	0,50	182	50	—	—	542
35 d:o	12,600	—	—	6,387	50	—	—	18,987
1 korpral*)	300	365	0,40	146	—	—	—	446
39 d:o	11,700	—	—	5,694	—	—	—	17,394
1 korpral, indelt*)	120	—	—	—	—	—	—	120
7 d:o	840	—	—	—	—	—	—	840
1 vicekorpral*)	240	365	0,30	109	50	—	—	349
41 d:o	9,840	—	—	4,489	50	—	—	14,329
1 vicekorpral, indelt*)	60	—	—	—	—	—	—	60
5 d:o	300	—	—	—	—	—	—	300
1 officers- och reservofficersvolontär*)	180	365	0,20	73	—	—	—	253
11 d:o	1,980	—	—	803	—	—	—	2,783
1 volontär*)	180	365	0,20	73	—	—	—	253
119 d:o	21,420	—	—	8,687	—	—	—	30,107

	Lön eller arfvode.	D a g a f l ö n i n g.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
1 musiksergeant af 1. klassen	900	365	2	—	730	—	—	1,630
1 musiksergeant af 1. klassen	900	184	2	—	268	—	—	1,449
		181	1	—	181	—	—	
2 d:o	1,800	—	—	—	736	—	—	2,898
		—	—	—	362	—	—	
1 musiksergeant af 2. klassen	780	365	2	—	730	—	—	1,510
1 musiksergeant af 2. klassen	780	184	2	—	368	—	—	1,329
		181	1	—	181	—	—	
3 d:o	2,340	—	—	—	1,104	—	—	3,987
		—	—	—	543	—	—	
1 musikdistinktionskorpral*)	360	184	0,50	—	92	—	—	452
3 d:o	1,080	—	—	—	276	—	—	1,356
1 musikkorpral*)	300	184	0,40	—	73 60	—	—	373 60
3 d:o	900	—	—	—	220 80	—	—	1,120 80
1 musikvicekorpral*)	240	184	0,30	—	55 20	—	—	295 20
3 d:o	720	—	—	—	165 60	—	—	885 60
1 trumslagare eller hornblåsare*) . .	180	365	0,30	—	109 50	—	—	289 50
1 d:o	180	—	—	—	109 50	—	—	289 50
1 trumslagare eller hornblåsare*) . .	180	184	0,30	—	55 20	—	—	235 20
7 d:o	1,260	—	—	—	386 40	—	—	1,646 40
Summa kronor	213,620	—	—	56,910	66,872 30	3,600	3,285	344,317 30

*) Jämte underhåll in natura.

- Anm. 1.* Den för underbefäl af manskapsklassen bland volontärerna upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.
- Anm. 3.* Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana af volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärsbeställningar ersättas icke.
- Anm. 4.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Stat

för Västgöta regemente år 1912.

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hcl.	Hcl eller half, förslags- vis.			
Staben.								
1 öfverste och chef	6,000	365	6	2,190	—	800	730	9,720
1 öfverstelöjtnant	4,500	365	5	1,825	—	400	365	7,090
1 major	4,000	365	5	1,825	—	400	365	6,590
1 d:o	4,000	—	—	1,825	—	400	365	6,590
1 kapten af 2. kl. (reg.-kvarterm.)	2,400	365	4	1,460	—	400	365	4,625
1 löjtnant af 1. kl. (förste reg.-adj.)	1,500	365	3	1,095	—	400	365	3,360
1 löjtnant af 2. kl. (andre reg.-adj.)	1,020	365	3	1,095	—	400	365	2,880
1 underlöjtnant (tredje reg.-adj.)	720	365	3	1,095	—	400	365	2,580
1 regementspastor, arfvode	1,000	—	—	—	—	—	—	1,000
1 auditör, arfvode	800	—	—	—	—	—	—	800
1 regementsläkare	3,400	{190	5	—	950	}	—	4,787 50
		{175	2,50	—	437 50		—	—
1 bataljonsläkare	1,020	365	3	—	1,095	}	—	2,115
		{32	3	—	96		—	—
1 bataljonsläkare	1,020	{333	1,50	—	499 50	}	—	1,615 50
		365	2,50	912 50	—		—	—
1 fanjunkare (reg.-väbel)	1,200	365	2,50	912 50	—	—	—	2,112 50
1 sergeant af 1. kl. (bat.-adj.)	900	365	2	730	—	—	—	1,630
2 d:o	1,800	—	—	1,460	—	—	—	3,260
1 sergeant af 1. kl. (sjukv.-serg.)	900	365	2	730	—	—	—	1,630
1 sjukvårdskorpral *)	300	365	0,40	146	—	—	—	446
3 d:o	900	—	—	438	—	—	—	1,338
1 sjukvårdsviciorpral *)	240	365	0,30	109 50	—	—	—	349 50
3 d:o	720	—	—	328 50	—	—	—	1,048 50
1 sjukvårdssoldat *)	180	365	0,30	109 50	—	—	—	289 50
3 d:o	540	—	—	328 50	—	—	—	868 50
1 gevärshandverkare	900	365	2	730	—	—	—	1,630
2 ålderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.								
1 gevärshandverkarekorpral *)	300	365	0,40	146	—	—	—	446
1 gevärshandverkareviciorpral *)	240	365	0,30	109 50	—	—	—	349 50
1 gevärshandverkareksoldat *)	180	365	0,30	109 50	—	—	—	289 50
1 musikfanjunkare	1,200	365	2,50	912 50	—	—	—	2,112 50
1 regementstrumslagare	900	365	2	730	—	—	—	1,630
Kompanistaten.								
1 kapten af 1. klassen	3,400	365	4	—	1,460	—	—	4,860
3 d:o	10,200	—	—	—	4,380	—	—	14,580
1 kapten af 1. klassen	3,400	{190	4	—	760	}	—	4,510
		{175	2	—	350		—	—
3 d:o	10,200	—	—	—	{2,280	}	—	13,530
					{1,050		—	—

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
1 kapten af 2. klassen	2,400	365	4	—	1,460	—	—	3,860
1 d:o	2,400	—	—	—	1,460	—	—	3,860
1 kapten af 2. klassen	2,400	190 175	4 2	—	760 350	—	—	3,510
1 d:o	2,400	—	—	—	760 350	—	—	3,510
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	365	3	—	1,095	—	—	2,595
5 d:o	7,500	—	—	—	5,475	—	—	12,975
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	190 175	3 1,50	—	570 262	50	—	2,332 50
2 d:o	3,000	—	—	—	1,140 525	—	—	4,665
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	365	3	—	1,095	—	—	2,115
5 d:o	5,100	—	—	—	5,475	—	—	10,575
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	190 175	3 1,50	—	570 262	50	—	1,852 50
2 d:o	2,040	—	—	—	1,140 525	—	—	3,705
1 underlöjtnant	720	365	3	1,095	—	—	—	1,815
8 d:o	5,760	—	—	8,760	—	—	—	14,520
1 fanjunkare	1,200	365	2,50	—	912	50	—	2,112 50
5 d:o	6,000	—	—	—	4,562	50	—	10,562 50
1 fanjunkare	1,200	190 175	2,50 1,25	—	475 218	75	—	1,893 75
5 d:o	6,000	—	—	—	2,375 1,093	75	—	9,468 75
1 sergeant af 1. klassen	900	365	2	—	730	—	—	1,630
5 d:o	4,500	—	—	—	3,650	—	—	8,150
1 sergeant af 1. klassen	900	190 175	2 1	—	380 175	—	—	1,455
2 d:o	1,800	—	—	—	760 350	—	—	2,910
1 sergeant af 2. klassen	780	365	2	—	730	—	—	1,510
5 d:o	3,900	—	—	—	3,650	—	—	7,550
1 sergeant af 2. klassen	780	190 175	2 1	—	380 175	—	—	1,335
5 d:o	3,900	—	—	—	1,900 875	—	—	6,675
1 distinktionskorpral *)	360	365	0,50	182 50	—	—	—	542 50
35 d:o	12,600	—	—	6,387 50	—	—	—	18,987 50
1 korpral *)	300	365	0,40	146	—	—	—	446
37 d:o	11,100	—	—	5,402	—	—	—	16,502
1 korpral, indelt *)	120	—	—	—	—	—	—	120
9 d:o	1,080	—	—	—	—	—	—	1,080
1 vicekorpral *)	240	365	0,30	109 50	—	—	—	349 50
33 d:o	7,920	—	—	3,613 50	—	—	—	11,533 50
1 vicekorpral, indelt *)	60	—	—	—	—	—	—	60
13 d:o	780	—	—	—	—	—	—	780
1 officers- och reservofficersvolontär *)	180	365	0,20	75	—	—	—	253
11 d:o	1,980	—	—	803	—	—	—	2,783
1 volontär *)	180	365	0,20	73	—	—	—	253
119 d:o	21,420	—	—	8,687	—	—	—	30,107

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
1 musiksergeant af 1. klassen	900	365	2	—	730	—	—	1,630
1 musiksergeant af 1. klassen	900	184	2	—	368	—	—	1,449
		181	1	—	181	—	—	
2 d:o	1,800	—	—	—	736	—	—	2,898
		—	—	—	362	—	—	
1 musiksergeant af 2. klassen	780	365	2	—	730	—	—	1,510
1 musiksergeant af 2. klassen	780	184	2	—	368	—	—	1,329
		181	1	—	181	—	—	
3 d:o	2,340	—	—	—	1,104	—	—	3,987
		—	—	—	543	—	—	
1 musikdistinktionskorpral *)	360	184	0,50	—	92	—	—	452
3 d:o	1,080	—	—	—	276	—	—	1,356
1 musikkorpral *)	300	184	0,40	—	73 60	—	—	373 60
3 d:o	900	—	—	—	220 80	—	—	1,120 80
1 musikvicekorpral *)	240	184	0,30	—	55 20	—	—	295 20
3 d:o	720	—	—	—	165 60	—	—	885 60
1 trumslagare eller hornblåsare *) . .	180	365	0,30	—	109 50	—	—	289 50
1 d:o	180	—	—	—	109 50	—	—	289 50
1 trumslagare eller hornblåsare *) . .	180	184	0,30	—	55 20	—	—	235 20
7 d:o	1,260	—	—	—	386 40	—	—	1,646 40
Summa kronor	211,820	—	—	55,772	66,872 30	3,000	3,285	341,349 30

*) Jämte underhåll in natura.

- Ann. 1.* Den för underbefäl af manskapsklassen bland volontärerna upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det samväl därifrån skiljes.
- Ann. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för dessa i stat anvisade aflöningsförmåner.
- Ann. 3.* Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesattas med sådana af volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärsbeställningar ersättas icke.
- Ann. 4.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Stat

för Karlskrona grenadjärregemente år 1912.

		Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
			An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
Staben.									
1	öfverste och chef	6,000	365	6	2,190	—	800	730	9,720
1	öfverstelöjtnant	4,500	365	5	1,825	—	400	365	7,090
1	major	4,000	365	5	1,825	—	400	365	6,590
1	kapten af 2. kl. (reg.-kvarterm.)	2,400	365	4	1,460	—	400	365	4,625
1	löjtnant af 1. kl. (förste reg.-adj.)	1,500	365	3	1,095	—	400	365	3,360
1	löjtnant af 2. kl. (andre reg.-adj.)	1,020	365	3	1,095	—	400	365	2,880
1	regementspastor, arfvode	1,000	—	—	—	—	—	—	1,000
1	auditör, arfvode	800	—	—	—	—	—	—	800
1	regementsläkare	3,400	365	5	1,825	—	—	—	5,225
1	regementsläkare	3,400	{ 32 5 333 2,50	—	160 832	{ 50	—	—	4,392 50
1	bataljonsläkare	1,020	365	3	1,095	—	—	—	2,115
1	fanjunkare (reg.-väbel)	1,200	365	2,50	912 50	—	—	—	2,112 50
1	sergeant af 1 kl. (bat.-adj.)	900	365	2	730	—	—	—	1,630
1	d:o	900	—	—	730	—	—	—	1,630
1	sergeant af 1 kl. (sjukv.-serg.)	900	365	2	730	—	—	—	1,630
1	sjukvårdskorpral*)	300	365	0,40	146	—	—	—	446
1	d:o	300	—	—	146	—	—	—	446
1	sjukvårdsviciorpral *)	240	365	0,30	109 50	—	—	—	349 50
2	d:o	480	—	—	219	—	—	—	699
1	sjukvårdssoldat *)	180	365	0,30	109 50	—	—	—	289 50
2	d:o	360	—	—	219	—	—	—	579
1	gevärshandtverkare	900	{ 183 2 182 1	—	366 182	{	—	—	1,448
2	2 ålderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.								
1	gevärshandtverkare	900	{ 182 2 183 1	—	364 183	{	—	—	1,447
2	2 ålderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.								
1	gevärshandtverkarekorpral *)	300	365	0,40	146	—	—	—	446
1	gevärshandtverkareviciorpral *)	240	365	0,30	109 50	—	—	—	349 50
1	gevärshandtverkaressoldat *)	180	365	0,30	109 50	—	—	—	289 50
1	musikfanjunkare	1,200	365	2,50	912 50	—	—	—	2,112 50
1	regementsstrumslagare	900	365	2	730	—	—	—	1,630
Kompanistaten.									
1	kapten af 1. klassen	3,400	365	4	1,460	—	—	—	4,860
5	d:o	17,000	—	—	7,300	—	—	—	24,300
1	kapten af 2. klassen	2,400	365	4	1,460	—	—	—	3,860
3	d:o	7,200	—	—	4,380	—	—	—	11,580
1	löjtnant af 1. klassen	1,500	365	3	1,095	—	—	—	2,595
5	d:o	7,500	—	—	5,475	—	—	—	12,975
1	löjtnant af 2. klassen	1,020	365	3	1,095	—	—	—	2,115
5	d:o	5,100	—	—	5,475	—	—	—	10,575

	Lön eller arvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half. förslags- vis.			
1 underlöjtnant	720	365	3	1,095	—	—	—	1,815
5 d:o	3,600	—	—	5,475	—	—	—	9,075
1 fanjunkare	1,200	365	2,50	912 50	—	—	—	2,112 50
7 d:o	8,400	—	—	6,387 50	—	—	—	14,787 50
1 sergeant af 1. klassen	900	365	2	730	—	—	—	1,630
5 d:o	4,500	—	—	3,350	—	—	—	8,150
1 sergeant af 2. klassen	780	365	2	730	—	—	—	1,510
7 d:o	5,460	—	—	5,110	—	—	—	10,570
1 distinktionskorpral*)	360	365	0,50	182 50	—	—	—	542 50
23 d:o	8,280	—	—	4,197 50	—	—	—	12,477 50
1 korpral *)	300	365	0,40	146	—	—	—	446
32 d:o	9,600	—	—	4,672	—	—	—	14,272
1 korpral, indelt *)	120	—	—	—	—	—	—	120
2 d:o	240	—	—	—	—	—	—	240
1 vicekorpral *)	240	365	0,30	109 50	—	—	—	349 50
33 d:o	7,920	—	—	3,613 50	—	—	—	11,533 50
1 vicekorpral, indelt *)	60	—	—	—	—	—	—	60
1 d:o	60	—	—	—	—	—	—	60
1 officers- och reservofficersvolontär *)	180	365	0,20	73	—	—	—	253
7 d:o	1,260	—	—	511	—	—	—	1,771
1 volontär *)	180	365	0,20	73	—	—	—	253
79 d:o	14,220	—	—	5,767	—	—	—	19,987
1 musiksergeant af 1. klassen	900	365	2	730	—	—	—	1,630
1 d:o	900	—	—	730	—	—	—	1,630
1 musiksergeant af 2. klassen	780	365	2	730	—	—	—	1,510
2 d:o	1,560	—	—	1,460	—	—	—	3,020
1 musikdistinktionskorpral *)	360	365	0,50	182 50	—	—	—	542 50
1 d:o	360	—	—	182 50	—	—	—	542 50
1 musikkorpral *)	300	365	0,40	146	—	—	—	446
1 d:o	300	—	—	146	—	—	—	446
1 musikvicekorpral *)	240	365	0,30	109 50	—	—	—	349 50
2 d:o	480	—	—	219	—	—	—	699
1 trumslagare eller hornblåsare *)	180	365	0,30	109 50	—	—	—	289 50
6 d:o	1,080	—	—	657	—	—	—	1,737
Summa kronor	160,560	—	—	95,046	2,087 50	2,800	2,555	263,048 50

* Jämte underhåll in natura.

- Anm. 1.* Den för underbefäl af manskapsklassen bland volontärerna upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.
- Anm. 3.* Endast 1 regementsläkare och 1 gevärshandverkare skola efter genomförd organisation å stat förefinnas, hvar för sig, vid afgång i dessa beställningar, tillsättning först må ifrågakomma, då den erfordras för desamma upprätthållande vid nu angifvet antal. Uppkommande vakanser i indelta korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana af volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärsbeställningar ersättas icke.
- Anm. 4.* Först i den mån inträffande afgång bland musikunderofficerarne eller utelöpande kontrakt med spel af manskapsgrad sådant medgifver, genomföres ofvanstående stat i hvad den afser regementets musikpersonal, med iakttagande att de för denna personal upptagna kostnader icke öferskridas.
- Anm. 5.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Bil. n:o 13.

Stat

för Upplands infanteriregemente år 1912.

Staben.	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne-tillägg för tjänste-hästar å 400 kr.	Furage-ersätt-ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An-tal da-gar.	å kro-nor.	Hel.	Hel eller half, förslags-vis.			
1 öfverste och chef	6,000	365	6	2,190	—	800	730	9,720
1 öfverstelöjtnant	4,500	365	5	1,825	—	400	365	7,090
1 major	4,000	365	5	1,825	—	400	365	6,590
1 d:o	4,000	—	—	1,825	—	400	365	6,590
1 kapten af 2. kl. (reg.-kvarterm.)	2,400	365	4	1,460	—	400	365	4,625
1 löjtnant af 1. kl. (förste reg.-adj.)	1,500	365	3	1,095	—	400	365	3,360
1 löjtnant af 2. kl. (andre reg.-adj.)	1,020	365	3	1,095	—	400	365	2,880
1 underlöjtnant (tredje reg.-adj.)	720	365	3	1,095	—	400	365	2,580
1 regementspastor, arfvode	1,000	—	—	—	—	—	—	1,000
1 auditör, arfvode	800	—	—	—	—	—	—	800
1 regementsläkare	3,400	1190	5	—	950	—	—	4,787
1 bataljonsläkare	1,020	1175	2,50	—	437 50	—	—	2,115
1 bataljonsläkare	1,020	365	3	—	1,095	—	—	1,615
1 bataljonsläkare	1,020	32	3	—	96	—	—	1,615
1 fanjunkare (reg.-väbel)	1,200	333	1,50	912 50	499 50	—	—	2,112
1 sergeant af 1. kl. (bat.-adj.)	900	365	2	730	—	—	—	1,630
2 d:o	1,800	—	—	1,460	—	—	—	3,260
1 sergeant af 1. kl. (sjukv.-serg.)	900	365	2	730	—	—	—	1,630
1 sjukvårdskorpral *)	300	365	0,40	146	—	—	—	446
3 d:o	900	—	—	438	—	—	—	1,338
1 sjukvårdsvicorpral *)	240	365	0,30	109 50	—	—	—	349
3 d:o	720	—	—	328 50	—	—	—	1,048
1 sjukvårdssoldat *)	180	365	0,30	109 50	—	—	—	289
3 d:o	540	—	—	328 50	—	—	—	868
1 gevärshandtverkare	900	365	2	730	—	—	—	1,630
2 ålderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.	—	—	—	—	—	—	—	—
1 gevärshandtverkarekorpral *)	300	365	0,40	146	—	—	—	446
1 gevärshandtverkarevicekorpral *)	240	365	0,30	109 50	—	—	—	349
1 gevärshandtverkare soldat *)	180	365	0,30	109 50	—	—	—	289
1 musikfanjunkare	1,200	365	2,50	912 50	—	—	—	2,112
1 regementstrumslagare	900	365	2	730	—	—	—	1,630
Kompanistaten.								
1 kapten af 1. klassen	3,400	365	4	—	1,460	—	—	4,860
3 d:o	10,200	—	—	—	4,380	—	—	14,580
1 kapten af 1. klassen	3,400	1190	4	—	760	—	—	4,510
3 d:o	10,200	1175	2	—	350	—	—	13,530
					2,280	—	—	
					1,050	—	—	

	Lön eller arivode.	Dagarlöning.			Löne- tillägg för tjänste- hästar a 400 kr.	Furage- ersätt- ning a 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	ä kro- nor.	Hel.	Hel eller half- förslags- vis.		
1 kapten af 2. klassen	2,400	365	4	—	1,460	—	3,860
1 d:o	2,400	—	—	—	1,460	—	3,860
1 kapten af 2. klassen	2,400	190	4	—	760	—	3,510
1 d:o	2,400	175	2	—	350	—	3,510
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	365	3	—	1,095	—	2,595
5 d:o	7,500	—	—	—	5,475	—	12,975
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	190	3	—	570	—	2,332
2 d:o	3,000	175	1,50	—	262	50	50
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	365	3	—	1,140	—	4,665
5 d:o	5,100	—	—	—	525	—	2,115
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	190	3	—	1,095	—	10,575
2 d:o	2,040	175	1,50	—	5,475	—	1,852
1 underlöjtnant	720	365	3	1,095	570	—	50
8 d:o	5,760	—	—	8,760	262	50	1,815
1 fanjunkare	1,200	365	2,50	—	1,140	—	14,520
5 d:o	6,000	190	2,50	—	525	—	2,112
1 fanjunkare	1,200	175	1,25	—	4,562	50	50
5 d:o	6,000	—	—	—	475	—	10,562
1 sergeant af 1. klassen	900	365	2	—	218	75	50
5 d:o	4,500	190	2	—	2,375	—	1,893
1 sergeant af 1. klassen	900	175	1	—	1,093	75	75
2 d:o	1,800	—	—	—	730	—	9,468
1 sergeant af 2. klassen	780	365	2	—	380	—	1,630
5 d:o	3,900	190	2	—	3,650	—	8,150
1 sergeant af 2. klassen	780	175	1	—	760	—	1,455
5 d:o	3,900	—	—	—	350	—	2,910
1 distinktionskorpral *)	360	365	0,50	182	730	—	1,510
35 d:o	12,600	—	—	6,387	3,650	—	7,550
1 korpral *)	300	365	0,40	146	380	—	1,335
35 d:o	10,500	—	—	5,110	1,900	—	6,675
1 korpral, indelt *)	120	—	—	—	875	—	542
11 d:o	1,320	—	—	—	—	—	18,987
1 vicekorpral *)	240	365	0,30	109	—	—	446
43 d:o	10,320	—	—	4,708	—	—	15,610
1 vicekorpral, indelt *)	60	—	—	—	—	—	120
3 d:o	180	—	—	—	—	—	1,320
1 officers- och reservofficersvolontär *)	180	365	0,20	73	—	—	349
11 d:o	1,980	—	—	803	—	—	50
1 volontär *)	180	365	0,20	73	—	—	15,028
119 d:o	21,420	—	—	8,687	—	—	50
							60
							180
							253
							2,783
							253
							30,107

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
1 musiksergeant af 1. klassen	900	365	2	—	730	—	—	1,630
1 musiksergeant af 1. klassen	900	{ 184	2	—	368	—	—	1,449
		{ 181	1	—	181	—	—	
2 d:o	1,800	—	—	—	{ 736	—	—	2,898
					{ 362	—	—	
1 musiksergeant af 2. klassen	780	365	2	—	730	—	—	1,510
1 musiksergeant af 2. klassen	780	{ 184	2	—	368	—	—	1,329
		{ 181	1	—	181	—	—	
3 d:o	2,340	—	—	—	{ 1,104	—	—	3,987
					{ 543	—	—	
1 musikdistinktionskorpral *)	360	184	0,50	—	92	—	—	452
3 d:o	1,080	—	—	—	276	—	—	1,356
1 musikkorpral *)	300	184	0,40	—	73 60	—	—	373 60
3 d:o	900	—	—	—	220 80	—	—	1,120 80
1 musikvicekorpral *)	240	184	0,30	—	55 20	—	—	295 20
3 d:o	720	—	—	—	165 60	—	—	885 60
1 trumslagare eller hornblåsare *) . .	180	365	0,20	—	109 50	—	—	289 50
1 d:o	180	—	—	—	109 50	—	—	289 50
1 trumslagare eller hornblåsare *) . .	180	184	0,30	—	55 20	—	—	235 20
7 d:o	1,260	—	—	—	386 40	—	—	1,646 40
Summa kronor	213,260	—	—	56,575	66,872 30	3,600	3,285	343,592 30

*) Jämte underhåll in natura.

- Anm. 1. Den för underbefäl af manskapsklassen bland volontärerna upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.
- Anm. 3. Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana af volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärsbeställningar ersättas icke.
- Anm. 4. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, darest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Stat

för Skaraborgs regemente år 1912.

Staben.	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.			Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.	
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel. Hel eller half, förslags- vis.				
1 öfverste och chef	6,000	—	365 6	2,190	—	800	730	9,720
1 öfverstelöjtnant	4,500	—	365 5	1,825	—	400	365	7,090
1 major	4,000	—	365 5	1,825	—	400	365	6,590
1 d:o	4,000	—	—	1,825	—	400	365	6,590
1 kapten af 2 kl. (reg.-kvarterm.) . .	2,400	—	365 4	1,460	—	400	365	4,625
1 löjtnant af 1. kl. (förste reg.-adj.) .	1,500	—	365 3	1,095	—	400	365	3,360
1 löjtnant af 2. kl. (andre reg.-adj.) .	1,020	—	365 3	1,095	—	400	365	2,880
1 underlöjtnant (tredje reg.-adj.) . .	720	—	365 3	1,095	—	400	365	2,580
1 regementspastor, arfvode	1,000	—	—	—	—	—	—	1,000
1 auditör, arfvode	800	—	—	—	—	—	—	800
1 regementsläkare	3,400	—	{190 5	—	950	{	—	4,787 50
1 bataljonsläkare	1,020	—	{175 2,50	—	437 50		—	2,115
1 bataljonsläkare	1,020	—	{32 3	—	96		—	1,615 50
1 fanjunkare (regementsväbel)	1,200	—	{333 1,50	912 50	499 50	{	—	2,112 50
1 sergeant af 1. kl. (bat.-adj.)	900	—	365 2	730	—		—	1,630
2 d:o	1,800	—	—	1,460	—		—	3,260
1 sergeant af 1. kl. (sjukv.-serg.) . .	900	—	365 2	730	—	—	—	1,630
1 sjukvårdskorpral*)	300	—	365 0,40	146	—	—	—	446
3 d:o	900	—	—	438	—	—	—	1,338
1 sjukvårdsvicakorpral*)	240	—	365 0,30	109 50	—	—	—	349 50
3 d:o	720	—	—	328 50	—	—	—	1,048 50
1 sjukvårdssoldat*)	180	—	365 0,30	109 50	—	—	—	289 50
3 d:o	540	—	—	328 50	—	—	—	868 50
1 gevärshandverkare	900	—	365 2	730	—	—	—	1,630
2 ålderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.	—	—	—	—	—	—	—	—
1 gevärshandverkarekorpral*)	300	—	365 0,40	146	—	—	—	446
1 gevärshandverkarevicakorpral*) . .	240	—	365 0,30	109 50	—	—	—	349 50
1 gevärshandverkaresoldat*)	180	—	365 0,30	109 50	—	—	—	289 50
1 musikfanjunkare	1,200	—	365 2,50	912 50	—	—	—	2,112 50
1 regementstrumslagare	900	—	365 2	730	—	—	—	1,630
Kompanistaten.								
1 kapten af 1. klassen	3,400	—	365 4	—	1,460	—	—	4,860
3 d:o	10,200	—	—	—	4,380	—	—	14,580
1 kapten af 1. klassen	3,400	—	{190 4	—	760	{	—	4,510
3 d:o	10,200	—	{175 2	—	350		—	13,530
					2,280	{		
					1 050			

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.			Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Het.			
1 kapten af 2. klassen	2,400	365	4	—	1,460	—	3,860
1 d:o	2,400	—	—	—	1,460	—	3,860
1 kapten af 2. klassen	2,400	190	4	—	760	—	3,510
1 d:o	2,400	175	2	—	350	—	3,510
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	365	3	—	1,095	—	2,595
5 d:o	7,500	—	—	—	5,475	—	12,975
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	190	3	—	570	—	2,332
2 d:o	3,000	175	1,50	—	262 50	—	50
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	365	3	—	1,140	—	4,665
5 d:o	5,100	—	—	—	525	—	2,115
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	190	3	—	1,095	—	10,575
2 d:o	2,040	175	1,50	—	5,475	—	1,852
1 underlöjtnant	720	365	3	—	570	—	50
8 d:o	5,760	—	—	—	262 50	—	3,705
1 fanjunkare	1,200	365	2,50	1,095	525	—	8
5 d:o	6,000	—	—	8,760	—	—	1,815
1 fanjunkare	1,200	190	2,50	—	912 50	—	14,520
5 d:o	6,000	175	1,25	—	4,562 50	—	2,112
1 sergeant af 1. klassen	900	365	2	—	475	—	50
5 d:o	4,500	—	—	—	218 75	—	50
1 sergeant af 1. klassen	900	190	2	—	2,375	—	1,893
2 d:o	1,800	175	1	—	1,093 75	—	75
1 sergeant af 2. klassen	780	365	2	—	730	—	9,468
5 d:o	3,900	—	—	—	3,650	—	75
1 sergeant af 2. klassen	780	190	2	—	380	—	1,630
5 d:o	3,900	175	1	—	175	—	8,150
1 distinktionskorpral*)	360	365	0,50	182 50	—	—	1,455
35 d:o	12,600	—	—	6,387 50	—	—	2,910
1 korpral*)	300	365	0,40	146	—	—	2,910
41 d:o	12,300	—	—	5,986	—	—	1,510
1 korpral, indelt*)	120	—	—	—	—	—	7,550
5 d:o	600	—	—	—	—	—	—
1 vicekorpral*)	240	365	0,30	109 50	—	—	1,335
38 d:o	9,120	—	—	4,161	—	—	6,675
1 vicekorpral, indelt*)	60	—	—	—	—	—	—
8 d:o	480	—	—	—	—	—	—
1 officers- och reservofficersvolontär*)	180	365	0,20	73	—	—	60
11 d:o	1,980	—	—	803	—	—	480
							253
							2,783

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
1 volontär*)	180	365	0,20	73	—	—	—	253
119 d:o	21,420	—	—	8,687	—	—	—	30,107
1 musiksergeant af 1. klassen . . .	900	365	2	—	730	—	—	1,630
1 musiksergeant af 1. klassen . . .	900	184	2	—	368	—	—	1,449
		181	1	—	181	—	—	
2 d:o	1,800	—	—	—	736	—	—	2,898
1 musiksergeant af 2. klassen . . .	780	365	2	—	730	—	—	1,510
1 musiksergeant af 2. klassen . . .	780	184	2	—	368	—	—	1,329
		181	1	—	181	—	—	
3 d:o	2,340	—	—	—	1,104	—	—	3,987
		—	—	—	543	—	—	
1 musikdistinktionskorpral*) . . .	360	184	0,50	—	92	—	—	452
3 d:o	1,080	—	—	—	276	—	—	1,356
1 musikkorpral*)	300	184	0,40	—	73 60	—	—	373 60
3 d:o	900	—	—	—	220 80	—	—	1,120 80
1 musikvicekorpral*)	240	184	0,30	—	55 20	—	—	295 20
3 d:o	720	—	—	—	165 60	—	—	885 60
1 trumslagare eller hornblåsare*) .	180	365	0,30	—	109 50	—	—	289 50
1 d:o	180	—	—	—	109 50	—	—	289 50
1 trumslagare eller hornblåsare*) .	180	184	0,30	—	55 20	—	—	235 20
7 d:o	1,260	—	—	—	386 40	—	—	1,646 40
Summa kronor	213,440	—	—	56,903 50	66,872 30	3,600	3,285	344,100 80

*) Jämte underhåll in natura.

- Anm. 1.* Den för underbefäl af manskapsklassen bland volontärerna upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för betälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämnväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.
- Anm. 3.* Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesattas med sådana af volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärsbeställningar ersättas icke.
- Anm. 4.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Bil. n:o 15.

Stat

för Södermanlands regemente år 1912.

Staben.	Lön eller arfvode.	Dagaflöning			Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar	å kro- nor.	Hel. Hel. eller half. förslags- vis.			
1 öfverste och chef	6.000	365	6	2,190	—	800	9,720
1 öfverstelöjtnant	4,500	365	5	1,825	—	400	7,090
1 major	4,000	365	5	1,825	—	400	6,590
1 d:o	4,000	—	—	1,825	—	400	6,590
1 kapten af 2. kl. (reg.-kvarterm.)	2,400	365	4	1,460	—	400	4,625
1 löjtnant af 1. kl. (förste reg.-adj.) . . .	1,500	365	3	1,095	—	400	3,360
1 löjtnant af 2. kl. (andre reg.-adj.) . . .	1,020	365	3	1,095	—	400	2,880
1 underlöjtnant (tredje reg.-adj.)	720	365	3	1,095	—	400	2,580
1 regementspastor, arfvode	1,000	—	—	—	—	—	1,000
1 auditör, arfvode	800	—	—	—	—	—	800
1 regementsläkare	3,400	190	5	—	950	—	4,787 50
1 bataljonsläkare	1,020	365	3	—	1,095	—	2,115
1 bataljonsläkare	1,020	32	3	—	96	—	1,615 50
1 fanjunkare (reg.-våbel)	1,200	365	2,50	912 50	—	—	2,112 50
1 sergeant af 1. kl. (bat.-adj.)	900	365	2	730	—	—	1,630
2 d:o	1,800	—	—	1,460	—	—	3,260
1 sergeant af 1. kl. (sjukv.-serg.)	900	365	2	730	—	—	1,630
1 sjukvårdskorpral *)	300	365	0,40	146	—	—	446
3 d:o	900	—	—	438	—	—	1,338
1 sjukvårdsvicakorpral *)	240	365	0,30	109 50	—	—	349 50
3 d:o	720	—	—	328 50	—	—	1,048 50
1 sjukvårdssoldat *)	180	365	0,30	109 50	—	—	289 50
3 d:o	540	—	—	328 50	—	—	868 50
1 gevärshandverkare	900	365	2	730	—	—	1,630
2 ålderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.	—	—	—	—	—	—	—
1 gevärshandverkarekorpral *)	300	365	0,40	146	—	—	446
1 gevärshandverkarevicakorpral *)	240	365	0,30	109 50	—	—	349 50
1 gevärshandverkare soldat *)	180	365	0,30	109 50	—	—	289 50
1 musikfanjunkare	1,200	365	2,50	912 50	—	—	2,112 50
1 regementstrumslagare	900	365	2	730	—	—	1,630
Kompanistaten.							
1 kapten af 1. kl.	3,400	365	4	—	1,460	—	4,860
3 d:o	10,200	—	—	—	4,380	—	14,580
1 kapten af 1. kl.	3,400	190	4	—	760	—	4,510
3 d:o	10,200	175	2	—	350	—	13,530
					2,280	—	
					1,050	—	

	Lön eller arfvode.	Dagnflöning.				Lön- tillägg för tjänste- håstar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half- förslags- vis.			
1 kapten af 2. kl.	2,400	365	4	—	1,460	—	—	3,860
1 d:o	2,400	—	—	—	1,460	—	—	3,860
1 kapten af 2. kl.	2,400	190	4	—	760	—	—	3,510
1 d:o	2,400	175	2	—	350	—	—	3,510
1 löjtnant af 1. kl.	1,500	365	3	—	1,095	—	—	2,595
5 d:o	7,500	—	—	—	5,475	—	—	12,975
1 löjtnant af 1. kl.	1,500	190	3	—	570	—	—	2,332 50
2 d:o	3,000	175	1.50	—	262 50	—	—	4,665
1 löjtnant af 2. kl.	1,020	365	3	—	1,095	—	—	2,115
5 d:o	5,100	—	—	—	5,475	—	—	10,575
1 löjtnant af 2. kl.	1,020	190	3	—	570	—	—	1,852 50
2 d:o	2,040	175	1.50	—	262 50	—	—	3,705
1 underlöjtnant	720	365	3	1,095	525	—	—	1,815
8 d:o	5,760	—	—	8,760	—	—	—	14,520
1 fanjunkare	1,200	365	2.50	—	912 50	—	—	2,112 50
5 d:o	6,000	—	—	—	4,562 50	—	—	10,562 50
1 fanjunkare	1,200	190	2.50	—	475	—	—	1,893 75
5 d:o	6,000	175	1.25	—	218 75	—	—	9,468 75
1 sergeant af 1. kl.	900	365	2	—	730	—	—	1,630
5 d:o	4,500	—	—	—	3,650	—	—	8,150
1 sergeant af 1. kl.	900	190	2	—	380	—	—	1,455
2 d:o	1,800	175	1	—	175	—	—	2,910
1 sergeant af 2. kl.	780	365	2	—	730	—	—	1,510
5 d:o	3,900	—	—	—	3,650	—	—	7,550
1 sergeant af 2. kl.	780	190	2	—	380	—	—	1,335
5 d:o	3,900	175	1	—	175	—	—	6,675
1 distinktionskorpral *)	360	365	0.50	182 50	875	—	—	542 50
35 d:o	12,600	—	—	6,387 50	—	—	—	18,987 50
1 korpral *)	300	365	0.40	146	—	—	—	446
43 d:o	12,900	—	—	6,278	—	—	—	19,178
1 korpral, indelt *)	120	—	—	—	—	—	—	120
3 d:o	360	—	—	—	—	—	—	360
1 vicekorpral *)	240	365	0.30	109 50	—	—	—	349 50
31 d:o	7,440	—	—	3,394 50	—	—	—	10,834 50
1 vicekorpral, indelt *)	60	—	—	—	—	—	—	60
15 d:o	900	—	—	—	—	—	—	900
1 officers- och reservofficersvolontär *)	180	365	0.20	73	—	—	—	253
11 d:o	1,980	—	—	803	—	—	—	2,783
1 volontär *)	180	365	0.20	73	—	—	—	253
119 d:o	21,420	—	—	8,687	—	—	—	30,107

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
1 musiksergeant af 1. kl.	900	365	2	—	730	—	—	1,630
1 musiksergeant af 1. kl.	900	184	2	—	368	—	—	1,449
		181	1	—	181	—	—	
2 d:o	1,800	—	—	—	736	—	—	2,898
		—	—	—	362	—	—	
1 musiksergeant af 2. kl.	780	365	2	—	730	—	—	1,510
1 musiksergeant af 2. kl.	780	184	2	—	368	—	—	1,329
		181	1	—	181	—	—	
3 d:o	2,340	—	—	—	1,104	—	—	3,987
		—	—	—	543	—	—	
1 musikdistinktionskorpral *)	360	184	0,50	—	92	—	—	452
3 d:o	1,080	—	—	—	276	—	—	1,356
1 musikkorpral *)	300	184	0,40	—	73 60	—	—	373 60
3 d:o	900	—	—	—	220 80	—	—	1,120 80
1 musikvicekorpral *)	240	184	0,30	—	55 20	—	—	295 20
3 d:o	720	—	—	—	165 60	—	—	885 60
1 trumslagare eller hornblåsare *) . .	180	365	0,30	—	109 50	—	—	289 50
1 d:o	180	—	—	—	109 50	—	—	289 50
1 trumslagare eller hornblåsare *) . .	180	184	0,30	—	55 20	—	—	235 20
7 d:o	1,260	—	—	—	386 40	—	—	1,646 40
Summa kronor	212,540	—	—	56,429	66,872 30	3,600	3,285	342,726 30

* Jämte underhåll in natura.

- Anm. 1.* Den för underbefäl af manskapsklassen bland volontärerna upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämnväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.
- Anm. 3.* Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana af volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärsbeställningar ersättas icke.
- Anm. 4.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvann angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Stat

för Kronobergs regemente år 1912.

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furago- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel	Hel eller half, förslags- vis.			
Staben.								
1 öfverste och chef	6,000	—	365 6	2,190	—	800	730	9,720
1 öfverstelöjtnant	4,500	—	365 5	1,825	—	400	365	7,090
1 major	4,000	—	365 5	1,825	—	400	365	6,590
1 d:o	4,000	—	—	1,825	—	400	365	6,590
1 kapten af 2. kl. (reg.-kvartern.)	2,400	—	365 4	1,460	—	400	365	4,625
1 löjtnant af 1. kl. (förste reg.-adj.) . . .	1,500	—	365 3	1,095	—	400	365	3,360
1 löjtnant af 2. kl. (andre reg.-adj.) . . .	1,020	—	365 3	1,095	—	400	365	2,880
1 underlöjtnant (tredje reg.-adj.)	720	—	365 3	1,095	—	400	365	2,580
1 regementspastor, arfvode	1,000	—	—	—	—	—	—	1,000
1 auditör, arfvode	800	—	—	—	—	—	—	800
1 regementsläkare	3,400	—	{ 190 5 175 2,50	—	{ 950 437 50	—	—	4,787 50
1 bataljonsläkare	1,020	—	365 3	—	1,095	—	—	2,115
1 bataljonsläkare	1,020	—	{ 32 3 333 1,50	—	{ 96 499 50	—	—	1,615 50
1 fanjunkare (reg.-väbel)	1,200	—	365 2,50	912 50	—	—	—	2,112 50
1 sergent af 1. kl. (bat.-adj.)	900	—	365 2	730	—	—	—	1,630
2 d:o	1,800	—	—	1,460	—	—	—	3,260
1 sergeant af 1. kl. (sjukv.-serg.)	900	—	365 2	730	—	—	—	1,630
1 sjukvårdskorpral*)	300	—	365 0,40	146	—	—	—	446
3 d:o	900	—	—	438	—	—	—	1,338
1 sjukvårdsviciorpral*)	240	—	365 0,30	109 50	—	—	—	349 50
3 d:o	720	—	—	328 50	—	—	—	1,048 50
1 sjukvårdssoldat*)	180	—	365 0,30	109 50	—	—	—	289 50
3 d:o	540	—	—	328 50	—	—	—	868 50
1 gevärshandtverkare	900	—	365 2	730	—	—	—	1,630
2 äldestillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitordad tjänst.								
1 gevärshandtverkarekorpral*)	300	—	365 0,40	146	—	—	—	446
1 gevärshandtverkareviciorpral*)	240	—	365 0,30	109 50	—	—	—	349 50
1 gevärshandtverkaressoldat*)	180	—	365 0,30	109 50	—	—	—	289 50
1 musikfanjunkare	1,200	—	365 2,50	912 50	—	—	—	2,112 50
1 regementstrumslagare	900	—	365 2	730	—	—	—	1,630
Kompanistaten.								
1 kapten af 1. klassen	3,400	—	365 4	—	1,460	—	—	4,860
3 d:o	10,200	—	—	—	4,380	—	—	14,580

	Lön eller arfvode.	Dagatlöning				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel	Hel eller half, förslags- vis.			
1 kapten af 1. klassen	3,400	{190 1 175 2	—	—	760 350	{	—	4,510
3 d:o	10,200	—	—	—	{2,280 1,050	{	—	13,530
1 kapten af 2. klassen	2,400	365 4	—	—	1,460	—	—	3,860
1 d:o	2,400	—	—	—	1,460	—	—	3,860
1 kapten af 2. klassen	2,400	{190 4 175 2	—	—	760 350	{	—	3,510
1 d:o	2,400	—	—	—	{760 350	{	—	3,510
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	365 3	—	—	1,095	—	—	2,595
5 d:o	7,500	—	—	—	5,475	—	—	12,975
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	{190 3 175 1,50	—	—	570 262 50	{	—	2,332 50
2 d:o	3,000	—	—	—	{1,140 525	{	—	4,665
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	365 3	—	—	1,095	—	—	2,115
5 d:o	5,100	—	—	—	5,475	—	—	10,575
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	{190 3 175 1,50	—	—	570 262 50	{	—	1,852 50
2 d:o	2,040	—	—	—	{1,140 525	{	—	3,705
1 underlöjtnant	720	365 3	—	1,095	—	—	—	1,815
8 d:o	5,760	—	—	8,760	—	—	—	14,520
1 fanjunkare	1,200	365 2,50	—	—	912 50	—	—	2,112 50
5 d:o	6,000	—	—	—	4,562 50	—	—	10,562 50
1 fanjunkare	1,200	{190 2,50 175 1,25	—	—	475 218 75	{	—	1,893 75
5 d:o	6,000	—	—	—	{2,375 1,093 75	{	—	9,468 75
1 sergeant af 1. klassen	900	365 2	—	—	730	—	—	1,630
5 d:o	4,500	—	—	—	3,650	—	—	8,150
1 sergeant af 1. klassen	900	{190 2 175 1	—	—	380 175	{	—	1,455
2 d:o	1,800	—	—	—	{760 350	{	—	2,910
1 sergeant af 2. klassen	780	365 2	—	—	730	—	—	1,510
5 d:o	3,900	—	—	—	3,650	—	—	7,550
1 sergeant af 2. klassen	780	{190 2 175 1	—	—	380 175	{	—	1,335
5 d:o	3,900	—	—	—	{1,900 875	{	—	6,675
1 distinktionskorpral*	360	365 0,50	—	182 50	—	—	—	542 50
35 d:o	12,600	—	—	6,387 50	—	—	—	18,987 50
1 korpral*)	300	365 0,40	—	146	—	—	—	446
40 d:o	12,000	—	—	5,840	—	—	—	17,840
1 korpral, indelt*)	120	—	—	—	—	—	—	120
6 d:o	720	—	—	—	—	—	—	720
1 vicekorpral*)	240	365 0,30	—	109 50	—	—	—	349 50
42 d:o	10,080	—	—	4,599	—	—	—	14,679
1 vicekorpral, indelt*)	60	—	—	—	—	—	—	60
4 d:o	240	—	—	—	—	—	—	240

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.			Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel. eller half, förslags- vis.			
1 officers- och reservofficersvolontär*)	180	365	0,20	73	—	—	253
11 d:o	1,980	—	—	803	—	—	2,783
1 volontär*)	180	365	0,20	73	—	—	253
119 d:o	21,420	—	—	8,687	—	—	30,107
1 musiksergeant af 1. klassen	900	365	2	—	730	—	1,630
1 musiksergeant af 1. klassen	900	184	2	—	368	—	1,268
		181	1	—	181	—	1,449
2 d:o	1,800	—	—	—	736	—	2,536
					362	—	2,898
1 musiksergeant af 2. klassen	780	365	2	—	730	—	1,510
1 musiksergeant af 2. klassen	780	184	2	—	368	—	1,148
		181	1	—	181	—	1,329
3 d:o	2,340	—	—	—	1,104	—	3,444
					543	—	3,987
1 musikdistinktionskorpral*)	360	184	0,50	—	92	—	452
3 d:o	1,080	—	—	—	276	—	1,356
1 musikkorpral*)	300	184	0,40	—	73 60	—	373 60
3 d:o	900	—	—	—	220 80	—	1,120 80
1 musikvicekorpral*)	240	184	0,30	—	55 20	—	295 20
3 d:o	720	—	—	—	165 60	—	885 60
1 trumslagare eller hornblåsare*)	180	365	0,30	—	109 50	—	289 50
1 d:o	180	—	—	—	109 50	—	289 50
1 trumslagare eller hornblåsare*)	180	184	0,30	—	55 20	—	235 20
7 d:o	1,260	—	—	—	386 40	—	1,646 40
Summa kronor	213,980	—	—	57,195 50	66,872 30	3,600 —	3285 —
							344,932 80

*) Jämte underhåll in natura.

- Anm. 1.* Den för underbefäl af manskapsklassen bland volontärerna upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.
- Anm. 3.* Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana af volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärsbeställningar ersättas icke.
- Anm. 4.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Stat

för Jönköpings regemente år 1912.

Staben.	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Lön- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
1 öfverste och chef	6,000	365	6	2,190	—	800	730	9,720
1 öfverstelöjtnant	4,500	365	5	1,825	—	400	365	7,090
1 major	4,000	365	5	1,825	—	400	365	6,590
1 d:o	4,000	—	—	1,825	—	400	365	6,590
1 kapten af 2. kl. (reg.-kvarterm.) . . .	2,400	365	4	1,460	—	400	365	4,625
1 löjtnant af 1. kl. (förste reg.-adj.) . .	1,500	365	3	1,095	—	400	365	3,360
1 löjtnant af 2. kl. (andre reg.-adj.) . .	1,020	365	3	1,095	—	400	365	2,880
1 underlöjtnant (tredje reg.-adj.) . . .	720	365	3	1,095	—	400	365	2,580
1 regementspastor, arfvode	1,000	—	—	—	—	—	—	1,000
1 auditör, arfvode	800	—	—	—	—	—	—	800
1 regementsläkare	3,400	190	5	—	950	—	—	4,787 50
1 bataljonsläkare	1,020	175	2,50	—	437 50	—	—	2,115
1 bataljonsläkare	1,020	365	3	—	1,095	—	—	1,615 50
1 fanjunkare (regementsväbel)	1,200	32	3	—	96	—	—	2,112 50
1 sergeant af 1. kl. (bat.-adj.)	900	333	1,50	912 50	499 50	—	—	1,630
2 d:o	1,800	365	2,50	730	—	—	—	3,260
1 sergeant af 1. kl. (sjukv.-serg.) . . .	900	365	2	730	—	—	—	1,630
1 sjukvårdskorpral*)	300	365	0,40	146	—	—	—	446
3 d:o	900	—	—	438	—	—	—	1,338
1 sjukvårdsviciorpral*)	240	365	0,30	109 50	—	—	—	349 50
3 d:o	720	—	—	328 50	—	—	—	1,048 50
1 sjukvårdssoldat*)	180	365	0,30	109 50	—	—	—	289 50
3 d:o	540	—	—	328 50	—	—	—	868 50
1 gevärshandverkare	900	183	2	—	366	—	—	1,418
2 ålderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.		182	1	—	182	—	—	—
1 gevärshandverkare	900	182	2	—	364	—	—	1,447
2 ålderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.		183	1	—	183	—	—	—
1 gevärshandverkarekorpral*)	300	365	0,40	146	—	—	—	446
1 gevärshandverkareviciorpral*) . . .	240	365	0,30	109 50	—	—	—	349 50
1 gevärshandverkaresoldat*)	180	365	0,30	109 50	—	—	—	289 50
1 musikfanjunkare	1,200	365	2,50	912 50	—	—	—	2,112 50
1 regementsstrumslagare	900	365	2	730	—	—	—	1,630
Kompanistaten.								
1 kapten af 1. klassen	3,400	365	4	—	1,460	—	—	4,860
3 d:o	10,200	—	—	—	4,380	—	—	14,580

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal dn- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
1 kapten af 1. klassen	3,400	{190 4 175 2}	—	—	{760 350}	—	—	4,510
3 d:o	10,200	—	—	—	{2,280 1,050}	—	—	13,530
1 kapten af 2. klassen	2,400	365 4	—	—	{1,460 1,460}	—	—	3,860
1 d:o	2,400	—	—	—	{1,460 760}	—	—	3,860
1 kapten af 2. klassen	2,400	{190 4 175 2}	—	—	{760 350}	—	—	3,510
1 d:o	2,400	—	—	—	{760 350}	—	—	3,510
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	365 3	—	—	{1,095 5,475}	—	—	2,595
5 d:o	7,500	—	—	—	{5,475 570}	—	—	12,975
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	{190 3 175 1,50}	—	—	{262 50 1,140}	—	—	2,332 50
2 d:o	3,000	—	—	—	{525 1,095}	—	—	4,665
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	365 3	—	—	{1,095 5,475}	—	—	2,115
5 d:o	5,100	—	—	—	{5,475 570}	—	—	10,575
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	{190 3 175 1,50}	—	—	{262 50 1,140}	—	—	1,852 50
2 d:o	2,040	—	—	—	{525 1,095}	—	—	3,705
1 underlöjtnant	720	365 3	1,095	—	—	—	—	1,815
8 d:o	5,760	—	8,760	—	—	—	—	14,520
1 fanjunkare	1,200	365 2,50	—	—	{912 50 4,562 50}	—	—	2,112 50
5 d:o	6,000	—	—	—	{475 218 75}	—	—	10,562 50
1 fanjunkare	1,200	{190 2,50 175 1,25}	—	—	{2375 1,093 75}	—	—	1,893 75
5 d:o	6,000	—	—	—	{1,093 75 730}	—	—	9,468 75
1 sergeant af 1. klassen	900	365 2	—	—	{730 3,650}	—	—	1,630
5 d:o	4,500	—	—	—	{3,650 380}	—	—	8,150
1 sergeant af 1. klassen	900	{190 2 175 1}	—	—	{175 760}	—	—	1,455
2 d:o	1,800	—	—	—	{350 730}	—	—	2,910
1 sergeant af 2. klassen	780	365 2	—	—	{730 3,650}	—	—	1,510
5 d:o	3,900	—	—	—	{3,650 380}	—	—	7,550
1 sergeant af 2. klassen	780	{190 2 175 1}	—	—	{175 1,900}	—	—	1,335
5 d:o	3,900	—	—	—	{875 —}	—	—	6,675
1 distinktionskorpral*)	360	365 0,50	182 50	—	—	—	—	542 50
35 d:o	12,600	—	6,387 50	—	—	—	—	18,987 50
1 korpral*)	300	365 0,40	146	—	—	—	—	446
44 d:o	13,200	—	6,424	—	—	—	—	19,624
1 korpral, indelt*)	120	—	—	—	—	—	—	120
2 d:o	240	—	—	—	—	—	—	240
1 vicekorpral*)	240	365 0,30	109 50	—	—	—	—	349 50
40 d:o	9,600	—	4,380	—	—	—	—	13,980

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
1 vicekorpral, indelt*)	60	—	—	—	—	—	—	60
6 d:o	360	—	—	—	—	—	—	360
1 officers- och reservofficersvolontär*)	180	365	0,20	73	—	—	—	253
11 d:o	1,980	—	—	803	—	—	—	2,783
1 volontär*)	180	365	0,20	73	—	—	—	253
119 d:o	21,420	—	—	8,687	—	—	—	30,107
1 musiksergeant af 1. klassen	900	365	2	—	730	—	—	1,630
1 musiksergeant af 1. klassen	900	184	2	—	368	—	—	1,449
		181	1	—	181	—	—	1,449
2 d:o	1,800	—	—	—	736	—	—	2,898
1 musiksergeant af 2. klassen	780	365	2	—	362	—	—	1,510
1 musiksergeant af 2. klassen	780	184	2	—	730	—	—	1,329
		181	1	—	368	—	—	1,329
3 d:o	2,340	—	—	—	1,104	—	—	3,987
1 musikdistinktionskorpral*)	360	184	0,50	—	543	—	—	452
3 d:o	1,080	—	—	—	92	—	—	1,356
1 musikkorpral*)	300	184	0,40	—	276	—	—	373
3 d:o	900	—	—	—	73 60	—	—	1,120
1 musikvicekorpral*)	240	184	0,30	—	220 80	—	—	295
3 d:o	720	—	—	—	55 20	—	—	885
1 trumslagare eller hornblåsare*) . .	180	365	0,30	—	165 60	—	—	289
1 d:o	180	—	—	—	109 50	—	—	289
1 trumslagare eller hornblåsare*) . .	180	184	0,30	—	109 50	—	—	295
7 d:o	1,260	—	—	—	55 20	—	—	1,646
		—	—	—	386 40	—	—	1,646
Summa kronor	215,240	—	—	56,830 50	67,967 30	3,600	3,285	346,922 80

*) Jämte underhåll in natura.

- 4nn. 1. Den för underbefäl af manskepsklassen bland volontärerna upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämväl däriifrån skiljes.
- 4nn. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.
- 4nn. 3. Endast 1 gevärshandverkare skall efter genomförd organisation å stat förefinnas, hvarföre, vid afgång i sådan beställning, tillsättning först må ifrågakomma, då den erfordras för upprätthållande af allenast en dylik beställning. Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana af volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärsbeställningar ersättas icke.
- 4nn. 4. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna

Stat

för Dalregementet år 1912.

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
Staben.								
1 öfverste och chef	6,000	365	6	2,190	—	800	730	9,720
1 öfverstelöjtnant	4,500	365	5	1,825	—	400	365	7,090
1 major	4,000	365	5	1,825	—	400	365	6,590
1 d:o	4,000	—	—	1,825	—	400	365	6,590
1 kapten af 2. kl. (reg.-kvarterm.) . .	2,400	365	4	1,460	—	400	365	4,625
1 löjtnant af 1. kl. (förste reg.-adj.) .	1,500	365	3	1,095	—	400	365	3,360
1 löjtnant af 2. kl. (andre reg.-adj.) .	1,020	365	3	1,095	—	400	365	2,880
1 underlöjtnant (tredje reg.-adj.) . .	720	365	3	1,095	—	400	365	2,580
1 regementspastor, arfvode	1,000	—	—	—	—	—	—	1,000
1 auditör, arfvode	800	—	—	—	—	—	—	800
1 regementsläkare	3,400	365	5	1,825	—	—	—	5,225
1 bataljonsläkare	1,020	365	3	—	1,095	—	—	2,115
1 bataljonsläkare	1,020	{ 32 3	—	—	96	—	—	1,615
		{ 333 1,50	—	—	499 50	—	—	50
1 fanjunkare (reg.-väbel)	1,200	365	2,50	912 50	—	—	—	2,112 50
1 sergeant af 1. kl. (bat.-adj.)	900	365	2	730	—	—	—	1,630
2 d:o	1,800	—	—	1,460	—	—	—	3,260
1 sergeant af 1. kl. (sjukv.-serg.) . .	900	365	2	730	—	—	—	1,630
1 sjukvårdskorpral *)	300	365	0,40	146	—	—	—	446
3 d:o	900	—	—	438	—	—	—	1,338
1 sjukvårdsviciorpral *)	240	365	0,30	109 50	—	—	—	349 50
3 d:o	720	—	—	328 50	—	—	—	1,048 50
1 sjukvårdssoldat *)	180	365	0,30	109 50	—	—	—	289 50
3 d:o	540	—	—	328 50	—	—	—	868 50
1 gevärshandverkare	900	365	2	730	—	—	—	1,630
2 älderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.								
1 gevärshandverkarekorpral *)	300	365	0,40	146	—	—	—	446
1 gevärshandverkareviciorpral *) . . .	240	365	0,30	109 50	—	—	—	349 50
1 gevärshandverkare soldat *)	180	365	0,30	109 50	—	—	—	289 50
1 musikfanjunkare	1,200	365	2,50	912 50	—	—	—	2,112 50
1 regementstrumslagare	900	365	2	730	—	—	—	1,630
Kompanistaten.								
1 kapten af 1. klassen	3,400	365	4	—	1,460	—	—	4,860
5 d:o	17,000	—	—	—	7,300	—	—	24,300
1 kapten af 1. klassen	3,400	{ 190 4	—	—	760	—	—	4,510
		{ 175 2	—	—	350	—	—	—
1 d:o	3,400	—	—	—	{ 760	—	—	4,510
					{ 350	—	—	—

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
1 kapten af 2. klassen	2,400	365	4	—	1,460	—	—	3,860
3 d:o	7,200	—	—	—	4,380	—	—	11,580
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	365	3	—	1,095	—	—	2,595
7 d:o	10,500	—	—	—	7,665	—	—	18,165
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	190	3	—	570	}	—	2,332 50
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	175	1,50	—	262 50		—	
5 d:o	5,100	365	3	—	1,095	—	—	2,115
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	190	3	—	570	}	—	10,575
5 d:o	5,100	175	1,50	—	262 50		—	
2 d:o	2,040	—	—	—	1,140	}	—	3,705
1 underlöjtnant	720	365	3	1,095	525		—	
8 d:o	5,760	—	—	8,760	—	—	—	1,815
1 fanjunkare	1,200	365	2,50	912 50	—	—	—	14,520
11 d:o	13,200	—	—	10,037 50	—	—	—	2,112 50
1 sergeant af 1. klassen	900	365	2	730	—	—	—	23,237 50
8 d:o	7,200	—	—	5,840	—	—	—	1,630
1 sergeant af 2. klassen	780	365	2	—	730	—	—	13,040
8 d:o	6,240	—	—	—	5,840	—	—	1,510
1 sergeant af 2. klassen	780	190	2	—	380	}	—	12,080
2 d:o	1,560	175	1	—	175		—	
1 distinktionskorpral *)	360	365	0,50	182 50	350	}	—	1,335
35 d:o	12,600	—	—	6,387 50	—		—	
1 korpral *)	300	365	0,40	146	—	—	—	2,670
37 d:o	11,100	—	—	5,402	—	—	—	542 50
1 korpral, indelt *)	120	—	—	—	—	—	—	18,987 50
9 d:o	1,080	—	—	—	—	—	—	446
1 vicekorpral *)	240	365	0,30	109 50	—	—	—	16,502
40 d:o	9,600	—	—	4,380	—	—	—	120
1 vicekorpral, indelt *)	60	—	—	—	—	—	—	1,080
6 d:o	360	—	—	—	—	—	—	349 50
1 officers- och reservofficersvolontär *)	180	365	0,20	73	—	—	—	13,980
11 d:o	1,980	—	—	803	—	—	—	60
1 volontär *)	180	365	0,20	73	—	—	—	360
119 d:o	21,420	—	—	8,687	—	—	—	253
1 musiksergeant af 1. klassen	900	365	2	—	730	—	—	2,783
1 musiksergeant af 1. klassen	900	184	2	—	368	}	—	253
2 d:o	1,800	181	1	—	181		—	
1 musiksergeant af 2. klassen	780	365	2	—	730	}	—	30,107
1 musiksergeant af 2. klassen	780	184	2	—	368		—	
3 d:o	2,340	181	1	—	181	}	—	1,630
1 musikdistinktionskorpral *)	360	—	—	—	1,104		—	
3 d:o	1,080	—	—	—	543	}	—	2,898
1 musikkorpral *)	300	184	0,40	—	92		—	
3 d:o	900	—	—	—	276	}	—	1,510
3 d:o	900	—	—	—	73 60		—	
					220 80	—	—	1,329
						—	—	3,987
						—	—	452
						—	—	1,356
						—	—	373 60
						—	—	1,120 80

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- håstar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
1 musikvicekorpral *)	240 —	184	0,30	— —	55 20	— —	— —	295 20
3 d:o	720 —	—	—	— —	165 60	— —	— —	885 60
1 trumslagare eller hornblåsare *) . .	180 —	365	0,30	— —	109 50	— —	— —	289 50
1 d:o	180 —	—	—	— —	109 50	— —	— —	289 50
1 trumslagare eller hornblåsare *) . .	180 —	184	0,30	— —	55 20	— —	— —	235 20
7 d:o	1,260 —	—	—	— —	386 40	— —	— —	1,646 40
Summa kronor	213,080 —	—	—	75,883 50	52,252 30	3,600 —	3,285 —	348,100 80

*) Jämte underhåll in natura.

Anm. 1. Den för underbefäl af manskapsklassen bland volontärerna upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämval därifrån skiljes.

Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för dessa i stat anvisade aflöningsförmåner.

Anm. 3. Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana af volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärsbeställningar ersättas icke.

Anm. 4. Först i den mån inträffande afgång bland musikunderofficerarne eller utlöpande kontrakt med spel af manskaps grad sådant medgifver, genomföres ofvanstående stat i hvad den afser regementets musikpersonal, med iakttagande att de för denna personal upptagna kostnader icke öfverskridas.

Anm. 5. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Bil. n:o 19.

Stat

för Hälsinge regemente år 1912.

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
Staben.								
1 öfverste och chef	6,000	—	365 6	2,190	—	800	730	9,720
1 öfverstelöjtnant	4,500	—	365 5	1,825	—	400	365	7,090
1 major	4,000	—	365 5	1,825	—	400	365	6,590
1 d:o	4,000	—	—	1,825	—	400	365	6,590
1 kapten af 2. kl. (reg.-kvarterm.)	2,400	—	365 4	1,460	—	400	365	4,625
1 löjtnant af 1. kl. (förste reg.-adj.)	1,500	—	365 3	1,095	—	400	365	3,360
1 löjtnant af 2. kl. (andre reg.-adj.)	1,020	—	365 3	1,095	—	400	365	2,880
1 underlöjtnant (tredje reg.-adj.)	720	—	365 3	1,095	—	400	365	2,580
1 regementspastor, arfvode	1,000	—	—	—	—	—	—	1,000
1 auditör, arfvode	800	—	—	—	—	—	—	800
1 regementsläkare	3,400	—	365 5	1,825	—	—	—	5,225
1 bataljonsläkare	1,020	—	365 3	—	1,095	—	—	2,115
1 bataljonsläkare	1,020	—	32 3	—	96	—	—	1,615 50
1 fanjunkare (reg.-väbel)	1,200	—	365 2,50	912 50	499 50	—	—	2,112 50
1 sergeant af 1. kl. (bat.-adj.)	900	—	365 2	730	—	—	—	1,630
2 d:o	1,800	—	—	1,460	—	—	—	3,260
1 sergeant af 1. kl. (sjukv.-serg.)	900	—	365 2	730	—	—	—	1,630
1 sjukvårdskorpral *)	300	—	365 0,40	146	—	—	—	446
3 d:o	900	—	—	438	—	—	—	1,338
1 sjukvårdsvicakorpral *)	240	—	365 0,30	109 50	—	—	—	349 50
3 d:o	720	—	—	328 50	—	—	—	1,048 50
1 sjukvårdssoldat *)	180	—	365 0,30	109 50	—	—	—	289 50
3 d:o	540	—	—	328 50	—	—	—	868 50
1 gevärshandtverkare	900	—	183 2	—	366	—	—	1,448
2 ålderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.	—	—	182 1	—	182	—	—	—
1 gevärshandtverkare	900	—	182 2	—	364	—	—	1,447
2 ålderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.	—	—	183 1	—	183	—	—	—
1 gevärshandtverkarekorpral *)	300	—	365 0,40	146	—	—	—	446
1 gevärshandtverkarevicekorpral *)	240	—	365 0,30	109 50	—	—	—	349 50
1 gevärshandtverkarsoldat *)	180	—	365 0,30	109 50	—	—	—	289 50
1 musikfanjunkare	1,200	—	365 2,50	912 50	—	—	—	2,112 50
1 regementstrumslagare	900	—	365 2	730	—	—	—	1,630
Kompanistaten.								
1 kapten af 1. klassen	3,400	—	365 4	—	1,460	—	—	4,860
5 d:o	17,000	—	—	—	7,300	—	—	24,300

	Lön eller arivode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- håstar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half. förslags- vis.			
1 kapten af 1. klassen	3,400	190 4 175 2	—	—	760 350	—	—	4,510
1 d:o	3,400	{ — —	—	—	{ 760 350 }	—	—	4,510
1 kapten af 2. klassen	2,400	365 4	—	—	1,460	—	—	3,860
3 d:o	7,200	—	—	—	4,380	—	—	11,580
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	365 3	—	—	1,095	—	—	2,595
7 d:o	10,500	—	—	—	7,665	—	—	18,165
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	{ 190 3 175 1,50	—	—	{ 570 262 50 }	—	—	2,332 50
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	365 3	—	—	1,095	—	—	2,115
5 d:o	5,100	—	—	—	5,475	—	—	10,575
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	{ 190 3 175 1,50	—	—	{ 570 262 50 }	—	—	1,852 50
2 d:o	2,040	—	—	—	{ 1,140 525 }	—	—	3,705
1 underlöjtnant	720	365 3	—	1,095	—	—	—	1,815
8 d:o	5,760	—	—	8,760	—	—	—	14,520
1 fanjunkare	1,200	365 2,50	—	912 50	—	—	—	2,112 50
11 d:o	13,200	—	—	10,037 50	—	—	—	23,237 50
1 sergeant af 1. klassen	900	365 2	—	730	—	—	—	1,630
8 d:o	7,200	—	—	5,840	—	—	—	13,040
1 sergeant af 2. klassen	780	365 2	—	—	730	—	—	1,510
8 d:o	6,240	—	—	—	5,840	—	—	12,080
1 sergeant af 2. klassen	780	{ 190 2 175 1	—	—	{ 380 175 }	—	—	1,335
2 d:o	1,560	—	—	—	{ 760 350 }	—	—	2,670
1 distinktionskorpral *)	360	365 0,50	—	182 50	—	—	—	542 50
35 d:o	12,600	—	—	6,387 50	—	—	—	18,987 50
1 korpral *)	300	365 0,40	—	146	—	—	—	446
34 d:o	10,200	—	—	4,964	—	—	—	15,164
1 korpral, indelt *)	120	—	—	—	—	—	—	120
12 d:o	1,440	—	—	—	—	—	—	1,440
1 vicekorpral *)	240	365 0,30	—	109 50	—	—	—	349 50
42 d:o	10,080	—	—	4,599	—	—	—	14,679
1 vicekorpral, indelt *)	60	—	—	—	—	—	—	60
4 d:o	240	—	—	—	—	—	—	240
1 officers- och reservofficersvolontär *)	180	365 0,20	—	73	—	—	—	253
11 d:o	1,980	—	—	803	—	—	—	2,783
1 volontär *)	180	365 0,20	—	73	—	—	—	253
119 d:o	21,420	—	—	8,687	—	—	—	30,107
1 musiksergeant af 1. klassen	900	365 2	—	—	730	—	—	1,630
1 musiksergeant af 1. klassen	900	{ 184 2 181 1	—	—	{ 368 181 }	—	—	1,449
2 d:o	1,800	—	—	—	{ 736 362 }	—	—	2,898
1 musiksergeant af 2. klassen	780	365 2	—	—	730	—	—	1,510
1 musiksergeant af 2. klassen	780	{ 184 2 181 1	—	—	{ 368 181 }	—	—	1,329
3 d:o	2,340	—	—	—	{ 1,104 543 }	—	—	3,987

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hastar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
1 musikdistinktionskorpral *)	360	184	0,50	—	92	—	—	452
3 d:o	1,080	—	—	—	276	—	—	1,356
1 musikkorpral *)	300	184	0,40	—	73 60	—	—	373 60
3 d:o	900	—	—	—	220 80	—	—	1,120 80
1 musikvicekorpral *)	240	184	0,80	—	55 20	—	—	295 20
3 d:o	720	—	—	—	165 60	—	—	885 60
1 trumslagare eller hornblåsare *) . .	180	365	0,30	—	109 50	—	—	289 50
1 d:o	180	—	—	—	109 50	—	—	289 50
1 trumslagare eller hornblåsare *) . .	180	184	0,30	—	55 20	—	—	235 20
7 d:o	1,260	—	—	—	386 40	—	—	1,646 40
Summa kronor	213,800	—	—	74,934 50	53,347 30	3,600	3,285	348,966 80

*) Jamte underhåll in natura.

Anm. 1. Den för underbefäl af manskapsklassen bland volontärerna upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämval därifrån skiljes.

Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.

Anm. 3. Endast 1 gevärsbandtverkare skall efter genomförd organisation å stat förefinnas, hvarföre, vid afgång i sådan beställning, tillsättning först må ifrågakomma, då den erfordras för upprätthållande af allenast en dylik beställning. Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana af volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärsbeställningar ersättas icke.

Anm. 4. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Stat

för Älfsborgs regemente år 1912.

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag	Summa.	
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.				
Staben.									
1 öfverste och chef	6,000	—	365	6	2,190	—	800	730	9,720
1 öfverstelöjtnant	4,500	—	365	5	1,825	—	400	365	7,090
1 major	4,000	—	365	5	1,825	—	400	365	6,590
1 d:o	4,000	—	—	—	1,825	—	400	365	6,590
1 kapten af 2. kl. (reg.-kvarterm.) . .	2,400	—	365	4	1,460	—	400	365	4,625
1 löjtnant af 1. kl. (förste reg.-adj.) .	1,500	—	365	3	1,095	—	400	365	3,360
1 löjtnant af 2. kl. (andre reg.-adj.) .	1,020	—	365	3	1,095	—	400	365	2,880
1 underlöjtnant (tredje reg.-adj.) . . .	720	—	365	3	1,095	—	400	365	2,580
1 regementspastor, arfvode	1,000	—	—	—	—	—	—	—	1,000
1 auditör, arfvode	800	—	—	—	—	—	—	—	800
1 regementsläkare	3,400	—	{ 190	5	—	950	{	—	4,787
		—	{ 175	2,50	—	437		50	—
1 bataljonsläkare	1,020	—	365	3	—	1,095	—	—	2,115
1 bataljonsläkare	1,020	—	{ 32	3	—	96	{	—	1,615
		—	{ 333	1,50	—	499		50	—
1 fanjunkare (reg.-väbel)	1,200	—	365	2,50	912	50	—	—	2,112
1 sergeant af 1. kl. (bat.-adj.)	900	—	365	2	730	—	—	—	1,630
2 d:o	1,800	—	—	—	1,460	—	—	—	3,260
1 sergeant af 1. kl. (sjukv.-serg.) . . .	900	—	365	2	730	—	—	—	1,630
1 sjukvårdskorpral*)	300	—	365	0,40	146	—	—	—	446
3 d:o	900	—	—	—	438	—	—	—	1,338
1 sjukvårdsviciorpral*)	240	—	365	0,30	109	50	—	—	349
3 d:o	720	—	—	—	328	50	—	—	1,018
1 sjukvårdssoldat*)	180	—	365	0,30	109	50	—	—	289
3 d:o	540	—	—	—	328	50	—	—	868
1 gevärshandverkare	900	—	365	2	730	—	—	—	1,630
2 ålderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.									
1 gevärshandverkarekorpral*)	300	—	365	0,40	146	—	—	—	446
1 gevärshandverkarevicekorpral*) . .	240	—	365	0,30	109	50	—	—	349
1 gevärshandverkarevicesoldat*) . . .	180	—	365	0,30	109	50	—	—	2,289
1 musiktanjunkare	1,200	—	365	2,50	912	50	—	—	1,112
1 regementstrumslagare	900	—	365	2	730	—	—	—	630
Kompanistaten.									
1 kapten af 1. klassen	3,400	—	365	4	—	1,460	—	—	4,860
3 d:o	10,200	—	—	—	—	4,380	—	—	14,580

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
1 kapten af 1. klassen	3,400	(190 4 175 2	—	—	760 350	{	—	4,510
3 d:o	10,200	—	—	—	{ 2,280 1,050	}	—	13,530
1 kapten af 2. klassen	2,400	365 4	—	—	1,460	—	—	3,860
1 d:o	2,400	—	—	—	1,460	—	—	3,860
1 kapten af 2. klassen	2,400	(190 4 175 2	—	—	760 350	{	—	3,510
1 d:o	2,400	—	—	—	{ 760 350	}	—	3,510
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	365 3	—	—	1,095	—	—	2,595
5 d:o	7,500	—	—	—	5,475	—	—	12,975
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	(190 3 175 1,50	—	—	570 262 50	{	—	2,332 50
2 d:o	3,000	—	—	—	{ 1,140 525	}	—	4,665
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	365 3	—	—	1,095	—	—	2,115
5 d:o	5,100	—	—	—	5,475	—	—	10,575
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	(190 3 175 1,50	—	—	570 262 50	{	—	1,852 50
2 d:o	2,040	—	—	—	{ 1,140 525	}	—	3,705
1 underlöjtnant	720	365 3	—	1,095	—	—	—	1,815
8 d:o	5,760	—	—	8,760	—	—	—	14,520
1 fanjunkare	1,200	365 2,50	—	—	912 50	—	—	2,112 50
5 d:o	6,000	—	—	—	4,562 50	—	—	10,562 50
1 fanjunkare	1,200	(190 2,50 175 1,25	—	—	475 218 75	{	—	1,893 75
5 d:o	6,000	—	—	—	{ 2,375 1,093 75	}	—	9,468 75
1 sergeant af 1. klassen	900	365 2	—	—	730	—	—	1,630
5 d:o	4,500	—	—	—	3,650	—	—	8,150
1 sergeant af 1. klassen	900	(190 2 175 1	—	—	380 175	{	—	1,455
2 d:o	1,800	—	—	—	{ 760 350	}	—	2,910
1 sergeant af 2. klassen	780	365 2	—	—	730	—	—	1,510
5 d:o	3,900	—	—	—	3,650	—	—	7,550
1 sergeant af 2. klassen	780	(190 2 175 1	—	—	380 175	{	—	1,335
5 d:o	3,900	—	—	—	{ 1,900 875	}	—	6,675
1 distinktionskorpral*)	360	365 0,50	—	182 50	—	—	—	542 50
35 d:o	12,600	—	—	6,387 50	—	—	—	18,987 50
1 korpral*)	300	365 0,40	—	146	—	—	—	446
37 d:o	11,100	—	—	5,402	—	—	—	16,502
1 korpral, indelt*)	120	—	—	—	—	—	—	120
9 d:o	1,080	—	—	—	—	—	—	1,080
1 vicekorpral*)	240	365 0,30	—	109 50	—	—	—	349 50
35 d:o	8,400	—	—	3,832 50	—	—	—	12,232 50
1 vicekorpral, indelt*)	60	—	—	—	—	—	—	60
11 d:o	660	—	—	—	—	—	—	660

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
1 officers- och reservofficersvolontär*)	180	—	365 0,20	73	—	—	—	253
11 d:o	1,980	—	—	803	—	—	—	2,783
1 volontär*)	180	—	365 0,20	73	—	—	—	253
119 d:o	21,420	—	—	8,687	—	—	—	30,107
1 musiksergeant af 1. klassen	900	—	365 2	—	730	—	—	1,630
1 musiksergeant af 1. klassen	900	—	{ 181 2	—	368	—	—	1,449
			{ 181 1	—	181	—	—	
2 d:o	1,800	—	—	—	{ 736	—	—	2,898
1 musiksergeant af 2. klassen	780	—	365 2	—	730	—	—	1,510
1 musiksergeant af 2. klassen	780	—	{ 184 2	—	368	—	—	1,329
			{ 181 1	—	181	—	—	
3 d:o	2,340	—	—	—	{ 1,104	—	—	3,987
1 musikdistinktionskorpral*)	360	—	184 0,50	—	543	—	—	452
3 d:o	1,080	—	—	—	92	—	—	1,356
1 musikkorpral*)	300	—	184 0,40	—	276	—	—	373
3 d:o	900	—	—	—	73 60	—	—	60
1 musikvicekorpral*)	240	—	184 0,30	—	220 80	—	—	1,120
3 d:o	720	—	—	—	55 20	—	—	80
1 trumslagare eller hornblåsare *)	180	—	365 0,30	—	165 60	—	—	295
1 d:o	180	—	—	—	109 50	—	—	60
1 trumslagare eller hornblåsare *)	180	—	184 0,30	—	109 50	—	—	289
7 d:o	1,260	—	—	—	55 20	—	—	50
			—	—	386 40	—	—	20
Summa kronor	212,180	—	—	55,991	66,872	30 3,600	3,285	341,928
								30

*) Jämte underhåll in natura.

- Anm. 1. Den för underbefäl af manskapklassen bland volontärerna upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för dessa i stat anvisade aflöningsförmåner.
- Anm. 3. Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana af volontärer. Härigenom föränledda vakanser i volontärsbeställningar ersättas icke.
- Anm. 4. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Bil. n:o 21.

Stat

för Hallands regemente år 1912.

Staben.	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- håstar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hcl.	Hcl eller half, förelags- vis.			
1 öfverste och chef	6,000	365	6	2,190	—	800	730	9,720
1 öfverstelöjtnant	4,500	365	5	1,825	—	400	365	7,090
1 major	4,000	365	5	1,825	—	400	365	6,590
1 d:o	4,000	—	—	1,825	—	400	365	6,590
1 kapten af 2. kl. (reg.-kvarterm.)	2,400	365	4	1,460	—	400	365	4,625
1 löjtnant af 1. kl. (förste reg.-adj.)	1,500	365	3	1,095	—	400	365	3,360
1 löjtnant af 2. kl. (andre reg.-adj.)	1,020	365	3	1,095	—	400	365	2,880
1 underlöjtnant (tredje reg.-adj.)	720	365	3	1,095	—	400	365	2,580
1 regementspastor, arfvode	1,000	—	—	—	—	—	—	1,000
1 auditör, arfvode	800	—	—	—	—	—	—	800
1 regementsläkare	3,400	365	5	1,825	—	—	—	5,225
1 bataljonsläkare	1,020	365	3	—	1,095	—	—	2,115
1 bataljonsläkare	1,020	32 3	—	—	96	—	—	—
		333	1,50	—	499 50	—	—	1,615 50
1 fanjunkare (reg.-väbel)	1,200	365	2,50	912 50	—	—	—	2,112 50
1 sergoant af 1. kl. (bat.-adj.)	900	365	2	730	—	—	—	1,630
2 d:o	1,800	—	—	1,460	—	—	—	3,260
1 sergoant af 1. kl. (sjukv.-serg.)	900	365	2	730	—	—	—	1,630
1 sjukvårdskorpral*)	300	365	0,40	146	—	—	—	446
3 d:o	900	—	—	438	—	—	—	1,338
1 sjukvårdsvicekorpral*)	240	365	0,30	109 50	—	—	—	349 50
3 d:o	720	—	—	328 50	—	—	—	1,048 50
1 sjukvårdssoldat*)	180	365	0,30	109 50	—	—	—	289 50
3 d:o	540	—	—	328 50	—	—	—	868 50
1 gevärshandverkare	900	365	2	730	—	—	—	1,630
2 ålderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.								
1 gevärshandverkarekorpral*)	300	365	0,40	146	—	—	—	446
1 gevärshandverkarevicekorpral*)	240	365	0,30	109 50	—	—	—	349 50
1 gevärshandverkare soldat*)	180	365	0,30	109 50	—	—	—	289 50
1 musikfanjunkare	1,200	365	2,50	912 50	—	—	—	2,112 50
1 regementstrumslagare	900	365	2	730	—	—	—	1,630
Kompanistaten.								
1 kapten af 1. klassen	3,400	365	4	—	1,460	—	—	4,860
5 d:o	17,000	—	—	—	7,300	—	—	24,300
1 kapten af 1. klassen	3,400	190 4	—	—	760	—	—	4,510
1 d:o	3,400	175 2	—	—	350	—	—	4,510
		—	—	—	760	—	—	
		—	—	—	350	—	—	

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
1 musikkorporal*)	300	184	0,40	—	73 60	—	—	373 60
3 d:o	900	—	—	—	220 80	—	—	1,120 80
1 musikvicekorporal*)	240	184	0,30	—	55 20	—	—	295 20
3 d:o	720	—	—	—	165 60	—	—	885 60
1 trumslagare eller hornblåsare*) . .	180	365	0,30	—	109 50	—	—	289 50
1 d:o	180	—	—	—	109 50	—	—	289 50
1 trumslagare eller hornblåsare*) . .	180	184	0,30	—	55 20	—	—	235 20
7 d:o	1.260	—	—	—	386 40	—	—	1,646 40
Summa kronor	212,000	—	—	75,190	52,252 80	3,600	3,285	346,927 80

*) Jämte underhåll in natura.

- Ann.* 1. Den för underbefäl af manskapsklassen bland volontärerna upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämväl därifrån skiljes.
- Ann.* 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.
- Ann.* 3. Uppkommande vakanser i »indelta» korporals- eller vicekorporalsbeställningar skola återbesättas med sådana af volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärsbeställningar ersättas icke.
- Ann.* 4. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Stat

för Bohusläns regemente år 1912.

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.	
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.				
Staben.									
1 öfverste och chef	6,000	365	6	2,190	—	800	730	9,720	
1 öfverstelöjtnant	4,500	365	5	1,825	—	400	365	7,090	
1 major	4,000	365	5	1,825	—	400	365	6,590	
1 d:o	4,000	—	—	1,825	—	400	365	6,590	
1 kapten af 2. kl. (reg.-kvarterm.)	2,400	365	4	1,460	—	400	365	4,625	
1 löjtnant af 1. kl. (förste reg.-adj.)	1,500	365	3	1,095	—	400	365	3,360	
1 löjtnant af 2. kl. (andre reg.-adj.)	1,020	365	3	1,095	—	400	365	2,880	
1 underlöjtnant (tredje reg.-adj.)	720	365	3	1,095	—	400	365	2,580	
1 regementspastor, arfvode	1,000	—	—	—	—	—	—	1,000	
1 auditör, arfvode	800	—	—	—	—	—	—	800	
1 regementsläkare	3,400	190	5	—	950	}	—	4,787	
		175	2,50	—	437		50	—	50
1 bataljonsläkare	1,020	363	3	—	1,095		—	—	2,115
		32	3	—	96	}	—		
1 bataljonsläkare	1,020	333	1,50	—	499		50	—	1,615
		365	2,50	912	50		—	50	
1 fanjunkare (reg.-väbel)	1,200	365	2,50	912	50	—	—	2,112	
1 sergeant af 1. kl. (bat.-adj.)	900	365	1,50	730	—	—	—	1,630	
2 d:o	1,800	—	—	1,460	—	—	—	3,260	
1 sergeant af 1. kl. (sjukv.-serg.)	900	365	2	730	—	—	—	1,630	
1 sjukvårdskorpral *)	300	365	0,40	146	—	—	—	446	
3 d:o	900	—	—	438	—	—	—	1,338	
1 sjukvårdsvicekorpral *)	240	365	0,30	109	50	—	—	349	
3 d:o	720	—	—	328	50	—	—	1,048	
1 sjukvårdssoldat *)	180	360	0,30	109	50	—	—	289	
3 d:o	540	—	—	328	50	—	—	868	
1 gevärshandverkare	900	365	2	730	—	—	—	1,630	
2 ålderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.									
1 gevärshandverkarekorpral *)	300	365	0,40	146	—	—	—	446	
1 gevärshandverkarevicekorpral *)	240	365	0,30	109	50	—	—	349	
1 gevärshandverkaresoldat *)	180	365	0,30	109	50	—	—	289	
1 musikfanjunkare	1,200	365	2,50	912	50	—	—	2,112	
1 regementstrumslagare	900	365	2	730	—	—	—	1,630	
Kompanistaten.									
1 kapten af 1. klassen	3,400	365	4	—	1,460	—	—	4,860	
3 d:o	10,200	—	—	—	4,380	—	—	14,580	
1 kapten af 1. klassen	3,400	190	4	—	760	}	—	4,510	
		175	2	—	350		—	—	
3 d:o	10,200	—	—	—	2,280	}	—	13,530	
		—	—	—	1,050		—	—	

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
1 kapten af 2. klassen	2,400	365	4	—	1,460	—	—	3,860
1 d:o	2,400	—	—	—	1,460	—	—	3,860
1 kapten af 2. klassen	2,400	190	4	—	760	}	—	3,510
1 d:o	2,400	175	2	—	350			
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	365	3	—	1,095	}	—	2,595
5 d:o	7,500	—	—	—	5,475			
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	190	3	—	570	}	—	2,332 50
2 d:o	3,000	175	1,50	—	262 50			
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	365	3	—	1,140	}	—	4,665
5 d:o	5,100	—	—	—	525			
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	190	3	—	1,095	}	—	2,115
2 d:o	2,040	175	1,50	—	5,475			
1 underlöjtnant	720	365	3	1,095	570	}	—	1,852 50
8 d:o	5,760	—	—	8,760	262 50			
1 fanjunkare	1,200	365	2,50	—	1,140	}	—	3,705
5 d:o	6,000	—	—	—	525			
1 fanjunkare	1,200	190	2,50	—	912 50	}	—	1,815
5 d:o	6,000	175	1,25	—	4,562 50			
1 sergeant af 1. klassen	900	365	2	—	470	}	—	2,112 50
5 d:o	4,500	—	—	—	218 75			
1 sergeant af 1. klassen	900	190	2	—	2,375	}	—	10,562 50
2 d:o	1,800	175	1	—	1,093 75			
1 sergeant af 2. klassen	780	365	2	—	730	}	—	9,468 75
5 d:o	3,900	—	—	—	3,650			
1 sergeant af 2. klassen	780	190	2	—	380	}	—	1,630
5 d:o	3,900	175	1	—	175			
1 distinktionskorpral *)	360	365	0,50	182 50	760	}	—	1,455
35 d:o	12,600	—	—	6,387 50	350			
1 korpral *)	300	365	0,40	146	730	}	—	2,910
35 d:o	10,500	—	—	5,110	380			
1 korpral, indelt *)	120	—	—	—	175	}	—	1,510
11 d:o	1,320	—	—	—	760			
1 vicekorpral *)	240	365	0,30	109 50	350	}	—	1,20
34 d:o	8,160	—	—	3,723	730			
1 vicekorpral, indelt *)	60	—	—	—	3,650	}	—	1,320
12 d:o	720	—	—	—	380			
1 officers- och reservofficersvolontär *)	180	365	0,20	73	175	}	—	11,883
11 d:o	1,980	—	—	803	1,900			
1 volontär *)	180	365	0,20	73	875	}	—	60
119 d:o	21,420	—	—	8,687	—			

	Lön eller arfvode.	D a g a f l ö n i n g.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hcl.	Hel eller half, förslags- vis.			
1 musiksergeant af 1. klassen	900	365	2	—	730	—	—	1,630
1 musiksergeant af 1. klassen	900	184	2	—	368	—	—	1,449
		181	1	—	181	—	—	
2 d:o	1,800	—	—	—	736	—	—	2,898
		—	—	—	362	—	—	
1 musiksergeant af 2. klassen	780	365	2	—	730	—	—	1,510
1 musiksergeant af 2. klassen	780	184	2	—	368	—	—	1,329
		181	1	—	181	—	—	
3 d:o	2,340	—	—	—	1,104	—	—	3,987
		—	—	—	543	—	—	
1 musikdistinktionskorpral *)	360	184	0,50	—	92	—	—	452
3 d:o	1,080	—	—	—	276	—	—	1,356
1 musikkorpral *)	300	184	0,40	—	73 60	—	—	373 60
3 d:o	900	—	—	—	220 80	—	—	1,120 80
1 musikvicekorpral *)	240	184	0,30	—	55 20	—	—	295 20
3 d:o	720	—	—	—	165 60	—	—	885 60
1 trumslagare eller hornblåsare *) . .	180	365	0,30	—	109 50	—	—	289 50
1 d:o	180	—	—	—	109 50	—	—	289 50
1 trumslagare eller hornblåsare *) . .	180	184	0,30	—	55 20	—	—	235 20
7 d:o	1,260	—	—	—	386 40	—	—	1,646 40
Summa kronor	211,640	—	—	55,589 50	66,872 30	3,600 —	3,285 —	340,986 80

*) Jämte underhåll in natura.

Anm. 1. Den för underbefäl af manskapsklassen bland volontärerna upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämväl därifrån skiljes.

Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.

Anm. 3. Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana af volontärer. Härigenom föränledda vakanser i volontärsbeställningar ersättas icke.

Anm. 4. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Bil. n:o 23.

Stat

för Västmanlands regemente år 1912.

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.			
Staben.								
1 öfverste och chef	6,000	—	365 6	2,190	—	800	730	9,720
1 öfverstelöjtnant	4,500	—	365 5	1,825	—	400	365	7,090
1 major	4,000	—	365 5	1,825	—	400	365	6,590
1 d:o	4,000	—	—	1,825	—	400	365	6,590
1 kapten af 2. kl. (reg.-kvarterm.) . . .	2,400	—	365 4	1,460	—	400	365	4,625
1 löjtnant af 1. kl. (förste reg.-adj.) . .	1,500	—	365 3	1,095	—	400	365	3,360
1 löjtnant af 2. kl. (andre reg.-adj.) . .	1,020	—	365 3	1,095	—	400	365	2,880
1 underlöjtnant (tredje reg.-adj.) . . .	720	—	365 3	1,095	—	400	365	2,580
1 regementspastor, arfvode	1,000	—	—	—	—	—	—	1,000
1 auditör, arfvode	800	—	—	—	—	—	—	800
1 regementsläkare	3,400	—	365 5	1,825	—	—	—	5,225
1 bataljonsläkare	1,020	—	365 3	—	1,095	—	—	2,115
1 bataljonsläkare	1,020	—	32 3	—	96	—	—	1,615
1 fanjunkare (reg.-väbel)	1,200	—	333 1,50	—	499 50	—	—	2,112
1 sergeant af 1 kl. (bat.-adj.)	900	—	365 2,50	912 50	—	—	—	1,630
2 d:o	1,800	—	—	730	—	—	—	3,260
1 sergeant af 1 kl. (sjukv.-serg.)	900	—	365 2	730	—	—	—	1,630
1 sjukvårdskorpral*)	300	—	365 0,40	146	—	—	—	446
3 d:o	900	—	—	438	—	—	—	1,338
1 sjukvårdsvicakorpral*)	240	—	365 0,30	109 50	—	—	—	349 50
3 d:o	720	—	—	328 50	—	—	—	1,048 50
1 sjukvårdssoldat*)	180	—	365 0,30	109 50	—	—	—	289 50
3 d:o	540	—	—	328 50	—	—	—	868 50
1 gevärshandverkare	900	—	183 2	—	366	—	—	1,448
2 ålderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.		—	182 1	—	182	—	—	—
1 gevärshandverkare	900	—	182 2	—	364	—	—	1,447
2 ålderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.		—	183 1	—	183	—	—	—
1 gevärshandverkarekorpral*)	300	—	365 0,40	146	—	—	—	446
1 gevärshandverkarevicekorpral*)	240	—	365 0,30	109 50	—	—	—	349 50
1 gevärshandverkaresoldat*)	180	—	365 0,30	109 50	—	—	—	289 50
1 musikfanjunkare	1,200	—	365 2,50	912 50	—	—	—	2,112 50
1 regementstrumslagare	900	—	365 2	730	—	—	—	1,630
Kompanistaten.								
1 kapten af 1. klassen	3,400	—	365 4	—	1,460	—	—	4,860
5 d:o	17,000	—	—	—	7,300	—	—	24,300

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half. förslags- vis.			
1 kapten af 1. klassen	3,400	{190 4 175 2	—	—	760 350	{	—	4,510
1 d:o	3,400	—	—	—	{760 350	{	—	4,510
1 kapten af 2. klassen	2,400	365 4	—	—	1,460	—	—	3,860
3 d:o	7,200	—	—	—	4,380	—	—	11,580
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	365 3	—	—	1,095	—	—	2,595
7 d:o	10,500	—	—	—	7,665	—	—	18,165
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	{190 3 175 1,50	—	—	570 262 50	{	—	2,332 50
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	365 3	—	—	1,095	—	—	2,115
5 d:o	5,100	—	—	—	5,475	—	—	10,575
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	{190 3 175 1,50	—	—	570 262 50	{	—	1,852 50
2 d:o	2,040	—	—	—	{1,140 525	{	—	3,705
1 underlöjtnant	720	365 3	—	1,095	—	—	—	1,815
8 d:o	5,760	—	—	8,760	—	—	—	14,520
1 fanjunkare	1,200	365 2,50	—	912 50	—	—	—	2,112 50
11 d:o	13,200	—	—	10,037 50	—	—	—	23,237 50
1 sergeant af 1. klassen	900	365 2	—	730	—	—	—	1,630
8 d:o	7,200	—	—	5,840	—	—	—	13,040
1 sergeant af 2. klassen	780	365 2	—	—	730	—	—	1,510
8 d:o	6,240	—	—	—	5,840	—	—	12,080
1 sergeant af 2. klassen	780	{190 2 175 1	—	—	380 175	{	—	1,335
2 d:o	1,560	—	—	—	{760 350	{	—	2,670
1 distinktionskorpral *)	360	365 0,50	—	182 50	—	—	—	542 50
35 d:o	12,600	—	—	6,387 50	—	—	—	18,987 50
1 korpral *)	300	365 0,40	—	146	—	—	—	446
36 d:o	10,800	—	—	5,256	—	—	—	16,056
1 korpral, indelt *)	120	—	—	—	—	—	—	120
10 d:o	1,200	—	—	—	—	—	—	1,200
1 vicekorpral *)	240	365 0,30	—	109 50	—	—	—	349 50
44 d:o	10,560	—	—	4,818	—	—	—	15,378
1 vicekorpral, indelt *)	60	—	—	—	—	—	—	60
2 d:o	120	—	—	—	—	—	—	120
1 officers- och reservofficersvolontär *)	180	365 0,20	—	73	—	—	—	253
11 d:o	1,980	—	—	803	—	—	—	2,783
1 volontär *)	180	365 0,20	—	73	—	—	—	253
119 d:o	21,420	—	—	8,687	—	—	—	30,107
1 musiksergeant af 1. klassen	900	365 2	—	—	730	—	—	1,630
1 musiksergeant af 1. klassen	900	{184 2 181 1	—	—	368 181	{	—	1,449
2 d:o	1,800	—	—	—	{736 362	{	—	2,898
1 musiksergeant af 2. klassen	780	365 2	—	—	730	—	—	1,510
1 musiksergeant af 2. klassen	780	{184 2 181 1	—	—	368 181	{	—	1,329
3 d:o	2,340	—	—	—	{1,104 543	{	—	3,987

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.				Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag	Summa.						
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel.	Hel eller half, förslags- vis.									
1 musikdistinktionskorpral *)	360	—	184	0,50	—	—	—	452	—					
3 d:o	1,080	—	—	—	276	—	—	1,356	—					
1 musikkorpral *)	300	—	184	0,40	—	—	—	373	60					
3 d:o	900	—	—	—	73	60	—	1,120	80					
1 musikvicekorpral *)	240	—	184	0,30	—	—	—	295	20					
3 d:o	720	—	—	—	55	20	—	885	60					
1 trumslagare eller hornblåsare *)	180	—	365	0,30	—	—	—	289	50					
1 d:o	180	—	—	—	109	50	—	289	50					
1 trumslagare eller hornblåsare *)	180	—	184	0,30	—	—	—	235	20					
7 d:o	1,260	—	—	—	55	20	—	1,646	40					
Summa kronor	214,520	—	—	—	75,445	50	53,347	30	3,600	—	3,285	—	350,197	80

*) Jämte underhåll in natura.

- Anm. 1.* Den för underbefäl af manskapsklassen bland volontärerna upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.* Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.
- Anm. 3.* Endast 1 gevärshandverkare skall efter genomförd organisation å stat förefinnas, hvarföre, vid afgång i sådan beställning, tillsättning först må ifrågakomma, då den erfordras för upprätthållande af allenast en dylik beställning. Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola återbesättas med sådana af volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärsbeställningar ersättas icke.
- Anm. 4.* Först i den mån inträffande afgång bland musikunderofficerarne eller utlöpande kontrakt med spel af manskapsgrad sådant medgifver, genomföres ofvanstående stat i hvad den afser regementets musikpersonal, med iakttagande att de för denna personal upptagna kostnader icke öfverskridas.
- Anm. 5.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Stat

för Norrbottens regemente år 1912.

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.			Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.					
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Kronor.								
Staben.												
1 öfverste och chef	6,000	—	365	6	2,190	—	800	—	730	—	9,720	—
1 öfverstelöjtnant	4,500	—	365	5	1,825	—	400	—	365	—	7,090	—
1 major	4,000	—	365	5	1,825	—	400	—	365	—	6,590	—
1 d:o	4,000	—	—	—	1,825	—	400	—	365	—	6,590	—
1 kapten af 2 kl. (reg.-kvarterm.)	2,400	—	365	4	1,460	—	400	—	365	—	4,625	—
1 löjtnant af 1. kl. (förste reg.-adj.)	1,500	—	365	3	1,095	—	400	—	365	—	3,360	—
1 löjtnant af 2. kl. (andre reg.-adj.)	1,020	—	365	3	1,095	—	400	—	365	—	2,880	—
1 underlöjtnant (tredje reg.-adj.)	720	—	365	3	1,095	—	400	—	365	—	2,580	—
1 regementspastor, arfvode	1,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,000	—
1 regementsläkare	3,400	—	365	5	1,825	—	—	—	—	—	5,225	—
1 bataljonsläkare	1,020	—	365	3	1,095	—	—	—	—	—	2,115	—
1 d:o	1,020	—	—	—	1,095	—	—	—	—	—	2,115	—
1 fanjunkare (regementsväbel)	1,200	—	365	2,50	912	50	—	—	—	—	2,112	50
1 sercant af 1. kl. (bat.-adj.)	900	—	365	2	730	—	—	—	—	—	1,630	—
2 d:o	1,800	—	—	—	1,460	—	—	—	—	—	3,260	—
1 sergeant af 1. kl. (sjukv.-serg.)	900	—	365	2	730	—	—	—	—	—	1,630	—
1 sjukvårdskorpral*)	300	—	365	0,40	146	—	—	—	—	—	446	—
3 d:o	900	—	—	—	438	—	—	—	—	—	1,338	—
1 sjukvårdsviciorpral*)	240	—	365	0,30	109	50	—	—	—	—	349	50
3 d:o	720	—	—	—	328	50	—	—	—	—	1,048	50
1 sjukvårdssoldat*)	180	—	365	0,30	109	50	—	—	—	—	289	50
3 d:o	540	—	—	—	328	50	—	—	—	—	868	50
1 gevärshandtvverkare	900	—	365	2	730	—	—	—	—	—	1,630	—
2 ålderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.												
1 gevärshandtvverkarekorpral*)	300	—	365	0,40	146	—	—	—	—	—	446	—
1 gevärshandtvverkareviciorpral*)	240	—	365	0,30	109	50	—	—	—	—	349	50
1 gevärshandtvverkarekarsoldat*)	180	—	365	0,30	109	50	—	—	—	—	289	50
1 musikfanjunkare	1,200	—	365	2,50	912	50	—	—	—	—	2,112	50
1 regimentstrumslagare	900	—	365	2	730	—	—	—	—	—	1,630	—
Kompanistaten.												
1 kapten af 1. klassen	3,400	—	365	4	1,460	—	—	—	—	—	4,860	—
7 d:o	23,800	—	—	—	10,220	—	—	—	—	—	34,020	—
1 kapten af 2. klassen	2,400	—	365	4	1,460	—	—	—	—	—	3,860	—
3 d:o	7,200	—	—	—	4,380	—	—	—	—	—	11,580	—
1 löjtnant af 1. klassen	1,500	—	365	3	1,095	—	—	—	—	—	2,595	—
8 d:o	12,000	—	—	—	8,760	—	—	—	—	—	20,760	—

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.			Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Kronor.			
1 löjtnant af 2. klassen	1,020	365	3	1,095	—	—	2,115
8 d:o	8,160	—	—	8,760	—	—	16,920
1 underlöjtnant	720	365	3	1,095	—	—	1,815
8 d:o	5,760	—	—	8,760	—	—	14,520
1 fanjunkare	1,200	365	2,50	912 50	—	—	2,112 50
11 d:o	13,200	—	—	10,037 50	—	—	23,237 50
1 sergeant af 1. klassen	900	365	2	730	—	—	1,630
8 d:o	7,200	—	—	5,840	—	—	13,040
1 sergeant af 2. klassen	780	365	2	730	—	—	1,510
11 d:o	8,580	—	—	8,030	—	—	16,610
1 distinktionskorpral*)	360	365	0,50	182 50	—	—	542 50
35 d:o	12,600	—	—	6,387 50	—	—	18,987 50
1 korpral*)	300	365	0,40	146	—	—	446
42 d:o	12,600	—	—	6,132	—	—	18,732
1 korpral, indelt*)	120	—	—	—	—	—	120
4 d:o	480	—	—	—	—	—	480
1 vicekorpral*)	240	365	0,30	109 50	—	—	349 50
43 d:o	10,320	—	—	4,708 50	—	—	15,028 50
1 vicekorpral, indelt*)	60	—	—	—	—	—	60
3 d:o	180	—	—	—	—	—	180
1 officers- och reservofficersvolontär*)	180	365	0,20	73	—	—	253
11 d:o	1,980	—	—	803	—	—	2,783
1 volontär*)	180	365	0,20	73	—	—	253
119 d:o	21,420	—	—	8,687	—	—	30,107
1 musiksergeant af 1. klassen	900	365	2	730	—	—	1,630
3 d:o	2,700	—	—	2,190	—	—	4,890
1 musiksergeant af 2. klassen	780	365	2	730	—	—	1,510
4 d:o	3,120	—	—	2,920	—	—	6,040
1 musikdistinktionskorpral*)	360	365	0,50	182 50	—	—	542 50
3 d:o	1,080	—	—	547 50	—	—	1,627 50
1 musikkorpral*)	300	365	0,40	146	—	—	446
3 d:o	900	—	—	438	—	—	1,338
1 musikvicekorpral*)	240	365	0,30	109 50	—	—	349 50
3 d:o	720	—	—	328 50	—	—	1,048 50
1 trumslagare eller hornblåsare*)	180	365	0,80	109 50	—	—	289 50
9 d:o	1,620	—	—	985 50	—	—	2,605 50
Summa kronor	213,720	—	—	134,539	3,600	3,285	355,144

*) Jämte underhåll in natura.

- Anm. 1. Den för underbefäl af manskapsklassen bland volontärerna upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.
- Anm. 3. Uppkommande vakanser i »indelta» korprals- eller vicekorpralsbeställningar skola ersättas med sådana af volontärer. Härigenom föranledda vakanser i volontärsbeställningar ersättas icke.
- Anm. 4. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina nuvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Stat

för Västerbottens regemente år 1912.

	Lön eller arfvode.	Dagaflöning.			Löne- tillägg för tjänste- hästar å 400 kr.	Furage- ersätt- ning å 1 krona pr häst och dag.	Summa.	
		An- tal da- gar.	å kro- nor.	Hel. eller half, förslags- vis.				
Staben.								
1 öfverste och chef.	6,000	365	6	2,190	—	800	730	9,720
1 öfverstelöjtnant	4,500	365	5	1,825	—	400	365	7,090
1 major	4,000	365	5	1,825	—	400	365	6,590
1 d:o	4,000	—	—	1,825	—	400	365	6,590
1 kapten af 2. kl. (reg.-kvarterm.) . .	2,400	365	4	1,460	—	400	365	4,625
1 löjtnant af 1. kl. (förste reg.-adj.) .	1,500	365	3	1,095	—	400	365	3,360
1 löjtnant af 2. kl. (andre reg.-adj.) .	1,020	365	3	1,095	—	400	365	2,880
1 underlöjtnant (tredje reg.-adj.) . .	720	365	3	1,095	—	400	365	2,580
1 regementspastor, arfvode	1,000	—	—	—	—	—	—	1,000
1 auditor, arfvode	800	—	—	—	—	—	—	800
1 regementsläkare	3,400	365	5	1,825	—	—	—	5,225
1 bataljonsläkare	1,020	365	3	—	1,095	—	—	2,115
1 bataljonsläkare	1,020	32	3	—	96	—	—	1,615
		333	1,50	—	499 50	—	—	50
1 fanjunkare (reg.-väbel)	1,200	365	2,50	912 50	—	—	—	2,112
1 sergeant af 1. kl. (bat.-adj.)	900	365	2	730	—	—	—	1,630
2 d:o	1,800	—	—	1,460	—	—	—	3,260
1 sergeant af 1. kl. (sjukv.-serg.) . .	900	365	2	730	—	—	—	1,630
1 sjukvårdskorpral *)	300	365	0,40	146	—	—	—	446
3 d:o	900	—	—	438	—	—	—	1,338
1 sjukvårdsvicakorpral *)	240	365	0,30	109 50	—	—	—	349
3 d:o	720	—	—	328 50	—	—	—	50
1 sjukvårdssoldat *)	180	365	0,30	109 50	—	—	—	1,048
3 d:o	540	—	—	328 50	—	—	—	50
1 gevärshandtverkare	900	365	2	730	—	—	—	868
2 ålderstillägg å lönen å 150 kr., det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.								50
1 gevärshandtverkarekorpral *) . . .	300	365	0,40	146	—	—	—	1,630
1 gevärshandtverkarevicekorpral *) .	240	365	0,30	109 50	—	—	—	446
1 gevärshandtverkare soldat *)	180	365	0,30	109 50	—	—	—	349
1 musikfanjunkare	1,200	365	2,50	912 50	—	—	—	289
1 regementsstrumslagare	900	365	2	730	—	—	—	50
Kompanistaten.								2,112
1 kapten af 1. klassen	3,400	365	4	—	1,460	—	—	50
5 d:o	17,000	—	—	—	7,300	—	—	50
1 kapten af 1. klassen	3,400	190	4	—	760	—	—	50
		175	2	—	350	—	—	50
1 d:o	3,400	—	—	—	760	—	—	50
					350	—	—	50